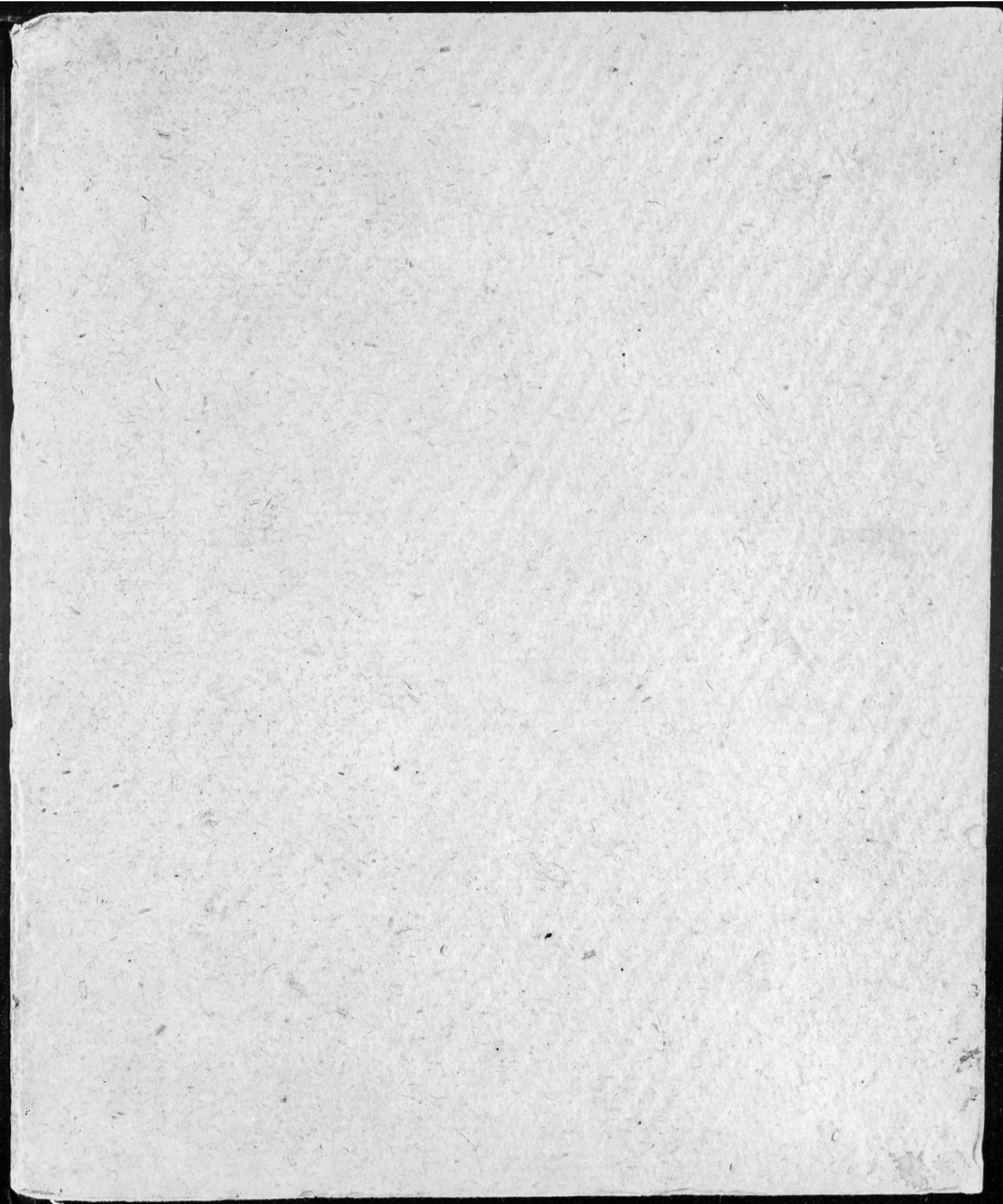

UBL: BKN00G 244

Boekenoogen
244.

1824 DEN NIEUWEN
SPIEGEL
DER JONGHEYD
OF

GULDEN A. B. C.
VOOR DE LEERZUGTIGE JONGHEYD.

Dienende tot stigtige onderwyzinge, en om in de kleyne
Catholyke Scholen gebruykt te worden.

IN RYM VERTOOND DOOR DEN EERWEÉRDEN HEER

FERDINANDUS LOYS

In zyn leven Priester en **PRIOR** in het Klooster van
Den **H. GUILLIELMUS**, te **PERNE**.

T'e Brugge, by de Weduwe **DE MOOR** en **ZOON**, Boek-
drukkers in de Philip Stock - traect, N°. 18. 1815.

DEN AUTEUR.

MILDERNED.
LETTERKUNDE
TE LEIDEN.

*DE liefde tot de Konst deed ledigheyd verfoeyen,
Op dat de jonge Jeugd zou wezen onderrigt,
En heeft myn traege pen tot 't dichten hier doen vloeyen,
Zoo dat in korten tyd dit Boeksken is gestigt;
Nogtans onweêrdig ben de schoenen te ontbinden,
Van die zyn hoog vermaerd in Reden-ryke Konst,
Ik my gelyken mag met recht by eenen blinden:
'T en waere niet voldaan, had ik het nooyt begonst;
Want nooyt PARNASSI-BERG en heb ik opgetreden,
De MUSEN altemael, die zyn my onbekend,
En PHOEBUS heeft my niet door zyne wyze reden,
Een ligt-vloeyende maet' der Dicht-styl ingeprent:
Nooyt en heb ik geproefd van HELICONS Fonteyne,
Waer uyt dat PEGASUS, met slagen van zyn voet,
Voor eerst doen vloeyen heeft het water klaer en reyne,
Het welk als honing smaekt, als suiker even zoet:
Ik weet wel dat zy kan, door haere wond're kragten
Verwekken myn gemoed, verlichten mynen geest:
Zy kan d'eenvoudigen ook geven goed' gedagten,
'T geen ik in dit kleyn werk van doen had aldermeest.
Het is nu al te laet, om daer van te gaen smaeken,
Die daer van heeft geproefd, de Konste niet benyd,
Een Meester en zal nooyt een jong Gezel verzaeken,
Die hier zyn beste doet, uyt liefd' en ziel-profyt.*

HERT-GRONDIGEN OPDRAGT, GEDAEN AEN DEN KONST-MINNENDEN HEER, D'HEER NICOLAUS VAN RENYNGE, ZOONE D'HEERE FERDINANDI PRINCE

Der wyd-vermaerde en hoog-beroemde Rede-ryken Gilde

VAN DEN

HEYLIGEN VICTOR,

GEZEYD

LANGHOIRS-VICTORINNEN,

BINNEN DE STAD POPERINGE, ONDER DEN EER-TYTEL:

VICTORES REDDET SPIRITUS,

Als nu de vierde Eeuwe van de instellinge der zelve Gilde.

UWe zoetaerdigheyd, uw' minzaamheyd van wezen,
Der wederliefde strael die lang ons hert door-brand,
Uw voegelyk vernuft, van groot en kleyn geprezen,
Waerom gy zyt vermaerd door g'heel het *Persen-land*;
Heeft myn zwaarmoedig hert verligt en doen verkloeken,
Bevryd van alle vrees, om met oodmoedigheyd,
Onder uw vleugelen; uw bystand te verzoeken,
Waer op den vasten grond van myn betrouwen leyd.

Uw Princelyken Staet, uw wyzelyk regieren,
 En uw welsprekendheid in *Reden-ryke* tael:
 Ook uwe geestigheid in zeden en manieren,
 Wezende 't Opper-Hoofd der *VICTORINNEN-ZAEL*,
 Geeft my de stoutigheid, om uw gemoed te wekken,
 Om dezen *Spiegel* nieuw, van goeder hand 'ontfaen,
 Waer in de Jongheid kan aenschouwen haere vlekken,
 Is 't dat zy mag door u in zyn' gedaente staen.
 Wat is een *Spiegel* nieuw? Dan broos en ligt om breken,
 A's hy is onbekleed, en zonder vasten band,
 Zal wezen maer bekwaem om in een hoek te steken,
 Is 't dat hy missen moet uw goeden onderstand.
 'T is geen Parysche werk; hy is van kleynder weerden;
 't En is geen fyne stof, noch ook niet schoon bevrogt;
 Wanneer dat eenen PRINS gewéerdigt hem t' aenveerden,
 Hy zal gemeynelyk van ander zyn gezogt.
 Daer is bekwaeme stof, is 't dat het mag gelukken,
 Te wezen wel beschermt door uw voorzigtigheid,
 Om vier duyst *Spiegelen*, en nog meer uyt te drukken.
 Door uw bevel alleen, 't kan zyn in 't werk geleyd,
 De ongeschaeftde Jeugd, die zal ten allen tyden
 Met een dankbaerig hert verheffen uwen Naem,
 Ik hoop' aen all' de geen die hier geen deugd benyden,
 Dat dezen *Spiegel* nieuw zal wezen aengenaem.
 Ontfangt hem dan in dank, in 's Heerens Naem gezonden,
 Ik bidde dat hy mag door u wel zyn bewaerd,
 Bevryd van vlek en ryd, en blyve ongeschonden
 En dat Godt ons te zaem van alle kwaeden spaert.

ZEER BEMINDEN ZWAGER,

U-L Oodmoedigsten Dienaer

IN CHRISTO,

FR. FERDINANDUS LOYS.

U ZY TOEWENSCHINGE UYT ZUYVERE EN WAERB AFFECTIE,
 VAN DEN RYM-KONSTIGEN AUTEUR.

Wanneer dat *Jacob* was, door 's Vaders last getreden
 Nae *Laban* zynen Oom, om de vraek-listigheden
 Van *Esau* te ontgaen, (a) heeft hy door *Morpheus* geest
 Naer *Phœbus* ondergang, tot rust geneygd geweest.
 Alsdan lees' ik dat Godt een Leer' heeft doen vertoonen
 Aen *Jacob*, die van d'aerd' kwam tot aen d'Hemel troonen,
 Langs waer het Engels-heyr afkwam nae 't aardsche dal,
 En klom dan weder op nae zynen Opper-Al: (b)
 Als ik, EERWEERDIG HEER, doorbladere uwe werken,
 En des zelfs inhoud met rypzinnigheid aenmerken;
 Met regt ik zeggen mag, dat dit is eene Leer,
 G'lyk eertyds wierd vertoond aen *Jacob* van den Heer.
 Want dus gezaemendlyk, al d'Heyl'ge Vaders zeggen, (c)
 Dat Godt den Heer hier door aen *Jacob* wilde uytleggen,
 Hoe dat den Mensch zig-zelfs op d'aerd' versterven moet,
 Of daelen door oodmoed, die klimt nae 't eeuwig goed.
 Aldus toont gy aen ons, hoe elk zig moet begeven,
 Langs dees godd'lyke Leer', als gy in 't licht komt geven
 Den Gulden A. B. C., die g'lyk als sporten zyn,
 Langs welk' men daelen moet; eer men nae Godts aenschyn
 Daer naer opklimmen wilt: elk letter komt te hand'len,
 (Of sport' van uwe Leer') wat weg den mensch moet wand'len;
 Wat deugd hy oeff'nen zal, wat' kwaed hy laeten moet;
 Hoe hy vleesch, will', begeert, moet treden met den voet.
 Dus elk door uwe Leer', kan zig voor oogen stellen,
 Wat zonde, wat misdaed, wat kwaed hem leyd ter hellen.
 Hier tegen leert gy ook, het goed, de liefd' en deugd,
 Of geestig oeffening aen teer' en jonge Jeugd.
 Zoo dat gy dit hoog schrift, den naem, niet zonder reden,
 Van eenen SPIEGEL geeft; want ieder mensch zyn zeden,
 De straffen van het kwaed, de glorie van den Heer,
 Des vleeschs verryssenis, aenschouwt 't zaem in dees' Leer'
 Als in een Spiegel-glas, het gen' (zoo staet beschreven
 Door den Apostel zelfs) als den draed van dit leven,
 Door de vreed' *Atropos* zal afgesneden zyn,
 Men dan niet en zal zien, als in een spiegel-schyn,
 Maer aen'igt aen aen'igt. (d) Doch met dees' Godes Schriften,
 Al is 't dat gy de Jeugd alleen komt te begiffen,
 Nogtans 'tzy Vrouw of Man in houwelyken staet,
 Hoe dat hy leven moet, vind' eenen goeden raed:
 Als ook den ouderdom. Ach! wierd nu eens verzeen
 'T verblind, dwaes Heydendom, ten zoud niet als voor dezen
 Van *Moyse* met veel smaed, die nogtans 't woord des Heer',
 Voor ons geschreven heeft, zeggen: dat deze Leer'

(a) *Gen. C. 27.*

(b) *Ibid. C. 28*
 §. 12.

(c) *S. Bern. in*
Reg. Cap.
de Humili-
tate.

(d) *Cor. I. C. 13.*
 §. 12.

Ons veel voorhoud, nogtans, zonder iets te probeeren:
Want die met ryp gemoed dit werk wilt diep grondeeren,
Hy ondervinden zal, dat reden niet alleen,
Maer ook met 't Heylig Schrift, en Vaders in 't gemeen,
Zyn van dees' *Jacobs* Leer' als de geëgte schraegen,
Die al des sporten kragt, weder en onderdraegen.
Waerom *Red'ryken Heer*, zoo lang dat *Lachesis*
Spint uwen levens-draed, tot voorder onderwys.
Wy door de schagt een Werk van uwen geest afwagten,
Hoe wel gy wilt U-zelfs in *Phœbi Konst* veragten;
Want dit gy vooren-stelt in waer' oodmoedigheyd,
En dus met Leer' en daed, klimt gy nae d'eenwigheyd.

FR. T. VAN URSEL. R. S. A.

Onder Ken-spreuk.
B. M. C.

NEEP-DIGT,

Tot Lof van dit Konstig RYM-WERK.

NAer dat ik met vermaek, dit werk hebbe gelezen,
En grond'lyk overzien; ondankbaer zoud' ik wezen,
Zoo myne Muza niet wat zonge tot den lof
Van zoo een weerde stuk, en zoo verheve stof,
Dit zien de kinders aen, als zynd' hun toegeschreven;
Maer een getuygeniss' der waarheyd moet ik geven,
En zeggen, dat dit werk, een ongeleerden man,
Kan maeken zede-ryk, de deugd aenwyzen kan,
Dit glas van fyn Crystael, word hier gesteld voor oogen,
Een glas dat niemant vleyd: die niet wilt zyn bedroogen,
Ziet dezen spiegel in: hier zal hy zien de deugd,
In haeren klaeren glans, in haere volle jeugd.
Zoo zyn vernuft begrypt, al wat hier valt te lezen,
Niet zal hem vallen voor, 'tgen' niet verdient geprezen,
Als dienstig voor de school, ja dienstig voor de kerk,
En met een woord gezeyd, vry meer als kinders-werk,
Nog mag ik wel te regt, met lauter waarheyd zeggen,
Dat elk goedkeuren zal, en niemand wederleggen,
Die dit Rym-konstig stuk zoo wel geschilderd heeft,
Met d'algemeyne stem, is weerdig dat hy leeft-

ANDER NEEP-DIGT.

Aen den goed-gunsten Lezer.

Die van den weg der deugd zyt doolend' afgeweken
Ziet dezen Spiegel in, aenschouwt hier uw gebreken,
En al wat Godt mishaeft: dees' opent u de baen,
Om door een goed berouw, den Hemel in-te-gaen.
Stelt uwe betering' niet uyt, zelfs tot den morgen,
Zoo gy gerust wilt zyn, en vry van zwaere zorgen:
Misschien zal d'eersten nagt afsnyden 's levens draet,
Waer naer dees' Spiegel u niet komen zal ter baet.
Eer u de spraek begeeft, versmaed 't geschreeuw der raeven;
Zoo gy bereyken wilt de lang-gewenschte haeven:
Verkeert den cras in ras, en maekt dat dezen dag,
Hoe klaer hy immers schynt, voor altyd schynen mag.

N. VAN REYNINGHE.
't Betrouwen is op Godt.

DEN AUTEUR

A E N D E N

GOED-GUNSTIGEN LEZER.

NOoyt hebb' ik den naem gelezen,
Wie den vinder zoude wezen,
Of wie dat den eersten was,
Konstenaar van 't Spiegel-glas,
*Abiolack** wist te maeken,
In de Spiegels wonder zaeken,
Waer in menig wys verstand,
Lag gelyk een schip op 't zand;
Twee aenzigten in 't beraemen,
Zag men in een Spiegel 'tsaemen,

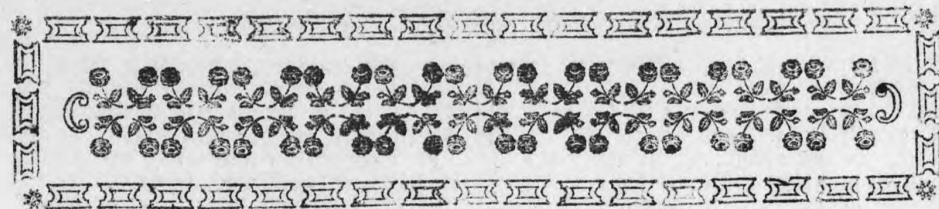
* *Spatansschen Edelman.*

H 'Teene levend' 't ander dood,
Was dit niet een wonder groot?
Galiëus heeft geschreven,
Aen wie men geloof mag geven,
Hoe dezen *Abiolack*,
Schepen ook in brande stak
In het midden van de baeren,
Door zyn Spiegel-konst ervaren,
Zoo dat niemand zyns gelyk,
Als dan was op 't aerderyk,
Ptolemeus schryft voor wonder,
H Dat in een Spiegel bijzonder,

Waer in han de schoonste Vrouwen,
 Leelyk en mismackt aenschouwen;
 Waer m'in ziet een ezels- hoofd,
 'Tgen' mag zeker zyn geloofd.
 Men vind Spiegel die verschoonen,
 En een bly gelaet vertoonen,
 Waer in menschen door den schyn
 Meerder als in wezen zyn.
 Spiegel nog van wonder dingen,
 Die ik al niet voort wil brengen,
 Als lanteerens- de- magie,
 Met meer ander spookery'.
 Maer ik wil van Spiegel spreken,
 Waer in men ziet zyn gebreken,
Socrates dees vooren leyd,
 Als hy zyn Discipels zeyd:
 Spiegel t u gy schoon van leden,
 Weest in werken schoon van zeden,
 Zyn uw leden heel mismackt,
 Schoon en frisch, door deugden raekt.
 Spiegel zyn niet om 'tpareeren,
 'T Hayr te krullen en friseeren,
 Maer om in te zien de Wet,
 Die den Heer ons vooren zet.
 In te zien de dood en 'tleven,
 En wat ons de dood zal geven,
 Hoe hy, die godvrugtig leeft,
 Geen' kwaed' dood te vreezen heeft;
 Hoe men moet in deugden wand'len,
 Zuyver en rechtveerdig hand'len,
 En niet doen tegen 't Gebod,
 Van den alderhoogsten Godt.
 Die dit Boekken zal doorlezen,
 Het zal hem een Spiegel wezen,

Waer in een opgaende kind,
 Zyn bedryf en leering vind.
 Daerom heb ik 't laeten drukken,
 Op dat men zoo veel hoofd- stukken,
 Meer als uren op den dag.
 Tot profyt aenschouwen mag.
 Spiegel hier in, gy zult leeren,
 Om te komen eens tot eeren,
 Spiegel wat is kwaed of goed,
 Wat gy doen of laeten moet,
 Hoe gy moet van jongs oppassen,
 Om in deugden op te wassen,
 Geen verkeerde wegen gaen,
 Regi op uwe voeten staen.
 Dogters, Jongmans, Mannen, Vrouwen,
 Moogt dees' Spiegel ook aenschouwen,
 Leest dees' Gulden A. B. C.
 Tot het eynde van de Zee.
 Vind gy in den Spiegel vlekken,
 Moogt nae ander winkels trekken,
 En koopt daer een Spiegelglas,
 Dat u beter komt te pas.
Momus met zyn onderzaeten,
 Zal wel weten wat te praeten,
 Dat dees' Spiegel kleyn van schyn,
 Zal voor jong en ander zyn.
 Voor gy zult myn werk benyden;
 Ik moet opentlyk belyden,
 Dat het komt uyt klyten aerd,
 Die niet ligt goed vrugten baerd.
 Is den Dicht wat te mispryzen,
 Hy dient maer om 'tonderwyzen,
 'T is alleen de Moeder- tael,
 Slegte woorden plomp en kael.

A.

Agten.

*Agten dees' regels die u stieren,
 Zoo tot Godt als goed manieren.*

1. **D**En geest des mensch getlyk de aerd'
 Al is 't dat zy goed' brugten haert' /
 Bregt dikwils dikwils / doornen voort /
 Als zy niet wel geploegd en word.
 2. Een voordeel in uw' sprekien zyt /
 Van geesteliken trallen tyd /
 Dat uwe tonge noopt versmaed' /
 Ten weerden geesteliken staet.
 3. Tot wat een zaek dat g'u bereyd /
 Doet dit met gzoote zedigheyd.
 4. Wanneer dat gy by menschen zyt /
 Uw tonge van veel spreken myd.
 5. In tegenspreken zyt niet ligt /
 In zaeken meest van kleyn gewigt.
 6. Spreekt ieder mensch liefstallig aen /
 Dit niet mag bukten maete gaen.
 7. Bespot ook niemand wie het is /
 Of van wat een gesteltens.
 8. Betsyt niet zonder onderscheyd /
 Maer wel met een oodmoedigheyd /
 Eer gy een anders seplen zeyt /
 Ziet eerst wat u in 't herte legt.
 9. Zult met den blyden blyde zyn /
 En droebig met die zyn in pijn /
 Maekt dat gy zoo het volk behaegt /
 Op dat'er niemand van u klaegt.
 10. Door dat g'u tot het spreken zet /
 Stort eerst tot Godt een goed gebed /

Op dat uw' tong niet sprekien mag /
 Ten zy het strekt tot goed gedrag
 11. Beschuldigt niemand zonder nood /
 En zonder reden wonder groot.
 12. En zegt noopt van u zelven iet
 Waer door u lof en eer geschied;
 Koemt niet op ulven wyzen raed /
 Op uw' geboort' of grooten staet /
 Ten zy dat g'hebt een goeden vriend /
 Men wie dat zulke reden dient;
 Gy zult dan penzen met oodmoed /
 Dat u den Heer dit zeggen doet.
 13. En spreekt noopt met een hitzigheyd /
 Maer zoetseng' uwe reden zeyd.
 14. Godbrugtig zyt in alle zaek' /
 Ja in gezelschap van vermaek /
 Gy zult ontblyden twiift en haet /
 En woorden van verschillen kwaed.
 15. Grest aen niemand geen bescheed /
 Ten zy van 't gene dat gy weet /
 Ten zy gy daer toe zyt gebraght /
 Of u be reden daer toe jaegt.
 16. Als m'u sprekt van godbrugtigheyt
 Lustert toe met oodmoedigheyd /
 Als een discipel / hoort bekeft /
 Men wie den meester lessen geest
 17. Wanneer gy lyd tentatien groot /
 Klaegt aen den Siegt-bader uw' nood /

En uw krankheyd hem bekent /
 En uw pijn zonder e d.
 Op dat hy geeft goeden raed /
 Tegen de helse lysten kwaed.
 18. En zyt nocht uw kamer moe /
 Ten zy gy reden hebt daer toe /
 En als gy uit de zelbe gaet
 S d dat den Heer u niet verlaet.
 19. En eet nog drinkt ter geener tyd /
 Ten zy gy Godt gedaghtig zyt
 20. Doet alles of Godt waer present /
 Toe word de ziel tot Godt gewent /
 21. En maekt nocht uw gehoor bezeyd /
 Als men kwaed van een ander zeyd /
 Ten zy het uw' persoon aengaet /
 Gy doet u nog iemand kwaed.
 22. En doet geen zaak' die u beschaegt /
 Ten zy gy die aen Godt opzuegt /
 Ten zy gy zegt: o goeden Heer!
 Ontfang dees werken t'ulver eer'.
 23. Wanneer u hert vol vreugden staet /
 Licht niet ten waer in middel maet /
 Dat uwe bezeyd zy vol oodmoed /
 Die geen schandael aen ander doet.
 24. Wilt overdenken t'allen tyd /
 Dat gy een anders dienaar zyt;
 Pecht dat gy Christus in hun ziet /
 Op dat hun lof en eer geschied.
 25. Doet alles door gehoorzaamheyd /
 Of het u Christus zelbe zeyd.
 26. Ter aller uere / in aller zaak' /
 Zult onderzoeken met vermaek /
 Wat seken dat gy hebt gedaen /
 Wat zonden in uw' ziele staen /
 We ist u zelven dan van t'kwaed /
 Gy bus den wez der deugd ingaet.
 27. En pecht nocht op een anders kwaed /
 Alle gunne deugden gaede staet /
 Waer pecht op t'gene gy misdoet /
 Dees raed die is u wonder goet.
 28. Met groaten seker t'allen tyd /
 Om Christus wil verduelig lyd.
 29. Wanneer den dag is doorghegagt /
 Pecht wat gy s' morgens hebt gedaght /
 Doet dit met groote zorg altyd /
 Het zal u dienen tot profyt.
 30. Waer med' dat Godt uw geest ber-
 Zorgvuldig die betwaeren zult / (bult /
 De goed' gepenzen van geslakt /
 Die zult gy sieken in p'atyt.

31. Het eenig wezen moogt gy vlien /
 In t'zacken dat het mag geschien /
 Om dat het is voortval van kwaed /
 Dat zomtyds vol gevaeren staet.
 32. Leest dikwils uwe regels goed /
 De welke gy volbrengen moet.
 33. Pecht op de wysheyd van den Heer /
 En op de schepping menig heer /
 Dit zal u dienen tot een stof /
 Om hem te geven eeuwig lof.
 34. Ontlast uw hert in alle zaak' /
 Reemt miser in Godt alleen vermaek.
 35. Bedekt uwe godtbruyghheyd /
 En toont nocht wat in t'herde leyd.
 36. Zoo gy tot Godt met uwer leest /
 Dit niemant oocht te kennen geest /
 Ten zy het zomtyds wezen moet /
 En u den noot dit zeggen doet.
 37. En zegt nocht van het eten kwaed /
 Al is t' dat t' u niet aen en staet.
 38. Weest aen tafel wel gemaniert /
 Met d'ogen hier en daer niet zwiert.
 39. Overlegt wel in uw gemoed /
 Des Heeren Casel die ons boed /
 En wat dat is het hemelich Woord /
 Waer toe ons Godt zoo dikwils noot /
 Uw oogen dan met een oodmoed /
 Rae dees heylige Casel doet /
 Bekleed uw ziel met alle deugd /
 Op dat gy plaats daer hebben meugd.
 40. Door zeker moet het zyn geloof /
 Dat Christus is ons opper-hoof /
 Als gy uw opper-hoofd spreekt aen /
 Pecht / dit moet Christo zyn gedaen /
 41. Het gene raekt de zeden aen /
 Doet dat voor al mag zyn gedaen.
 42. En maekt nocht geen gelykenis /
 Wat het van d'een of d'ander is /
 Die meer of minder is van staet /
 Zult een gelykenis is kwaed /
 43. Wanneer men u berisping doet /
 Zult die ontfangen met oodmoed /
 Bedankt hem voor de goede leer /
 Bid dan voor hem den opper-heer
 44. Wanneer een Oversten led zegt /
 Of last op uwe schouder legt /
 Zyt onderdaenig en zuygt seil /
 Pecht dat is heylig zynen wil.
 45. In alle zaak' curieusheyd vlied /
 Dat u niet raekt / en agt het niet.

46. Pecht wel op den voorleden dag /
 En doet daer van een groot beslag /
 Pecht hoe dat is den tyd vergaen /
 Zonder veel deugd t' hebben gedaen /
 Maer door men van den Hemel wint /
 En zyt voortaan zoo niet verblind /
 Tegen de dood is geenen schuld /
 Daarom leest zoo gy sterben wilt /
 47. Als men u let gebied te doen /
 Wilt u daer naer met haesten spoen /
 Ten zy het waer tegen t' gebod /
 Van onzen alderhoogsten Godt /
 48. Zyt bly van geest en zoet van spræk /
 Doet uwe werken met vermaek
 49. Stiert uwe ziel en bly gemoed /
 Tot Godt door siefs in overvloes' /
 Ter aller ueren van den dag /
 Op dat uw hert verzoeten mag
 50. Om kleeren nog om eten braegt /
 Ten zy den noot u daer toe braegt /
 51. Zyt in oodmoedigheden groot /
 Sak om te lyden tot'er dood.
 52. Verwekt uw ziel tot alle deugd /
 Die aen den Heer behaegen meugd /
 En wat gy pecht en waer gy doet /
 Braegt alles op aen Jesus zoet.
 53. Nien ander toont een bly aenschyn /
 Maer zult streng op u zelven zyn
 54. Op heylig-dagen let voortaan /
 Wat deugd dat zy hebben gedaen /
 Die nu van Godt met zaligheyd /
 Bekroont zyn in der eeuwigheyd
 55. Zorgt altyd voor gy slaepen gaet /
 Of uw gewisse effen staet.
 56. Wanneer gy smorgens broeg opstact
 Eer gy opt uw slaep-kamer gaet /
 Vermerkt des werelds ndel zeyd /
 Die menig mensch ter h'ken leyd /
 Van waer dat gy gekomen zyt /
 Waer in vergaen zult met'er tyd /
 Dit zal u wezen een vermaek /
 Om wel uw Heer en Godt t'ontfaen.
 57. Als gy in groote gramshay zyt /
 Gy moet verwachten weynig tyd /
 Dan te berispen met'er daed /
 Dat gy niet bukten regel gaet.
 58. Om de volmaektheyd van de deugd /
 Werk 300 veel als hy kont en meugt.
 59. Print s' Heerens breef in uw gemoed /
 Want hy de ziele leven doet.

60. Wenziet hoe dat de wereld gaet /
 Dat niet blyft vast in eenen staet /
 Daer t'al vergaet en henen vlied /
 Maer Godt den Heer veranderd niet.
 61. Kiest een Diegt-bader streng en wys /
 En volgt in alles zyn advys.
 62. Als gy u maekt tot godt bereyd /
 Bid om zyne barmhertigheyd /
 En met een herte goedertier /
 Een gaede braegt particulier.
 63. Verkiest Joseph voor uw patroon /
 Want hy vermag veel by Godts troon.
 64. Zyt gy in pijn of droefheyd /
 Verlaet nocht de godbzugtigheyd /
 Weerstaet den duyvel in t'begin /
 Die ons blaest duyft gepenzen in:
 Schept nieuwen geest en nieuwen moed /
 En veel meer als te voeren doet /
 En gy zult zien van sonden aen /
 Dat u den Heere by zal staen
 65. En spreekt van uw' tentation niet /
 Van kwaed' gebrieken en berdriet /
 Op dat bit noodeloos' beslag /
 Tot naerdeel u niet dienen mag
 66. Pecht dat den mensch maer een ziel heeft /
 Geduerig voor den sterfdag beeft /
 En dat gy maer eens sterben zult /
 Als wezen zal den tyd verbult.
 Pecht dat uw leven is zeer kort /
 Het gen' 300 lang bestorben word /
 En dat er maer een Hemel is /
 Een hel voort eeuwig duyfsteris /
 Zoo dit wel in uw zinnen staet /
 Zal u behyden van veel kwaed.
 67. Dat uwen wensch zy Godt te zien /
 Uw breeze van niet te geschien /
 Uw droefheyd dat gy hem niet ziet /
 Uw blydschap die de ziel toebied /
 Dat gy eens hem genieten zult /
 Als gy in deugd uw tyd verbult
 68. Zyt genegen niet tot slaepen /
 En om bolle rust te raepen /
 Want die veel by dage slaep /
 Zomtyds groote ziekte raep.
 69. Snoert uw tong ten allen tyden /
 Wilt u van veel spreken wyden /
 Die zuygen en hooren kan /
 Passeert voor een eerlyk man
 70. Ziet gy iemands kwaed' manieren /
 Laet bezen alleene zwiieren.

't Is ook de reden men verlaet /
 't geen is aengenaem en kwaed.
 71. Die u mint / wist hem heminnen /
 En vriendschap met vrienden winnen /
 En zegt nooyt van iemand led /
 Waer door hem onser geschied /
 72. Zyt niet haestig in 't belooven /
 En zoekt niemand te verdooven /
 Zegt de daed van ander goed /
 Waer niet wat gy selve doet.
 73. En tragt niemand te verbzucken /
 In geluk vzeest ongelukken /
 Wenscht nooyt naer een ander dood /
 Om voordeel en baete groot /
 74. Zest den armen sleynne gaeben /
 Wilc dees in uw herte gaeben /
 En met dankbaerheid aenbeero /
 Of het waer wel duyft pond weerd.
 75. Hebt gy by u geen trezooren /
 Pepst dat gy zyt naelit gebooren /
 Uyd uw armoed' met gedult /
 't hemel loon ontfangen zult.
 76. Na vermogen zyt Berinhertig /
 Over d'arme zeer teerhertig /
 Zoo kragt gy Berinhertigheyd /
 Van Godt / loon en zaligheyd.
 77. Die met woorden zoet beproeven /
 En een ander te bedroeven /
 Bouwen op een kwaede grond /
 't hert moet wezen als den mond
 78. Gy moogt nooyt de daed bedryven /
 Dat m'een ander zoudt kerkhven /
 Teelyk is 't dat men verbed /
 't geen men in zyn eygen ziet.
 79. Maekt geen twisten nog verschilleh /
 Want zy doen de liefde stillen /
 De eendragt de liefde daed /
 En geeft vreugd in het gemoed.
 80. Als gy twyffel zult niet spzeken /
 Waer door gy kont vriendschap breken /
 En het waere segt bescheed /
 Als gy niet de warreheid weet.
 81. Houd met luttel u te vreden /
 Versoeyt d'overbloedigheden /
 't schip is beter op de ree /
 Als in 't midden van de zee.
 82. 't geen' mishaegt uw' wegezellen /
 Dit aen niemand moet vertellen /
 En in noed braegt goeden raed /
 Alwaer nooyt te verre gaet.

83. Van waer zeggens zulke lieden /
 Draegt nooyt wat u zal geschieden /
 Gadt den Supper-Heer van al /
 Weet wat u gebeurzen zal /
 84. Iemand's leber onderzoeken /
 En voersgaenden duyft verbloeken /
 Is een teeken van een man /
 Die niet ligt vergeten kan.
 85. Die zig looft of zal mispruzen /
 Zal men agten een onwuzen /
 En die klappen iemand doof /
 Zal men geuen geen geloof.
 86. Hebt gy eene kwaet verholen /
 Zy moet stille zyn bevolen /
 Nien een eerbaer medegn /
 Zoo gy wilt genezen zyn /
 87. Gy die zondigt door het dinken /
 Zuypen zonder agterdinken /
 Die te zeer den duyft opbult /
 't is alleen zyn eygen schuld.
 88. Draegt wel zorg voor uwe ziele /
 Want wie weet of het geuele /
 Dat gy zorgen zoudt te laet /
 Want ons tyd als rookt vergaet.
 89. Beemt geen agt op walsche droomen /
 Die by nacht u overkomen /
 Droomen is mae ydel schyn /
 Waer als den broom waer zal zyn.
 90. Zoo gy komen wilt tot eeren /
 Doet uw best om wel te leeren /
 Anders nacht het ongemak /
 Of mischen den bedel-zak.
 91. 't agterklappen zult gy blieden /
 Want het mag geenzins geschieden /
 Gaet is niet zoo wonder teer /
 Als betooven iemands eer.
 92. Met herbulsighend verdraegen /
 De regt wel verbiende plaegen /
 Gy die kwaede werken doet /
 Zelfs den regter wezen moet.
 93. Eert uw' ouders / een lang leven /
 Belooft u den Heer te geuen /
 Start hun by in allen nood /
 Zult hebben verbienden groot.
 94. Teerz geueurig goet' manieren /
 Teert met traeg zyn als de mieren /
 Niet in maet 'tgeene Godt u geeft /
 Nooyt als eenen brek ert leest.
 95. Zoekt de winst in ulwen handel /
 Maer gaet regt in ulwen wandel /

En tragt nae een goeden vriend /
 Die u van zyn bystand dient.
 96. Zoo gy leven wilt in rusten /
 Versoeyt Denuz met haer lusten /
 En doet geen en overdaed /
 Want zy is haer mede-maet.
 97. Oude lieden zult gy eeren /
 Schoon zy tot hun kindsherd heeren /
 Teert een konst van winst of baet /
 Eer uw jongen tyd vergaet.
 98. Teert / onthoud zonder vergeten /
 Zyt beschaemt van niets te weten /
 Teert 't geen in den ouden dag /
 U te passe komen mag.
 99. Die geuevnsd zyn en silt zuygen /
 Zult van hun een afkeer kuygen /
 Van een vriend die u bedriegt /
 Of wel schaedelyk beliegt.
 100. Komt het goed van u te blugten /
 Gy en moet daerom niet zuyten /
 De Fortuyn is ongelijk /
 Beden arm / morgen rijk.

Aelmoessen.

Zult geern de arme draegen,
 Die voor uwe deure klaegen,
 En die vraegen in den noed,
 Alleen om een stukken broed,
 Zegt niet Godt wil u bewaeren,
 Zonder Moeder 'topenbaeren;
 En spreek hun niet kwaelyk aen,
 Peyst ook om uw brood te gaen,
 Wie den armen mild'lyk geuen,
 Godt is hun ook toegedreven,
 Nooyt en mindert hy zyn goed,
 Die almoessen mild'lyk doet.
 'Tzyn de woorden van den Heere,
 Die ons geuen deze leere,
 Wie de zelve niet geloofst,
 Is van 'twaer Geloof beroofd.

Aenbidden.

Voore alle vbreken aenbid Godt,
 En volgt zyn vbet en zyn gebod,
 Vraegt zynen bystand, op dat gy
 Sem dienen moogt met herten bly,
 Op dat gy van uw jonge jeugd,
 Moogt opgroezen in de deugd.

Aengenaem.

*Tragt aengenaem te zyn aan Godt en alle menschen,
 Gy kont niet meer op aerd, nog in den hemel wen-
 Wie Godt is aengenaem, die berit alle goed, (schen
 Mishaegt hy aan den mensch, dit luttel agten moet.*

Aenlokken.

Laet u nimmermeer aenlokken,
 Door den lufft van sekke brokken
 Door het vlegen van een vrouwe,
 Die u ganssch bedereven zou;
 Vlied de plaesfen vlied de huzzen,
 Gaet ze 't bursken uyspluzzen,
 Gaet ze geuen kvaaden raed,
 En u pyzen boken maet.
 Gaet ze seeren tot hun bringen,
 Vlyen en biez, en ander dingen,
 Egere, botte, bleesh, en b'om,
 Waer med' gy zet vbelckom.
 Die u zulke booz oogen leggen,
 Zy moet hun dees reden zeggen:
 Welst gy, dogter, man of vrouwe,
 My dan brengen tot ontzouwe?

Aenroepen.

*Aenroep uw Heer en Godt in noed en zwaer ellenden
 Roep met een reyn gemoed, hy zal u bystand lenden,
 Hy nooyt verlaeten zal, die hem niet en verlaet.
 Bid om dat zalig is tot uwer ziele baet.*

Aenspreken.

Als gy renig irensch sprekt aen /
 Dit moet met beleeftheyd gaen /
 Met den stinker hand den hoed /
 Half tot uwe borst afboet :
 Niet met d'handen veyd' te gaer /
 Dit zal wezen zoo eerbaer.
 Nooyt hem op uw schouder leyd /
 Want 't is een oneerbaerheyd /
 Op uw rug / voer uw aenzigt /
 Zulks doen kinderz ongerigt
 Zy wat menschen gy zult staen /
 Ziet niet sterck in 't aenzigt aen /
 Noch en ziet niet aen een kant /

Of van yden nae het land;
Want dit is een teken kwaed/
Dat'er ier niet wel en gaet.
Met uw oogen zedig ziet/
Zult die ommedraeyen niet:
Zult niet trekken aen uw neus/
W'handen streken in uw beurs/
Noch uw schouders trekken op/
Of wel schudden uwen kop.
Zonder noot/ noch hoeft/ noch zuigt/
Noch uw lichaem krom en buigt/
Noch uw hoofd krouwt/ noch uw nek/
Zulkis doen is een groot gebrek;
En als iemand u iet vzaegt/
Of 't u wel/ of niet behaegt/
Schudden moogt gy niet uw hoofd/
Als een van zyn tong berooft.
Noch met tekenen lippen aen/
Wae gy schijnt hem te verstaen/
Door een oud man 't mag geschien/
Maer niet van de jonge lien.

Aenzigt.

'Aenzigt moet zyn zoet van vbezen,
Schoon gevasschen, net en klaer,
Of het eenen Spiegel vbaer:
Want uyt 't aenzigt is te lezen,
Van wat aerd dat is het kind,
'Aezen men zomtyde anders vi d.
Aerde.

Kind de aerde moet u leeren,
Dat gy zult in aerd verkeeren,
Die uyt aerde 't wezen nam,
Zal weer gaen van waer hy kwam.
Daerom wilt u niet groot agten,
Naermaels kent men geen geslachten,
Zyt gy ryk, of groot, of kleyn,
Aerde is onzer stoff' gemeyn.

Aessem.

Hinderen die hun geneeren
In de Snykerbakkerij,
Lekker bekken eten geeren,
Alrethande lekkereij.
Sic niet doen als snyker en agten,

Niet eten als zoetigheyd,
Zullen gebaste tanden draegen,
En jong zyn in 't graef gefeyd.
Sunnen aessem zal haest sinken,
Zeder zal hun lasten staen,
Niemand en zal met hun drinken,
Noch beel min te bedde gaen:
Saeom vbilt het snyker haeten,
Volgt deet seer en goeden raed,
Want als slinkende peibaeten,
Vlugt men venten aessem kvaed.

Afblyven van Schoole.

Kinders die van schoole afblyven.
En elders hun tyd verdryven,
Die hun ouders doen verstaen,
Dat zy nebstig schoole gaen.
Die hun meesters ook bedriegen,
En gedrukte leugens liegen,
En die loopen vagebond,
Vrugteloo de straeten rond.
Men moet die slaen in de tanden,
En de billen fraey verbranden,
Doen belooven op meer straf,
Van nooyt meer te blyven af

Afdaelen.

Kind zoo gy komt af te daelen,
Of wel door uw ouders dwaelen,
Of door oorlogs zwaeren druk,
Of door bitter ongeluk:
Zeg nooyt waer zulks niet bedreven
Ik zou ryk en weeldig leven,
Bid maer om uw zaligheyd,
'S weêrlds pragt is ydelheyd.

Afgunstig.

Eens anders wetsvaerd nooyt benyd/
Maer u staeg in geluk verlyd/
Al is 't dat uwen mede-maer/
Schoander als gy in keeren gaet:
Een klagen aen uw ouders geest/
Daerom hy meer als ander heeft/
Die u in 't minst niet is gelyk/
En op den heyl in goet zoo eys/
Houd u te vreden en sluygt stil/
En gaet na uwer ouders wil.

Afkomste.

Van een Moeder van een Vader,
Komen wy voort allegaeder,
Waerom draegt elk niet den rom,
Van gelyken Edeldom?
De geslachten die vermind'ren,
Door kwaed' ouders, booze kind'ren,
Daer is maer de deugd die kan,
Maeken een goed Edelman.

Afsloopen.

Afsloopen in beere landen,
Tegen d'ouders vil en raed,
Beengt menig jong kind in schande,
En beervlekt deet Geerou' haet:
Vbilt die kvantien niet geloben,
Sic u zoetjens ballen aen,
En met lissen u bedooben,
Om uyt badere huyt te gaen.
'A brood en bind men niet gebakken,
Noch de tafel op het beek,
Om te eten met gemakken,
Door den neus de sijn' gesteld:

Noch de bedden om te slaepen,
Lynvbaet, kleeren, kousen, schoen,
Lippen zult gy eer bevaepen,
Sic het hoofd half-rootten doen.
Leert aen den bevroren Zoone,
Hy u maken zal confuge,
Het is een exempel schoone,
Als hy vbederket nat huyt,
Maer dat hy heeft moeten eten,
Met de verken' uyt den bak,
Vbaer door gy ligt af kont meton,
Zyn beedriet en ongemak.

Afvallen.

Die niet klint zal niet afvallen:
Kinderen door dertel mailen,
Al om in, al om op,
Breken ligt hals, been of kop.
Die zyn schransers en trippetten,
Die het op de playmen zouten,

Die als vossen verr' en naer,
Roven, stalen hier en daer.
Dit zyn blauw-beks, note-krackers,
Haegge-brakers, gate-maekers,
Afsplukkers van ryp en groen,
Die maer peyzen kwaed te doen.
Die ten boeren elders lopen,
Om fruyt zonder geld te kopen,
Schenders van al dat zy zien,
Takke-breakers bovendien.
Die op alle boomen klemmen,
Die zullen door 't water zwemmen,
Om een appel twee of dry,
Dit leyd u tot sieltery.
Die alzo van jongs beginnen,
Dees voorwaer hun koorde spinnen
Zy beloven voor geluk,
Aen hun ouders grooten druk.
Die de jonge dieven vinden,
Moeten aen een boom hun binden,
Aen een stak, of aen een bank,
Vier-en-twintig uren lank,
En dae. met een straffe roede,
Hun afgispes tot den bloede,
Tot zy roepen menig keer,
Ik en zal geen kwaed doen meer.

Agterhouden.

Agterhouden 't zy wat zaeken,
Die u geensints aen en raeken,
Is een teeken wonder kwaed,
Dat uw zin tot stelen staet.
Als uw ouders u gebieden,
Iet te draegen aen de lieden,
'Tzy gebuk of eenig fruyt,
Nooyt moogt gy ied nemen uyt.
Voor wie dat gy iet zult draegen,
Wagt u van daer aen te knaegen,
Weet dat men in zulk geval,
Zeer wel alles tellen zal.

Agterklap.

Agterklap is zeggen blaeme,
Van een anders eer en faeme,
Als men agter rug iet zeyd,
'T geen verholen is verspreyd.
Schoon men niet de waarheid mindert,
Niemands eer mag zyn gehindert,
Moogt het goed nooyt doen verstaen,
Door kwaed' meyninge gedaen.
Moogt uw naesten nooyt acnaeken,
En opleggen valsche zaeken,

En door listen zwygen 't goed,
 'Tgeen den even-mensch u doet,
 Agterklap zyn groote zonden,
 Als de zaeken zyn bevonden,
 Te wezen van groot gewigt,
 En ter weêrld niet zoo ligt.
 Ah! men vind zoo vele lieden,
 Die gedeuriglyk bespieden,
 Hoe een aader mensche leeft,
 En zelfs duyzend fauren heeft.
 Al die geêrn oordeel stryken,
 En het wit met zwart gelyken,
 Man en eerlyke Vrouw,
 Doen passeren voor ontrouw,
 Rechts-geleerde, Advocaeten,
 Voor ezels en ydel vaten;
 Dogters in de deugd befaemd,
 Die men slibber-dillen naemt.
 Religieuzen goede zielen,
 Darft men stellen by de fielen!
 En een deugdig Edelman,
 By die meer als anders kan!
 Is'er iemand ryk bedegen,
 Godt weet waer hy 'theeft gekregen,
 Kleyne dieven hangt men op,
 Groote vallen door het strop.
 Niemand en gaet langst de straeten,
 Of moet van zyn pluymen laeten,
 ó Tongen vermaledyd!
 Die zoo ligt in 'tklappen zyt.
 Men kan dieven beter lyden,
 Die stelen van alle zyden,
 Kleeren, alderhande goed,
 Dan men agterklappers doet.
 Het goed kan men in zyn leven,
 Lightelyk nog weder geven,
 Maer iemands gestolen eer,
 Kwaclyk of wel nimmermeer.
 Agterklappen is dood-slaegen,
 Den mensch is nae 't graf gedraegen,
 Hy is voor de weêrld dood,
 Die is van zyn eer ontbloot.
 De tonge is om Godt te loven,
 d'Opper-Heere van hier boven,
 Die een anders eere schend,
 Heeft de tong van een serpent.
 Heeft het serpent niet bedrogen,
 Alswanneer het heeft gelogen,
 Was 't niet de serpentsche tong,
 Die den duyvel zelve dwong?

Agterklap, zyt niet verbolgen,
 Is den duyvel zelfs naervolgen,
 Agterklappers tonge deêrt,
 Veel meer als een vinnig zweêrd.
 Wilt gy geen en lof uytsprecken,
 En verteld ook geen gebreken,
 Eer gy zegt van ander kwaed,
 Peys eerst op uw eygen staet.
 Hoort Salomons woorden schoone:
 Vreest den Heere, mynen zoone,
 Van de agterklappers vlied,
 Anderzints naekt uw verdriet.

Almagtig is den Heer,
 En niemand anders meer.

*d'Almogentheyd bestaet in 't scheppen en te maeken
 Van niet, en door zyn wil te niet doen alle
 zaeken,
 De magt der Engelen, en van het hemels hof,
 Die inder eeuwighygd zingen hun scheppers lof;
 En al des menschen magt, en kan nog niet een
 mierken,
 Een wormken een blad scheppen noch 't minste
 dierken: (raed,
 Godt in een oogeblik, zonder minste hulpe of
 Scheppen duyft weêrlden 'igen in zyn wil bestaet.*

Arbeyden.

Den mensch en is niet geschaepen,
 Om naer wensch zyn lust te raepen,
 Maer is, zoo den Heer ons zeyd,
 Gebooren tot den arbeyd;
 Om te werken om te slaeven,
 Om te spitten, om te graeven:
 Daer moet arbeyd zyn gedaen,
 Of de weêrld zou vergaen.
 Ieder in verscheyde zaeken
 Die den stand des weêrlds raeken,
 Zoo wel door den geest als 't lyf,
 Ieder een in zyn bedryf;
 Kinders die den luyaedr scheêren,
 Zeer haest Vaders goed verieêren
 En wat komt'er dan daer naer?
 Eenen slegten bedelaer.
 Ziet de maeger vlugge loopen,
 Hy heeft goed gehad by hoopen,
 'T is al zoetjens weg gerogt,
 Want hy 't werken niet en zogt.

Ziet hun loopen agter lande,
 Tot zyn vriendens groote schande:
 En nu lyden hongers-nood,
 Half den buyk vol droogen brood.
 Arme lieden bystaen.
 Die peyst op zyn leste dagen,
 Dat hy niets met hem zal draegen,
 Dat hy scheyden moet van hier,
 Even als een naekte dier.
 Kan hy zyn zoo dwaes van zinnen,
 Van het goed zoo te beminnen,
 Dat hy geen ten Hemel zend,
 Om aldaer te zyn bekend?
 'T geld en 't goed dat hy moet laeten,
 Wie zal het komen tot baeten?
 Kinders, dieven, of een vriend,
 Dat tot hun verderf maer dient.
 Godt den Heer zend voor uw deuren,
 Arme lieden die al treuren,
 Vraegen bystand in hun nood,
 Alwaer 'tmaer een stukken brood.
 Dat gy geeft aen d'arme lieden,
 'T is Godts wil en zyn gebieden,
 En dees gift ten Hemel gaet,
 Die hier naer de ziele haet.
 Godt heeft u een schrift gegeven,
 Van te vinden naer dit leven,
 'T gen hy aen de arme doet,
 Dit op Godt verhaelen moet.

Arglistigheyd.

Kinders mint d'eenbaughygd /
 En versoeyt d'arglistigheyd /
 Men den mensch die leelyk staet /
 Als hy goed zegt / en meynt kwad;
 Maer een kind zoekt d'helsche pyn /
 als mond en hert niet eens en zyn.

Asschen.

Mensch die maer peyst op vbellufften,
 Om te eten, drinken, rusten,
 Die nooyt peyst op ander zaak,
 Als om tydelyk vermaak.
 Peyst wat gy treed met de voeten,
 Dit zal uwen lust verzoeten,
 Peyst dat gy naer 't leven racht,
 Waer af dat gy zet gemackt.

Peyst dat men in korte dagen,
 Vos lyf zal ter aerde draegen,
 Sacrom peyst ten allen tyd,
 Dat gy slof en asschen zyt.
 Dat uw ziel moet voor Gode oordel,
 Saer geschieden zal geen boordeel;
 Van het bonnie dat Gode slykt,
 Saer kan niet zyn afgewykt;
 Saer zal den duyvel der sellen,
 Vos zonden boor oogten stellen,
 Zoekend dat g'in d'helsche pyn,
 Eurbig zoud' beroordeeld zyn.
 Al uw goude en zilbre scheyben
 Zullen moeten agter blyben,
 Aen uw erf-genacmen al,
 Niemand op u peyzen zal.
 Huzen, hoven en juwelen,
 Zullen zy met blydschap deelen.
 Groopi met asschen urben geest,
 Ende Gode geboden breeft.
 Peyst waer dat zy zyn gebaeren,
 Van ober lyf duyzend jaeren,
 Gê dood heeft hun al ontzield,
 En heeft kleyn en groot vernield.
 Het en kan niet vele baeten,
 Dat ik uytleg al de staeten,
 Groot, verheben, arme, ryk,
 Maer de dood 't is al gelyk.
 Niet een mensch zal konnen toonen
 d'hoofden die hier droegen kroonen,
 Van een Prince, of van een Seach',
 Ook van bedelare of slaeb',
 Van die waer mismackt van vbezen,
 Of in schoonheyd uytgelegen,
 Peyst dan mensch ten allen tyd,
 Dat gy slof en asschen zyt.

Niet een mensch zal kunnen toonen,
 Schoofden die hier droegen kroonen,
 Van een Priene, of van een Seab,
 Ook van bedelaer of slaeb,
 Van die vbae mismacke van vbezen,
 Of in schoonheyd uytgelezen,
 Deyst dan mensch ten allen tyd,
 Dat gy slof en asseben zyt.
 Avond.
 Voor gy zult gaan rusten raepen,
 En bereyden u tot slaepen,
 Vben Godt gebenedyd,
 Dat gy nog in 't leven zyt.
 Sem bedanken van zyn daeden,
 Van zyn mildheyd, goede raden,
 Vbant de tyden en onse lot,
 Kussen in den naem van Godt.
 'A kan geschieden ieder ure,
 Dat gy 't met de dood bezuere,
 Daze en is te vbereld niet,
 Dat niet na zyn vbil geschied.
 Vby be dienen duyzend plagen,
 Die Godt goddheyd vbilt verdraegen,

B.

BARBARA.

REFEREYNEN TOT DEZE H. MAEGL EN MARTELARESE.

Komt Christelyke Schaer, wilt heden
 wel bemerken,
 Een zeer bekwaame les, het leven ende
 werken
 Van de Maegd Barbara, die van haer
 eerste jeugd,
 Heeft met oodmoedigheyd gevolgd den
 weg der deugd.
 Dees Bruyd heeft naementlyk dry gangen
 ingetreden,

Als een doodelyke zond,
 Heeft onse edel ziel doorvond.
 Zonder zyn barmhertigheden,
 Zonden vby boor d'ceurbigheden,
 In het vuur en helsche pyen,
 Legtbeerdig veroordeeld zyn,
 Hebben vby van daeg geballen,
 'A zy door krankheyd, deriel mallen,
 'A zy door vberk, gepen of vboord,
 Hebben vby onse Godt berstoord,
 Vby moeten berouwb verwekken,
 Eer vby tot de ruste trekken,
 Bidden om vergiffenis,
 'A geen' der zielen ruste is;
 En voorstellen een goet leven,
 Bid dat Godt zyn hulp vbilt geben,
 Vbant veel menschen slaepen gaen,
 Die men niet meer op ziet staen.
 'A geen' men ziet aen ander lieden,
 Dat kan ook aen onse geschieden,
 Sacrom eer gy slaepen gaet,
 Cragt te zyn in goeden staet.

Die ik uytleggen zal door myn gedichte
 reden;
 Voor eerst is zy gegaen van uyt haer
 vaders huys,
 Op enen toren hoog, haer aenge-
 naemste klays.
 Ten tweeden is geleyd van dezen hoogen
 toren,
 Tot haere vonnis-plaets, den vreden
 regter vooren,

Van wie zy was, eylaes! veroordeeld
 tot'er dood,
 'T geen was haer vaders wensch, en
 't geen dat hy gebod:
 Van dezen rechter-stoel, ten lesten zyn
 haer gangen,
 Nae 't Hemelsch Paradys, alwaer zy
 werd ontfangen
 Zeer glorieuzelyk, genietende voor loon,
 Van Christus zelis bereyd, de maegde-
 lyke Kroon.
 Om haere zuiverheyd, was zy om hoog
 gesloten,
 Voor Christus waer Geloof, heeft zy haer
 bloed vergoten,
 Om haere heyligheyd in 't Hemelryk
 verbyd.
 Viert en eert Barbara, al die ter we-
 reld zyt.
 r. Barbara was een Maegd in schoonheyd
 uytgelezen,
 Haer vader heeft gewilt, dat zy bewaerd
 zoud' wezen,
 Tot zy bekomen zoud' de jaeren ende tyd
 Om aen een edel Prins te worden toe-
 gewyd.
 Nauwlyks was Barbara, in dit vertrek
 verborgen,
 Of voor haer zaligheyd heeft zy beginnen
 zorgen,
 Aen Godt belovende voor eeuwig zuy-
 verheyd,
 D'afgoden lackende, en 's weerelds ydel-
 heyd.
 Leert maegden, leert van haer niet uyt
 den huys loopen,
 Waer door gy draegt den glans van uwe
 eer te koopen,
 Leert met oodmoedigheyd stil in uw
 kabinet,
 Of bezig zyn in 't werk, of wel in het
 gebed.
 Barbara was een Maegd, die met lichaem
 en zinnen,
 Geen ander opzigt had, als Christus te
 beminnen,
 Om zoo volmaect te zyn, de ziel van
 deugden ryk,
 Een weerelds bruydegom niet agtende
 als slyk.

Wanneer Dioscorus, haer vader. dit aen-
 hoorde,
 Tegen de waere wet hy zig zeer heftig stoorde
 vol erg en razerny, als berstende van spyt.
 Vierten eert Barbara, al die ter weereld zyt.
 2. In deze razerny, heeft hy haer zon-
 der schroomen,
 Gegeven menig slag, en by het hayr ge-
 nomen:
 Geleyd voor den tyran, met naeme
 Marciaen,
 Die deze teere Maegd deed duyzend
 kruysen aen.
 En dreygd' haer meer en meer met py-
 nen, harde slagen,
 Zoo zy hun valsche Goon geen offers
 wilde draegen,
 Zy spotte met den beul, en zeyd met
 kloeken moed:
 'K zal eeren mynen Godt, die alles te-
 ven doet.
 Dog wat een vreedheyd groot! oud zynde
 maer twaelf jaeren,
 Myn ziel die schud en beeft, dees daed
 hier t'openbaeren,
 Men heeft haer aengerukt de borsten,
 wat een pyn!
 Ter weereld geen torment en kan'er
 meerder zyn.
 'T was daer med' niet voldaan, men heeft
 het zweerd doen scherpen,
 Om 't hoofd van deze Maegd voor haer-
 ren voet te werpen,
 Wie zal scherp-rechter zyn? ... Het is
 haer eygen vaer,
 Die haer het hoofd afslaet, als eenen
 Moordenaer.
 ó Vader! 'k zeg tyran, bloedgierig, on-
 genaedig,
 Hoe doet gy zulk een leed, uw eygen
 vleesch moordaedig?
 Dees schroomelyke daed zal roepen tot
 verwyf.
 Vierten eert Barbara, al die ter weereld zyt.
 3. Dit is een schouw-tonneel, voor eeu-
 wig te beklagen:
 Leert hier met Barbara, standvastiglyk
 verdraegen,
 Die, eer zy zweek voor 't zweerd
 haers vaders niet en zeyd,

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd

Maer roepende tot Godt, om zyn barmhertigheyd,
Zeggende: goeden Heer, wilt uw' dienstmaegd ontfemen,
En die my roepen aen, in dit leven beschermen.

Vergeet, ó Heer! vergeet der menschen zonden al,

Wanneer dat alle vleesch voor u verschynen zal.

Dan hoorde men dees stem van uyt den Hemel boven,

Het geen gy hebt gevraagd, dat wil ik u beloven:

Zoo is dees edel Maegd gegaen in 's Hemels Hof,

Daer zy voor eeuwiglyk geeft haeren Schepper lof.

De wonderbaere magt, van Godt aen haer gegeven,

Heeft menig mensch in nood, geholpen in dit leven,

Vele Mirakelen, die zyn getuygen groot, dat zy is Patroners tegen d'harstige dood.

Prins *Barbarische Heyr*, Rym-konstenaers in eeren,

Wilt zoo lang als gy leeft Barbara 's lof vermeerren,

Die vast aen u belooft, bystand te doen altyd

Viert en eert Barbara, al die ter weêrld zyt.

ANDER REFEREYN

VAN DE H. MAEGD EN MARTELAERESSE

BARBARA.

Godt heeft een wonder magt aen d'Heyligen gegeven,

Om menschen by te staen in dit ellendig leven, In ziekten, in verdriet, in alderhande nood.

In 'tgeen zy hebben zelfs geleden voor hun dood. *Laurentius* die is gebraden op een rooster.

Voor al die zyn gebrand, is hy een waeren trooster:

Rochus, een heylig man, was met de pest belaen, Die hebben deze ziekte, hy is hun toegedaen.

Job, die gekwollen was met alderhande zwaren, Vraegt aen hem zyne hulp, hy zal dees kwael afkeeren;

Men sneed Barbara af de borsten, wat een pijn! Zy is der vrouwen troost, die daer med' ucurig zyn.

Maer niet alleen deez' kwael kan Barbara genezen, Zy zal in allen nood den menschen behulpzaam wezen.

In allen tegenspoed, gevaer of ongeval, Die met ootmoedigheid haer hulp verzoeken zal.

Zy is een' Patronesse in 'tlevens vol ellenden, Een bystand in de dood, voor die hun tot haer wenden,

En in den lesten dag zy ons zal voorensaen. Heylige Barbara, hoort doch uw' dienaers aen.

2. Zoo lang als hier den menschen doorloopt des weêrlds wegen,

Veel ongemak en ramp komt hy geduerig tegen, Waer van *Job* den Propheet getuygenisse geeft,

Vol van ellendigheid den menschen op aerde leeft. Zegt, wie geboren is, die zynen roem kan draegen,

Dat hy in geene zaet en heeft eenig misbaegen? Elk heeft zyn ongemak, zyn kruys 'tzy kleyn of groot,

Al is 't dat hy niet geeft te kennen zynen nood. Daerom hebben van doen in smerten, tegenstryden,

Een Betschermer, goed om in nood te bevryden Van allen tegenspoed, ellenden, zwaeren druk.

Van 's weêrlds erfenis, doefheyd en ongeluk. Zoo wie tot Barbara zal horten zyn gebeden,

Zy zal in allen nood hun komen by-gedren, Zoo *Damascenus* zegt, die haer zyn ziekte klaegt,

Verkryge zal van haer het gene dat hy vraegt. Zoo dan, wie dat gy zyt, jong, oud, mannen en vrouwen,

Die zyt vol zwaerigheid, laet nooyt den moed verflaawen,

Zy is den weg van troost, voor die hem in wilt gaen.

Heylige Barbara, hoort doch uw' dienaers aen. 3. Al is 't dat 'thelich serpent ons welvaerd komt te haeren,

Nooyt zal ons Barbara in onzen nood verlaeren, In wat gevaeren ook, te water en te land,

Aen wie haer roept om hulp, leent zy een troostig hand.

Een koopman haer devoot, passeerende zyn wegen. Van moordenaeren wierd het hoofd van 'tlyf geslagen;

Maer wat een' wond're zaek! 'thoofd roept in zwaere ellend,

Om biegten, en ziet, Godt terstond een Priester zend

Die voegde 'thoofd aen 'tlyf, dat biegtte regt en spoedig,

En na 't lichaem ontfien *Jesu Christi* ootmoedig, Hy stierf zoo in den Heer, óney/zom jonste daed!

Zoo een geschiedenis ons nog voor oogen staet. Daer had eenen tyran een zek' man gevangen,

Die zoo lang heeft geleefd, tot dat hy had ontfangen 't Heel' der Heyligen 't waeragtig Hemel-Brood!

Ge'ukkig was dien menschen, te sterven zoo een dood.

Door dees exempelen, en die tot nog geschieden, Wie zal dees zuiver Maegd niet alle eer'aebieden

En zeggen alswanneer de ziel is meest belaan: Heylige Barbara, hoort doch uwe dienaers aen.

4. Alswanneer God den Heer eens zal ten oordeel komen,

Dan zullen d'Hemelen, afgrond en aerde schromen En wat hun loop bevangt zal voor zyn klaer aenschyn,

Vol vreeze, angst en schrik, en vol benouwdheyd zyn.

Bergen en heuvelen, die zullen t'saemen beven, Als Gods regtveêrdig oog alleen daer op zal zweven,

Daer zal zyn zulk een schroom en beving overal, Als'er ooyt is geweest, of wel eens wezen zal.

Zelfs den regtveêrdigen lang in genaed' ontfangen,

Zal ook met d'engelen door vreeze zyn bevangen,

Hoe zal den zondaer dan, beschroomd zyn en verbaesd,

En roepen bergen hoog, wilt my bedekken haest. Daerom eer wy van hier nae 't ander leven reizen,

Laet ons rypzinniglyk, op ons ziels voordeel peyzen,

Kiezen een patrooners, die (t'wyl dat men hier leeft)

Wil bidden, dat ons God zyn eeuwig Ryke geeft.

Waer is dees patrooners, op aerden of hier boven? Aldaer is Barbara, die ons door vast beloven,

Zoo wy haer zyn getrouw, in 't oordeel by zal staen,

Heylige Barbara, hoort dog uw dienaers aen.

Bakken.

Bakken agter d'oubers ruggen / Is een werck van groote bluggen /

En onmeerdig dat hy leeft / Die zyn oubers goed weg geeft.

En kind moet hem eerlyk draegen / Als of d'oubers allez zagen /

Doopt en mag'er ied geschien / Dat zy niet en mogen zien.

Baeten.

Van uw jongheyd zult gy haeten, Door list zoeken eygen baeten,

Jont uw vriend uyt herten mild, Gelyk dat gy 't hebben wilt.

Als wanneer gy ied moet deelen, Wag't u wel van te krakeelen,

Geest liever een ander meer, 't Zal u wezen dobbel eer.

Bedriegen.

Dees waere woorden leven nog: Men doet geen voordeel met bedrag /

Rechtveerdichheid die staet de kroon / En mag verwagten haeren loon;

Want een kind dat van jongz bedriegt / En om de minste zaeken liegt /

En t'faem is dobbel van gemoed / En nooyt zal hebben groot voorspoed.

Begeeren.

Kind en begeert niet buyten God, Gy zult bekomen 'tbeste lot.

Beginnen.

Kind vbel begint, met God begint, Al wat gy doet.

Er zyt beblind, zo 't dat gy mint, So bekeerd die goed.

Bekakken.

Ziet dat gy niemand maekt confuys, In het noodig Pilatus huys,

Wanneer gy nae den draey-bank gaet, Geen vuyghed daer op en laet;

Want gy een groot affront aendoet, Aen hem die naer u draeyen moet,

En is 't dat gy u hebt misgaen, Dat moet door u zyn afgedaen.

Beklappen.

En beklapt nooyt uw medemaet, Van ied dat u niet aen en gaet,

Geen anders krankheyd overdraegt, Waer door dat gy de mauwe vaegt;

Niemand en zoekt te zyn bevleekt, Daerom een anders suuten dekt,

En neemt den last van ander aen, Gelyk dat Christus heeft gedaen.

Beleeftheyd.

Zyt beleefd en gemanierig, Zedig, stil en goedertierig,

't Is een lofelyke zaek, Die een ieder geeft vermaek.

Als gy iemand komt t'ontmoeten, En bedwongen zyt te groeten,

Is 't dat gy hebt handschoens aen, Zy moeten zyn afgedaen.

B 3.

Zult uw hand op d'aerde buygen,
Uw hoofd leëg, om te betuygen,
Dat gy met oodmoedigheid,
Zyt tot hunnen dienst bereyd.
Gaet gy met groote personen,
Gy moet hun dees' eer betoonen,
Te gaen aen de slinker hand,
Anders 't waer een misverstand.
Iemand op de schoulers kloppen,
Of wel trekken by de knoppen,
By den mantel of 't habyt,
'T is belachelijk altyd.
Kwaed' gewoonten zult gy vlugten,
Veel te spouwen of te zugten,
't Lippebyten, handgevyf,
Kwaed gesteltenis van 'tlyf.
Luyde lachen ende springen,
Daer van moet gy u bedwingen,
En als m'u geen reden geeft,
U tot lachen niet begeeft.
Ziet gy ied van iemand vallen,
't Zyt onnoozel of door mallen.
Raep het op met eerbaerheyd,
Hun weërom in handen leyd.
Zyt gy ergens in banketten,
Gy moet u tot dienen zetten.
En nooyt drinken voor de liën,
Elders niet veel bovendien:
Zyn'er heeren in het scheyden,
Die gy 's avonds r'huys moet leyden,
Gy zult met een vlytigheyd;
Wezen met het licht bereyd.
Zyn zy twee, of dry te saemen,
Zegt: Myn heeren, zonder naemen,
Waer belieft gy dat ik gaen,
't Gen' gy zult van hun verstaen.
Wilt niet naer hun reden hooren,
Maer al zoetjens treden vooren,
Tot het huys van d'eersten heer,
En zoo volgen ider keer.

Bemint Malkanderen.

Het is een gebod der menschen,
Broedere malkander bemind,
Maer het is Gode vtil en vbenfchen,
Siet tot ons is heel gezind.

Jesu Christi bitter lyden,
Zet voor ons een spiegel goed,
Hoe vby moeten 't allen tyden,
Zyn verduldig, van gemoed,
Deyft, hoe menig harde slaegen,
Vbat verdriet en arcebyd,
Christus voor ons heeft verdraegen,
Om ons ziele zaligheyd.
Siet zal elk een iber geben,
Om door vbaere liefde geest,
Hier in peye en breed' te leben,
En voor eeuwig naer de dood.

Berispen.

Is 't dat gy ziet uw medemaet
Bedryben eenig zondig kwaed/
En doet tegen des Heren wet/
Hem zyn kwaed voor oogen zet/
En hem goede berisping geeft/
Van 't gen' dat hy bedryben heeft;
Volghet hy/ geeft vzu-mael vermaen/
Zoe hy u niet wilt hooren aen/
Gaet sit met eenen goeden aerd/
En aen zyn ouderg openbaerd/
Daer is het kwaed aen u geschied/
Doer hem daerom berispen niet:
Als gy dit uyt siefde doet/
't Zal dan deugdig zyn en goed
Zyn fouten nooyt en openbaert/
't Geheym in uwe ziel bewaert/
Cro zy gy 't kwaed met zoetigheid/
Tot dzumael hem voor oogen leyd/
Met hope dat hy zal voortgaen/
Den weg der deugdzaamheyd ingaen:
Want anders nemen zoud de saem/
En ook belasteren zyn naem/
En oorzack zyn misfchen van nyd/
En grooten haet/ van groot vertogt/
Daerom volgt den voorgaenden raed/
Om niet pligtig te zyn van 't kwaed

Berouw.

Hebt gy zondig kwaed bedryben,
Bid God om vergiffenis,
Met een vast propost bescyden,

Van uw lebend bescyden
Het moet ieder een berouwen,
Van het gen' hy heeft misfaen,
Of hy en moet niet berouwen,
Van den hemel in te gaen;
Vbaer berouwb of eeuwig branden,
Zondaer, ziet vbat gy bemint,
Het berouwb ondoet de banden,
Vbaer med' ons den duyvel bind.
Vallen ende slyben liggen,
Siet zyn zondae' heel verstaend,
Siet om het klace uyt te zeggen,
Met den duyvel zyn vbaend.

Betrouwen.

Betrouwt niet op den mensch / op Prinsen/
grote Heeren /
Want men ziet als den wind hunne belaf-
ten heeren;
Hou en in geluif op uwen God betrouwt/
't Is God die vastelyk al zyn beloften houdt.

Biegten.

Kind gy moet uw biegt spreken,
Ten minsten eens in vier weken,
Aen pastor of kapellaen,
Die u beter aen zal staen.
't Gen' gy hebt aen God misdreven,
Moet gy klaer te kennen geven,
Zonder te verzwygen ied,
Dat al weynde is geschied,
En zegt niet ik zal gaen morgen,
God zal u misschien niet borgen,
En als 't wezen zou te laet,
Dan het bidden niet en baet.
't Waere wel voor die regieren,
Dat zy alle de scholieren,
Eens ter maende naer vermaen,
Deden hun te biegt gaen.
Dat de pastors daer van klaegden,
En dat zy het zelve vragden,
Op dat zulks zoude geschien,
't K Meyn men zoud' het haest gebien
't Zoud een groote stigtig wezen,
En de jongheyd wierd geprezen,
Men let meer op 't aardsche goed,
Als op 't gen' de ziele voed.

Heylig Sacrament der Biegte.

Zondaeren weest verheugd, die door uw zwaeren
zonden,
Zoo onbedagtyk, uw ziel komte te doorwonden,
Waardoor gy overtreed de Wet en het Gebod,
Van uwen Opper Heer, dien minnelijken God,
Want God aen u belooft vergiffenis te geeven,
Zoo gy uyt herten leed, voorneemt een beter leven,
En voor de voeten van een priester Gods u smyt,
Uw fouten klaer bekent, en uwe schuld belyd,
By al wat zalig is, by alle de weldaeden,
Die God den mensch verleent, en by al zyn genaden
Moet wezen bygevoegd de biegt, een sacrament,
Waar in de liefde Gods bezonder word bekend.
Wat kan'er lichter voor den zondaer zyn gevonden,
Om hem te wasschen van zoo veel en grove zonden,
(Waer aen dat ieder een zig pligtig maekt van
d' hel,
En van het eeuwig vuur, pyner, tormenten sel)
Als in d' heylige Biegt' G. d. raegt maer de zon-
daeren,
Dat zy hun zondig kwaed de priesters open-
baeren,
Met gedaent' en getul zondert te wygen ied,
En dat dit uyt'er hert, uyt liefde Gods geschied.
Als gy vergeving van den priester hebt verkregen,
Gy zyt ter zelve tyd door uwen God ontslegen
Van uwe zonden al hoe leelyk, groot en zwaer,
Geen meerder troost en kan bekomen den zondaer
Wuert dat God Engelen voor Biegt' vaers had
gegeven,
Die zyn're geesten zyn, wy zouden moeten beven,
Van 't blyden onzer schuld, en 't kwaed door
ons gedaen,
Aen hun die nooyt met zond' en zyn geweest
belaen:
Want zy heel iverig, om God eer op te draegen,
Zonder bermertigheyd, zouden zy ons ver aegen,
Verdoemen tot de hel, voor eeuwig boven dien:
Maer God heeft anderzins van priesters ons
voorzien,
Van menschen gelyk wy, krank als wy, en zondaeren
Waerom zyn wy beschuemd, om zonden te openbaeren?
Waer hu ustinus zegt, met woord n' openbaer,
6 Mensch l biegt aen den mensch, zondaer aen
mensch zondaer.
Had Cain zyne schuld niet voor den Heer ver-
wegen,
Wanneer hy Abel had, zyn broeder, dood gestegen,
Had hy bekend zyn schuld, gevraegt vergiffenis,
Hy hadde zekerlyk gekregen zyn remis.
Tot schuld bekentenis heeft hy nooyt willen komen,
't Is zyn hardnekkigheyd, die hem heeft doen ver-
doemen,
Dit is d'oortack geweest: veel beter heeft gedaen,
Zoo Lucas ons beschryft: den zondaer Publicaan,

Want hy bekent te zyn den meesten der zondaeren,
Zeggende: mynen God, wilt myne ziele spaeren;
Dan heeft den Opper-Heer gedaen barmhertigheyd,
Voor een oodmoedig hert is Gods genaed bereyd.
Den goeden moordenaar, den tyd van heel zyn leven,
Die niet als dieverye, en moorden had bedreven,
Nu tot de galg des kruys veroordeeld, en de dood:
Hy kende zyne schuld, en sauten overgroot:
Wy lyden dit voorwaer regtveerdig, wilt bemerken,
Want wy ontfangen regt den loon na onze werken.
Christus vergaf het hem, en zeyd met klaer beuys,
Heden zult gy met my zyn in het Parady:
Daerom zyt niet beschaemt uw zonden t'o, enbaeren,
Zonder te stellen uyt, weken, maanden en jaeren,
Vervloekt den zonden-staet met een reyn zuiver
hert,

Verlossen zult uw ziel van alle pijn en smert
Gy en hebt niet gevreesd, om het synen te drinken,
Vreesd gy de medecyn, die men bereyd te schinken?
Nooyt zal uw ziel doorwond, kunnen genezen zyn,
Zoo gy den meester slugt, ende goede medecyn,
't is beter luttel schaemt vooreenen mensch te draegen,
Dan inder eeuwigheyd t'overwygen te beklagen;
Den duyvel neemt de schaemt, als den mensch
zonde doet,
En geeft die wederom, wanneer hy biegten moet,
Vervloekt het helsch serpent, stelt alle schaemt ter
zyden,
Wilt met een droevig hert uw zonden al belyden,
Opdat gy moogt ontsaen de kroon van zaligheyd.
Wanneer dat uwe ziel uyt dit kort leven seheyd.

Bier.

Men vind veel soorten van bieren,
Gebrouwen op veel manieren,
Bieren sterk en groot van kragt,
Alzoo veel als wyn geagt.
Die wil ik niet uyt gaen leggen,
Noch de naemen daer van zeggen,
Men vind bier, waer van een man,
Dronke zyn zoud van een kann';

Cyfferkonst.

Tragt de Cyfferkonst te leeren,
Die u brengen kan tot eeren;
Menig eereylyk mans kind,
Dat hier door zyn welvaerd vind:
Om met kooplieden te wonen,
Edelmans, groote personen,

Kinders moeten zulk bier haeten,
Kinders moeten zulk bier laeten,
Met is een verlooren kind,
Dat van jongs zulk bier bemint.
Smalle bier moeten zy drinken,
Dat zal hun in 't hoofd niet klinken,
Smalle bier doet regte staen,
Zult daer van niet kreupel gaen.

Boeken.

Kind goed'boeken, „ Zult gy zoeken,
't Alken boeken „ Gy zult eeren,
En vermerken „ Ge denzj loeren,
't koud' boeken „ En goed' zoeken,

brandewyn.

Brandewyn zult gy niet drinken,
Zgt geen wateren die sinken
Want veel van hun jongheyd af,
Leyd den brandewyn in 't graf.
Veel hart goed en bloed verkwisten,
En zy staen dan als drogisten,
Zonder vreugd of appeyt,
Geld en godd, en eere kwyt.
Beul'n van hun eygen leven,
Die voor hunnen tyd begeven,
Gebruikt nooyt den brandewyn
Ten zy voor een medecyn.

Brood.

Kind houd het brood hoog in waerden,
Geen zoo edel spys op aerden,
Met het brood noyt speelt noch malt,
En als'er een stuksken valt,
Raept het op, kust het met eeren,
Dit ons d'oude Vaders leeren,
Want eylaes! den nood van brood,
Brengt'er menig tot'er dood.

Zy is noodig en geagt,
Stelt dees konst in uw gedagt.

Conscientie.

Daer en is niet dat de menschen /
Daer hun ruste kunnen wenschen /

En hoor vzeugd en oberbloed /
Als eene conscientie goed.
't Is een veld vol van welluften /
Een plaets om den Heer te rusten /
Met een woord / met is op d'aerd /
Dat meer zoet gheben daert.
Zy en vzeest geen sonder slaegen /
Noch geen ongeluk / noch plaegen /
Dat hemel en aerd vergaet /
Zy luyft in gerusten staet.
Gerust in het goed te berben /
Gerust als 't lichaem zal sterben /
Gerust als de ziel zal gaen /
Om na werken loon t'onfaen.
Maer die is van zond'g leven /
Die veel boosheyd heeft bedreven /
En van conscientie kwaerd /
Anders te geboelen staet
Zy doet den mensch zwaren / zugten /
Zy haet duyzend ongenugten,
Pijnen en tormenten groot /
En veel meerder in de dood /
Woopt waer gy wilt om te schuylen /
In de alderdt pste kullen /
Waer gy loopt op veld of staet /
Uw conscientie mede gaet.
't Zy al eten / 't zy al drinken /
Gy hebt algh agterblijken /
't Zy in herberg / huns of kerck /
't Zy in alderhande werck /
't Zy dat zacke gy behandelt /
't Zy gy staet / of 't zy gy wandelt /
Dees getuyge u algh kwelt /
En uw kwaed voor oogen stelt /
Als den Heer aen Adam vzaegde /
Zonder dat hy van hem slaegde /
Vraegde alleen waer dat hy was /
Heest geantwoord op dit pas /
En dees woorden utgesproken:
Ik was naelit / 'k heb my geboden /
'k heb met vzeest uw stem gehoort;
Maer wat heeft zyn ziel doorhoort;
Niet dat hy was naelit bevonden /
Maer zyn vord'bezeben zonden /
Dit heeft geweest zyn misdaet /
De getuygen van zyn kwaed.
Wat heeft Cain zoo doen zugten /
En in 't sweereids haek doen slugten /
Een zy de beschuldig groot /
Dan zyn broeders, vzeede boot,

Zondaereffen en zondaeren /
Moeten dit niet regt verstaeren /
Dat moet de bedzeben zond /
Den loom binnen kinaegt terstand.
Alle soorten van personen /
Zal zy hunne sauten toonen /
Zoo wel hoving / prins of gzaef /
Als een behelaer of slaef.
Of gy zondigt in het duyster /
Daer de zon' noont geeft haer luyster /
In een Hof / in een foreest /
Alwaer in noch mensch noch beest.
Uw conscientie zal kinaegen /
Zult dees getuyg' medebraegen /
Gaet waer gy wilt / oberal /
Zy u noont verlaeten; zal
Is 't dat gy wilt ruste huygen /
De conscientie doen zuygen /
Biegt uw zonden / kent uw schuld /
Terstand rust bekomen zult.

Curieusheyd.

De curieusheyd zult gy haeten,
Het toehooren zult gy laeten,
Wanneer dat gy hoort gedruys;
't Zy op straet, of wel in huys.
Nimmermeer zult gy bespieden,
Wat dat maken arder lieden,
Gy moet regt uw stappen gaen,
Zonder stil te blyven staen.
Toot men schoone raere dingen,
Zult daer nae niet vlytig springen,
Om den eersten aen te zien,
Gy moet de curieusheyd vlien.
Wagt uw keer in alle zaeken,
En voor gy iets aen zult raeken,
Hebt gy uwe handschoens aen
Zy moeten zyn afgedaen.
Kust uw hand wat van te voeren,
In 't weer geven na behooren:
Dus zoo iemant haestig waer'
Kust uw hand dan agter waer:
Ziet gy iemant bezig wezen,
Met te schryven of te lezen,
Nooyt zoo zeer curieus en zyt,
Dit tegen beleefdheyd stryd,

D.

Dag-werk.

Kort Gebed als gy opsta t, Voor dat gy u kleeden gaet.

In den Naem van mynen gheuygsten Heere Jesu sta ik op, die my verlost heeft met zyn heylig dierbaer Bloed, den zelven wyl my van alle kwaed be-bonden, en bevaccen na ziel en lichaem: en wyl my gebèn dat ik verhoorden mag in alle goede vercken tot het eeuwig leben. Amen.

NAer dat gy gekleed zyt net,
En fraey eerlyk opgezet,
Gewasschen, gekamd, gevaegd,
En het onkruid al verjaegd,
Gy moet bidden God den Heer,
En hem loven duyzend keer,
Van dat gy nog dezen nagt,
Hebt gelukkig overbragt.
Wat een kind behoort gedaen,
Eer hy zal ten huys uytgaen.
Een kind mag unt 't huys niet treden/
Een zy 't vader heeft gebeden/
Dat hy hem den zegen geeft/
Of wel moeder zoo zy leeft:
En het moet de plaats ook naemen/
Daer het gaen wilt na betaemen/
Draegen met eerbiedenis/
Ofer van hun dienst het is/
Is vader/ moeder gestorben/
En hebt boogd of oom verworben/
En moet hun met goed fatsoen/
Als uw' ouders/ eer aendoen.

Dit is een kinds eerste werk/
Door 't spel/ eten/ gaen te kerk:
Zonder springen op een been/
Of te singen met een steen;
Of te maeken groot gerier/
Maer beleefd/ met god manier/
Als voor u passeert een heer/
Den hoed af/ al bungen neer/
En wat mensch dat gy ontmoet/
Gy moet wreken utten hoed
Homenb' in het huys van God/
Tut is een les en gebod/
Dat gy daer moet stille staen/
Zonder stampen/ zonder slaen/

Zonder spilen met den stoff/
Eif met hoorden van de klof.
Zonder loopen hier en daer/
Du hy d'een/ d'ander outaer/
Zonder te staen op een been/
En te gaen op uwe tern.
Zonder u te keeren om/
Zonder mal te zyn en brom/
Zonder klappen 't minste woord/
Want dit geensints en behoort:
Daerom is 't huys/ markt en straet/
Daer men klapt/ en loopt en gaet;
Maer alleen dit is 't gebout/
Daer men God dient heel getrouw.
Manieren en gesteltenis
Van een Dienaer in de Miss'
Een kind vol eerbiedenis,
Het welk dienen wilt de miss',
Moet wel pèzen op den staet,
Die hy daer aetveerden gaet:
Dat hy vast in 't herte prent,
Hoe dat God daer is present,
Onder schyn van wyn en brood,
Ons Verlosser van de doot,
Naer den priester heeft voldaan,
't Gen' heeft in zyn magt ontfaan,
Daerom u oodmoedig draegt,
Schoon gewasschen en gevaegt,
Met een kragc ofte krawaet,
Aen uw hals die retjens staet,
Wel gekamd, schoen, koussen net
Gods dienst moet zyn onbesmet,
Vraegt alzoo met goed fatsoen,
Belieft mynheer Miss' te doen?
En lyd dan een korten tyd,
Maer u van te loopen myd.

En dan voigens zyn verzoek,
Draegt nae den Autaer den Boek,
Ontsteekt licht, schenkt water, wyn,
In potsjen die zuiver zyn:
En zegt dan met regt besched,
Mynheer, alls is gereed,
En gaet stil nae den Autaer,
Met de handen beyd' te gaer:
En in 't Zeggen de antwoord,
Gy moet zoetjens spreken voord,
En gy moogt nooyt omme zien,
Naer 't in-noch 'tuytgaen der liën;
Maer gy moet knielen heel regt,
Hooren wat den priester zegt,
En nooyt van uw' plaetse gaen,
Om wat'er moct zyn gedaen,
Om den boek of om den wyn,
D'handen moeten r'saemen zyn;
Maer voor eerst zonder abuys,
Doet eerbieding aen het Kruys;
Als geeyndigd is de Mis,
In zulke gesteltenis,
Moet gy openen de deur,
Voor capellaen of pasteur,
En dan zeggen heel beleeft,
My de benedictie geeft,
En dan knielen op twee knien,
Zoo zal alles wel geschien.
Als gy gaet voor by de deur,
Van de Kerk ter aller uer,
Gy en moogt voor by niet gaen,
Zonder den hoed afgedaen,
Zonder dat gy met oodmoed,
God ofte Maria groet:
En als gy gaet langs de straet,
Daer een beeld voor deure staet,
Agter land, of voor een kluis,
Daer gy voor u ziet een Kruys,
Met den hoed af, boogt uw knien,
Zonder schaem voor ander liën.
Hoe dat een kind wezen moet,
Als den Priester Misse doet.
Voer eerst en zoekt geen gemakken,
Ligt noch leunt niet aen een kant,
Soet uwte handen uyt uw Zakken,
Neemt een bockerken in uw hand,
Stuict God d'wizige gebeden,

Bid om boorigang tot de deugd,
Op dat gy in goede zeden,
Na zyn wyl opgroezen meugt;
Ale men zingen zal of lezen,
't Evangelie van Gode vboord,
Ey moet aledan regte vbezen,
Gaer naer hooren zoo 't behoord,
En gy moet stil nederknien,
Vannec men den Credo zingt,
En ziet nooyt agter uwte hien,
Van curioosheid u bedwingt,
Al den Priestere God almachtig,
Opheft en 'aenbiddend geeft,
Knielt, zet uwte zonden klagtig,
Voor zyn straffe vbeten geeft,
d'Andere tyd zult gy passeren,
In te lezen zeer deboot,
Of wyl in te mediteren,
Christi lyden ende doot.
Ey zult u altyd wyl vbagten,
Van te vallen op een knie,
Sij doen supacde die misagten,
d'Eere die aen God geschie.
Aenhoort met aendagtigheyd,
Wat den predikant u zeyd.
Ey moet goede pleuse zoeken,
Ale gy zyt in het sermoen,
Niet in bez' gelegen hoeken,
Gaer gy geen boorddeel kont doen,
Maer gy moet u zelven poogen,
Met een geestelijken brand,
Om te vbezen sejien in d'oogen,
Van d'eerbeerden predikant,
Stuict uw hert, geboer en zinnen,
Met iher en stilligheyd,
Onthoud wyl, en print van sinnen,
Wilt God door den mensch u zeyd.

Maer dat gy hebt Godt aenbeden,
En komt van de heek getreden,
Saet nae huys gelyk gy kobam,
Om een dobbel boteram,

Met den hoed af, tot beschaegen,
Zult gy die aen moeder vraegen,
Of aen 'imeyssen by geyal,
Sic u eten geben zal.

Gy en moogt nooyt tegen knoeten,
Ate moeder zal maegge boeren,
En zegts nooyt 't ic dik of din,
Maer voldoet naer haeren zin.

Ate gy zult uw hand uylangen,
Om de spyzen te ontfangen,
En vergeet niet iedre keere
Ate zeygen ik dank u zeere.

San zult gy die gaen opeten,
Ergene stille neergezetten,
Zonder loopen op de straect,
Want dit al te leelyk staet.

En voor gy het brood zult smacken,
En vergeet geen kruye te madken,
Op dat gy hem eer bekykst,
Sic ont hier zoo milde spykst.

Wat naer eten dient gedaen,
Voor nae werk of school te gaen.

Een kind met oodmoedigheden /
Door nae werk of school te treden /
Door dat hy een stap of voet /
Ergens huysen huysje doet /
Zal eerst vzaegen spaen en stille /
Wader / Woeder is 't utu' wille /

Eer ik t'school of werken gaen /
En helstet u niet gebaen ?
Daer naer zult met goed manieren,
Zonder roepen / schzeetuwen / tieren,
Niet gaen door utu' weg en straet,
Zonder spelen met utu' maet:
Zonder streuen op te rappen,
Zonder simten / zonder gaepen,
Zonder vele naer de lien,

In hun eygen huys te zien.
Zonder veel te lanterfanten /
En te zwieren t'allen kanten /
Naer de school of werk gebaen /
Zult regt nae utu' huys toegaan /
En naer eten / broeg gaen staepen /
Maer / voor gy zult ruste raepen /
Vraegt oodmoedig en belerft /
My de benedctie geest.
Zult den heere van hier voben /
Zeere oodmoedig daghen / loben /
Door gy zult te bedde gaen /
Om zyn zegening t'ontfaen.
Dankbaerheyd.

Kind zult dankbaerheid bewyzen,
Aen uw Ouders, en hun pryzen,
Voor de weldaeden ontfanen,
En de moeyt' voor u gedaen,
Peyst op d'onrusten geleden,
En wat zorg' zy niet besteden,
Op dat gy zoud' wezen zagt,
Teer en eerlyk opgebracht.
Die hun ouders hier bezwaeren,
Zyn veel erger als barbaeren,
Die geen dankbaerheyd en geest,
Is onweerdig dat hy leeft.

Danssen.

Danssen, huppelen en springen,
Veel tot dertelheden bringen,
En tot stoutheyd hier en daer,
'tgeen men niet moet zeggen klaer.
Kind neemt daer in geen behaegen,
Menig duyzend hun beklagen,
Van den eersten voet gesteld,
Die nu zittten zonder geld,
En door al te veel te zwieren,
En met dogters te hantieren,
En te drinken goeden wyn,
Door den dans bedorven zyn.

Dengd.

Sic leeft in de bekeegen dengd,
Sic leeft in blydschap en in vrecugd,
Sic leeft in dengd, die zal voorvacke,
Hier zyn geloond, en ook hier naer.

Dief.

Kind gy moet ten allen dagen /
Uwe handen regte vzaegen /

Die tot stelen hem begeeft /
Is onweerdig dat hy leeft.
Stelen is zyn hoorde spinnen /
Stelen is de galge winnen /
Die van jongh is eenen dief /
Alle dingen heeft hy lief
Hebt gy ergens in behaegen /
Moet het met beleeftheid vzaegen /
Moogt geen dingen in het stil
Nemen tegen iemands wil
Niet de weerde van een spelle /
Als ingaen den weg der helle;
Die ontnemen iemands goet /
En betaelen eens de goet
En komen tot groote schanden /
Niet voor regt wezen van handen!
Die is regt voor alle man /
Hy zyn aen'igt toonen kan.
Mer hy die is dief bevonden /
Gy blyft die ten allen stonden /
Daer hy keert of waer hy gaet /
Ward van allen mensch gehaet;
En die in het stelen blyuen /
En veel schelmerige bedryuen /
Droeg of laet ziet m'op de haen /
Galgen met dit volk belaeu.

Dienst.

Kind zult u spoen " Ondienst te doen,
Aen alle man " Voor vbie gy kan,
Uw ondere meest " Met blyden geest,
Nooyt vbeder-legt " Of tegen zeyt,
Want zy gebien " Dat moet gescheien,
Aen zy het vbaer " Heel openbaer,
Tegen 't gebod " Van urben Godt.

Dienst-Bode.

Al wie dient in anders huysen,
Hy zig wagt' van dees ahuyzen,
Eerst van nooyt te zeggen iet,
Wat'er binnen huys geschied.
Wie daer drinken zal of eten,
Zal hy niemand laeten weten,
Ook of de vrouw en den man,
T'saemen accorderen kan.
Zvnder schulden, benzet zaeken,
Dat zal hy niet kebaer maeken,
Komt'er ergens een geschil,
Hy moet altyd zwygen stil.

D'eerste en de leste dagen,
Moet de zelfste eer toedraegen,
Aen uw Meester aen uw Vrouw
Met een herte vol van trouw.
Heeft den meester fraey gedronken,
En dat hy is wel beschonken,
En wat maeken wilt den haen,
Doet de buyk ten winde staen.
Voorders zult ten allen tyden,
Voor de winst uws meesters stryden,
En niet doen, als dat betacmt,
Alzoo blyft gy onbeschaemt.

Drinken.

Al en maekt men niet de bieren,
Voor de zwyuen, wilde dieren,
Al brouwt men niet 't hoppe-nat,
Voor den hond of voor de kat.
Nogtans zal aen jonge kind'ren,
Veel drinken, altyd hind'ren:
Want die dikwils lekt de kraen,
Zal op 't lest daer ziygen aen.
En van glazen, leeren pinten,
Ja den grond der kannen tinten,
Zoo dat hy in zulk geval,
Haest proef-meester wezen zal.
Hy zal vaders goed verkoopen,
Om ter herberge te kooppen,
Verkwist eere, goed en bloed,
'tgeen hem niet als onheyl broed.
Veel drank doet de maeg' bederven,
En den mensch ellendig sterven,
Met perykel van de hel,
Daerom vlied hem jong gezal.

Drinken.

Den tafel het kind gezeten,
Vermag maer een dobbel keere.
Een glae drinken tusschen eten,
't ic oneerlyk drinkt hy meere.
Sic met het eten beginnen
Spinken, zyn zuyperer volmacht,
Sic de spyge niet veel geminnen,
Want den drank hun better smackt.
Vagn en bier die vbord misprezen,
Voor die jong van jereu zyn,
Smalle bier zal better voren zyn,

Of veel water in den vlyn.
 D'ilt uw lippen schoon afwaegen,
 Voor dat gy eens drinken gaet,
 Op dat niet tot uw misbaegen,
 Eenig bes aen 't glas en staet.
 Drinken.

Zult met dry vingers, maer niet meer,
 Nemen een glas met alle eer,
 Drinkt soberlyk, doch niet te slap,
 Drinkt niet te gulzig, noch te rap,
 Dat het niet stort op uw habyt,
 Waer van g'u wagten zult altyd.

Dronkenschap.

Dronkenschap d'e word bebonden/
 Een van de gemeenste zonden/
 Dronkenschap is een groot kwaed/
 Dat vol van perpkels staet.
 Die van dronkenschap kan wagten/
 Mag de dronkenschap veragten;
 Maer ten word niet ligt belet/
 Want veel zynder med' besmet.
 Wy zullen beginnen spreken
 Van de schaeden en gebreken/
 En dit is de schaede meest/
 Zy gelykt ons aen een beest.
 Onze reden en manieren/
 Stellen ons boven de dieren/
 Maer hy die geen reden heeft/
 Als een beest/ ja erger leest.
 Zegt my/ dronkaert/ grooten zupper/
 Zeppe-dopper/ buyk ophupper/
 Die geduurig zoeg of laet/
 Met den bek in 't natte staet;
 Is het niet alleen door reden/
 Door verstand en goede zeden/
 Door doen/ laeten/ dat gy wilt/
 Dat gy van een beest verschildt?
 Wanneer gy zyt zat gedronken/
 Maer bekwaem om te gaen ronken/
 Van verandert gy van staet/
 Gy van mensch in beest vergaet.
 Of 't u niet of zal behaegen/
 Dit moet ik nog van u vzaegen/
 Is een ezel/ of een preerd/
 Niet meer als een dronkaert weerd?
 Zoo in drinken als in eten/
 Zullen zy hun noopt vergeten/

Eene beest in al gebal/
 Waer zyn doest bezzaeden zal.
 Een dronk mensch zoud' beter kiezen/
 Dan zyn leven te verliezen/
 Als ballen in dronkenschap;
 Dat en is geen slegten klap.
 Komt'er iemand krank van zinnen/
 Hoe men plagt hem te beminnen/
 Men zegt: 't onheyl is zeer groot/
 Waer veel beter waer hy dood.
 Die door bier en wyn verzopen/
 Dag en nagten dronke lopen/
 Zyn veel erger als een zot/
 Die men hoort houd in ren kot.
 Met een dwaezen 't allen tyden/
 Zal men hebben medeliden/
 Maer met eenen dronkaert niet/
 Want dit door kwaed' wil geschied.
 Zotten/ die zyn krank van geesten/
 Als zy zweeren en tempeesten/
 Of doen alderhande kwaed/
 Dit Godt geensints tegengaet.
 Zy Gods Wet niet overtreden/
 Want verloren is de reden/
 Zonder t' hebben schuld daer van:
 Maer dit men niet zeggen kan/
 Van die zonder agterdinken/
 Hun bywilig dronke drinken/
 En doen zaeken ongehoord/
 Die de dronkenschap vzeugt voort.
 Godt dzeegt hun zyn ryk te verben/
 Hoe veel zyner niet die sterben/
 Door een dood heel onvertogt/
 In de dronkenschap versmagt?
 Die ballen en blyben leggen/
 Zonder oopt een woord te zeggen/
 Zonder dat zy zyn bekwaem
 Men te roepen 's Heeren Naem.
 Zyn dit niet zeer bitter zaeken/
 Van alsoo de dood te maeken?
 Hoe de dronkaers/ bier en wyn/
 Is veel erger als senyn;
 Bovendien niet ligt en peyzen/
 Om nae d'eulwigheyd te reyzen/
 Zy zyn daer in wel gerust/
 Als zy hebben hunnen lust.
 Zy moeten ten minsten denken/
 Hoe dat zy hun eere krenken/
 En hoe dat men van hun vzaet/
 Hoe een ieder hun vermaet

En hoe hier zy het betaelen/
 Door veel ziekten ende kwaelen/
 Du in handen/ doet en maeg/
 Reutwe zerten alle daeg.
 En of zy te bedde leggen/
 Men hoort hun dees reden zeggen/
 Laet ons zuppen nog een keer/
 Ten is maer een schreeul te meer.
 Dit is maer voor de gebreken/
 Maer wat doet den drank niet spreken?
 Als den drank rykt in het hoofd/
 Ten kan kwaelyk zyn geloofd.
 Die te booren schynen een stommen/
 Hy zal boffen/ hy zal roemen/
 Van hem word dan uygezeud/
 Al wat hem op 't herte leyd.
 Kwaede hoopen zal hy maeken/
 Weetig klappen/ ander zaeken/
 En is ryke boven maet/
 Wyl hy stil ten onder gaet.
 Die heminnen lekker wynen/
 Dronke loopen als de zwynen/
 Dat is zeker waer en klaer/
 Armoed zal hun volgen naer.
 Wie zal my dit konnen zeggen/
 En het ongeluk uytleggen/
 Van wat zoon den Daber zal
 Wezen in zwaer ongebal.
 Men wie zullen komen plaegen/
 Christ/ ondankbaerheyd en slagen/
 Wonden en verbygting groot/
 En aen wie de oogen rood?
 Zal het niet voor zeker wezen/
 Ken den dronkaerd/ aen den dezen/
 Die tusschen de glazen staet/
 En uyt d'herberg niet en gaet?
 Ongeluk op ongelukken/
 Die den dronkaerd zwaer verdrukken/
 Door dit leven niet bereyd/
 Maer voor inder eulwigheyd.
 Die van drinken niet zal wagten/
 En te beteren hem tragten/
 Hy blytig ter hellen vliegt/
 Godt den Heere niet en liegt.
 D'ouders hebben groot misbaegen/
 En zy moeten veel verzaegen/
 Wanneer dat hun eygen kind/
 Zoo het bier en wyn bemind.
 Niet alleen dat zy door listen/
 Hun godt stelen en verkwisten/

Maer om dat zy door den drank/
 Uytelaeten grooten stank/
 Dikwils hoerere bedryben/
 Zonder reden/ begten/ lippen/
 't geen' de dronkaerds is gemeen/
 En wie heeft het aen zyn been?
 Als d'ouders/ die moeten loopen/
 Om de rechtens uyt te hoopen/
 Die niet zonder grooten kost/
 Konnen worden afgelost
 Daarom moet men d'herberg blieden/
 Zoo veel als het kan geschieden/
 Die maer moeten open staen/
 Door die verre wegen gaen/
 Om den bezemdeling te spyzen/
 Anders zyn zy niet te spyzen/
 Want kwaelyk een enkel woord/
 Word'er daer van deugd gehoerd.
 Men sprekt daer niet als van schinken/
 Als van zuppen/ als van drinken/
 Volk van zeer verscheyden aerd/
 Vind men daer beeltds vergaerd.
 Van die beugbelyke gasten/
 Die niet weten van te vasten/
 Van de minste tot de meest/
 Houden van de Bacchus feest.
 Van geduerig te doen tappen/
 Van te zweeren/ agterklappen/
 Van onneerelyke vzaet/
 Van elk een te zeggen kwaed.
 Hoozt hier Augustinus zeggen/
 En zyn eygen faut uytleggen:
 't Schaemde my te wezen wyf/
 't Sogt in onser d'opperprys.
 Maer voor de getrouwde leden/
 Wat zond' moet'er niet geschieden/
 Als den man vertoerd het goed/
 Ja zyn eygen vleesch en bloed?
 Daer wyf/ kinder zyn gezeten/
 Zonder keeren zonder eren/
 In den grootsten nood gesteld/
 Zonder brood en zonder geld.
 Als men hem ziet deuresteken/
 Het gewin van dry vier weken/
 In een dag zonder vermaelt;
 Hoort hier van een droeve zaak/
 Die hier niet mag zyn verzwegen:
 Een man tot den drank genegen/
 Had ten huize van een weerd/
 Alles wat hy had vertoerd.

't Wyf heeft haer eens gaen vertoonen /
 Daer hy zat met meer perfoonen /
 Van gelijke kwaliteyt /
 Zy heeft hem die voorgelent /
 Met gekruich en luerende oogen /
 Lieben man hebt doch medoogen /
 Mer ulu kinderz; want wy staen /
 Om van honger te vergaen.
 Den man die heeft op dit sprekken /
 Daer geslaegen en gesteken /
 Dat zy sluis ter aerde viel /
 Als een lichaem zonder ziel.
 Den geest zynde wat ernomen /
 Zy is stil nae huyg gekomen /
 Daer twee kinderz schier half dood /
 Schreeuluden om een stukken brood:
 Zy in wanhoop getreden /
 Heeft hun den hals afgesneden /
 Zy zeyd' beter zyt gy dood /
 Als sterben van hongersmoed
 Den man die komt t' huyg al tieren /
 Gelyk zyn d'onkaertz martieren /
 Daer 't wyf d'uygend bloeken zegt /
 D'onk hem op zyn bedde legt.
 Bezigt zynde met te slaepen /
 Heeft 'hem stille gaen betzaepen /
 En met 't zelfte mes dien tyd /
 Zy den man den hals affnyd:
 En zy sprak van deze woorden /
 Gy zyt d'oorzaek van dees moorden /
 En van deze vrede daed.
 Daer naer heeft het Magistzaet /
 Kennisse van al gekregen /
 't Gern de vroude niet heeft verzwegen /
 En van haer wierd recht gedaen:
 D'onkaertz spiegel u hier aen.
 't Wil nu schuyben de gordanen /
 En de d'onkaertz doer verschynen /
 In 't gezicht van al de lien /
 Om hun werken aen te zien.
 Als vergaerd zyn de baezen /
 Men brenge by bezonen glazen /
 Groote / kleyne / die daer staen /
 Als om een slag aen te gaen.
 Door eerst zy de minste guppen /
 Om de hete wat te sloepen /
 Uyt vrees van door hier en wyn /
 Al te haest verzoed te zyn.
 Maer wanneer dat zy beginnen
 Dat verhold te zyn van binen /

Van is 't brenge ons terstond op
 Hooren / eene grooten hop.
 D'oooge spyz word geprezen /
 't Blesch moet wel gezouten wezen /
 En gepereb wezen moet /
 't Geen den borst verweliken doet.
 Zoo den pot is uptgedonken /
 Hy word weder vol geschonk u /
 Van den wyn of 't beste hier /
 Dat men bind in het kwartier.
 Het zyn d' alderhaeghe mannen /
 Die wel zynvoeren de hannen;
 En die niet veel drinken kan /
 Schijnt te zyn geen bestig man.
 Alles gaet 'er op een tunten /
 Men doet komen ueneve stunten /
 Men dan spoedig weder schijnt /
 En op de gezondheyt d'zinkt /
 Van de Pincen / van de Heeren /
 Die in 't roel hof verkerren /
 Die de sluyt niet uyt en doet /
 Word geslagen in de boet.
 En zyn het kerrens dagen /
 Men ziet hun de eer opdraegen /
 Aen den heyligen Paroon /
 Wel is dit niet wonder schoon?
 Zy schynen hem eer te geben
 Die door waken / sober leven /
 Heeft gebiend zyn eer en Godt /
 En voldaen aen zyn gebod.
 Zoetigheden boben maeten /
 Zy daerom den drank niet laeten /
 Al word de spyz weg gedaen /
 Niemand en mag henen gaen
 't Is haelt wyn / alarm / alarm /
 Brenge aen ons le baton d'arme,
 Die is den rok van den styn?
 Wy en zyn nog niet verbyd
 Tot den boord doet men hun schiaken /
 Die een ieder uyt moet drinken /
 En daer word een man gestelt /
 Die den heer van ieder telt.
 Daeren valt nimmer te setten /
 Ieder moet zyn lot gebeuren /
 Koept is kan niet oberlyd /
 Men zal 't u doen drinken uyt:
 En zoo gy maekt vele quillen /
 En betoont van niet te willen /
 Men zal openen ulu mond /
 En u ingieren terstond.

Van ligt'er hier een verlaegen /
 Gelyk om nae 't gras te draegen /
 Daer is een die essen maekt /
 Daer een anderen die bzaekt /
 Daer eenen die niet kan roeren /
 Die men nae zyn huyg moet voeren /
 Daer eenen die nog wilt gaen /
 Maer die niet kan regte staen.
 Daer ziet gy een ander gaepen /
 Maer den pot in d'hand al slaepen /
 Daer een die sprekent vromde tael /
 En die het bzaekt al te mael /
 Somma, 't is een d'onkaertz feeste /
 Ieder een die is de beste /
 Eenen doekt die waer' te kleen /
 Om te schryben dit alleen.
 Den belslag die is geslegen /
 Ieder heeft een wond gekregen /
 En dit is een ere groot /
 Door hem / die hun heeft genood.
 Die temant tot drank verweliken /
 Gaet tot d'onkenschap te zekken /
 Daet voor zeker een dood zond /
 En zyn arme ziel voortwond.
 Gy zult veel min kwaed genieten /
 Van 't hier of wyn weg te gieten /
 Als te geben uwen vriend /
 Dat hem tot senn maer dient.
 Test daer waeren vzienden t'saemen /
 Die by een van verre kwaemen /
 Welke hun wel vier uren lank /
 Schonken overbloed van drank.
 Zy wilden hun drankie maeken /
 In de limonaed' tot bzaeken /
 Dog een ander vziend dit zag /
 Zeyde dit niet zyn en mag:
 Dus nam hy de volle komme /
 En smeet die met voeten omme /
 Beter stot dit kost'lyk nat /
 Als dat 't my zou maken zat.
 Dien man leerd' het drinken laeten /
 En de d'onkenschap te haeten /
 Dus 't zy oud of jong gezet /
 Moet haer bzezen als de hel.
 En gy moogt tegen betaemen /
 Niemand oogt tot drinken pzaemen /
 En al is 't dat'er zyn veel /
 Zoo genegen voor de heel /
 Die het voor geen zond' en agten;
 Dogtanz maet u daer van wagten /

En zoo gy dat niet en doet /
 Gy voor eeuwig b'anden moet.
 Want hoe veel doet niet her d'inken /
 Door den tyd te grave zinken /
 Van die heele nagten lank /
 Zitten op den biere-bank?
 Veel d'onkaertz zonder maete /
 Van den noen tot 's avonds laete /
 Drinken meer als eene beest /
 Tot verderf van lys en geest.
 Uytgemergeld / d'zoog als stouken /
 En zoo van den drank getouken /
 Dat zy kwaelyk konnen gaen /
 En op hunne beenen staen.
 Die geen schaemte nog en hebben /
 Met hun haele maeger rebben /
 Van te drinken hier en wyn /
 Om wie dat zal meester zyn.
 Alsdan dansen / alsdan spzigen /
 Hoerpe en ander dingen /
 Cluiven / zomtyds eene moord /
 Zoo men in veel plaetfen hoort.
 't Minste dat'er van kan kommen /
 Is te liggen als een stommen /
 En tot 's anderdags by noen /
 Eenen wijzer rond te doen.
 Maer veel die den drank beminuen
 En zetten daer op hun zinnen /
 Hebben vzeugd en groot pleuzier /
 Wanneer zy door wyn of bier /
 Temant konnen d'onkne maeken /
 Men zegt zoo zy 't niet geraeken /
 Dat ik ben een gierig mensch /
 Geef ik niet va hunnen wensch.
 Dat is gaen verkeerde wegen /
 En den duyvel zyn genegen /
 In de plaetse van 't gebod /
 Te volbzengen van ulu God.
 Veel pzaemen tot groote teugen
 Drinkende gelyk de zeugen /
 Wie is't die een armen man /
 Zoud beschinken met een kann?
 Of een enkel stupber geben /
 Daer zy zoo baldaedig leven /
 Daer zoo veel is uytgestort /
 Ja / als weggesmeten word.
 In de alderjongste dagen /
 Zal God rekeninge bzaegen /
 Van al 't geen gy hebt verteed /
 En onnuttriglyk besmeerd.

Van te dzinken bunten maeten/
 Van al de gehouden zaeten/
 Dikmaels by/ zes dagen lank/
 Tot gy waert van drinken krank/
 Dat men u met d'hand moest leyden/
 En nogtans niet wilde scheyden/
 Tot de schaypzaeg was geruynd/
 En de helder uytgeschuynd.
 Als zeg/ gy moet u begeben/
 Tot een stil en sober leben/
 De dood liebet onderstaet/
 Als te dzinken boben maet.
 H'Hoop door Gods barmhertigheden/
 Dat gy zult inzien de reden/
 d'Oogen zult ten Hemel slaen/
 En den regten weg ingaen.

Duyvel.

Den Duyvel is maer kleyn van magt,
 Zonder u heeft hy geen kragt;
 Als gy in 't eerst hem wederstaet,
 Als hy u brengen wilt tot kwaed;
 Maer zoo gy hem niet tegenstryd.
 Hy word een leeuw in korten tyd,
 Die u zal brengen tot den val,
 En vreedelyk vernielen zal,
 De kleyne vossen doet men dood,
 Uyt vreeze van te worden groot.

Edel.

Den waeragtigen Edeldom,
 Trekt uyt de deugd haer regten rom,
 Hy die anders verheven leeft,
 't Is de fortunne die het geeft.
 Den edeldom van anders bloed,
 U geenzins edel wezen doet;
 Door kloeke daen, door eerbaerheyd,
 U zelfs den edeldom bereyd.

Een.

Een God, een Doopzel, een Geloof,
 Een waere Kerk, of hellen-roof.

Eeren zyne Ouders

Kind gy zult uwe ouders eeren/
 Volgens het Gebod des Heeren.

Duyvelrye

Kind het zyn verlockte zaeken,
 Met den duyvel kennis maeken,
 Die beloofd een kort pleyzier,
 Voor het eeuwig pynlyk vier:
 Daerom zult gy niet verkeeren,
 Met die kwaede konsten leeren,
 Met waer-zeggens, die geraen,
 Hoe 't zal met den mensch vergaen.
 Met die u zullen gerieven,
 Van billetten ofte brieven,
 Waer door loot, kauyd, mes noch zweel
 In den Kryg noch elders deert,
 Met die eenig kwael aflezen,
 En van koorts of ziekte genezen,
 Met hem die den duyvel dient;
 Zegt Adieu aen zulken vriend.
 God den Heer die is almagtig,
 Maer den duyvel leugenagtig,
 't Gene God beloofst, 't geschied,
 Maer dit doet den duyvel niet,
 Hy beloofst u wonder dingen,
 Die hy niet en zal volbringen,
 Zoo gy ontfangt eenig zoet,
 Duystmael het betaalen moet.
 En laet den moed niet verflauwen,
 Stelt in God al uw betrouwen,
 't Zy in droefheyd, zwaere pyn,
 Hy zal u behulpig zyn.

E.

Met Woorden.

Vader, Moeder zult aenspreken,
 Met zeer vrendelyke trekken,
 Wann'er gy wilt vraegen ied
 Dat met eerbaerheyd geschied.
 't Is geheel tegen betaemen,
 Dat gy zult uw Ouders naemen,
 Gy my dit, of dat my geeft,
 Niet zoo bot of onbeleefd.
 Men spreekt zoo aen de soldaeten,
 Aen de kinders op de straeten,
 Zegt Vader zoo 't u belieft,
 'k Wensch daer van te zyn geriesd.
 Zult niet spreken bot alleene,
 Maer luttel woorden of geene;
 Hoort dees lesse die u past,
 Wat u Salomon belast.

Men zal een kind twee-maal vraegen,
 Eer hy 't spreken zal gewaegen,
 En spreekt niet veel, zonderling
 In 't by-zyn der ouderling.
 Eertyds de Grieken om reden,
 Dedden hunn' kinders besteden,
 Ter school van Pythagoras,
 Die een vernuft meester was;
 Die hun de twee eerste jaeren
 Leerde zwygen, na 't verklaeren:
 d'ouders moogen zeggen dog,
 Vond men zulke Meesters nog,
 Doet een Koning zyn mond open,
 Princen zyn met vrees bekropen;
 Geest men Koningen dees eer,
 d'Ouders die verdienen meer.
 Maer eylaes! 't is te beklagen
 Dat menig kind tot mishagen.
 Zyn Ouders niet draegt respect,
 Maer beschimpt, bespot, begekt.
 En voor hun niet willen zwygen,
 Of zy goed vermaening krygen,
 Ja, die in het openbaer,
 Hun misagten ver en naer;
 En toenaemen durven geven;
 Kind, neemt aen een beter leven,
 Of gy gaet alzo van hier,
 Nae 't verslindend' eeuwig vier.

Met Werken.

Kinders, zult voorzigtig merken,
 Te bewyzen eer met werken,
 d'Ouders: Aristoteles
 Geeft u-lieden een goed les,
 Twee zaeken te overwegen,
 Als'er u koekt iemand tegen,
 Zult weynig van zyden gaen,
 Plaetse maeken op de baen;
 Gy zult ieder in 't ontmoeten,
 In-het uyt en ingaen groeten,
 Al neer-buygen zeer beleeft,
 d'handen kussen die iets geeft.
 Het is een oneer te weten,
 Dat een kind blyft neergezeten,
 Wanneer d'ouders komen in,
 In 't voor-by-gaen nog veel min.
 Eertyds d'inwoonders van Roomen,
 Hebben dit zeer hoog genomen,
 Had een kind niet opgestaen,
 Als een oud man kwam gegaen:

't Was een straffe van het leven,
 Voor die had dit feyl bedreven;
 Was die eer voor d'oude lien,
 Wat moet d'Ouders niet geschien?
 't Was een vreugd en een behaegen,
 Dat d'Ouders hun kinders zagen:
 Groot en kleyn zoo wel geleerd,
 En van hun te regt geerd.
 Maer veel, schoon d'ouders passeeren,
 Voor hun gaen of wederkeeren,
 Nooyt en weeren zy den hoed,
 Met een zeer beleefden groet.
 Dezen lof moet ik verkonden,
 In den edeldom gevonden,
 Daer meest al, ja kinders groot,
 Loopen met den hoofde bloot.
 En op dees manier om 't eten,
 Aen de tafel zyn gezeten,
 Deze goed' gewoonten al,
 Een fraey kind volbrengen zal.
 Tot dees reden zal nog strekken,
 Nooyt tot slaepen te vertrekken.
 Voor de Benedictie is,
 Gevraegd met eerbiedenis,
 En al zyt gy oud van jaeren,
 Dit moet u geen schaemte baeren,
 Zoo den wyzen Man ons zeyd,
 Daer in groote sterkte leyd.
 Met alle Verduldigheyd.

Heeft u Vader bremde grillen/
 Die schijet niemand en kan stillen/
 Doet hy alle zaek verkeerd/
 Hy moet nogtans zyn geerd.
 Zoo gy voor al uw bedrjpen/
 Anders niet en hoort als hiben/
 Coont daerom geen tzeur aenschyn/
 Maer gy moet verbuldig zyn.
 Als uw Moeder hard van wezen/
 Zy en moet niet zyn misprezen/
 Spreekt zy straf en zonder grond/
 Stuygt en antwoord niet terstond.
 Stuygt gy zonder reden slagen/
 En gaet het niet elders klaegen/
 Doch geen tegenstand en bied/
 Uyd 't onrecht dat u geschied.
 Hier moet gy voor al bemerkien/
 Om u in eerbied te stercken/
 Wat zy heeft voor u gebien/
 Wanneer gy niet houde gaen.

Denkt eens wat al zwaerigheden /
 Dat zy voor u heeft geleeden /
 Hoe zy menig dag en nacht /
 Heeft in onrust doorgebragt.
 Wat tyd zy niet heeft verstyten /
 Zy u aen de wieg gezeten /
 Hoe groot dat was den arcebeyd.
 In 't wasschen van uw vuyghygh.
 Peyst wat werken en wat zorgen /
 Zy droeg van den vroege morgen /
 Tot uw heyl / en tot uw goed
 Zy besteede goed en bloed.
 Die besonderlyk ontzereken
 Van de erfbied afgetreken /
 Kinderen die van kleyn gestagt /
 Hoog in eeren zyn gebragt.
 Tschynt als zy zyn ryk verheben /
 Geen respect en moeten geben /
 Aen hunne Ouders die door nood /
 Moeten werken voor hun brood.
 Deel door rykdommen in eeren /
 Die met grooter volk verkeren /
 Als in hun arme Ouders naemt /
 Zyn tot aen de ziel beschaemt.
 Die zig voor hun Ouders schaemen /
 Die verdienen laf / blaemen /
 En beschaemt te zyn gemak /
 Als het laeste oordeel naekt.
 God van Hemel / zoo van weerden /
 En was niet beschaemt t'aenveerden /
 Joseph voor zyn Doester-baer /
 Eenen timmerman voorwaer;
 En Maria uitgelezen /
 Die zyn Moeder moeste wezen /
 Welk is een exempel goed /
 Hoe gy d'Ouders eeren moet.

Eerzugt.

Eerzugt doet veel huizen schenden,
 Menig mensch komt in ellenden,
 Door den schyn van iet te zyn,
 Eerzugt is een zoet senyn,
 Grootte pragten, hooge staeten,
 Naermaels aen den mensch niet baeten,
 Veel die klimmen boven al,
 Tot hun ongeluk en val.

Eeuwigheyd.

Dat d'aerde kloot, zee, alle mael,
 Verkeerd waer in een berg van stael,
 En zoo in hoogd waer opgemaekt,
 Dat zynen top den Hemel raekt,

En dat'er alle duyzend jaer,
 Van Godt een duyf gezonden waer,
 Om eens te vryven met den steert,
 Tot deezen berg verstyten werd.
 Wie zeg' er van de menschen al,
 Dat dien berg eens verstyten zal.
 'Tkan zyn: en den tyd zal vergaen,
 Maer d'eeuwigheyd zal blyven staen.
 Daerom, ó mensch! verfoeyt het kwaed,
 Omhelst de deugd, eer 'tis te laet;
 Want eeuwig moet uw ziel in pyn,
 Of eeuwig eens in vreugeten zyn.

Engelen.

Door de Engelen na wenschen,
 Is veel goeds geschied aen menschen,
 Loth uyt Sodoma weg gaet,
 Door des Engels goeden raed.
 Den Engel in de woestyne,
 Vertrouwt Agar in de pyne,
 Door den Engel, Abraham
 'T leven niet van Isaac nam.
 Den Engel gaf zyn bystanden,
 Tegen Gedeons vyanden,
 Door d'Engels Sennacherio,
 Is gekomen in de klip.
 De dry kinders den Heer loven,
 In de vlammen van den oven;
 Want den Engel hun bystaet,
 En bevryd van alle kwed.
 D'Engelen den mensch verblyden,
 In benouwdheyd en in lyden,
 Zy helpen hun in den nood,
 Meest in d'uere van de dood.
 Zy bevryden ons van zonden,
 En wanneer wy zyn bevonden,
 Aen onz' arme ziel bevekt,
 Wy worden door hun verwekt
 Om ons tot den Heer te keeren,
 Zy den weg der deugden leeren,
 De traenen der zondaers zyn,
 Voor de Engels goeden wyn.
 Ons gebeden alle dagen,
 En deugden aen God opdraegen,
 En waer God is, is hun geest,
 Daer is 't altyd blyde feest.
 Vraegt hun hulpe t'aller uren,
 U en zal geen kwaed gebueren,
 Want tot onze zaligheyd,
 Is al hun genegentheyd.

Ezel.

D'ezels moeten pakken draegen,
 Harde stooten, zwaere slaegen,
 'T is den loon die men hun geeft,
 Den ezel in armoed' leeft.
 Kinders moeten zig wel schaemen,
 Van te draegen zulke naemen;
 Die een ezel word gezeyd,
 Is een kind vol bottigheyd.
 Traeg en luy om iets te leeren,
 Dat niet tragt te zyn in eeren,
 Dat niet wilt ter schoole gaen,
 Om goed leering te ontfaen.
 Die moet peyzen al zyn dagen,
 Als een ezel last te draegen,

Faeme.

Kand draeg zorg voor goede faeme /
 Draeg noit zorg voor goeden naeme /
 Meer als voor veel geld en goed /
 Dat men al verlaeten moet.
 Menig duggend zyn begeben /
 Maer hun faem blift eeuwig leben:
 Zynd zoo lang gy leeft op d'aerd /
 Op dat gy uw faem bewaerd.

Flatteren.

Kind vragt u van te flatteren
 Of te haegen ooyt de mouw:
 Spreek recht uyt, gy zult passeren,
 Door rechtvoerdig en getrouw.

Fortuyne.

Kind de fortun die is van glaz,
 Zy draeyt en keert gerubdelig raet,
 En vbanneet zy ten hoogffen schynt,
 Zy brecht als riet door sellen vbind:
 Niemand gelukkig voor zyn dood,
 Saerom en agt u niet te groot.
 Geden rardshere, morgen slaef,
 Geden dienaar, morgen graef,
 Geden aem en morgen ryk,

Daerom elk doe wat hy kan,
 Om te zyn een eerlyk man.
 Eyers.

Wanneer gy moet eyers eten,
 Dit is dienstig om te weten,
 Gy een mes gebruyken moet,
 Waer med' gy die open doet.
 Met de vingers schoone maeken,
 Dit zyn heele plumpe zaeken;
 En de schaelen in het huys
 Smyten, is ook een abuys.
 Moet op uw tellioor die leggen,
 Dan en valt'er niet te zeggen;
 Tragt te wezen net altyd,
 Wanneer gy aen tafel zyt.

Heden frisch en morgen slyk;
 Wie zoo de fortunyt draeyt,
 En met alle vbinden vbaeyt.

Fruyt.

Nooyt en plant men de fruyt-boomen,
 Als om vrugten van te komen,
 Op dat zoo den graegen lust,
 Van den mensch word' uytgeblusht:
 Anders men zoud' die niet snoeyen
 En niet zorgen voor het groeyen,
 Of de vrugt is ryp of groen,
 Om in tyden af te doen.
 Maer men mag zig niet vergeten,
 Om door lust te veel te eten;
 Is'er fruyt in overvloed,
 Men dit Maetig eten moet.
 Men vind menig dertel jongen,
 In zyn schoenen onbedwongen,
 Die zoo haeken nae het fruyt,
 Als na 't water eenen puyd.
 Waer zy gaen of zyn gezeten,
 Het is altyd schranzen, eten,
 Of in huys of wel op straat,
 D'hand gelyk een schiet-spoel gaet.
 Zy en agten niet dit gekken,
 Dat men hun noemt blouwe bekken:
 Zy zyn niet beschaemt te staen,
 Wit gelyk een moriaen.

En al is't dat duyzend wormen,
wansch hun vleesch en bloed bestormen,
Dat'er overblyft alleen,
Maer het kaele vel en been.
Zy konnen hun niet bestieren,
Van 't onmaetig fruytenieren,
Tot dat onderinkt de schuyt,
En zoo laeten hunnen huyd.
Appels, nooten ende peëren,
Niet alleen de stem en deëren,

Gaen.

Kind gae niet al spertel-billen,
Noch al maeken yremde grillen,
Houd een gemanierden stap,
Niet te zeer noch niet te slap.
Gaet gy met ander persoonen,
Zult u mannelyk betoonen
Zonder loopen hier en daer,
Of gy met uw speel-volk waer'.
Zoo gy ergens langs de straeten,
Vind van uwe mede-maeten,
Gy zult hun niet spreken aen,
Maer zoetjens uw wegen gaen.
Zonder zingen, zonder springen,
Of uw lichaem krom te vringen,
Zonder u te draeyen rond,
Gelyk nae zyn steert den hon'.

Gaepen.

'T is slegt te staen geheel ueren,
Nu voor d'een en d'ander d'uren,
Gaepen voor een bakkerye,
Of winkel van specerye.

Gebieden.

Kind wagt u van te gebieden,
Bezonderlyk aen oude lieden,
En al zyn zy kleyn van goed,
Daerom niet gebieden moet.
Drag eerbied voor gryze hayren,
Gy weet niet hoe gy zult vaeren,
Peys dat gy een ouden man,
En in armoed wezen kan

Gedagtig zyn.

Kind hem niet ligt vergeten moet,
En vleschen u groot vbedwaed doet,

Maer 't is zeker een fenyn,
Voor die kort van borste zyn.
'T is een peste voor de maegen,
Ziet gy 't niet te laet beklaegen
Als de medecyne niet,
Hun kan helpen uyt 't verdriet.
Daeron zult de fruyten haeten,
Meest die u niet konnen baeten,
Door een appel heeft ons al,
Adam gebragt tot den val.

G.

Maer 't gen' een ander heef misdaen,
Dat moet haest uyt uw zinnen gaen,
En 't vbaed dat aen u is geschied,
Sae en moogt gy op peyzen niet.

Gehoorzaamheyd.

Een kind dat zal na betacmen,
Vader, Moeder gehoorzaemen,
Geven voor al d'eer' aen Godt,
'T is een algemeen gebod.
Deez' kinders den Heer behaegen,
Die hun Ouders dienst toedraegen,
Die zyn d'Ouders onderdaen,
Zonder eenig tegenstaen.
Christus die kwam hier beneden,
Om zyn Vaders wil getreden,
En verdient des Hemels Hof;
Dit dient u voor waere stoff'.
Hier uyt kont gy ligte leeren,
Dat dit is 't gebod des Heeren,
Paulus zegt, ten allen tyd
Uw Ouders gehoorzaam zyt.
Of zy zullen 't dier betaelen,
Die hier tegen zullen faelen,
Te weten in zaeken groot,
Met de straffe van de dood.
Zoo gy vraegt, waer in ten dezen
Zy moeten gehoorzaam wezen?
Den Apostel geeft dees leer:
In alles, maer in den Heer.
Dit is, 't en moet niet geschieden,
Zoo de Ouders kwaed gebieden,
Ken hem voor uw Vader niet,
Die u kwaed te doen gebied.
Behalvens dit stuk alleene,
In wat zaeken, groot of kleene,

Moet gy vlytig en bereyd
Zyn tot alle g'hoorzaemheyd.
Het zy dat zy u bevelen
Met geen kwanterye te spelen,
Te verkwisten eenig geld,
T'huys te zyn op d'uer gesteld.
Niet te vloeken niet te zweëren,
Niet in d'herbergen te teëren,
Niet te loopen 's avonds laet,
Zonder oorlof agter straet.
Niemant in het huys te bringen,
Met een woord in alle dingen,
Moet gy wezen gehoorzaam,
Oft van Christus zelve kwaem.

Geld.

Wat de geld-liefd doet bedryven,
Men zoud' duyzend boeken schryven,
Wat de geld-liefd heeft gedaen,
'Ten kan nooyt beschreven staen.
Want de geld-liefd houd verholen,
Wat de geld-liefde doet doolen,
Wie door haere wonder kragt,
Word verheven en veragt.
D'hoogste Vorsten, Officiëren,
Hun vergulde waepens vieren,
Door de geld-liefde gejaegd,
Menig lyf en ziele waegt:
Menige door geld-liefd dwaelen,
Menige ter helle daelen,
Door bedriegen en verraën,
Die eeuwig nae Judas gaen.
Dwaeze geld-zugt, dwaeze zinnen,
Godt zorgt voor die hem beminnen,
Agt de deugd voor geld en goed,
Die de ziele leven doet,
Zult uyt liefde nooyt van schyven,
Onrechtveerdigheyd bedryven,
Op beloft van geld en goed,
Niemant ongelyk en doet.
Wagt u van het gierig spaeren,
Van meer en meer te vergaeren,
Dat gy niet op 't leest den Godt,
Maekt van uw verspaerde pot.
Vele 's morgens voor het lezen,
Ziet men hun in lusten wezen,
En het rust-nemende geld,
Moet dry, vier-mael zyn erteld:
Naer den noen, 's avonds naer eten,
Zyn nog eens daer by gezeten,

Kind het geld zoo niet en agt,
Stel dees liefd uyt uw gedagt.
Hebt gy eenig geld bezyden,
Doe den armen mensch verblyden,
Geef met toegenegen zin,
'T zal u dobbel komen in.
Geleerdheyd.

Kind leet in uw jonge daegen/
Of gy zult het eens beklaegen/
Want hy die wel is geleerd/
Die word ober-al geerd/
Is van iber aengetrokken/
Door hem zyn de beste brokken/
Of hy arm is/ hael of ryk/
Word geprezen al gelyk.
Ieder zal hem d'hand toefsteken/
Ende tot zyn voordeel spreken/
Daer een traeg en lompig kind/
Zig van elk verlaeten vind.

Geloove.

Geloof in Godt en zyne Kerk,
En verlaet noyt het waere perk,
Verfoey de kwaede secten al,
En die kwaed' leering geven zal.

Gemeenzaamheyd.

Jongman, mer dogters of vrouwen,
Zult gy nooyt gezelschap houwen,
Die zyn eerbaer in den schyn,
Konnen wezen vol fenyn.
Hunn' eer niet te naer gesproken,
'T vier in d'asschen is gedoken,
Hy ligt de perykels vind,
Die ligt de perykels mint.
Ik zeg, met hun dansen, springen,
Zoete, nieuwe deuntjens zingen,
Speltjens spelen van de jeugd,
Gy daer van u wagen meugt.
Ik en wil hier niet verhaelen,
Hun bedrog, hun listen, kwaelen,
Waer door menig eerbaer hert,
Tot den grond geschonden werd.
Daer van zal ik stille zwygen,
'k Zou te veel materi' krygen,
Zomyds opspraak en verwyt,
'k Laet dit tot een ander tyd.

Getrouwigheyd.

Zyt getrouw in al uw hand'len,
Soud u van het stelen af,

Agt een andere goed maer kaf.

Zet getrouw in al uw vland'len.

Sie getrouw is die vermag,

Hem te toonen op den dag.

Sie getrouw is, is in eeren,

En van allen mensch geagt,

Of hy kleyn is van geslagt.

Sie getrouw is mag verkeeren,

Met personen hoog van staet,

Saer d'ontrouwe zyn versmaet.

Sie getrouw is vord verheeren,

Op der aerden en hier naer,

Sobbel loon krygt hy boorvater:

S'ontrouwe ter neer gedreben;

Niet voor de getrouwicheyd,

Sie den mensch in eeren leyd.

Getuyge.

Setuyg niet ligt: " Zyt onderzigt:

Voor gy iet zegt " Of 't is oprecht.

Of het is klare " En zeker vbaer.

Sit ook niet doet " Ten zy gy moet.

Ten zy gebragd " Ten zy men klaegt.

Van zwaerichyd " Saer veel aen leyd,

Op dat gy niet " Sackt in verdriet.

Neemt raed " Voor daed;

Eer 't is te laet.

Geweër.

Kind dit word u sterk bevolen,

Handelt fuzyk noch pistolen,

Ander wapens, poeder, loot,

Daer in ligt perykel groot.

Gewoonte.

Kwaed' gewoonten moet gy myden/

Zult kloekmoedig tegenstypden/

En u ztten eene doet/

Tot dat gy het anders doet.

Gezelschap.

'T is oneerelyk bevonden,

Als gy ergens zyt gevonden

In eenig gezelschap groot,

Daer uw vricnden zyn genood:

Van terstond met het intreden,

Hun te roepen deze reden:

Couzyns ik ben uw dienaar,

'Kwensch u goeden dag te gaer.

Maer gy moet u stil beneven,

Tot by hunne plaets begeven,

En met eeren hun beleefd,

Uw verzoek te kennen geeft.

Komt men u een stoel te zetten,

Zult hier op voorzigig letten,

Dat gy daer geen hand aen slaet,

Waer van dat een ander gaet

Maer vraegt oorlof, zit bezyden,

Bovendien gy moet u myden,

Van in 'tspreken 't allen keer,

Te zeggen Jouffrouw, Mynhee.

Van op geld en goed te roemen;

Zult ook niet uw Ouders noemen

Met de tytels van hun staet,

Want zulks tegen reden gaet.

Kwaed Gezelschap.

Zult met kinders noopt verkeeren/

Die u kwaed manieren leeren/

Aen die sprekken onbeleefd/

Geen gehoor noch sprekke geeft

Onklaerds/ onbeschofde lieben/

Zult gy als de pestie blieden/

Met geen kinderen verjaerd/

Zoo die zyn van kwaeden aerd.

Gezondheyd.

Die geen goed' gezondheid heeft,

Hy voorwaer ellendig leeft:

D' Aengenaemsten koelen wyn,

Smaekt hem of het waer' aryn;

Zy en hebben geen pleyzier,

In het alderbeste bier,

En hoe edel is de spys,

Zy zyn in het eten vry;

En wat lekkers dat men maekt,

Daer en is niet dat hun smaekt;

Dikwils is den overdaed,

Oorzaek van dit kwellig kwaed.

Die door eene dertelheyd,

De jongheyd tot brassen leyd,

En om te doen overlast,

Tot den gaey is van de mast.

Veel die schynen kloek gesteld,

Als zy maer en hebben geld,

Zy en zien nae 't lichaem niet,

En nae 't leed dat hun geschied,

Dat doorwond hun arme ziel.

Kind of het aen u geviel

Van eens zoo te zyn geworgd,

Voor uwe gezondheid' zorgt.

Gierigheyd.

O kind Gode! bled de gierigheyd,

Zy is d'hoogste onzaligheyd,

't boedzel van onregverdigheyd,

Sie menig mensch ter hellen leyd.

GODT.

Godt is een vbezen hoor gevie,

Saer geen verandering' in is;

Godt is Vader, Zoon en Geest,

Sie moet van iver zyn gezeest.

Sybuldig een, die 't al regiert,

En nae zyn eygen vblit besliert;

Sie door zyn vbezen Goddelijk,

Verbolt hemel en aerderijk.

Van vblit 't al komt, en zonder vblit,

Sat niet kan roeren noch geschien.

Godt dienen.

Uyt uw hert, ziel en gedagten,

Uyt uw zinnen ende kragten,

Maekt u tot den Heer bereyd,

Met een diepe oodmoedigheyd.

Zult van uwe jongste dagen,

Alles aen den Heer opdraegen,

Bidden dat gy in de deugd,

Zynen wil volbrengen meugt.

Hy die volgt zyn eygen lusten,

Zal nooyt in den Heere rusten,

Maer die alles Godt toezend,

Zal bekomen goeden end.

Godt zoeken.

Godt in een goed en zuiver hert/

En regnen geest bevonden werd/

Zoelit hem in liefde baben al/

En uwe ziele leden zal.

Godvrugtigheyd.

Godtbrugtigheyd is gelegen/

In te zyn tot Godt genegen/

En den Heer te roepen aen/

Om zyn gratie te ontfanen.

In zyn wonderbaere werken/

In zyn goddheyt te bemerken/

Maer meest met een vast opzet/

In 't volbrengen van zyn wter.

Graf.

Voor dat gy de dood zult smaeken,

Wilt met het Graf kennis maeken,

Als gy op het Kerk-hof gaet,

Alwaer menig kruysken staet;

Waer men ziet veel doode beenen,

Zegt met een waeragtig meenen,

Die nu staet heel fris en rood,

Dit 's myn woonplaats naer de dood

Wat is het van Koning, Keyzer,

Van een leeraer, boer of reyzer,

Als wy zyn vergaen in slyk,

D'een aen d'ander zyn gelyk.

Gramschap.

Ter geener tyd " Sragt haet of nyd,

Zet zuiver regt " In 't geen gy zegt,

Vlied gierigheyd " Hoobecdigheyd,

Seen kwaed boer goed " Vob naeflen doet

Maer goed boer kwaed,

Volgt degen raed.

Gram zyn.

Men vind kinders, 't zyn juweelen,

Om te kyven en krakeelen,

Om een niet, een enkel woord,

Zyn zy gram en heel gestoord:

'T is ten eersten schoppen, smyten,

Terstond grouw en biouw verwyten,

Om 't verleggen van een stok,

Om het eten van een brok;

Om een stoel maer te verstellen,

Zullen zy maeken karellen,

Om te zitten naest het vier,

Macken zy een groot getier.

'T gaet nog erger in het spelen,
Men hoort daer met luyde kelen,
Om het minst, gy liegt'er aen,
En 'tis daer niet med' gedaen:
Dan is 't roepen ende schreeuwen,
Net gelyk de katten meeuwen;
'T schoonste woord is siel en kwant,
Dat'er vliegt van allen kant:
Dan is 't vegten als soldaeten,
Men scheurt kraegen, kleers, krawaeten,
d'Handen zyn gevlegt in 't hayr,
Of het dulle honden waer:
D'een loopt met blouw' oogen henen,
D'andere met blouwe schenen,
Dezen verliest zynen hoed,
d'Ander krygt zyn neus vol bloed.
En zoo men dan komt te vraegen,
Waer uyt spruyt 't gevengt en slaegen,
Daer is niemant die 't bescheed,
En den regten oorspronk weet.
Van d'een d'ander te genaeken,
Zullen zy tot vegten raeken,

Haet.

*N*ooit onverzaedelyken haet,
*I*n 's hartens grond verstyven laet,
Vergeef het kwaed aen u misdaen,
Eer dat gy zult te bedde gaen.
Trek uyt dien wortel tot den grond,
Die 't lichaem en de ziel doorwond.

Handelen.

Een kind dat rechtveerdig handelt,
En des Heerens weg bewandelt,
En zal nimmermeer vergaen,
Maer eeuwig in groente staen.

Handen.

*H*oud uwb handen in de banden,
*T*ot geen zacken die uytreckt,
*V*sbace door gy uwb ziel bebleekt.
*B*evsace die alre vbeerde panden,
*E*n die nimmermeer besmet,
*T*egen Gods Gebod en Vbet.

Zomtyds om een krieke-steen,
Konnen zy den buyt niet scheen:
Om een knikker, twee dry nooten,
Om een druppels nats genoten,
Om een pruyme vyf of zes,
Zal men uyttrekken het mes.
Om een bloem, wat suiker-bollen,
Zullen zy een weke grollen,
Daer is geen vergiffenis
Tot het kwaed gevroken is.
Kinderen gy zyt bedrogen,
Van wie hebt gy dit bezogen?
Van wie dezen boozen aerd,
Die u leyd ter hellen-waerd!
Wilt gebruyken zoete woorden,
Vlied den tweedragt en discorden,
Spreeket malkaer beleefdelyk,
En vermaent hun vriendelyk.
Bant uyt boosheyd, bitterheden,
Schreeuwen, kyven tegen reden,
Godt dreygt hun met d'helsche pyn,
Die gram en vraekgierig zyn.

III.

Herberge.

*K*inders die ter herberg loopen/
*G*aen hun inf en ziel verkoopen:
*D*ie d'een boet in d'herberg doet/
*D*en tweeden in d'helle moet;
*W*aer dit schynt wat straf gesproken
*Z*yn d'herbergen helle-koten?
*I*k zegg' voor de kinders/ jae:
*H*oor hoe dat ik dit verstaec.
*H*et is buyten recht en reden/
*D*at de kinders t'herberg zeben/
*V*ader/ Moeder dit verbied/
*Z*oo dan hier in kwaed gefchied/
*G*eld dat zy aldaer verbzinken/
*Z*onder eenig agterdinken/
*I*n het hier of brandelwyn/
*M*oet door hun gestolen zyn.
*E*n 't gen' zy aldaer v'rspeken/
*M*oeten zy het ook niet sielen?
*T*egen dank en zonder nood/
*K*leynne dieven worden groot.
*E*n wat is 't dat zy daer leeren/
*M*oout in kleecken te verkeerren;

*M*oout te gaen nae een Sermoen/
*O*m nae 's Heerens woord te doen.
*M*oout by nae een Wisse hooren/
*W*aer wel leeren tabak smooren/
*O*zinken tot het helle gat/
*D*at zy liggen dzonke en zat.
*Z*weeren/ bloeken/ beestig spreken/
*E*n den twiist in 't huys ontfteken/
*I*s dit niet den regten staet/
*W*aer door men ter hellen gaet?
*W*el wie zal my wederleggen/
*D*at ik helle-koten zeggen?
*D*aer een eeregh wang kind/
*Z*oo verbloekte leering vind/
*O*m alzo in korte jaeren/
*K*ent nae d'helle boort te haeren/
*D*aer van pligtig word den weerd/
*D*ie dees kinderen aenbeerd.

Hertelyk.

Dat'er kinders zyn bevonden,
Die men zegt te zyn als honden,
Komt uyt gulzigheyd alleen,
Die de honden is gemeen.
Let op d'honden, als zy eten
Iets dat hun is toegesmeten,
Hoe zy de brok houden vast.
Uyt vrees van te zyn verrast.
Komt'er iemand by gelooopen,
Of ontrent hun steert gekropen,
Zy rennen al grollen deur,
Ergens agter haeg of meur:
En zoo zy de brok vervolgen,
Kanze niet zyn ingezwolgen,
Liever vegten tot'er dood,
Als laeten de brok in nood.
Is'er t'eten buyten maeten,
Zy en zullen 't niet verlaeten,
Als wanneer een ander hond,
Loert en draeyt geduerig rond.
Of zullen een put gaen schraeven.
Om de reste te begraven:
Men vind kinders arm en ryk,
Die aen d'honden zyn gelyk.
'T gen' zy hebben in hun handen,
Is als vastgemaekt met banden,
't Is al voor hun eygen keel,
Tot een peer, of appel peel.
Zoo een ander kind komt vraegen,
Wat te geven na behaegen,

't Is een houw, of 'tis een snouw,
Niemant die iets geven zou.
Liever eten buyten maete,
Zoo in huys als op de straete,
Eer dat broeder, zuster, vriend,
Van een broksken word gediend.
Konnen zy het niet opknaegen,
Zullen het te duyken draegen:
'T kind dat eenen appel heeft,
Den helst aen een ander geeft:
Deel uyt aen uw kamaraeden,
'T zy gezoden of gebraden,
Confitueren, suiker, fruyt,
Nooyt geen brood voor vrienden sluyt.
Houd niets voor u eygen-zelven,
Het zyn gierigaerds en helven,
Buyk-bewaerders, die zulks doen,
Wilt veranderen van schoen,
Wees mild, minzaam en goedhertig,
En den armen mensch barmhertig;
In het geven nimmer taey,
Zoo word gy geagt voor fraey.

Hypocryt.

*E*n speelt nooyt den hypocryt,
*T*oon hoe gy in 't herte zyt:
't Is bedriegelyk fenyn,
*D*obbel in het hert te zyn.

Hoed.

*K*ind, den hoed die bottigheden
*E*n te saem de vbyzheyd dect,
*S*ient, om ieder eerbacsheden
*A*ls bebzigen, en respect.
*E*erst uwb Ouders moet gy eeren,
*M*iet door uwb hoed alleen,
*D*e nature kan u leeren,
*D*e grond- regels in 't gemeen.
*A*ls ge iemand zult ontmoeten,
*G*ehoedmoet zyn afgedaen,
*Z*u 't aenspreken, in het groeten,
*H*y mag op uwb hoofd niet slaen.
*Z*u het gaen hoor by de liden,
*H*eb seffond den hoed in d'hand,

Gy zult hun once aensiden,
Blyft hy op uws hoofde geplant,
In gezelschap, in het eten,
Of de koud' is nog zoo groot,
Vbaer ge staet, of zet gezeten,
Vbaer dan met uws hoofde ontbloot.
Agt elk een, alle personen,
Zoo van hoog als laagge staet,
Moet ge u belceft betoonen,
Vbaer dat ge verkeert of gaet.
Zult uws hoed voor niemant spaken,
't Zy boor minder als ge zet,
't Zy boor jong of oud van jaeren,
Siet de saeme niet beyd.

Hinkelen.

Als men op een been ziet hinken,
Men zoud zeggen, dat' een mensch,
Siet zig vilt of zal verminken,
Hindere vbat ic hier uws venssch?
Gy zyt immer recht gebooren,
Gondere toefden uwe leen,
Dat gy niet en hebt verloren,
Vbilt gy daer zoo zot van seeten?

Hoepels.

Hindere die met hoepels loopen,
Hebben half den vilden aerde,
Als men hun kan schoonen kooppen,
Siet zen by hun niet gespaerd,
Tienen, schreuevben ongebonden,
Laegend' loopen op de staet,
Eben eene gelyk de honden,
Zeker dit niet vbel en staet;
Vbant een kind dat zulke zorheyd,
Veel bemind, verloop't zen jengd,
En blyft dikvilt in de botheyd,
Sue dit spel niet veel en dengt.

Hof.

Kind wanneer gy zyt in hoben/
Pys met om te seelen/ roaden/
Zyt gerust met 'tgen' gy zet/
Pys met om te plukken ter.
't Zy aen seuten/ gzaensel/ bloemen/
Gy en moogt daer niet aen komen/
Deel min aen een schoone plant/
Om te seken die van kant/
't Meeste kwaeb is gaten maeken/
Om daer aen te konnen raffen/
Want gy zyt maer eens betrapt/
Of van eenig mensch beslaapt;
Gy zult wel de boet betaelen/
Voor de slagen/ 't kan niet faelen/
Men zal zeggen het is regt
't Is een koozen jongen knegt.
En daer naer men zal u houwen/
Geseld onder de rabouwen/
Die van siel eens heeft den naem/
Zal lang byben in de saem.

Honger.

Wanneer een kind honger heeft,
Gemeynelyk 't is onbeleefd:
Het staet en vryt, en krouwt, en kryt,
Ten geeft aen niemant geenen tyd,
Het eten kan niet zyn verbeyd,
't moet wezen op de zill' geleyd;
Op dat het zonder ongedult,
Wel haest zyn ydel maeg vervult;
Of moeder bezig is of niet,
Het kind maer nae zyn honger ziet,
En 't zal niet wezen eer gerust,
Tot dat den honger is gebluscht.
Kind dat en mag alzoo niet gaen,
Verwagt tot Moeder heeft gedaen,
Zyt stil, gerust, houd goed' manier,
Gy zult voldaan zyn met pleyzier.

Hoofdig

Al de kinders van kwaeb' willen/
Die verdienen op hun billen/
Die om d'alderminste zaek/
Staan heel stou en zonder spraek:
Die maer om een woord gesproken/
Zitten in een haek gedoken/
Met het aenzigt overdekt/
Of de leden uitgestrekt.

Hope.

Op dat het zonder ongeduld,
Wel haest zyn ydel maeg vervult;
Of Moeder bezig is of niet,
Het kind maer nae zyn honger ziet,
En 't zal niet wezen eer gerust,
Tot dat den honger is gebluscht,
Kind het mag alzoo niet gaen,
Verwagt tot Moeder heeft gedaen,
Zyt stil, gerust, houd goed' manier,
Gy zult voldaan zyn met pleyzier.

Hooveërdigheyd.

Kind en laet noyt de hooveërdye,
In uw zin hebben heerschappye,
Want het is zeker dat daer uyt,
't Begin van uw verderving spruyt.
Dit is een leering waer en schoon,
Die Tobias gaf aen zyn Zoon,
Waer op kont gy dan draegen roem?
Gy zyt een plant, een teere bloem,
Die d'een uer schoon in 't bloeyen staet,
En in een cogenblik vergaet,

Jaegen.

Die bzoeg uytgaen om te jaegen/
Zullen 't bzoeg of laet beklaegen/
Als hun beenen en teer lys/
Worden swaek/ van loopen styf.
't Is een ambagt klein van eeren/
Van boor Princen/ Graeven/ Heeren,
Voor die edel zyn van bloed,
Wagtig/ ryl in geld en goed.
Want boor jaegers hun dag-heuren,
Hun bzoek en krazakke schreuren,
Agterlaeten een paar schoen;
Dit is 't voordeel dat zy doen.
Loopen zomtyds als de ginden,
Voor sneeuw/ hagel/ water/ winden,
Om snip/ haes/ parzys/ konyn,
Zomtyds duyf als verheng zyn.
't Huns kamen met ydel maegen,
Een bzoed/ een stuk vleesch opnaegen/
En daer op een kotte bier,
Met een bobbel hout aen 't bier.
Kind wilt 't jaegen niet beminnen,
Gy ziet wat er is te winnen,

Hope.
Hoopt in den Heer, en deugden doet,
Dees zaeken die zyn t'saemen goed;
Want die niet doet dat God gebied,
Zal smaeken zyn beloften niet.
Hierom den wyzen man wel zeyd,
Verlaet uw onregtveërdigheyd,
En hoopt in Gods bermhertigheyd,
Ook in d'eeuwige zaligheyd,
Om te leven voor d'eeuwigheyd.

Huys.

Kind wanneer gy 't huys blyven moet,
Aen uw ouders gebod voldoet,
En zonder eenig tegenstaen,
Doet bly het gen' moet zyn gedaen;
Het is een grooten deugeniet,
Die zoetjens uyt hun ooggen vlied;
Zulk eenen die verdient de straf,
Van fraey gespeeld te zyn broek af,
En boven dien te zyn verklaerd,
Zonder eeten te bed-dewaerd.

H.

't Is 't huys beter op den heerd,
Dan alzoo zyn goed verteerd.

Inbyt.

't Gen' d'ouders geeven in 't inbyt,
Daer med' willig te vreden zyt,
Zonder te maeken nieuwen heersch,
Van toespys, appels, peeren, vleesch,
Ontfangt in dank al wat men geeft,
Of anders gy zyt onbeleest.
Loopt niet 't een huys uyt, 't ander in,
Hier om een brok, daer om een vin,
Zoo dat gy zeer ligt voor den noen,
Kont zes of zeven inbyts doen.

Inslokken.

Kinders, wagt u van de brokken,
Ook zoo gulzig in te slokken,
Knauwt uw' spyze, dies gy mengt,
Daer van hebben grooten deugd,
Slokken eygen is aen 't verken,
Of aen d'aepen, zoo wy merken
Kind zoo gy wilt zyn gezond,
Eet zoo zeegbaer als gy kont.

K.

Kaerten.

Het karte spel, Jonge gezelschap,
Men u verbied;
Want menig man, Sic komt daer van
In groot verdrift.

Kammen.

Een kind dat moet alle dagen/
Een kam in zyn beurse draegen/
En zeer neerstig kammen uyt/
Het kwaeddoende luyze kint.
Daorders gy moet hier op letten/
Van uw hant g'heel net te zetten/
Dat men zomtijds niet geloofd/
Dat gy hebt een stoppen hoofd.
Doet het jaerlijks vier tyden/
In 't wassen der maene snyderen/
't Is voor een kind een tieraed/
Als zyn hant wel effen staet.

Klaegen.

Gy zult noyt in uwe dagen,
Van Vader of Moeder klaegen,
Dat zy vreed zyn en te kwaed,
't Zwygen is den besten raed.
Hun gebreken en hun vlekken,
Moet gy stillekens bedekken,
En al lyd gy hongers-nood,
Staet hun by tot in de dood.
Woont gy uyt in verre paelen,
Om te leeren vremde taelen,
En lyd gy wat groot verriet,
En klaegt het aen uw Ouders niet.

Kleederen.

Een kind van zyn jonge dagen,
Mag na zyn staet kleeren draegen,
Volgens het gebruik van 't land,
't geen men doctien allen kant.
Maer men moet van d'eerste tyden,
De hooverdigheyd wat myden,
Dat'er niet een mensch en praet,
Dat het buyten schreve gaet.
Ziet niet boven noch beneden,
Noch ronds-omme uwe leden,

Want 't zou wezen op 't fatzoen,
Als pauwen en simmen doen.
En gy moet voorzigtig letten,
Noyt uw kleeren te besmetten,
Altyd neerstig gaede slaet,
Of alles wel effen staet.
Zonder met den hoed te smyten,
Die haest genoeg zal verslyten,
Of te slyderen op 't zet,
Waer door men het broeksken wet.
Zonder in 't spel of wat zaeken,
Als een zwyn u vuyl te maeken,
Zonder zyn neus of het zweet,
Af te vaegen aen zyn kleed.

Kegel-baen.

*De kegel-baen dat is een spel,
Niet goed voor jong of oud gezelschap,
Alwaer den smyter, zoo hy mist,
Zyn, en veel anders geld verkwist.
Daerom zult daer ontrent niet gaen,
Om op het smyten te geraen,
Want niet een gast van goeden schyn,
Wilt in dit spel gerekend zyn.*

Kelder.

Kind en maect geen kwaede stappen,
Zult niet liberaelyk tappen,
Van het alderbeste nat,
Als uw' Ouders zyn uyt stad.
Zult met kannen noch met stooopen,
Niet buyten den huize loopen,
Al zyt gy daer toe gevleyd,
Dit hun stoutelyk ontzeyd.
Want aen wie gy iets zult draegen,
Konnen dit uw' Ouders klaegen,
Als zy zullen zyn gekeerd;
Wyzer moet gy zyn geleerd.

Kerke.

*Als gy zult ter Kerke wezen,
Gy en zult niet luyde leeren,
Dat het ieder-een verstaet,
Want zulks tegen reden gaet.
Ook met handen, lippen, kaeken,
Wilt geen groote gester maeken,
Op dat u niemand verwyet,
Dat gy zyt een Hypocryt*

Kerk-hof.

*Als gy guet op een Kerk-hof,
Gy moet peyzen op de stoff,
Waer van dat gy zyt gemaect,
En dat u de dood haest neekt;
Haest de dooden word gelyk,
Heden vleesch en morgen slyk.
En zult zeggen ieder reys,
God geve de zielen peys,
Dit gedagt is deugdelyk,
En helpt ons tot 'themelyk.*

Kermisse.

Kind zyt gy ievers gebeden,
Om ter kerremis te treden,
Zoo dit niet is vaders wil,
Zyt gerust en houd u stil,
Zonder kryten en ervraegen,
Of 'tis zeker gy krygt slaegen,
Maer zoo gy moogt mede gaen,
Doet uw beste kleedsel aen,
Wagt u daer van kwaed' manieren,
Van te roepen, schreeuwen, tieren,
Van te loopen hier en daer,
Of gy ongebonden waer;
Want gy zoud op ander tyden,
Niet meer moogen mede ryden,
Die by vremde kwaelyk doet,
Zeker hy 't huys blyven moet.

Key.

*r' Eoude wezen bezemde maeren/
Dat'er geene keyaerds waeren/
In de Stad van Popering/
Daer de keyaerds zondeking/
Alle eer word toegeschreven/
Daer den key ook word verzeven/
Als van den Heer Gubiaen
Den key zegen word ontfien.
Diet te min kinders by hoopen/
Met den key in 't hoofd uogloopen/
De gen' niet gesneden zyn/
Door de vreeze van de pin.
't Werken hout kan heel bezuyden/
Maer niet voor den key te snyden/
't Snyden heeft een meerder magt/
En den zegen groot van kragt.
Doch vermits veel wyze lieden/
Geerne weten 't waer geschieden/
En den grond van allemael/
't Zal hier doen een kort verhael.*

*'s Maendags pop'ring kerremisse/
Het is eene wondernisse/
Met wat pomp dat men ziet gaen/
d' Hoogmoedigen Gubiaen.
Doort zoo overgroot gerommel/
Dat veroorzaekt menig trommel/
Standaard/ bendel/ en trompet/
Ieder een in roere zet;
Eenen boek die is te kleene/
Om zyne eer-tytels alleene/
Zyne daeden/ 't groot gebied:
Duyzend kerken schryven 't niet.
Om te kinnen tot myn reden/
Hy komt uyt te peerd gereden/
Op een lang gehoord' beest/
Die hem aanziet is hebzeest.
Zyne oogen moet men myden/
Want zo iemants hert doorsnyden/
Zyn kloek lichaam ende glans/
Overtreft de beste mans.
Zyne kostelyke kleeren/
Beelden uyt zyn ober-heeren/
En veel meer de g'zabiteyt/
Van zyn groate majesteit/
Ook 't vierciersel van zyne beeste/
Is het raerste 't aldermeeste/
Daer en is geen Potentat/
Die zoo opgetogen staet.
De pot'zers daer zyn voeten/
Met gemakt in rusten moeten/
Die zyn na de konst gezoegt/
En in Persenland gezoegt/
Twee pot'lepeis zyn de spooren/
't Beest springt in de locht daer voeten.
En den veydel van dat peerd/
Is een schoonen langen street/
Daer hangt om de beest te eeren/
En den regten weg te leeren/
Om te gaen niet in het buyl/
Een lanteerne aen den mugl.
Maer dit mag ik niet vergeten/
Is met 't hoofd nae 't gat gezeten/
Zoo dat veel curieuse sien/
Zyne poort voor 't aanzigt zien.
Daer hangt ook aen zyne leden/
Eenen talsch zeer saep gesneden/
Daer in dat de g'ghe fier.
Prontt gelyk een edel dier.
Den key voor elk te aenschouwen/
Ziet men met twee handen houwen/*

Hij weegt hondert ponden zwaer /
 Het en scheelt met veel voortwaer.
 Ligt op een kuffen van pluymen /
 Jeder die moet vultig rugmen /
 Waer dat hij voor by gaen moet /
 En ook weeren zynen hoed.
 Rond om gaen zoo veel staffieren /
 Als in de logt vogels zwieren /
 Die niet houden hun galec /
 Worden in de muyt gezet.
 Wie aenziet zyn wapen tuggen /
 Daer voor terstond neberbuuggen /
 Schuldzels / bessens / paelen lank /
 Hommel-perfen / zweerden blank /
 Praegen zy in hunne handen /
 Wandeliers van strog banden /
 Mer nog ander byemd gewaet /
 Dat tot hun bescherming staet.
 Het zyn kloek en stuybbaer maenen /
 Om voor hunnen Heer te spannen /
 En te waegen lys en goed.
 Meest daer men niet vergen moet.
 Aller eer ziet men hun vieden /
 Dan d'inwoonders / byemde vieden /
 Geen hoe edel zelfs van bloed /
 Of zy ballen hem te voet.
 Mer supkaeden / goede wynnen /
 Ziet men ieder een verschynen /
 Maer zoo wie hem glazen geest /
 Haest daer van de stukken heeft!
 Nyt geen glazen wilt hij dzinken /
 In zout-baten moet men schynken
 Pis-pot / handelaer / tot stof /
 Die verdzeyden kan zyn lof.
 Suiker schenkt men in zyn handen /
 Niet by ponden / maer by manden /
 En geen hy op de staete gooyt /
 En aen duyzend kinders sprooyt.
 Mannen met hun wyf by hoopen /
 Homen om salaes gelopen /
 Hoepen met een groot gekypt /
 Om hun key te worden kypt.
 Wyfs ook die hun mannen praegen /
 Om hulp en gruaede praegen /
 Zy en geven om geen kost /
 Mannen zy maer zyn verloft.
 Daer ziet gy zoo groote kepen /
 Die niet uyt en willen scheyen /
 De welke / het moet zyn gelaofd /
 Zyn een yghe diep in 't hoofd.

Half hollwassien die maer groepen /
 Ander die zyn in het bloepen /
 Andere die jongen hoen /
 Niet een van geluyt fatsoen.
 Een heeft wortels die uytspuyten /
 Dat zy 't hoofd verloopen buyten /
 Ander daer geen instrument /
 Kwaelgh komen kan ontzent.
 Veel by nacht hun maer vertoogen /
 Veel ziet men by daeg voor oogen /
 Veel die kleyn zyn in den schyn /
 Die half afgebzooken zyn:
 Veel die staen om uyt te ballen /
 Millioenen van getallen /
 Die naer 't snyden is gedaen /
 Zander key-kop henen gaen.
 Daer 's een syp steen ook na wenschen /
 Men slypt alderhande menschen /
 Die wat scherp van hersens zyn /
 Abroacet en pzaet zyn.
 Principael bypkante boeren /
 Ce stim om den ploeg te boeren /
 Inkte stokers wat te wps /
 Slypt men om een kleyne puz.
 Als dan valt'er niet te gzezen /
 Of Heer Gyp' zou toornig wezen /
 Ja zoo wie maer grimmig lacht /
 Wozd verstoeten en veragt.
 Die zyn wetten niet en bieren /
 Want hy buyten zyn banieren /
 Daer is nimmermeer remis /
 Door die wederspannig is.
 H' heeft duyft posten / duyzend gzen /
 Die getrouw hem onderkuzen /
 Van al 't geen dat'er geschied /
 Onder zyn herozind gebied.
 Hier-en-twintig heeren raeden /
 Als rechters van d'akker schaeden /
 Die hy terstond heeft ter hand /
 Als'er schaed' geschied of schand.
 Die zig willig overgeven /
 Worden op den boekt geschreven /
 Zyn delagig tot hun dood /
 Van zyn privilegien groot.

Klimmen.

Kind gy moet geduerig schroomen,
 Van te klimmen op de boomen,
 Op de leeren, langs de koord,
 Op de daken, en zoo voort.

Veele door het stout betrouwen,
 Zyn gekomen in benouwen,
 Daerom en zyt niet te mal,
 Wagt u altyd voor den val.

Kloppen.

Moet gy aen een deur gaen kloppen /
 Gy zult niet den boet niet schoppen /
 't Moet met d'hand of 't yzer gaen /
 Dat men den klop kan veritaen /
 En is 't een deur om te belien /
 Wilt het huys in roet niet stellen /
 Door het tzecken al te zeer /
 't Is genoeg een dobbel heer.
 Als er dan remant komt boeren /
 Om uyt reden te anhooeren /
 Gy moet met beleefden groet /
 Wenstonds weeren uwen hoed;
 En dan stillekens uwt zaeken /
 Da den inhoud kenbaer maeken.
 Als uw' boefchyp is gedaen /
 Daer gegroet zult henen gaen.

Kooopen.

Lekker kinders zyn 't die loopen,
 Taerten, fruyt of suiker kooopen,
 Die noyt konnen hebben geld,
 Of 't moet weezen uyt besteld.

Lagchen.

Lagchen in zyn eygen zaeken /
 Als men iets wilt kenbaer maeken /
 Is een dwaesghend weerd bespot /
 En passeert ooft voor een zot.
 Lagchen ook met volle manden /
 En word niet te wel bebonden /
 Lagchen met een groot getier /
 Is een bertel kwaed' manier.
 In te lagchen / in te gekken /
 Wilt niet hzom uwt lichaem tzecken /
 En lacht zonder oorzaak niet /
 Doch wanneer gy lagchen ziet.

Lekker.

Salomon zegt: ieder een,
 Jonge, oude, groot en kleen,
 Wie nae lekker spyzen haekt,
 Tot een arm eynde geraekt.
 Die lieft vette spys en wyn,

Zulken noemt men, zonder gekken,
 Wasel maylan; taerte bekken,
 Snoepers ende fruyteniers,
 Kwiste-koolen, keukeniers.
 Spete lekkers, zoppe-doppers,
 Geld verkwisters, maeg-opkroppers,
 Schuyffelaers zoo ieder ziet,
 Beurze-luyzers, anders niet.

Kruys.

Kind, van uwe jonge dagen,
 Moet gy leeren kruyskens draegen
 Want een wel ontfangen kruys,
 Is den zegen van het huys;
 In het kruys vind men victori'
 Schatten van d'aenstaende glori',
 't kruys den Hemel open-doet,
 Daer is vreug in overloed.
 Die begeert om Godt te lyden,
 En voor zynen naem te stryden,
 Dat hy hem ter dood bereyd,
 En 't kruys op zyn schouders leyd',
 Alswanneer u 't kruys zal smaeken,
 Het kruys zal u heel vermaeken,
 Blydschap zal u wezen pyn,
 En de pyn zal blydschap zyn.

L.

Die en zal noyt ryke zyn,
 De preuf allen dag geschied,
 Die men klaer voor oogen ziet.

Ledigheyd.

Verscherpt den slaeperigen geest,
 De ledigheyd is een kwaede beest,
 Die zeer veel dertel kinders broed:
 Gy moet die treden met den voet.
 Gy moet-ze houden in den band,
 En trekken altyd iets ter hand,
 Waer med' gy voor een cerlyk man,
 De weerd door passeren kan.

Leenen.

Zult niet leenen zonder bragen /
 Daer uwt Ouders wel behaegen /
 Al waer 't maer een bessem-steert /
 Of een halben rugber weerd.
 Hier door in berseghde hupzen /
 Ziet men spruyten veel abuzzen /

Groot gekijf van haet en ugh /
 Bind hier in boorzigtig zyt.
 Wanneer het u' anders weten /
 't Hebt in alles u gekweten /
 En leent noot zonder consent /
 Deel door leenen weg beleent.

Leeren.

't Ze uw Oudere gelde gestolen,
 Als vbanneer gy gaet ter scholen,
 En zoo speelt den lantersant,
 Of den grooten stouen kubant,
 Boffchen macken, agterblyden,
 En onnut den tyd berdeyden,
 Het zen bloegzels tot kubat binght,
 Sic voorbzengen ongenugt:
 Leert als u vbord tyd gegheben,
 Of gy zult elkendig leeben,
 Menig die niet kan, of mag,
 Vbenscht te leeren allen dag.
 Sat gy vbiſſe vbat een tyden,
 In de plaets van verbyden,
 Sat gy aen uw Oudere doct,
 Sic gy zoo behaegen moet.
 Sue moet gy dan vbel opstellen,
 En u tot het leeren zetten,
 Vbant de vbeheyd van den Zoon,
 Ze dee Vaders eck en kroon.

Leeven.

Leef gelyk gy vbenscht te steruen,
 Om het Hemelyk te erben,
 Vbant het leuen is zoo kort,
 't Zen' zoo lang bestorben vbord.
 En vbanneer gy zyt gestorben,
 En uw bouwie hebt berborben,
 Gaec en valt geen tegenstaen,
 Dit booz eeuwig is gedaen.

Lichaem.

Kind, die kont sterben eer morgen,
 Vbaerom zoo booz 't lichaem zorgen?
 Vbaer toe al die ydel pragt?
 Vbaer toe al dien zotten draegt?
 Vbaer toe vbeenen, bidden, sieren,
 Om hun lichaem te bereieren?
 Vbaer toe d'Oudere ballen aen,
 Om zoo schoon gekleed te gaen?
 Vbaer toe dan geduerig klaegen,
 Sat die mooge kleeren draegen?
 Sat gy niet gaet gelyk zy,
 O verbloekt hooverdy!
 Vbils lichaem en ziel verceeren,
 Met de vbaere deugde-kleeren,
 Gy draegt med' een schoon cicraed,
 Als de ziel uyt 't lichaem gaet.

Loonen.

Kinders wilt uw Ouders loonen:
 Dankbaerheyd moet gy hun toonen,
 Door d'oedmoedighedyd het meest,
 Zoo met lichaem als met geest;
 Gy en moogt hun niet verlaeten,
 Ten zy dat 't u zulks toelaeten,
 En als gy van hun weg reyst,
 Dikwits op hun goedheyd peyst.
 En dan zynd' in vrede landen,
 Snoert uw' tong, en toomt uw' handen,
 Toont door deugder d'allen tyd,
 Dat gy van goea' Ouders zyt.
 En zoo gy daer naer verkeerde,
 Met den meester die u leerde,
 Toont hem veel eerbiedighedyd,
 Dit leert u de dankbaerheyd.
 d'Ondankbaerheyd moet gy zwigten,
 Dankbaer zyn, dat zyn uw' pligten,
 Dus dat d'ouderdom bekent,
 Dees deugd door hun ingeprent.
 Dankbaer en liefstallig wezen,
 Word de weêrld door geprezen,
 Dankbaerheyd raekt hoog in staet,
 Daer d'ondankbaerheyd vergaet.

of Gulden A. B. C.
 LYK-DIGT,

Over het droevig afscheyden dezer weêrld van den agibaeren, minzaemen en zeer goederliken Heer, d'Heer FERDINANDUS VAN RENYNGHE, hebbende verscheyde reyzen bediend het Ampt van Burgmeester in de Stad van Popering, Prince der wydermaerde en reden-ryke Gulde van den H. VICTOR, gezeyd LANG-HOIRS VICTORINNEN, binnen het voorzeide Poperinge, plegtiglyk toegeeygend aen zyne Erfgenaemen, op den dag zynder Begraevenisse, weezende den 15 September 1699. door FERDINANDUS LOYS, Priester, &c.

TREK aen een rouw-gewaed, ô PHOEBE! laet uw schynen,
 Geef aen het bloem-gewas, FLORA, een bang couleur,
 En gy, CASTALIDES, vermeerder het getreur:
 LIBITINA, doet aen, als nu uw zwarte kleeren,
 Waer med' gy eertyds plagt de dodden te vereeren,
 Koom NEMO, voldoe aen uw verzogte pligt,
 Verklaer een PRINCENS dood, door een kort Treur-gedigt,
 Doe op PARNASSUS-BERG de dood-trompetten steeken,
 Hoe dat ATROPOS heeft door een nyf-daedig vreeken,
 Een Rhetoriken PRINS te vroeg gerukt van d'aerd:
 Haer bloed-gierige daed heel Popering' bezwaert.
 't Is RENYNG', die zy heeft met haeren pyl doorschoten,
 De Bloem van onzen tyd, met deugden overgoten,
 Der weêrde Mannen glans; de peêrel, het cicraed,
 Den steun van heel 't Gemeent, en Pop'riings Magistraet;
 Der VICTORINNEN Hoofd, eylaes! is nu verlooren,
 Waer op het Gilden-tal mogt roemen van te voeren,
 ô Dood! ô vrede dood! ô aller menschen schrik!
 Gy geeft iemant den steek op eenen oogenblik.
 Niet ARISTOTELIS en naemt den mensch alleene,
 Een redelyk gediert, en stervelyk gemeene,
 Maer DAVID den Propheet, die zegt klaer bovendien,
 Wie is't die leeven zal, en noot de dood zal zien?
 Des menschens dagen zyn als hooy, groeyen en snoeyen,
 Gelyk een bloem in 't veld, zoo zal den mensch uytbloeyen,
 Want in hem zal den geest zonder gevoel doorgaen,
 En zonder kennis en zal hy niet blyven staen;
 Want zoo haest dat den mensch op 't aerd'ryk is gebooren,
 Men reket eenig deel van zynen tyd verlooren,
 Wy deelen met de dood, ook deezen eygen dag,
 Doorziet dan wat den mensch ontrent zyn tyd vermag.
 Nauw'lyks was RENYNGHE hier op d'aerde maer gekomen,
 Of RENYNGHE die word van d'aerde weggenomen,
 Let op den korten stond, ô mensch! de zonden myd,
 Gae in den weg der deugd, terwyl gy hebt den tyd.
 Vertoef niet tot den Heer, u zelven te bekeeren,
 En wagt niet eenen dag: aen RENYNG' kont gy leeren,
 Wat dat den mensch eens word, wanneer de ziel is uyt,
 't Gedenken die vergaet zelfs met het klok-geluyd.

Psalm. 88.

Psalm. 102.

Seneca.

Ecc. 4. v. 1.

Psalm. 9.

Den Nieuwen Spiegel der Jongheyd,

Die u, ô zondig mensch! beloofd heeft te vergeeven,
 En heeft u niet beloofd, dat gy zult morgen leeven:
 Van morgen heden maekt, eer dat het is te laet,
 Ziet dat uw' rekeninge met Godt wel effen staet.
 Den mensch ziet niet meer, als de dood hem staet voor oogen,
 Niet word'er als de dood, meer uyt den zin vervlogen,
 Als wy betreden d'aerd, 't schynt zy geeft dit vermaed,
 Gy zyt asschen en stof, en zult daer in vergaen.
 Zoo wie aanziet de logt, zy wilt deez' lesse geeven,
 Gedenkt dat is een wind uw lang begeerig leeven,
 Den regen-vloed ôns zegt, en d'Occaenschen plas,
 Als water vallen wy in d'aerd, en sterven ras,
 En 't ongeval voorwaer, dat wy van daeg betreuren,
 Dat zal van tyd tot tyd aen ieder mensch gebeuren,
 't Is van 't begin der aerde, aen alle vleesch geschied:
 En wie het kan ontgaen, en is op d'aerde niet.
 Aen Prins of Bedelaer, aen Koning, Vorst of Keyzer,
 Aen slaef, ryk, edel, schoon, aen leeraer of aen reyzer,
 Aen niemant van die leeft, en geeft de dood remis,
 Eens sterven, doch maer eens, aen ieder eygen is.
 Deez' vast' en zeker wet heeft Godt eens utgegeeven,
 En met een staele pen op ieders hoofd geschreven,
 Waerom dan dit geweën? Waerom deez' traenen-vloed,
 Gemerkt dat ieder mensch deez' schuld betaalen moet?
 Wie 't leeven van den mensch rypzinnig wilt bemerken,
 Hy moet inzien voor al de goede en kwaede werken.
 Die kwaelyk heeft geleefd, arglistig voor 't gemeent':
 De reden zelfs verbied, dat men zyn dood beweent.
 Gemerkt dat den Propheet aen elk koomt te verklaeren,
 Dat d'alderkwaedste dood, de dood is der zondaeren;
 Daerom, hoe langer tyd den boozen zondaer leeft,
 Hoe meerder kwelling slaeg hy aen de goede geest.
 Die deugzaam leeven, en hier hunnen Schepper vreezen,
 Die bystaen in den nood, zoo weduwen als weezen,
 Die voor zyn wapentyg de dood voor oogen draegt,
 Voorwaer zulk eene dood en moet niet zyn beklaegt.
 Want DAVID den Propheet komt ons hier al te leeren,
 Dat de dood kostbaer is in 'taengezigt des Heeren,
 En van zyn' Heyligen: want hy keert allen druk
 In vreugd, en leyd de ziel voor eeuwig in geluk,
 Hy, die het leeven ziet van dees PRINS overleden,
 Hoe hy heeft voor zyn Heer, en lieven Godt gestreden,
 Der deugden oeffening; die moet staen heel versteld,
 Waer van het minste deel geenzins kan zyn verteld.
 Van tweedrag, noch van twist, en mogt hy geenzins hooren,
 En zyn godtvrugtigheyd was kwaelyk na te spoorren,
 Zoo dat hy ieder dag, Godt voor zyn eerste werk,
 Getrouwig heeft gediend in d'een of d'ander kerk,
 Zyn waere minzaamheyd gaf ieder-een behaegen,
 Tegenspoed, zwaeren druk, gewilliglyk verdraegen,

Psalm. 33. v. 22.

Psalm. 123.

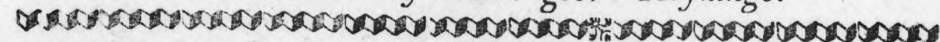
Mildheyd tot d'armen mensch, en goedertieren aerd,
 Geven getuygenis dat zyne ziel welvaert;
 In zyne leste ziekte, met wat een groot verlangen,
 Heeft hy het Hemelsch Brood, en 't Olyssel ontfangen,
 Herroepende uyt'er borst, in die gesteltenis,
 ô Heere! leyd myn ziel uyt deez' gevangenis:
 Op dat ik uwen naem voor eeuwig mag belyden,
 Want zalig zyn zy, Heer, die in uw Huys verblyden,
 In eeuw der eeuwigheyd, zullen-z' u geeven lof,
 Verheffen uwen naem met g'heel het Hemelsch Hof;
 Alzoo naer groote pyn, heeft hy den geest gegeeven:
 Het eynde van den mensch is staeg gelyk aen 't leeven;
 Wat kan een Christen hert tot Godt uytspreeken meer?
 Zalig de dooden zyn, die sterven in den Heer.
 Daerom staekt uw getreur, gy kinders, vrienden, maegen,
 Die d'onverwagte dood beweenen en beklaegen,
 Wilt met een goed gebed de ziel gedagtig zyn,
 Of zy betaalen moest nog tydelyke pyn.
 Gy, Konst-minnende Schaer, lofweerde VICTORINNEN,
 Bid dat uw' PRINCENS ziel mag reyn voor Godt verschynen,
 En voor haer loon ontfanen de Kroon van Zaligheyd,
 Die u, en allen mensch, zy naer de dood bereyd.

GRAF-SCHRIFT.

Hier onder leyd

FERDINANDUS VAN RENYNGHE,
 Asschen en stof, Kleyn 's weêrlds lof,
 Genoeg gezeyd.

Bid GODT zyn Ziel geev' Reyninge.

Liefde tot d'Ouders.

Kind / uyt herte / ziel en zinnen /
 Moet gy uwe ouders minnen /
 Die u groote liefde toont /
 Moet met liefde zyn weer-loond.
 Want in al des weezels' lykken /
 Is geen liefde te geliken /
 Zy die Vader / Moeder draegt /
 Tot het kind dat hun behaegt.
 Moeder eer: boor u te haeren /
 Hoe was zy niet in bezwaeren?
 Wat en heeft zy niet gedaen /
 Om dat 't met u wel zoud gaen?
 Wat heeft zy niet moeten haeten?
 Wat heeft zy niet moeten laeten?
 Syss en drank / met erten groen /
 Om aen u geen leet te doen;

Zy heeft dikwils moeten bassen /
 Uyt breef van haer t'overlasten /
 Gegen walginge der maeg /
 En alleen tot uw behaeg.
 Hoof-zweer / pyn in haere leden /
 En duyft andere zwaerigheden /
 Met perikel van de dood /
 Verdraeg 't al uyt liefde groot.
 En nog heden bezet ueren /
 Wat en moet zy niet bezueren /
 Om u t'helpen uyt t'berdriet /
 Zegt my / hoe en slaeft men niet?
 Hoe ziet gy niet Vader zorgen /
 Opstaen met den hzoegen morgen /
 Woopen in het nat en buyl /
 Draegen / sleepen als een muyl?
 Of wel blokken / of stubeeren /
 Halve nagten zoo passieren /

Neuzen / zwaeren hier en daer /
 Als hy voordeel word gewaer /
 Is 't misfichjen om u te kleden /
 En ter schoole te besteden /
 Om u te doen leeren wel /
 Als een eereghk gezel?
 Om u goed en geid te laeten /
 Om te komen eens tot staeren;
 Als zyn zorge niet alcd /
 Tot uw voordeel en profyt?
 Hoe komt gy eens in uw leuen /
 Zulke dienften weder geben /
 Hoe kan eens heel zyn volbaen /
 Al het gen' gy hebt ontfaan?
 Dit kan minnermeer gefchrieben /
 Maer gy kont hun liefde tieden /
 En zoo veel als gy vermag /
 Troosten in hun ouden dag.
 Beloben in voordr jaeren /
 Dat gy geenints en zult spaeren /
 Van met alle vtrigheyd /
 Te zyn tot hun dienst bereyd.
 Gy moet een goed hert betoonen /
 Hunnen fouten heel verfchoonen /
 En doen blinken mer' er daed /
 Dat gy zyt getrouwen zaed.
 Wil hun met goed' reden toeben /
 Hoogt vergzammen noch bedroeben /
 Het is een onduchdel' kind /
 Dat zyn Ouders niet bemint.
 Liegen.

Kind, het word ons klaer beschreven,
 Dat men niet om iemants leven,
 En mag liegen: noch uyt nood,
 Het zy leugens kleyn of groot.
 Alle leugenen zyn zonden,
 Hoe kleyn dat zy zyn bevonden,
 Zie, ik bid u, wat gy maekt,
 En de leugentael verzaekt.
 Niet zoo leelyk als te liegen,
 Vader, Moeder te bedriegen,
 Vrienden, Meester, mede-maet,
 't Is een straf-verdiende kwaed.
 Een kind 'tgen' is leugenagig,
 Word gehouden voor diefagig,
 Voor een deugeniet en kwant,
 Voor een vlugge van het Land.

Lyden.

Kind, zonder stryd en arrebeyd,
 En komt men niet tot lydzameyde.

Verbyd u in den Heer altyd,
 Alswanneer gy in lyden zyt.
 Denkt op lydens waeren loon,
 Die is des Hemels Glorie-kroon,
 Lydzameyde verdryft tegenspoed,
 En zy bewaert ons 't eeuwig goed.
 Zy maekt ligt alle zwaerigheyd,
 En verzoet alle bitterheyd:
 Want door de kragt van lydzameyde,
 Gevoelt het hert gerustigheyd.
 Wanneer uw ontregt is geschied,
 En kyft daerom in 't minste niet;
 Zegt: *IESUS* zoet, ik zwyge stil,
 Om uwe liefde, om uwen wil.
 Verdrugen zonder klaegen leert,
 Alzoo word uwen Godt geëerd.

Kind, ic's dat gy zyt verstellen,
 Om dat gy zyt kael van goed,
 Obeccht oodmoedig in uos spreken,
 Agt het bitter, honing zoet.
 Sic nu draegen mooge kleeren,
 En zyn groot, en ryk in schyn,
 Morgen kan fortuna keeren,
 En zyn g'heel verlaeten zyn;
 Zult verduldighk verdraegen,
 Al het gen' men u berouwt,
 Gaest veranderen de dagen,
 Sic nu treurt, morgen beelpt.

Lof.

Kind die niet zyt als aerb en stof /
 Zagt in geen zaak nae rygen lof /
 Niet konnen wy door onze lippen /
 Alles geschied door 's Heeren magt /
 Dus elken Godt loben moet /
 In al de werken die hy doet.

Loon.

Kind, gy zult loon van Godt ontfaan,
 Navolgens 't werk dat g'hebt gedaen,
 Den loon die is in overvloed,
 Voor die hier goede werken doet.
 Maer straf en pyn voor eeuwigheyd,
 Voor die een zondig leven leyde.

Loopen.

Loopen Bedelen langs, de straat,
 Tegen goed' manieren gaet.

Veel konnen niet wezen stil,
 Maer zyn liever op den drill,
 Daer is hun geen meerder kruys,
 Als naer school te blyven t'huys.
 Als het vuyl is en waeyt meest,
 Dan is 't kerremis en feest,
 Dan is ieder op de baen;
 Dan moet elk in 't vuyle gaen;
 Die den vuylsten is van al,
 d'Eerften prys bekomen zal;
 Dan komen zy t'huys met schoen,
 Die men kwaelyk af kan doen.
 Met de koussen vuyl en nat,
 Ja, tot aen de knien beklad.
 En hun kleeren alzoo droog,
 Of zy kwamen uyt de loog.
 Wat verdiend zulk een gezel,
 Anders als een stok op 't vel,
 Anders als een goede roed,
 Ja, een gisping tot den bloed?

Lust.

Kind, gy moet u wat versterven,
 En uw eygen lusten derven,
 Door het derven word den lust,
 Zoo al zoetjens uytgebluscht,
 Is 't dat gy begeert te smaeken,
 Veelderley verboden zaaken,
 Peys dat gy zult zyn geraekt,
 Van den Heer, is 't dat gy smaekt.

Luyzen.

Een kind dat veel luyzen heeft /
 Onnuttig en ellendig leeft.

Maetigheyd.

Uyt maetigheyd spruyt eerbaerheyd /
 Sagmoedighheyd en reynigheyd /
 De maetigheyd die straft het kwaed /
 En 't gene tigen reden gaet.
 Zo stilt den Geest die is gelitweld /
 En 't hert in rust en vrede stelt.
 De maetigheyd in spys en drank /
 Geeft aen den mensch een leven lank /
 Zo heeft gezondheyd / goede smaekt,
 't Is den gezond-regel altes zaekt.
 Kind / wat gy doet met uyn belegd /
 Gebuypt de eel maetigheyd

Het is verfoend van ieder een /
 Van alle menschen in 't gemeen /
 Waer dat het gaet / waer dat het staet /
 Het is vermaerd / het is gejaet /
 Niemand en zoekt hem in zyn bed /
 Uyt bzeze van te zyn besmet:
 Niemand en zal hem zitten naer /
 Die deez' buyligheyd word gewaer /
 Ja / daer het zoud aen tafel gaen /
 't Moet in een hoek ter zuden staen /
 Het word beschaemd gemaekt / confus /
 Gestoten uyt een eerighk huss.
 Wel kind / wanneer gy zult al ziet /
 Zorgt gy voor u zelven niet?
 Als 't hoofd en lyp vol zereen is /
 Zoekt gy niet uwe beternis?
 Wanneer gy uw onre ja uw doob /
 Mer als deez' beestens digt gepoot /
 Wylt gy dan door zoo klepne ueft /
 Flutis toont te zyn van hooger geest /
 En laet geen luyzen zyn verjaerd /
 Dat zy staen met een gyzen baerd /
 Met een rug als een tafel zeed /
 Van jongs op hun nekke zeed.
 En geest hun noopt een dag reynyt /
 Dat gy niet op de jagt en zyt /
 Hoe kleyn in 't waeren is het bier /
 Vermoord / smyt doob / geest geen kwartiet /
 En laet hun nimmer wezen byn /
 In 't hoofd / heind / kleeren / waer het zyt /
 Kont gy u houden reyn daer van /
 Gy moogt gaen by een eerlyk man.

M.

Magt.

En steun niet op uw eygen magt,
 Noch op uw kloekte of eygen kragt,
 Op goed en geld dient niet geroemd
 Want alles van den Heere komt:
 Den Heer kan in een oogeblick,
 U maeken arm, en weder ryk.

Marbels.

Kinders, hoog of leeg van staet,
 't Spel met marbels is niet kwaed:
 Maer voor aldien Godt, en past
 Op uwen School-meesters last:

Den Nieuwen Spiegel der Jongheyd,

Speelt dan, maer nooyt gram en zyt,
Zoo gy word uw marbels kwyt:
Want het spel heeft zekers in,
Het verliezen of't gewin.

MARIA.

Kind, die Maria vind, gy zult vinden het leven,
En altyd zaligheyd zal u den Heere geeven,
Want die Maria heeft voor bystand, 't is gewis,
Van zyne zaligheyd, dat hy verzekerd is.
Zoekt gy het leven niet in al uwe gebeden?
In de werken van deugd den godvrugtigheden!
't Is 't leven dat gy zoekt, en met den tyd vervult,
Dat in Maria gy voorzeker vinden zult.

Zyt gy haer aengenaem, gy hebt door haer bystanden
Ontwyffelyk voor u de zaligheyd in handen,
Haer dienaers hebben vast in d' hemel eenen voet,
Die haer niet is devoot, en weet niet wat hy doet
ik ben des hemels poort, hoort man haer zelve spreken,
Voor haer kinderen, nooyt en word toegesteken,
Schepmoed, en deez poort zal voor u openstaen
Gy zult door haere hulp het Paradys ingaen.
Maer deez zelve poort zal wezen toegesloten,
Voor die niet zuiverheyd niet en zyn overgoten;
Maer door een reyn gemoed deez' altyd open werd:
Maria die wilt zyn gediend met zuiver hert.
den draek, het loos serpent, den gryp-vogel der kellen,
Die moet bersten van spyt en kan zyn klouw
niet stellen.

Op haere kinderen, in duers van de dood,
Zal zy zyn hun troosters' en helpster in den nood
Maer vrees, die van 't getal wilt van haer die-
naers weezen,
En die tragt ullen dag haer een gebed te lezen,
Terwylen dat gy zelfs een zondig leven leyd,
Vol van oneerbaer werk, vol van onzuiverheyd,
Want dit is openlyk tegen Maria stryden,
Dit is haere en lof, haer voorsprack zelfs benyden,
Gaet met een rouwig hert, zy word u toegedaen
Persmaed uw boos bedryf, en gy zult troost ontfaen.

Meester.

Een goed meester zult gy wuzen/
En ook alle eer bewuzen/
't Is een Catholiken chat/
Zoo op 't land als in de stad.
Allen lof moet gy hem geeven/
Die u toont hoe gy moet leeben/
Ja hem zoo veel eere bied/
Als van wie gy 't leuen g'niet.
Gy zult in d'opgaende dagen/
Dok uw meester liefde vzaegen/
En zoo 't andersins gechied/
Gy zyt eenen deugeniet.

Doorders zult uw zelve spooren/
Om aendachtiglyk te hooren/
Da al 't gene dat hy zeyd/
Dat met alle neerstigheyd;
In te schryben/ in te leezen/
Gy en zult niet ledig weezen/
Of nemen eenig plezier/
In te kanten uw papier.
Leert wel uwe woorden spellen/
Hier in missen veel' gezellen/
Met ieder uw beste doot/
Tot 't gene gy leeren moet.
Lezen/ schryben zal u baeten/
Als gy komen zult tot staeten/
Een geleerden armen man/
Zeer ligt ryke worden kan/
Menig menichen hoort men nu klaegen/
Dat hy in zyn jonge dagen/
Niet ter school en heeft gegaen/
Noch geen letterz' kan verstaen.
d' Eene wenscht om eenig hunder/
d' Ander om zyn kleene lunder/
Of gaf honderd pond voer gift/
Om de kansie van 't gesch'ft.
Daerom leert wel lezen/ schryben/
Op dat het u by mag blyben/
Leert tertoulen dat gy meugt/
Oeffent u tot alle deugd
Wilt gy boorder nog passeeren/
Hebt gy zin tot het studeeren/
Pryt wat u is aengenaem/
En waer toe gy zyt bestwaem.
Wilt uw rekening eerit maken/
Maer toe dat gy hant geraeken/
Of gy middels hebt ter hand/
Of gy ryk zyt van verstand.
Het is slegt beginnen bouwen/
Door 't volghend is op te houwen/
Het waer beter nooyt begoft/
Als te doen verloren kost;
Als te loopen agter lande/
Tot uw' ouders/ vziendens schande/
Daerom ziet wat u vhaeght/
Eer gy 't al te laet vkslaeght.

Mensch.

Den mensch en is niet geschaepen;
Om hier alle vreugd te raepen,
Om te zyn in volle lust,
Na zyn wil en wensch, in rust;

Of Gulden A. B. C.

Maer om den Heer van hier boven,
Staeg te dienen en te loven,
Om hier naer voor eeuwigheyd,
Te beërven zaligheyd.

Mildheyd.

De mildheyd is een edel deugd/
Die haer bezit in zyne jeugd/
Van allen mensch geprezen werd:
Niet schoonder/ als zyn mild van hert.
Dat men niet voor eygen heeft/
Maer een vziend ten besten geeft/
Dat zonder hope van verchoon/
Van eenig dienst of wederloon.
Maer kind geeft gy uw' Ouders goet/
Ten is geen mildheyd dat gy doet.
Mildheyd moet zyn met eerbaerheyd/
Maer niet met onrechtveerdigheyd/
Met ydel glori'/ valschen schyn/
Alleen om mild genaemb te zyn.

Moeyelyk.

Men vind kinders, in manieren,
In 't minst niet te corrigeren,
Die in huys zonder vermaen,
Als onnoozel schaepen staen;
Die met 't minste woord te spreken,
Den hoed afdoen, 't been uytsteeken,
Maer als zy zyn buyten 't huys,
Geen zoo moeyelyker kruys.
Zy doen niet dan smyten, kloppen,
Schreeuwen, tieren, vegten, schoppen,
Engels 't huys, duyvels op straat,
Die niet anders doen dan kwaed.
Kind wilt u in huys betoonen,
Als voor andere persoonen,
Gy zult zyn in agtbaerheyd,
En u lof die word verspreyd,
Of dit lied word u gezongen,
Dat gy zyt een boezen jongen,
Vol van listen, vol fenyn,
Vol bedrog en valschen schyn.

N.

Neerstigheyd.

Kind, zyt neerstig om te leeren,
Voor eerst het Gebod des Heeren,
En 't gen' u word voorgeleyd,
En uw ziele zaligheyd.
Wees neerstig tot goede werken;
Neerstig om te gaen ter Kerken,
Om te hooren een Sermoen,
Om den Heere dienst te doen.
Neerstig om te gaen ter schoulen,
Neerstig om dat is bevolen,
Van uw Ouders met'er daed,
Te volbrengen zonder kwaed.
Neerstig om wel 't onderzoeken,
Voortgang uyt verscheyde boeken,
Neerstig om die zyn belaeñ
En mistroostig, by te staen.

Neusdoek.

Een kind moet in zyne beurs,
Een doek hebben voor den neus,
Om wanneer den zelve druypt,
Of als'er een slek uyt kruypt,

Of als het is heet en laf,
't Aengezigt te vaegen af.
Maer als iemand is daerby,
Wilt u keeren aen een zy,
En dan nemen met'er spoed,
In den slinker hand den hoed,
En in d' ander den neusdoek,
En zoo snuyten in een hoek.
Het zyn kinders bot en vuyl,
Die geleerd zyn als een uyl,
Die vuyligheyd trekt de in,
Weder in den neus van bin,
Dat den neus al snuffen gaet,
't Zy in huys of op de strae.

Niezen.

Is 't dat iemand kooft te niezen,
Wilt niet uw respect verliezen,
Door het roepen luyd en zeer,
Godt gezegene u, Mynheer,
Maer met d'hoed af, zult gy buygen,
Waer door zult genoeg betuygen,
Met deez' daed van eerbaerheyd,
Dat den wensch in 't herte leyd.

Nydigheyd.

Kind / en wil u niet bezwaeren /
 In uwe medemaectg welvaeren /
 Wij zyn / in zyn regenspoed /
 Op 't niet zonder zonde doet.
 Dat een ander word verheben /
 En zal u den val niet geben /
 Dat een ander heeft gelukt /
 En moet u niet wrezen druk.
 Is 't dat and're kindersg maeken /
 Veel liever als gy hun zekten /
 En Godt hun gebenedyd /

NIEUW-JAER-BRIEVEN.

ZEER BEMINDEN BROEDER.

NAer ik myn' zwakke pen had na myn' hand
 versneden,
 Tot schryven dezer brief, heb ik die gaen besteden;
 De broederlyke liefd', zomyds de ziel verwekt,
 En daer den geest niet was, zy daer nae' therte trekt.
 't Is over menigjaer, onder de Christen menschen,
 Dat zy ter dezer tyd malkaer geluk toe-wenschen.
 Door zonderlinge pligt, wensch ik u dezen dag,
 Door't nieuw gebooren kind, wat't herte wenschen
 mag.

Al is 't dat Jesus is in ellenden gebooren,
 Daer en is geen geboort' gelukkiger om hooren,
 Al is 't dat Jesus leyd in eenen armen stal,
 Het is een geboort' die glorieus is boven al.
 Jesus die is gebaerd van een' Maegd uytgelezen,
 Tot leer dat zyn' geboort' heeft zuiver willen wezen.
 Al is 't dat Jesus leyd in groote duysterheyd,
 Lof en eer hy verzoekt door een' oodmoedigheyd.
 Jesus daer triumphoert, waer't is verwoest verlaeten
 Dit een exempel is, den armen nooyt te haeten,
 Hy word mensch gelyk wy, om onze zaligheyd,
 Het gen' een spiegel is tegen d'hooveerdigheyd:
 Zoo de Zon ons verlicht door haere klaere straelen
 Zoo ons den regen kooft van boven nederdaelen:

BEMINDEN OOM EN MOEYE.

MEteen hert ongeveynsd, door liefd' draegende jonste,
 MZende ik u dezen Brief, gemaekt na de Rym-konste,
 'k Bidde u, gy hem ontfang in plaetse van myn hert,
 Dat zoo lang als ik leef, u toegenegeen werd.
 Hier vind gy van gelyk, een Nieuw-jaer-wensch besloten,
 Met al de zegening des Heeren overgoten,
 Dies zal ik van myn kant, Godt bidden allen dag,
 Dat zyne gratie van u nooyt wyken mag,

U-L. Oodmoedigsten en onderdaenigsten dienaer &c.

Pens dat gy 't niet weerdig zyt /
 Of wel dat 't u niet zou baeren /
 Wil dan hun geluk niet haeren:
 Al is dezen groot en egl /
 't En doet u geen ongeluk
 Plant de liefde in 't herte bianen /
 Zult haer niet den nyd verwinnen /
 Want geen nydigheyd hoe groot /
 Of word door de liefde gedaad.
 Hgt niet 's weerelds gdel pragten /
 Den nyd bliegt uyt u' gebagten /
 Die Gods Rijk voor oogen stelt /
 Gein geen nydigheyd en kwelt.

Zoo is 't dat Jesus is, een' Zon voor ons gebaerd,
 Een dauw van gratien, van geluk en welvaerd.
 Daerom myn Broeder lief, na des Apostels leeren,
 Wil overdenken wel de gratien des Heeren,
 Zyn overgrote liefd' en goedertierendheyd,
 Die hy in zyn geboort' aen ons voor oogen leyd,
 Laet ons met vlytigheyd den weg der deugden kiezen
 En tragten dat wy nooyt dez' gratien verliezen,
 Laet ons met vast opzet, versoeyen alle zond,
 De gen' zoo menigmael onz' arme ziel doorwond:
 Op dat wy zoo altyd nae Jesus mogen naeken,
 Die van zyn gratien, ons wilt deelagtig maeken,
 Levende na zyn wet, dat zonder valschen schyn,
 Gedagtig van wat hoofd, dat wy lidmaeten zyn.
 Ik bidde, Jesus zoet, door zyn geboort' verheven,
 Dat hy vernieuwen wil in ons 't onnoozel leven,
 Dat hy ons al bescherm van een' subite dood;
 Dat hy ons al verleen herouw van zonden groot.
 Dat hy ons hert verlicht, bestier en wil regieren,
 Om zynen hoogsten naemte looven en te vieren,
 Om Jesus zoo te zyn tot de dood aengenaem.
 Dit is myn Nieuw-jaer-wensch uen u en al te saem.

ZEER BEMINDEN BROEDER.

U-L. Oodmoedigsten dienaer, &c.

ZEER BEMINDE MOEYE EN METER.

En' ik heb' beginnen vloten,
 Van myn eerste rokken af,
 Dat en zal ik niet vergeten,
 Tot ik liggen zal in 't Graf.
 Van u Meter Moey' geprezen,
 Te besoonen eerbaertheyd,
 't Allen tyd, als hiet moei vbezou,
 Voor een goet' geuegentheyd.
 Meer tyd ziet men alle menschen,
 Malkanderen met 't Nieuw-jaer,
 Eer bevrizen, geluk vbenfchen,
 Voor een opdragt openbaer;
 'k Hoop ten zal u niet misbaegen,

Dat ik vpeelyk bedagt,
 V myn eygen zelfe opdraegen,
 Met al 'igen is in myn magt.
 Vbenfchende den Heer der Heeren,
 V vbil met dit Nieuw-jaer,
 Zyns regts vbezou leeren,
 Voor 't gezigt der oogten klare.
 't Zoud my ook veel konnen baeten,
 Om vbil in de Bucer te gaen,
 Zult my daerom niet verlaeten,
 't Je genog voor die 't verstaen.
 ZEER BEMINDE MOEYE EN METER.
 U-L. Oodmoedigen dienaer, &c.

BEMINDEN OOM EN MOEYE.

MYN wensch van 't Nieuwe-jaer, is als op ander jaeren,
 't Betrouwen is, dat Godt u t'saemen lang zal spaeren,
 Vry van een haeste dood: leeft na uw' zaligheyd,
 Want naer t'hebben geleeft, reyst men nae d'eeuwigheyd.
 Myn betrouwen is goet; daerom 'k zal alle dagen,
 Voor u te saem, den Heer myn krank gebed opdraegen,
 Op dat Godt u dit jaer, niet anders doe als deugd,
 En uw leven in Godt geheel volbrengen meugt.

ZEER BEMINDEN GROOT-VADER EN GROOT-MOEDER.

Tot voldoen aen myn pligt, en aen myn obligati',
 En op dat ik nooyt val uyt uwe goede grati',
 Zoo koom' ik met oodmoed wenschen dit Nieuwe-jaer,
 Te leven zaliglyk, met menig nog daer naer.
 En als een zonne-bloem, geduerig u te keeren
 Nae 'twaere licht der zonn', den Opper-Heer der Heeren,
 Die u verlichten wil tot uwen laetsten dag,
 Op dat gy 't Hemelsch Licht eeuwig aenschouwen mag.

BEMINDEN OOM EN MOEYE,

't Onde jaer dat is vverschienen,
 En het Nieuw-jaer kooft aan,
 't En' zoo haest zal loopen benen,
 Als het ander heeft gedaen:
 Sit en vbil ik u niet vbenfchen,
 't Eynden in voorspoedigheyd,
 Vbans den voorspoed aller menschen,

Niet en strekt tot zaligheyd:
 Geen vbenfch vbil ik ander geben,
 Van voorspoed die Godt behaght,
 En dat gy ghesel uw' leven,
 Ma der Heerens vbil u draeght.
 BEMINDEN OOM EN MOEYE.
 Ik kome volgens minne pligt /
 U wenschen door dit kleyn gedigt /

Een zalig Nieuw-jaer vol voorspoed /
 t'Zaem te vergaeren geld en goed:
 Te deelen wel den armen med'
 In peys te leeben en in l'zed':
 Te voldoen aen de wet des Heer /
 Wat zoud ik konnen wenschen meer?

BEMINDE GROOT-MOEDER.

Oyt men herte, ziel en zinnen,
 En ook uyt g'heel myn gedagt,
 Om uyt jonsten te bevinnen,
 Sie van my zyn hoog geacht,
 En door keagten van de reden,
 Sie my honden in den band,
 kome ik met oodmoedigheden
 Soen een zyver offerand,
 Van myn dienst zoo lang ik leben,
 Al zoud het het my ballen zwaer,
 Aen u wenshende beneben,
 Een goed zalig Nieuw-jaer,

ZEER BEMINDE MOEYE.

Het en is niet zonder reden,
 Dat ik op den dag van heden,
 Die den eersten is van 'tjaer,
 U met hert-wensch openbaer,
 Dat Godt den Heer van hier boven,
 Die wy altyd moeten loven,
 U wilt geven ziel geluk,
 Vry van 's weereids ramp en druk;
 En dat hy naer dit aerdsch leuen,
 U voor eenen loon wil geven,
 d' Bere kroon van zaligheyd,
 Uwen dienaar ooyt bereyd.

BEMINDEN GROOT-VADER.

'k Heb gewenscht nae deze dagen /
 Om myn wensch u op te draegen /
 'k was bly / wanneer ik zag /
 Van dit jaer den eersten dag:
 Daerom zonder veel te zwiieren
 Dat de school van goed manieren /
 'k wensche u dat Jesus zoet /
 Geluk verleene en voorspoed.
 En dat hy u ook wil geven /
 Enen zin om stil te leben /
 En hier naer de zaligheyd /
 Als de stel uyt 't lichaem scheid.

BEMINDEN BROEDER.

'Schynt een eenzaam bedryf onder de Christen
 menschen,
 Dat zy met 't Nieuw-jaer d'een d'ander voorspoed
 wenschen,
 Fortuynen en geluk, dien wensch ik agterlaet,
 Vermits dat Godt alleen weet wat de ziele baet.
 Maer wensch dat gy dit jaeren den loop van uw leuen
 Na den wil van den Heer, getrouw moogt overgeven.
 In dank ontfangende, wat kruys hy u opleyd,
 Alleen maer biddends, om uwe zaligheyd,
 rykdommen, goed en geld, pragt, eer en hooge staeten
 Naer weynig tyds geleefd, wy moeten die verlaeten,
 Zoo wensch ik anders niet, als te leuen in deugd,
 Opdat gy zoo godts Ryk voor eeuwig winnen meugt.

ZEER BEMINDE MOEDER.

Nieuwe jaeren / nieuwe ruyzen /
 Nieuwe beurzen uyt te luyzen /
 Oagemak / en anders niet /
 A op Nieuw-jaer dag geschied.
 Katten / myssen / op dees dagen /
 kromen u d'ooren aenknagen /
 Helber / koffer / schapperae /
 Hoepen alsdan om genae.
 't Gen' verdrict is aen de menschen /
 Dat en wil ik ook niet wenschen /
 Maer ik wensch hun voor Nieuw-jaer /
 Eene beurs van duyft pond zwaer /
 Om de jonge lampereelen /
 Fraey van alleg uyt te beelen /
 Boeken / appels / peeren / geld /
 Dit is 't Nieuw-jaer dat hun kwelt.

Nood.

Gaet in perykel van de dood,
 Om iemand t'helpen uyt den nood.
 Of het uw vyand is of vriend,
 In nood door uwen bystand dient,
 Waert gy in nood of zwaere pyn,
 Gy zoud wenschen getroost te zyn.

Note.

Kind, als gy zult noten kraeken,
 Wagt u van 't huys vuyl te maeken,
 Op dat u de keuken-meyd,
 Niet duyst kwaede woorden zeyd.
 Wagt u ook van te veel t'eeten,
 Want gy moogt voor zeker weeten,
 Noten zyn bedekt fenyn,
 Waer door veel gestorven zyn.

Occasie.

DE occasien zyn de twegen /
 Die een ieder macht genegen /
 Om te vallen in het kwaed /
 Zoo ons bliken doet de daet.
 Kind stort den Heer goed' gebeden /
 Dat gy nimmermeer moogt creeden /
 Noch verzetten eenen doet /
 Als tot 't doen van eenig goed.
 Blied d'occasien t'allen stonden /
 Daer perykel is van zonden /
 't Zal u wezen groot geluk /
 En bezyden van veel duk.
 Het gezelschap van den boozen /
 Die spreekt als een goddelozen /
 't Is een schaebelyk fenyn /
 Daer en is an geen erger zyn.
 Geen serpente / byede draeken /
 Noch geen basilische slaeken /
 Kanne doen zoo gzoote schaed /
 Als wel een gezelschap kwaed.
 Paulus die zed: booze reben /
 Die verberken goede zeden /
 Daerom dikwils oberlegt /
 Het gen' Salomon u zegt
 Die verkeeren met den wyzen /
 Zal men met den wyzen pruzen /
 Die is byend van dwaes of zot /
 Zal voor dwaes worden bespot
 Zoo wie zal het pek aenraeken /
 Die zal hem daer byl aen maeken /
 Die met ongeluke gaet /
 Word haest gelik zyn medemaet /

Onbeleefd.

Een kind het welke is onbeleefd,
 Zyn saem en eer verlooren heeft,
 Al is het ryk, groot van geslagt,
 't En word van niet een mensch geagt,
 Men wyst hem met de vingers aen
 Niemand wilt met hem speelen gaen,
 Het word gehouden voor een beest,
 Voor een dwaezen tuymel-geest:
 Daer een kind dat beleefd hem draegt,
 Met lof aen allen mensch behaegt.

Onderzoeken.

Onderzoekt geen andere leben,
 'tbat zy hebben al bedreben,
 'tbat het is van hyn geslagt,
 Van wie zy zyn boorigebraegt.
 Onderzoekt maer goede dingen,
 Sie toe zaligheyd u bringen,
 Het gen' dat gy vbeeten moet,
 Om te vbinnen 't eeuwig goed.

Ongeleerd.

Een kind dat bot is, ongeleerd,
 Het word veragt waer het verkeert,
 Gelyk den ezal draegt het pak,
 Men legt hem op veel ongemak,
 Arbeyd, verdriet en zwaeren last,
 Alles word op zyn rug gepast,
 Alwaer dat een wel geleerd kind,
 Veel zoetigheyd en ruste vind,
 En zomtyds wyn en bieren drinkt,
 Alwaer den ongeleerden schinkt:
 En aen een goede tafel gaet,
 Daer d'ongeleerde agter staet,
 Daerom naer de geleerdheyd tragt,
 Door neerstig leeren dag en nagt,
 Zoo moegt gy zonder schaemte dan,
 Uw aenrigt toonen allen man.

Oodmoedigheyd.

Leert van my / ik ben zagtmoedig /
 En van herten zeer oodmoedig /
 Zed den Heere en naer lutt /
 Daer in bind uw ziele rutt /
 Kind / aanziet 't leuen des Heeren /
 't Zal oodmoedig zyn / u leeren /
 Van zyn geboort' tot de doot /
 't Zyn bebederingen groot.
 Dit moet uwe ziel verminnen /
 Om d'oodmoedigheyd te minnen

Hij ten hoogsten Godt beheert /
 Die zig hier oodmoedig draegt.
 O' Oodmoed zal worden verheben /
 O' Hooverdie ter neer gedreven /
 't Fundament der heylighend /
 Is de waer oodmoedighend.
 Hoe groot dat gy zyt verheben /
 Wil d'oodmoedighens aenkeeren /
 En gy zult by Godt den Heer /
 Vinden graticen te meer.

Ooge.

O Kinderen! en zyt niet mal,
 De oog van Godt die ziet het al,
 Niet en bedryft gy, hoe secret,
 Dat Godt niet ziet, dat Godt niet weet,
 En of het helle duyster waer,
 't Is voor des Heerens oogen klaer,
 Stiert uwen geest tot werken goed,
 Want Godt zie alles wat gy doet.

Oore.

Neygt uwe oor tot geene zaeken,
 Die een anders eer aenraeken,
 Tot onkuysch gezang of praet,
 Nooyt uw' ooren open laet.
 Voor die vloeken, zweeren, liegen,
 Die 'tkwaed zeggen en bedriegen,
 Zult de zelve sluyten toe,
 En zult zyn hun spraeke moe.

Opiniaet.

Kind, wees niet opiniaet,
 Maer volg den gemeynen raed,

Pap.

N Aec te hebben pap geeten,
 En gesteldt uw buycken rond,
 Gy en moogt dan niet vergeeten,
 Af-te-baegen uwen mond;
 Dat gy niet komt uptgesteeken,
 Met een witten gezgen saerd,
 En van ieder zyt bekeken,
 Door een pap-beker beematd.

Doe niet na uw hoofd en wil,
 Als opryzen zal geschil,
 Verdraeg 't gene dat men zegt,
 Daer den waeren vrede legt.

Oordeelen.

En oorbeel ulven naesten niet /
 Eerst in u eygen zelden ziet /
 Gy oordeelt van een anders kinaed /
 En doet misschien de zelve daed.
 Gy ziet een saut op anders dast /
 En 't ulve ljd meer ongemast.
 Dat ieder let op zyn misgal /
 Den Heer hun wief oordeelen zal.

Overdaed.

Eet en drink niet buyten maeten,
 Wil 'es we'relts lusten laeten,
 Want den overdaed die is,
 Der zielen verdoemenis.
 Hoe veel zonder arme menschen,
 Die om brood en water wenschen,
 En zig houden zoo gerust,
 Als hun honger is gebluscht?
 Al is't dat des Heeren zegen,
 Is geweest tot u genegen,
 Dat gy ryke zyt van goed,
 Gy dit niet misbruyken moet.
 Overdenk hoe wele keeren,
 Dat gy t' Bloed en Vleesch des Heeren,
 Webt ontfangen in uw mond,
 Dat de ziele maekt gezond.
 Waer in is gekomen 't leven,
 Wil de dood geen plaetse geeven,
 Wil u voor zoo kort plaisir,
 Niet bereyden 't eeuwig vier

Patroon.

Kind wil kiezen een Patroon,
 Voor u by des Hemels Troon,
 Die als eenen Advocaet,
 Uwe zaeken voorenstaet.
 Die voor u den Heere vraegt,
 Als gy uwen nood hem klaegt,
 Die in zwaerighyde en pyn,
 U zoude behulpig zyn.
 Daerom niet een dag verzet,
 Op te draegen uw gebed

Aen die gy verkiezen wilt,
 't Word voor t' ongeval een schild.

Peêrd.

Kind wilt gy ryden te peêrd,
 Neemd eenen langen bessem-steêrt,
 Daer en is geen ongeval,
 Dat dit peêrd u kwetzen zal.
 Ryd stout vyf zes ueren lank,
 Nooyten word de beeste mank,
 Steek maer met spoor even zeer,
 Want het beestjen is niet teer;
 't Is van zoo een harde borst,
 Dat het nooyt heeft grooten dorst,
 Dat het nimmer eeten moet,
 En niemant afvallen doet.
 Maer het peêrd, de vier-voet beest,
 Die moet anders zyn gevreesd,
 Die wat mal en dertel ryd,
 Die wat steekt, of slaet en smyt,
 Die word ligtelyk geplant,
 Met den neus in 't dorre zand,
 Die breekt zomtyds hals en been,
 Of hy valt een' ribb' in tweeken,
 Dat hy zoo lang als hy leeft,
 Niet als ongemak en heeft;
 't Eerste peêrd, volgens myn raed;
 Beter voor de kinders gaet.

Penitentie.

Penitentie is een finerte /
 En een droefhênd aen het herte /
 Om te overschrepen 't kinaed /
 Dat tegen Godts wetten gaet.
 Penitentie dat is lyden /
 En om zynen Goot te styden /
 Te verdraegen met geduld /
 Om al zyn voorgaende schuld.
 Penitentie is affterben /
 En zyn eygen tulle berben /
 Met een propoost en affkeer /
 Van te zondigen niet meer.

Penne.

Kind gy moet de pen groot-agten,
 Om haer' wonderlyke kragten,
 Want al is de penne ston,
 Zy spreekt nogtans klaer alom.
 Tot de laetste we'relds hoeken,
 Gaet de pen al onderzoeken,

Wat'er hier en daer geschied,
 En nogtans en spreekt zy niet,
 De pen doet veel herten kweelen,
 De pen doet veel herten steelen,
 Ook de penn' gebied en vraegt,
 Zy verheugt en zy mishaeft,
 Zy laet nergens iets verholen
 In de alderhoogste scholen:
 De pen ieder openbaert,
 Wat'er geschied op der aerd.
 Haer beginsel dat is vliegen,
 Zonder liegen of bedriegen,
 Maer voorzeker agter naer,
 Zy maekt wel de leugens waer.
 De pen kan krom rege maeken,
 En regt krom, wat wonder zaeken!
 De pen is een instrument,
 Die veel draeyt en ommewend.
 Godt will' hunne hand bestieren,
 Van de gen' de pen hantieren,
 Op dat zy ter geener dag,
 Onrechtveêrdig schryven mag.
 Kind om goud' of zilver schryven,
 Zult niet ongeoorlofd schryven,
 Op dat u de pen niet leyd,
 In de helse duysterheyd.

Peys.

Den peys, genaemd de binne-rust,
 Waer door den goeden leeft na lust
 In Godt, en in den mensch bestaet;
 Dit is den mensch nooyt willen kwaed,
 Of hem bedriegen door ontrouw,
 Of wenschen dat hem schaeden zou.
 Den tweeden peys, die is met Godt,
 Wanneer men voldoet zyn gebod:
 Zy maekt dat den mensch Godt bemint,
 En Godt is tot den mensch gezind;
 Kind wees in peys met Godt altyd,
 In peys ook met uw naesten zyt;
 als uw' ziel zal uyt 't lichaem gaen,
 Gy zult voor eeuwig peys ontfanen.

Poeder.

Kinders hoort my u bevelen /
 Met geen buig-paeder te spelen /
 En doen springen in de sagt /
 Merken van papier gebogt /
 Zult geen buigbelken oot maeken /
 Of de bliender-bug doen kzaeken /

Of wel ander instrument /
 Waer door gy u zelven schent.
 d' Een door poeder te doorbooren /
 Heeft bingers of voet verlooren /
 d' Ander die heeft een hand /
 Of een' haek half afgeband.
 Veel gevoelen hun gebreken /
 Zomtijds zoo het heeft gebreken /
 Word door poeder dorp of Stad /
 Afgeband in aschen plat /
 Cassel ende Poperinge /
 Getuggen dit zonderlinge /
 Men ziet nog de wapens aen /
 Daerom laet het poeder staen.

Priester.

Weêrdigheyd der weêrdigheden,
 Den glans aller eerlykheden,
 Is het weêrdig Priesterdom,
 Boven allen staet en rom,
 Want Godt Opper-Heer der Heeren,
 Wilt dees staet voor af vermeerden,
 Aengezien hy schynt te staen,
 Aen de Priesters onderdaen.
 Aengezien de wonder krachten,
 Die passeeren d' irdsche magten,
 Hy alleen den Priester geeft,
 Die geen ander mensch en heeft;
 Kind, ik zal met luttel reeken,
 Van den staet des Priesters spreken,
 Toonen hoe gy boven al,
 Hun groot eer toedraegen zal,
 Overleg door uw' gedagten,
 Wat een Koning is te agten,
 By een Priester, zie maer aen,
 Wie heeft meerder magt ontfaen?
 Den Priester zonder vermeten,
 Is verhevender gezeten,
 Want een Konings glans en staet,
 Maer de weêrld aen en gaet.
 Daer een Priester in Gods zaeken.
 Binden, breeken kan en maeken,
 En 'tgen' hy op d'aerde bind,
 Dit voor Godt gebonden vind.
 Of Koningen zig vertoonon,
 Op den troon, met scepters, kroonen,
 Die men vrees en houd zoo groot,
 Zyn voorwaer veel min als loot:
 By de Priesters groot van waerden,
 Het zyn Goden op der aerden,

Want een Koning met oodmoed,
 Valt hem menigmael te voet.
 Wil Franciscus reden hooren,
 Die dit alles brengt te voeren,
 Verre voor d' Engelsche schaer,
 Dit zyn zyne woorden klaer:
 Kwaem ik beyd hun te ontmoeten,
 Ik zoud eerst de Priesters groeten,
 Want den Priesterlyken Staet,
 d' Engelen te boven gaet.
 Hun is meerder magt gegeven,
 Als aen d' Engelen verheven,
 In hunn' handen Godes Zoon,
 Daelt van zynen Vaders troon.
 Wonder en geheyme zaeken,
 't Gen' de Prieters volmaeken,
 Moeten d' Engels bidden aen,
 Die niet deeze magt ontfaen.
 Maer wat ziet men deezer ueren,
 Tot de Priesters eer' gebueren,
 Die zoo groot staet voor Gods oog,
 Zoo gy ziet door dit vertoog,
 't Zy in stad, of wel te lande,
 't Is de aldermeeste schande,
 Dat den Priesterlyken staet,
 Word op heden zoo versmaed.
 Onder groote edel lieden,
 Wat en ziet men niet geschieden?
 Veel willen hunn' edeltoom,
 Stellen voor het Priesterdom.
 In 't passeeren, in 't ontmoeten,
 Moet den Priester hun eerst groeten,
 Is'er uyt of in te gaen,
 Den Priester moet agter staen.
 Aen die tafel om te eeten,
 d' Edeldom is voor gezeten,
 't Schynt veel hebben geen kennis,
 Wat het van een Priester is.
 Priesters moeten hun grieveen,
 Misse doen na believen,
 Wagten dry vier ueren lang,
 Want zy staen onder bedwang.
 Godt gave dat d' oude jaeren,
 Door deez' eeuw veranderd waeren,
 En dat men de weêrld rond,
 Niet zoo veel abuyzen vond,
 Kind van uwe jonge dagen,
 Zult de Priesters eer' toedraegen,
 Passeert gy voor hun op straet,
 Gy moet knielen met'er daed.

En afvraegen kunnen zegen,
 Zoo als Princen, Graeven pleegen,
 Want dees zegen u altyd
 Van veel ongeluk bevryd.
 'Tis, of hy van Godt af kwame,
 Want hy komt uyt zynen naeme,
 Mids hy, die den zegen geeft,
 Dikwils Godt in handen heeft.
 Proeven.

Veelc kindere moeten proeven,
 Sae en helpt hun geen verbien,
 Zy en kunnen niet bezoeven,
 Van de spyz gekookt te zien.
 Als het hun maer komt te licken,
 Zullen van den pot niet schieen,
 Zy moeten den lepel licken,
 Dyl-en-robintig maec naec een.

Quaed doen.

Quaed doen en word niet geprezen /
 Quaed zal u veel hinder wezen /
 Quaed doen het zy broeg of laet /
 zal binden zyn eygen quaed
 Quaed doen zult gy eens beklaegen /
 Als den worm eens zal knaegen /
 Des Heereus rechtveerdigheyd;
 Quaed doen u ter hellen leyd.

Raed.

V Raegt goeden raed " In alle daed,
 Mot een oodmoed " Voor gy iets doet,
 Die veel betrouwt " Raekt haest benouwd,
 Volgt het advys " Van die is wys,
 Op dat gy niet " Raekt in verdriet.

Kwaeden raed.

Geen zoo goddelyke werken
 Van een Christen te bemerken,
 Als die neerstig arrebeyd
 Voor de zielen zaligheyd.

Obaer den pot een raste-balle,
 't Zoud hun vbeezen groote pen,
 Zy en proefden niet met alle,
 Uyt brece van gevat te zen.
 't is leelyk zen genegen
 Maer een onbezeyde brok,
 Zulke holk moet zen ter degen
 Afgezommelde van den kok.

Pronken.

Kinders en wilt niet meer pronken,
 Als u word kleyn bier geschonken,
 Schoon uw ouders drinken wyn,
 Denkt vry dat het zoo mag zyn,
 Om hun lichaem te versterken,
 Als het is vermoeyd van werken.

Quylen.

Men bind kindezen by wylen /
 Die gelukt de bzakken quylen /
 Dat het langst de kinne gaet /
 Gelyk een gespannen draet
 Zy en kunnen kwaelyk sprecken /
 Of het quyl komt uytgestrecken /
 't is het buylste dat men bind /
 Door een jong oppgaende kind.

R.

Maer daer zyn geen erger daeden,
 Als door Satans valsche raeden,
 Te zyn d'oorzaak van het kwaed,
 Dat een ziel verlooren gaet.
 Die kwaed raed aen iemant geeven,
 Zyn als duyvels in dit leeven,
 En zyn pligtig bovendien
 Van al dat'er zal geschien.
 Die de kinderen inblaezen,
 Om hun ouders te doen raezen,
 En zyn oorzaak van gekyft,
 Tusschen man en tusschen wyf.

E

Die twist tusschen vrienden maeken,
 En dan in processen recken,
 En verschillen overgroot,
 Dat men zweert malkanders dood.
 Dees opstokers voor den Heere,
 Die zyn pligtig alzoo zeere,
 Als die volgen hun vermaen,
 Ten waer' anders niet gedaen.
 Vuer-stokers, weest niet verbolgen,
 Van die zonden al te volgen,
 Van den haet en van den nyd,
 'T is gy die de oorzack zyt.
 Men vind ook zeer booze vrouwen,
 Die niet veel zyn te betrouwen,
 Waer van dat Herodias
 Eenen waeren spiegel was.
 Vrouwen die dogters verkeeren,
 En opstoken tot oneeren;
 Blaezend' haer d'onkuysscheyd in,
 Dit op hope van gewin.
 Het zyn deeze die vernielen,
 En besmetten doen hun zielen,
 Waer van Godt den Heer van al,
 Rekeninge vraegen zal.
 D'eersten kwaeden raed gegeven,
 Gelyk dat men vind beschreven,
 Die de wereld heeft gehoort,
 Die komt van den duyvel voort.
 Die heeft Eva eerst bestreden,
 Hy zeyd: volgt myn raed en reden,
 Mynen raed is wonder goed,
 Daer in myn verzoek voldoet.
 Zoo gy met uw man zult eeten,
 Van de vrugt des booms, gezeten,
 'T midden in het Paradyt,
 Gy zult zyn als Godt zoo wys.
 Open zullen gaen uw oogen,
 Gy en zult niet zyn bedrogen,
 Gy zult weten goed en kwaed,
 Eva die geloofd' zyn raed,
 En heeft Adam op gaen wekken,
 Om van deeze vrugt te trekken,
 Maer aenziet het groot verdriet,
 Alles hun verkeerd geschied.
 Hunne oog die wierd gesloten,
 En met droefheyd overgoten,
 Die Goden waeren op aerd,
 Met geen ongemak bezwaerd,
 Zyn geworden duyvels slaeven,
 Moesten werken, spitten, graeven,

Waer door 't menschelyk geslagt,
 Wierd in slaavernye gebragt.
 En moest eeuwig zyn verloren,
 Had den Zone Godts verbooren,
 Niet gestorven voor ons al,
 En ons vrydde van den val.
 Men ziet nog ten allen tyden,
 Satan sterk den mensch bestryden,
 Om dat zy door raeden boos,
 En door werken goddeloos,
 Zouden staeg elk een verdrukken,
 En brengen in ongeelukken,
 Om pligtig voor Godt te staen,
 Van 'tgen' dat'er word gedaen.
 Kwaede raeden altyd schaeden,
 En d'onnoozele verraeden,
 Zyn oorzaak dat menig ziel.
 Zig met Godt niet onderhiel.
 Hoe veel zynder niet die spotten,
 En die hun houden voor zotten,
 Die devoot gaen menig keer,
 Tot de Tafel van den Heer;
 Die lezen in goede boeken,
 D'een en d'ander kerk bezoeken,
 En verzuymen geen Sermoen,
 Gelyk dat zy moeren doen.
 Die hun zoeken te verleyden,
 En zeggen wilt u vermeyden,
 Komt drinkt met ons bier en wyn,
 Laet ons t'zaemen vroelyk zyn.
 En wilt niet uw jonge jaeren
 Alzoo laeten henen vaeren,
 'T is regt dat men zig verblyd,
 In de bloem van zynen tyd.
 Als styf worden uwe leden,
 Offert Godt dan uw gebeden,
 Als men niet meer werken kan,
 Men heeft tyd genoeg alsdan.
 Godt gev' dat in deeze dagen,
 Deezen raed nooyt mag behaegen,
 Hoe veel zynder met'er daed,
 Die verkeeren 't goed in kwaed?
 Hoe veel die in alle zaeken
 Zoeken niet als twist te maeken.
 En verfoeyen het gebod
 Van den alderhoogsten Godt?
 Hoe veel ziet men niet verdooven,
 Door boosheyd in 's Konings Hoven?
 Die door een onzuyver vier
 Klaer betoonen de manier.

Om regt in te gaen de wegen,
 Gelyk dat hun ouders plegen,
 'T schynt 't kind moet de stappen gaen
 Die zyn vader heeft gedaen.
 Wie zyn vyand vind genegen,
 Tot het kwaed ingaen der wegen,
 Van zyne verdoemenis,
 Zegt of het zyn pligt niet is,
 Van de vyandschap te laeten,
 En te werken 't zynder baeten,
 Op dat hy terstond hem leyd
 In den weg der zaligheyd.
 Dat het anderzints gevele,
 Erger agten zoud een ziele,
 Als een beest, die in een dyk,
 Is gevallen of in 't slyk.
 Als een beest is in gevaeren,
 Niemand zal zyn moeyte spaeren,
 Maer inspannen al zyn magt,
 Om haer t'helpen uyt den gragt.
 Maer de vaders aen de zoonen,
 Geen zoo grooten bystand toonen,
 En veel moeders niet en zien
 Waer dat hunne dogters vlien.
 Raed zouden z'hun eerder geeven,
 Om na d'ydelyheid te leeven,
 Om te volgen 's werelds rom,
 Zoo gaet het in 't Christendom!
 Dit zyn schroomelyke zaeken,
 Waer schikt gy hier naer te g'raeken,
 Christen mensch, of in 't pleyzier,
 Of in Lucifers kwartier?
 Is 't dat gy u wilt verdoemen,
 Nooyt de zaligheyd bekomen,
 Daerom ander niet verleyd,
 Zoo Gregorius ons zeyd.
 Die ander tot kwaed opstooken,
 Hunne zond word meer gevroken,
 Dit is klaerelyk bekend
 Uyt de straffe die Godt zend.
 Waerom heeft naer 't overtreden,
 Eva meerder straf geleden,
 Als Adam, die beyd' 't gebod,
 Niet volbragten van hun Godt?
 Nogtans Adam in deez' zonden,
 Die schynt pligtiger bevonden,
 Als Eva, want alle kwaed,
 Hing aen zyn bedreven daed.
 Adam die en moet maer slaeven,
 De onvrugtbare aerd doorgraeven.

En de dood eens onderstaen,
 De vrouw moet zyn onderdaen
 Aen haer man, lyden in 't baeren,
 Veel pynen die haer bezwaeren,
 En aoder ellenden groot,
 En de straffe van de dood,
 Hier in is 't verschil gelegen,
 Die de zaak wilt overwegen,
 Zult het ligtelyk verstaen.
 Eva had meer kwaed gedaen:
 Boven 't kwaed dat z'had bedreven,
 Zy had kwaeden raed gegeven,
 En om den raed die zy gaf,
 Zy verdiende dobbel straf.
 Kinders wilt u dan bemoeyen,
 Om kwaed' ranken af te snoeyen,
 Nooyt geen kwaede raeden geeft,
 Voor des Heeren straffe beeft.

Raepen.

Deele menschen kwaelyk slaepen/
 Ngt genegentheyd tot raepen/
 En tot schaerven goed en geld/
 'Tgen' hun g'heel onzuytig steld.
 Of zy hunne ziel verdoemen/
 Konnen zy maer goed bekomen/
 En maer zyn in munte ryk/
 Het is aen hun al gelyk.
 Die zyn erger als de mollen/
 Die betoonen waer zy hollen/
 Van een raepet gieregaert/
 Die weet waer zyn geld bebaert.
 Dit is dienstig nog te wecten/
 Daer zyn raepen goed om t'eeten/
 Deeze raepen agt ik meer/
 Als de raepen zonder eer;
 Zulke raepen smacken zullen/
 Men kan den buyk daer med' tullen/
 Al twegden ze twintig pond/
 Bobendien zy zyn gezond/
 En van wonderbaeze hragten;
 Deeze de doctoozen agten/
 Maer raepen om geld en goet/
 Kind bit geenzintz agten moet.

Rechtveerdigheyd.

Al die in de kerk verkeeren/
 Om te leezen 't woord des Heeren/
 Men hragt hun waer in dat leyd/
 De Christen rechtveerdigheyd.

Wantwoord is in 't kwaed te vlieden /
 En de deugden te bespieden /
 Ieder 't kwaed bezagten moet /
 En doen zachten die zyn goed.
 Hind / 't en zal u niet veel haeten /
 Is 't dat gy het kwaed zult laeten /
 Zonder 't oeffenen der deugd /
 Waer door gy verbienet meugt.
 Gy moet u aen Godt toeknyden /
 En voor het geloove stuyden /
 Werken in des Heere's Hof /
 Tot zyn meerder eer en lof.
 Zyn geboden onderhouden /
 Doogt in 's Heere's dienst verflouwen /
 U van deugden maeken ryk /
 Om te winnen 't Hemelrijk.
 Die rechtberdigheyd beverken /
 Zullen hunne rust versterken /
 En die ieder 't zyne geest /
 Hy na God's behaegen leeft.
 's Heere's oog zal op hun daelen /
 Dat zy noont en zullen dwaelen /
 Zoo in droefheid als in pijn /
 Godt zal hun beschermmer zyn.

Reden.

Kind, met een eerelyk fatzoen
 Zult gy al uwe werken doen,
 Niet moet'er na uw wil geschieden,
 Voor gy de reden in zult zien:
 De reden is des herts gezigt,
 Die door haer kragt de ziel verlicht,
 Die onderscheyd het goed van 't kwaed,
 En 's werlds ydelheden haet.
 Die maer alleen nae Godt en tragt,
 Die reden heeft word wys geagt,
 Daer hy, die buyten reden gaet,
 Word van een iegelyk versmaed.

Refereyn in 't zotte,
Voor wyze en botte.

Vrienden, hoort eens wel toe, en slopt eens
 alle uwe ooren,
 Doet de pyp uyt uw mond, die geenen tabak smooen,
 Van daeg is my gebeyrd een zaak voor dry vier liden,
 En ik heb van gisteren noch mensch noch beest gezien.
 Zy spraken my stom aen van wonderbaere dingen,
 Hoe dat een krcupel mensch beel regte kon se springen,
 Deez daed hadde gezien een ouden blinden man,
 Al liegen zeyd by my de regte waarbeyd dan;

Daer kwam een witten moer en zeyd de zelfste reden,
 Ik bleef 't buys en ik was een uer uyt stad getreden,
 Nieuwsgierig om te zien, gelyk een bouten steen;
 Nooyt zag ik zoo veel volk, en ik was daer alleen;
 Zy sprongen vroelyk, de welke stonden stille,
 Ik hoorst bynae van spyt, want het was na myn wille;
 Ik dronk een' groote teug uyt een' kan zonder gat;
 Veel' menschen schynen wys als zy zyn wonder zat.
 Ik zag een' groote feest vol treffelyke Heeren,
 Kael en half moeder-naekt met schoone paene kleeren,
 Die waeren wel gediend, niet eenen bad een knegt,
 Een' tafel wel verciert, zonder spys oppereg
 Patryssen, 't wild gebraed, dat men hun voorenstelde,
 Kwakkeels by menigte, die vloogen nog te veld,
 Meer als spysse genoeg, daer en was niet van nood,
 Want daer en was noch zout, noch smout, noch
 vleesch, noch brood.
 Men dronk den klaeren wyn uyt boue ydele krukken,
 Die aten niet een zier, die volden fraey bunn' buyken,
 Die binnen nugter zat, die liep dronk agter
 straat,
 En die lagen ter aerd, dansten elk met hun maet.
 Maer als 't op 't leste ging, zy keeven zonder spreken,
 Zonder te roeren my, ik heb my afgesteeken,
 Myn buyk gezwollen was, van eete, drinken plat,
 Geen oordjen in myn zak, dit was een grooten
 sobat.

Van al de spys en drank was ik bynae bezweken,
 Want ik had in myn buyk het minste niet gesteecken,
 Ik castte tot den noen, en at van 's morgens vroeg,
 Het wyf kreet suet en kwyf, die vriendelyk op
 my loeg.
 Myn buyk was opgevold, beel ydel van te vasten,
 D honden waeren ter jacht, die in buy op my basten,
 Ik braedde zonder vuer een schoonen schaapen-bout,
 'Ken bad maer kalver-vleesch van dry vier jaer-
 en oud.

Dan ging ik baelen brood, op mynen stoel gezeten;
 Maer zag een' doode rat bezig met op te eeten:
 Ik schreeuwde zoo vergramd dat ieder een het wist,
 En zweeg gelyk een kind dat in zyn bedde pist.
 Veel' kwamen dan by my die waeren 't buys gebleven,
 Een die geen brood en bad, die beest'er my gegeeven,
 Ook goeden klaeren wyn uyt een vuyl spoeling-var,
 Ik at en dronk daer van tot dat myn buyk wierd
 plat.

Princen die Heeren zyn van steden zonder buyzen,
 Van d'uytgedroogde zee, en appels zonder fluyzen.
 Daer is niet eenen mensch, die u niet beer en kent
 Van alles wat gy ziet, wanneer dat gy zyt blind.
 Hoe menig duyft soldaet hebt gy niet in de wapen,
 Die vegten tot'er dood, als zy gemaklyk slaepen?
 Zy zyn zagt als een leeuw, en wreed gelyk een
 lam,
 Het gen' ter bellen doet verbeffen uwen slant

Gy zyt den ryksten Vorst van die op aerde leeven,
 Niets en behoort u toe, gy kont het al weg geeven,
 Gy zyt van goud voorzien en zilver voor gewis,
 Gelyk een' groene padd' voorzien van pluyzen is.
 Leef lang en gaet haest dood, uw naem zal eeu-
 wig blyuen,
 En zonder letters zal m' bem in een boek b'schryuen;
 Ik meyn gy my verlaet, die niet myn' reaen vat,
 Men denkt dat men is wys als men is wonder zat.

Regel.

In alle dingen die gy doet,
 Een regel onderhouden moet,
 Die u aenbygft de regte gat,
 Om nooyt buyten schreef te gaen.

Rekeningne.

Dit spreek-woord is gebruykt in alle vromd geweste,
 De kortste rekening die is de alderbeste,
 In alle koopmanschap van alderhande goed,
 De kortste rekening een ieder pryzen moet,
 Veel als de Raeven doen, roepen cras, morgen,
 morgen,
 Zy hebben tyd genoeg, en weeten van geen zorgen,
 Waer door menig proces voortkomt met haet
 en nyd,
 Om dat de rekening niet voorvalt op zyn tyd.
 Dit maer de wereld taekt, met Godt zyn 't ander
 zueken,
 Men kan zyn rekening met Godt niet duyftor maeken
 Alles is hem bekend en klaer beschreven staet,
 Geen goad verholen is noch geen bedreven kwaed;
 Menige steilen 't uyt tot hunne leste jaeren,
 Tot hun groot ongeluk en eeuwig kwaelyk vaeren,
 Kind, peyst wel op uw ziel, gaet slaepen
 nimmermeer,
 Ten zy uw' rekening staet effen met den Heer.

Reyn.

Hind / zyt reyn in uwe zaken /
 In uw handel / in uw' spzaken /
 Want een zuyber reyn gemoed /
 Godt in zyne ziele voed.

Reyzen.

Allen dag moet ieder penzen /
 Om nae d'eeuwigheyd te reyzen:
 Want wie 't leven herft ontfaan /
 Moet eens' deezzen weg ingaen /
 Kwaelyk is den mensch verlichenen /
 Of hy moet terstond weer heuen /
 Wy hebben geen vaster stand /
 Als in 't ander vaderland.

Ryk.

Die niet begeeren buyten Godt,
 Die hebben 't alderbeste lot;
 Die Godt in zyne ziele voed,
 Bezit het alderhoogste goed;
 Die rykdom zoekt en Godt verlaet,
 Die is in een vervloekten staet.

Roede.

Wiltens hout dient voor de roede /
 Die voortwaert niet is voor goede;
 Maer voor die kwae kinder's zyn /
 En in zeden vol sennu;
 Door die vegten / steelen / zweeren /
 Geld verkwisten en vertreeren /
 Die niet voldoen aen de wet /
 Hun op stasse voor-gezet.
 Kinder's vol van kwaede zeden /
 Bzengt de roede tot de reben /
 Wilt gy van haer zyn bezyd /
 Bzegt u eerlyk 't allen tyd.

Roem.

Die roemt op rykdom, eer en pragt,
 Die roemt op ys van eenen nagt,
 Want die, helaes! is heden ryk,
 Is morgen wromen-aes en slyk,
 En daer is niet zoo wonder teer,
 Als 's werlds ydel pragt en eer.
 Die nu is hoog, van grooten schyn,
 Kan by een uer ten onder zyn.
 Is 't dat gy zyt van goeden staet,
 Bedankt den Heer van zyne daed,
 Bid Godt, die zyt op arden groot,
 Om groot te weezen naer de dood.

Roosten.

En hind dat rooft zyn vleesch en brood,
 Dat is een lekker beestjen groot,
 Sic geen botcrans en eet,
 Sic niet is op 't vier beesteed,
 Betoont dat het geen hongre heeft,
 Sacrom het luttel 't eeten geeft;
 Laat deezzen basten eenen dag,
 Tot dat hy 'zonder roosten mag,
 En gy zult zien in zulk gebal,
 Dat het ale zuyker smacken zal.

S.

Sacramenten.

Der zyn zeven Sacramenten /
Wilt die in uw herte pzenten /
Van Christus aen den mensch bezeyd /
Tot hunne ziele zaligheyd

Sagtmoedigheyd.

*Een waere zagtmoedigheyd,
Haer in een goed hert verspreyd,
Hy is zagtmoedig wel gezint,
Die het kwaed met 't goed verwint.
Die zyn gramschap niet betoont,
Noch het kwaed met kwaed en loont.
Hy dobbel verdiensten krygt,
Die om Godt zyn onrecht zwygt:
Want Godt houd zyn rust na wensch,
In den zagtmoedigen mensch.*

Saligheyd.

*Hoe veel meer wy in dit leven
Ons tot alle deugd begeven /
Hoe veel meerder zaligheyd /
Ons word van den Heer bezeyd
Niets en moet den mensch meer agten /
Niets en kan hy meer betzagten /
Als eeuwig te zyn in vreugd /
Daerom wezent u in deugd.*

Schaemte.

*Hebt een schaemt' door al uw leden /
En sprekent noot onkuysche reden /
De schaemt is een peerle syn /
Door die jong van jaeren zyn.
Verstaot u by geen personen /
Die u gzaote vriendschap toonen /
Daerom aen hun respect en eer /
Gelyk van den eersten heer
Van te stout zyn komt misbaegen /
Dit gebeurt nog alle dagen /
Dat'er veele zyn verstoet /
Om hun stoutheyd al te groot.*

Schandael.

Schandaleus zyn zy, die leeren
Liedekens vol van oneeren,

Die betoonen hoe 't gelaet
Nae d'onkuysche minne staet.
Schandaleus zyn ook die daeden
Om malkanderen te schaeden,
Die ingeeven hoe men moet
Steelen, rooven iemands goed.
Zy zyn schandaleus te agten,
Die in 't minste hun niet wagten,
Van d'oneerelyke spraek,
Ja zelfs neemen groot vermaek,
Die and're tot kwaed verwekken,
En van alle deugden trekken,
Of den weg maeken bereyd,
Die ons tot de zonden leyd,
Deez' zyn meer als moordenaeren,
'Kmag't u duydelyk verklaeren:
Want hy die het lichaem dood,
Al doet hy een zonde groot,
Hy en kan de ziel niet dooden,
Maer een schandaleuzen snooden,
Is een meerder kwant en siel,
Want hy dood d' arme ziel.
Die het kwaed en de boosheden,
'T zy door werken, teekens, reden
Heeft gezaeyd in ander land,
Heeft verdient den helschen brand.
Kind, die u zal oorzaak geeven
Tot een boos en zondig leeven,
Zult gy vlieden als de pest.
Die de goede volgt, doet best.

Schoen.

Kind / zult uw schoens alle bagen
Schoone byden en afbaegen /
Dat men die niet buyt en ziet /
Deen gesloten / d'ander niet.
Deen op d'hiel half aen de voeten /
Want die u zoo zal ontmoeten /
Hy zal zeggen t'ulver spyt /
Dat gy luy en eerloos zyt.

Schulden maeken.

Kinders die jong schulden maeken /
Gzaote beurzelaers gezaken /
Die gien spreken zonder geld /
Warden haest in druk gesteld.

*Zy ligt de yzatyke leeren /
Om met sielen te verkeren /
En met leugens om te gaen /
Om een ander te verraden.
Te bedriegen / te verdooven /
Door hun ongepepst belooven /
Daerom die geen geld en herst /
Dat hy stil en sober leest.
Want is 't dat gy komt te borgen /
Door beraeting moet gy zorgen /
Zelfs eer dat men in het recht /
Tot uw schand de zaak legt.*

Schuyffelen.

Een kind dat schuyffelt agter straet,
Als 't in zyn huys of venster staet,
Dat word gehouden door het land,
Voor eenen grooten luyen kwant.

Schuymen.

*Die maer loopen op het schuymen,
Krygen haest een slegten naem,
Die maer op hun baete luyen,
Haest verlies doen hunner saem.
Die op den schuyffel, op den bed,
In alle plaetzen loopen med,
Die buyten huys smeeren de borst,
Die worden genoemd, zoekt de kost.
En deez' ziet men aen van verr'
Gelyk men doet de zeven-sterr'.*

Slaen.

*Slaen of wyt genugte begten
Onder jonge makke knechten /
Maer wyt spel en tyd-verdruyf /
Sal u brengen tot gekuyf.
Want zoo wie te sterk zal mynen /
Of u maer verkeerdt zal geynen /
Het zal wezen haest voor goed /
Tot dat volgen zal het bloed.
Daerom zult van slaen u myden /
Creken / zeyden t'allen tyden /
Want gemeynelyk daer wyt /
Niet als ongemak en spruyt.*

Slaepen.

*Moet gy slapen met een ander,
Legt uw kleeren by malkander,
En de zelve niet en sloeyt,
Gelyk men het macz-gare sloeyt.*

*Maer gy hebt den Heer gebeden
Sact in 't bed, steekt uyt uw leden,
Zonder liggen scheef en krom,
En goduechtig vanden om.
Vbenscht d'een d'ander 'e Heerene zegen,
Sai'er zy goed' zorg gedreagen
Voor het keersse-licht en bier,
Vant den brand die is zeer dier.
Slinke-poot.*

*'T staet vys voor een slinke-poot,
Van te snyden vleesch en brood,
Van te schinken nog veel meer,
'T gaet tegen de wet en eer.
Wie dat met den slinke-poot dient,
Hy misdoet aen zynen vriend,
Wie iets met den zelve geeft,
Word gehouden onbeleefd.
Hy en word geen hand genaemd,
Want hem maer een poot betaemt.
Met de rechte hand dan leert,
Waer dat gy gaet of verkeert,
Dienen, geeven en onfaen,
Zoo zal het met eeren gaen.
Want van lang en ouden tyd,
Is den slinke-poot benyd:
Niet te min in een ambagt,
Slinks en regts zyn word geagt,
En in zaeken van gewin,
Want daer eenig konst ligt in.*

Sonde.

*Sonde iemand recht doorgronden,
Vbat een groot kwbaed dat hy doet,
Vbannete hy valt in dood-zonden,
En verliest het hoogste Goed.
Lieber liet hy zig verpletten,
En verscheuren duyzend keer,
Als dat hy tegen de vbiten
Zou misdoen van Godt den Heer,
Se zond' doet de ziele sreeven,
Ja veyrvilliglyk vermoord,
Zy doet 'e Heerene vriendschap derven,
En doet open d'helsche poort.*

Speelen.

Kinderen gy moogt wel speelen,
Maer let wel op myn beveelen,
Want den boog kan niet altyd
Zyn gespannen tot den stryd.
Altyd schryven, leeren, leezen,
Het zoud zyn om sot te weezen:
Een kind kan hebben respyt,
Om te speelen op zyn tyd.
Daer toe zyn geselde dagen,
Om te zoeken hun behaeg-n,
Met een trouwen mede-maet,
Ieder een na zynen staet.
Al de eerlyke speelen,
Zal den Meester u beveelen,
En die hy verbied op straf,
Zult u daer van houden af.
Kaetzen, bollen, toppen, springen,
Fluyten, luyten, ander dingen,
Na de mode van uw land,
Die zult gy neemen ter hand.
En zoo gy hebt de talenten,
Kiest muziek of instrumenten,
Want zy dienen 'allen tyd
U tot voordeel en profyt.
'T spel met boog of met de daemen,
Dit kan zomtyds ook betaemen,
Als den Meester zulks toelaet,
Ingevolgens uwen staet.
Men zal verbiên zonderlingen
De kaert en de teerelingen,
Alle spelen van hazaerd,
En dat groote droefheyd baerd.
Zult in 'tspel u eerlyk draegen,
Dat niemant van u kan klaegen,
Schreeuwt, nog tiert, nog kyft, nog liegt,
Nog uw mede-maet bedriegt.
En 'tgen' is het aldermeeste,
Toont u altyd blyd' van geeste,
Noyt veranderd van gelaet,
Of het wel of kwaelyk gaet.

Spiegel.

U zelven door den spiegel kent,
Ziet of uw ziel niet is gescijnd,

Als gy op uw schoonheyd let,
Dyest oock of uw ziel is net;
Wat helpt, gy hoor de menschen blinkt,
Als gy hoor uwen Scheppe sinkt.

Spreeken.

In het spreeken 't zyn gebreken,
Want meer gy by iemant zyt,
Van te klappen 't Van te snappen,
Ten zy op gebragden tyd.
Laet de ander 't Met malkander
Spreeken hunne reden voort,
Zonder zeggen 't Of vberleggen,
In hun zaken 't minste vboord.
In 't verbaelen 't Zult niet faelen,
En zeggen: Ten is zoo niet,
Of het vbaeren 't Openbaeren,
Geheel anderzine gescied.

Gy zult u zelven noyt misgaen,
Want meer gy spreekt een ander an,
Te vbeeten een man van respect,
Van hem te zeggen vbeest gedeekt.
't is onbeleefd, 't mag niet gescien,
Want hooger is die moet gebien;
Maer vbeest zelve met den hoofde bloot,
Als gy zyt by personen groot.
Ten zy iemant tot vbeemaet zyt,
Uw hoed niet op 't hoofd en leydt,
Alsdan met oorlof 't mag gescien,
Al nederbuggen voor de sien.
Zegt oock uw vboorden vbeemaet niet,
Gelyk dit zomtyde vbel gescied,
Ge vbelke spreeken op deer maet:
Verstaet gy my, 't is tot uw baet.

Spreek - woorden.

1. Niet zoo gemakelyk als op zyn uer gaen slaepen.
2. Want den nagt is van Godt tot onze rust geschaepen.
3. Gaet wandelt waer gy wilt in alle vremd geweste,
Een wooninge van peys die is de alderbeste.
4. Dat men zyn nood-druft neem' navolgens Godts begeeren:
Want men mag maetelyk dat hy verleent verteere,
5. Den eenen leeft in vreugd, den anderen in pyne,
Het is een groot geluk gebooren wel te zyne.
6. Het oude spreek-woord zegt: met wie gy zult verkeeren,
Gy zult gemeynelyk zyn aert en gangen leeren.
7. Die neerstig is in 't werk, word van elk een geprezen;
Nochtans den boog moet niet altyd gespannen weezen.
8. Let wel met wie gy spreekt, vriend of vremde gezellen.
9. Daer 't herte vol van is, dat zal den mond vertellen.
10. Gy moogt zoo veel gy wilt uw vriend een zaek waerschouwen,
Daer de natuer nae trekt, 't is kwaed om wederhouwen.
11. Die dobbel is van hert, geveynsd en valsch van gronde,
Heeft menig mensch gepaeyd alleen met zynen monde.
12. Leert deeze lesse wel, gy moogt die wel onthouwen,
Dat die iemant bedriegt niet veel is te betrouwen.
13. Aenmerkt die buyten maer het geld en goed verkiezen,
Dat zy gemeynelyk geld, vreugd en eer verliezen.
14. Menig die vyand is, die schynt vriend in uw ooggen,
't En zyn geen vrienden al, die een zoet wezen toegen.
15. Wanneer gy zyt in vreugd, de droefheyd schynt te borgen,
Want naer een blyden nagt komt wel een droeven morgen.
16. Gy moet in tyden zien wat liefst of zal mishagen,
Want hunnen misval veel maer al te laet beklagen.
17. In droefheyd moet g'op Godt al uw betrouwen stellen,
Zy doen hun ziele leed, die hun te zeere kwillen.
18. In lyden en verdriet, in weedom en in pyne,
Een ieders ongeluk denkt hem het meeste te zyne.
19. Menig gedurig slaeft te bouwen na zyn zinne,
En 't is kwaelyk gebouwd een ander woont'er inne.
20. 't Geschied nog allen dag in dorpen en in steden,
Zoo menig dorp en stad, zoo menig vremde zeden.
21. Menig in 't herte lyd meer als den mond kan spreeken,
Men ziet niet van elk een de rampen en gebreken.
22. Een die in deugden leeft zal goeden naem verwerven,
Die deugdelyk hier leeft, zal deugdelyk hier sterven.
23. Het is schaedelyk met vrienden staen in twisten,
Beter goed' vrienden zyn, als geld en goed in kisten.
24. Print ook in uw gemoed dit loffelyk arrykel,
Schouwt kwaeden raed, blyft t'huys, zoo schouwt gy veel perykel.
25. Daer is niet beter als te schouwen 't zondig leven,
Als vreezen uwen Godt, en voor zyn wetten beeven,
26. Zyt edel, wys en groot in al des werelds perken,
Niemant die meer bezit als zyn deugd en goed' werken.

27. Wy moeten als fenyn de ledigheyd versmaeden,
Want ledigheyd die doet de menschen veele schaden,
28. Ziet met wie gy verkeerd, of 't zal u naermaels rouwen,
Want wie het pek aenraekt, zal van de vlek behouwen.
29. Waerzeggers, en zulk volk, zult g'als de peste vlieden,
Niemant, als Godt alleen, weet wat ons zal geschieden.
30. Geloofd niet al te veel, daer word te veel gelogen;
Hy die te veel geloofd, word ligtelyk bedrogen,
31. Men moet altyd zyn woord, zoo veel men kan, behouwen,
Die in beloften faelt en is niet te betrouwen.
32. Geen zoo verheven stam, geen zoo gelukkig huysken,
Dat zig beroemen kan te wezen zonder kruysken.
33. In zaeken van gewigt gaet wyzer mensch te raede,
Als 't kalf verdronken is, men volt den put te spaede.
34. Weynig spys, weynig drank met apperyt genomen,
Als grooten overdaet, zal u veel beter komen.
35. Naer dagen overschoon, volgt dikwils zeer vuyl weder;
Zoo gaet ook het geluk, met 't onheyl op en neder.
36. Gy die in voorspoed zyt, wilt noyt iemand verkleenen,
Waer hy, die vooren licht, kan naederhand ook weenen.
37. Veel meer als geld en goed is weerd een goeden naeme,
Ter wereld niet zoo schoon als eerelyk van faeme.
38. Niemant beletten kan een' tonge kwaed te spreken,
Een mes word niet gemaakt om iemand dood te steken.
39. Het treuren niet en baet, het zugten noch het kryten,
Want die zig zelven kweest, hy moet 't zyn zelven wyten.
40. Leeft met een iegelyk in vollen peys en vrede,
Aen uwen naesten doet, zoo gy wilt men u dede.
41. Hy die in armoed leefd zal zynen nood uyt spreken;
Aen eenen gierigaerd zal alle ding ontbreken.
42. Het is een groote zaak de gramschap t'overwinnen,
Maer 'tis een meerder zaak die stellen uyt de zinnen.
43. Die een grammoedig mensch berispt van zyn gebreken,
Heeft geene magt op hem, 'tis meerder vuer ontsteeken.
44. Daer is geen meerder troost in tegenspoed t'ontmoeten,
Als dat een trouwen vriend ons hert zeer komt verzoeten.
45. 'Tgen' men gemeyn'lyk noemt verdriet en zwaer' ellenden,
'T zyn gaeven van profyt, die ons den Heer wilt zenden.
46. Hy die vertroosten zal den armen in dit leeven,
'Tis aen den Hemel zelfs weldaet ter rente geeven.
47. De vliegen zal een Prins van zyn gezigt verjaegen,
Maer van zyn ooren niet, die kwaelyk overdraegen.
48. Niemant en is bekwaem om ander te regieren,
Die niet gehoorzaam is aen reden en manieren.
49. Een Vorst die in zyn ryk wilt weeten goed en kwaeden,
Hy moet vergeeten ligt de aengedaen misdaeden.
50. Die arm zyn van natuer en moeten zig niet schaemen,
Maer is 't hun eygen schuld verdienen duyzend blaemen.
51. Die staeg in wellust leeft zal naer een kort verhaeyen
Eens proeven van de vrugt, de welk' hy hier zal zaeyen.

52. In rykdom, geld of goed die kwaelyk zyn verkregen,
Is'er een korte vreagd gemeynelyk gelegen.
53. Die op zyn schatten steunt, of op zyn ryke erven,
Zal men in armoed zien eer hy nog komt te sterven.
54. Het gen' zy zwygen moet, zorgt om uw tong te spaeren,
Gelyk gy zorgt voor 't geld, dat gy hebt te bewaeren
55. Daer is geen meerder regt als zelfs te moeten lyden,
'Tgen' men een ander heeft bevolen op zyn tyden.
56. Die in gezondheid wilt en zoete vreden leeuen,
Hy moet van tyd tot tyd werk aen zyn lichaem geeuen.
57. Die met genoeggen werkt, zal men noyt hooren klaegen,
Van grooten arbeeyd of van de lange dagen.
58. Geen mensch is'er op aerd van rykdom zoo verlaeten,
Die nae geen eer en tragt of nae verheven staeten.

Staet.

Wilt gy aenveerden eenen Staet,
Om raed eerst by den Heere gaet,
Bid zyne Moeder bovendien,
Op dat al zonde vbel geschien.

Stout.

Een kind, te stout en te bermeten,
Zal noyt geen beste zoppen eeten,
Noch niet licht drinken goeden vghen,
Sacr om dan leert beleefde te zyn.

Student,

Wilt u dan veel necess' ger toonen,
Soen gy by vrb meester zyt,
Om u zelven te verschoonen,
Als vbel op een ander tyd.
Zoekt ook om met u te speelen
Eenen vghzen medemaect,
Den vbie gy u zult beveelen,
Om te hebben goeden raed.
Gelyk slinkende privaeten,
Sic verkeerde vbegeen gaen,
Er versoezen zult en haeten,
Eer gy zyt van hun bezraeten.
Er en zult noyt vbiessen maken,
Aen ze dat de leetere rachs,

Wie een pest in ander zacken,
Dat men oyt vershillen macht.
Leert, begrept, en vbilt onshouwen,
'Tgen' men toont, met sigtigheyd,
Spreekt klacx vrb zonder versflouwen.
Al de reden die gy zeyd.
Zyt beschaemt tot aen vrb kacken,
Als gy iemand hooger ziet,
Soet vrb best om hoor te racken,
En spact vrben arbeid niet.
En vershoort u geender tyden,
Als men u berisping geeft,
Moet vershegen en versblyden,
Voor 't vermaenen zeer beleefde.
Neemt in 't minste geen schaegen,
Vbanter dat vrb iemand pryft,
Maer vbilt hun excusie vbraegen,
Een oodmoedig hert verghst.
En vbilt met geen haefligheden,
Vrb lee leeren of gy sacht;
Maer gy moet vbat tyd besteeden,
Vrb of zee mael dit verhael.
Vind gy iets subtiel gescreven,
Een spreek vboord geskenie,
Macks een tecken daer beneven,
Dat'er iets t'aenmerken is.

Leest boeken van goede faem,
 Sic van idder zyn geagt;
 Maec op geen van kwaeden naemen,
 Zult gy stellen uw godagt.
 Eyndelyk zult u bevroekken,
 Tot de studien met vlyt,
 Van 't kwaed gezelschap tucken,
 Gods helpt u ten allen tyd.

Sweeren.

Kind, gy zult uw tong besnyden
 Van te sweeren t'allen tyden,
 'T is een vlekke voor een kind,
 Van de meeste die men vind.
 Zult uw mede-maets bekyven,
 Die zulks komen te bedryven,
 Hun gezelschap g'heel verlaet,
 En noyt met hun spelen gaet.

Swemmen.

Schippers-jongens, water-ratten,
 Mast-klemmers als de katten,
 Swemmen kan zomtyds in nood
 Hun bevryden van de dood.

Maer die hier op platte landen
 Verr' zyn van de water-stranden,
 Leeren swemmen niet veel baet,
 Maer voor ongelukken staet.
 Hoe veel leeren niet verdrinken,
 En als steenen onder zinken;
 Doch wanneer het is geschied,
 'T naer beklaegen helpt'er niet.
 Of de Ouders weenen, zugten,
 Maeken duyrend ongenugten,
 Wenschen om hun geld en goed,
 Te vergeefs is 't wat men doet.
 Daerom kind, zult swemmen haeten,
 Wandelt liever op de straeten,
 Wandelt liever op het veld,
 U in dit gevaer noyt steld.

Swygen.

Legt uw woorden in een schaete/
 Op dat uw tong niet en faete.
 Die zyn mond en tonge spaert/
 Zyne ziel in rust bewaert
 Den welken veel spreekt zonder nood/
 Doet aen de deugd een schande groot.
 Want die veel spreekt zyn ziel boortuud/
 En haert aen menig haer en nuud.
 Daerom stil zynge dat is goed/
 Ten zy den nood u spreken doet.

T.

Tafel.

Zo gy moet de tafel stellen,
 Lei voor vbie het vbetzen moekt,
 Door vbat heeren, vbat gezellen,
 Hoe veel dat'er zyn begroekt.
 Siekt voorzigtig al de stoclen,
 Volgt de groote van 't buffet,
 Vbilt een glas voor ieder spaelen,
 En dit schoon van zeden zet.
 Met de kannen ende flesschen,
 En een zuyver water-bak.

Om de glazen te hervasschen,
 Of de handen met gemak.
 Legt voor al het tafel-lacken,
 'A zont moet eerst op tafel slaen,
 Vbagt u van het vlyt te maken,
 En 't moet eerst van tafel gaen.
 Legt tailllooren en sceretten,
 Het brood aen de slinker kant,
 Messen, lepels en forchetten
 Legt men aen de rechter hand.
 Om de tafel te versieren;
 En te schicken vbel de spye,

Volgt daer in des Lands manieren,
 Brengt den kok zyn goed adre,
 Zult u van te storten vbagten,
 Eenig bet, of bier, of vbyn,
 Of gy zult aenhooren klagien,
 Van de gen' bedroepen zyn.
 Staet een slap van de persoonen
 Door vbie dat gy schinken moet,
 Ziet nae die roepen en toonen,
 Op dat gy niet andere doet.
 Zult de Driestere dienen hooren,
 En d'eerste van kwaliteyt,
 In 't geoven van schoon tailllooren,
 En dan rond elk zyn leyd.
 Maec men zal de gratis zeggen,
 In 't afvbreken van de spye,
 Vbilt de beenen, graeten, leggen
 In een mandeken precie.
 Voer-spye zult gy draegen
 Aen den kok of keuke-meyd,
 Vbace 't den meester zal behaegen,
 Gaec de placie is toe bereyd.
 Op het ander zult gy letten,
 Het moet eerst van tafel gaen,
 Dat gy eerst vblam op-ic-zetten,
 'Ait genoeg boor die 't verslaen.

Aen den Tafel-diender.

Voor vrende of vriend » Voor wie gy dient,
 Uw tonge snoert » En niet en roert,
 Zoo gy zyt wys » Van drank of spys,
 Naer 't is gedaen » Hoe 't heeft vergaen,
 Was'er een woord » Van mis-accoord,
 Zwygt altyd stil » Is 't dat gy wil,
 Zyt fraey gezel » Onthoud dit wel,
 Hoe dat een kind aen tafel dient,
 Met vader, moeder, oom of vriend,
 Of dat het is te gast genood
 Met ander vrende lieden groot,

Hoe dat hy hem in dit gernal
 Zeer vbye en eerlyk draegen zal.

Eer dat gy zyt neer-gezeten
 Aen de tafel om te eeten,
 Gy moet zyn in kleeven net,
 Na betaemen opgezet.
 Kamt uw hair en wascht uw handen,
 En uw voorhoofd en uw tanden,
 Kort uw nagels, vaegt uw schoen,
 Stelt u op een goed farzoen,
 Wilt in 't stil uw water maeken,
 Of is 't nood de broek ontschaeken,
 Op dat gy niet buyten tyd
 D'eerste van de tafel zyt.
 Staet heel regt zonder vertreden,
 Als den Heere word gebeden,
 En met ongedekten hoofd,
 Ook wanneer hy word geloofd.
 Daer-en-boven zult gy wagten,
 Van een plaetze te betragten,
 Van te zitten mer'er spoed,
 Eer als dat het weezen moet.
 Maer gy moet ootmoedig zoeken,
 Sul te weezen aen de hoeken,
 Tot zyn plaets een ieder heeft,
 U tot zitten niet begeeft.
 Voorders moet gy wel opletten,
 Den hoed niet op 't hoofd te zetten,
 Sul te zitten, d'handen regt,
 Voor uw op de tafel legt,
 Want het zoude niet betaemen,
 Dat uw handen waeren t'zaemen,
 D'elkeboogen op de knien,
 Is oneerelyk om zien.
 D'handen in den schoot te houwen,
 Is zeer leelyk om t'aenschouwen,
 En het is niet zeer eerbaer,
 Krauwen, schraeven hier en daer.
 Zit heel regt op uwe stoelen,
 Zonder leunen ofte woelen,
 Want het is nae ieders wil,
 Dat men zit aen tafel stil.
 Gaepen, geeuwen, d'handen rekken,
 Zyn zeer groote legaerds trekken,
 Zitten met gekruyste knien,
 Deugt geenzints voor jonge liën.
 Gy en zult geenzints betoogen,
 'T zy met gesten, handen, oogen,

Dat gy groot van honger zyt,
Dit tegen beleeftheyd stryd.
Gy zult lest de spys aenraeken,
Zonder smekken, zonder smaeken,
En niet zoppen tweemaal 't brood,
Dat doen mannen die zyn groot.
Wagt u van de groote brokken
Met'er haesten in te slokken,
Dat d'hand naer 't plateel niet daelt,
Voor uw mond is uytgemaeld.
Met dry vingers zult gy grypen,
Zonder vinnig in te nypen,
En uw hand zult gy verbien,
Te nemen van ander lien.
Heden men eet met forchetten,
Die men u zal vooren zetten,
En is 't dat men 't niet en doet,
Dus uw hand gebrayken moet.
Zult voor niemand iets aenraeken,
Lepel, mes, brood, ander zaeken,
Maer zult vraegen zeer beleefd,
Op dat men u 't zelve geeft.
En die iets aen u zal geeven,
Zult hem danken daer beneven,
Ook in 't geeven en ontfanen,
Den hoed moet zyn afgedaen.
Bovendien het zyn gebreken,
Stom te zitten zonder spreekken,
Toont u met een bly gelaet,
Als een die ter trouwe gaet.
T'is geen eer ook veel te klappen,
Veel te schreeuwen, veel te snappen,
Houd de middel maet in al,
Ieder een u pryzen zal.

Die honger heeft,
Eet dat men geeft.

'T is een krankheyd van te vraggen/
'Tegen meest is naer u te vraggen/
Damentlyk naer uwen heesich/
Eenig wel gekochte vleesch.
En 't zyn groote lekternen
Van het eeten te besnyen/
En als men uytdeit de spys/
Te zyn in het neemen bys.
Gy en zult niet refuserezen
Dat men u zal presenterezen/
Al en staet het u niet aen/
Gy moet het beleefd ontfanen.

Zult de spyz noot werlegen/
Of met luyder stemme zeggen/
Ik mag noch haest noch konyn/
Of het moet gebzaeden zyn.
Ik en zoud niet konnen eeten
Daer anjuns zyn ingesmeten/
Peper/ nooten van muskaet/
Want zulks my niet aen en staet.
Dit zyn onbedagte reden/
Gy moet u houden te vreden/
Of het zerp is/ zuer of zoet/
'T moet u wrezen eben goet.
En waer 't dat eenige spyz
Deeden uwe maeg oppyzen
En maekt daerom geen gebaer/
Maet het voor u liggen daer.
Gy zult ook u zelve wagten/
Van het eeten te misagten/
Of te pryzen buyten maet/
Wel gekookt en delikaet.
Houd wel gemanierde zeden/
Blied en schoutwt de gulzigheden/
'T is buyt de hand by den mond/
En dan in 't plateel terstont.
In 't eeten wagt u van smekken/
Belyk als de kappels bekken/
Of te sladden als een zwyn/
'T eeten rap als een konyn.
Gy zult ook geen beenen knaegen/
'T is 'n mond-bol d'hand al vaegen/
Dingers lekken of tailloor/
En word niet geagt oorboer/
'T is onrechtlyk ook bebonden/
Van te blaezen r'alle stonden/
Ieder lepel dat gy eet/
Uyt vzerze van tonge-leet.
Maer gy moet het laeten koelen,
Tot dat gy vind nae gevoelen
Dat noch maeg/ noch ingelwand/
Door de spys kan zyn verband.
'T gen' g'heit uyt 't plateel genomen/
Mag niet meer in 't zelve komeen/
'T zyn wat 't is/ of vleesch of zop/
Dat moet gy stil eeten op/
Of wel laeten voor u leggen/
Men zal u geen oneer zeggen;
Dag een strigtig eerbaer man/
Neemt maer dat hy eeten kan.
Zult ook in 't plateel niet zoppen/
Noch uwe brood of vleesch in dopen/

Doen in 't zout dat ieder heer/
Als gy neemt een brokhtien weer.
Niet een lepel na behooren
Neemt wat zop of u taillooren/
En 't zout met den point van 't mes/
Dienstig is u deeze les.
Gy zult ook geen beene knaegen/
Of wel die in stukken slaegen/
Om het merg of ander vet/
'T en is niet aen tafel net.
Maer gy moet het vleesch afsnyden
Op uw tailloor wat van zyden/
En dan met forchet of hand/
Doen passeeren door den tand.
Lepel/ mes of vingers lekken/
Dit zyn bedelwansche zekken/
En dit nog veel erger luyd/
Het plateel te vaegen uyt.
'T zop te drinken daer beneven/
Daer'er over is gebleven/
By gezeten eerbaer lien/
'T is besachelyk om zyn.
Niet bets aen de dwaele vryden/
Als ook een zeer buyt bezvden/
Dingers/ lepels/ mes/ forchet/
Daegt die al aen uw serbet.
Zult uw brood snyden of breeken/
Dat gy in uw mond moet steeken/
Wyt niet als een bedelaer/
Als of 't in een appel waer.
Zult niet zuyvenen uw tanden/
'T zyn door pen/ mes/ roek of handen/
Of de zelve zuygen uyt/
Dat het geest een groot geluyd.
Den mond spoelen voor de lieden/
Die gy alle eer moet bieden/
Aen de tafel/ maer daer naer/
'T mag niet zyn in 't openbaer.
Heesten zeer/ de maeg ophaelen/
Den neus snuyten aen de dwaelen/
Of wel anders voor de lien/
En mag nimmermeer geschien.
Door men zal aen d'ander schynken/
Zult niet vraggen om te drinken/
En wanneer gy drinken wil/
Zult het vraggen in het stil.
Drinkt een glas zonder vertoeben/
Zonder twee dzy mael te proeben/
Of te maeken een gesmek/
Als een grooten lekker-bek.

Let van temant aen te spreken/
Die 't glas nae den mond gaet steeken/
Wagt tot hy gedronken heeft/
Eer dat gy hem reden geeft.
En drinkt ook geen groote teugen/
Tegen natuer en vermeugen/
Zoo dat gy dat blaezen zult/
Zynde met den drank verduid.
Zoo elst moet de glaazen klinken/
En temants gezondheyd drinken/
Als het weezen zal uw toer/
Wilt niet zitten als een boer.
Maer staet regt/ wat neer-geboogen
Met den hoed af/ en houd d'ooogen/
Maer hem die moet zyn goet/
Hun gebod en eyfich voldoet.
Ten waer' dat zy groote glazen
Zouden willen uyt doen blaezen/
Kond hun zeggen deezen-bank/
My verschoont/ ik sien te jonk.
Zoo de tafel lang blyft buzen/
Dat het is ontzent de uezzen/
Dat gy buyten hups moet gaen/
Zult beleeflyk opstaen.
En Godt dankzegging betoonen/
Daer naer groeten de personen/
Met eerbieding gemaniert/
Die gy zyt verabiligert.
Maer dit moogt gy niet vergeeten/
Als gy zyt genood om 't eeten/
Hoe en op wat een satzoen/
Dat gy zult den ingang doen.
Men agt u voor eenen loeten/
Is 't dat gy mist in het groeten/
En niet d'eerste eer toedraegt.
Men hem die u heeft gedraegt.
Priesters en ander personen/
Zult gy naer hem eer betoonen/
Die zyn van het magistraet/
Ieder een na zynen staet.
Ik en wil geen uytleg maeken/
Hoe gy moet het mes aenzaeken/
'T vleesch dat men op tafel zet/
Hoe het wrezen moet ontlet.
Hoe gy de gebzaeden diezen/
Maet uytbeelen in kwartrezen/
'T zyn patrys/ haes of konyn/
Ten kan u niet dienstig zyn.
Dat het beste is om te eeten/
Dat en moet gy nog niet weten/

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd.

Niet te min ten is geen kwaed/
Als men hem daer aen verstaet.
Gy zult dit in tyden lezen/
't dat gy verkeerdt met Heeren/
Geeft my Godt lebens-termin /
Ekan nog al beschreuen zyn.
Dok van bishch / suut / confituezen /
Want het zoud te lange duzen;
Dag een kind in dit gebal/
Ander daer van dienen zal.

Tappen.

Die jong tappen die en vlyn,
Sikvils groote zuppre Jen.

Taerte.

Kindere als zy taerten eeten,
Zy en konnen slaepen niet,
Sit ic dienstig om te vbeeten,
En 't en sacet hun geen verdriet.

Tegen-zeggen.

Kinders die veel tegen zeggen/
En de rebens weder leggen/
Wanneer men hun zuygen doet/
Die verdienen met'er spoech
Dat men zonder veel te zeggen
Een zuyg-middel op zal leggen/
Want al hadden zy nog regt/
Moeten zuygen als 't men zegt.

Tegenspoed.

Gelyk met vreugd de wyngaerd groeyt.
Al is 't dat men zyn ranken snoeyt;
Zoo groeyt de ziel in deugd en goed,
Gesneden door den tegenspoed.
Die tragt nae zyn eeuwig geluk,
Zyn rust is tegenspoed en druf.

Tyd.

D'onderzoekers der secreeten,
Philosophen en Poëten,
Schryvers, groote Konstenaers,
En vermaerde Schilderaers,
Van d'alderyste verstanden,
Die inhouden 's werlds banden,
Hebben druppels veel gezweet,
En den waeren tyd besteed,
Om natuur, en 'twaer bedryven,

Van den tyd regt te beschryven;
Maer niemant die was of leeft,
Die ons goeden uytleg geeft;
Want al peyzen, overdenken,
Zagen zy hun dagen krenken,
Den tyd komt en zy vergaet,
En blyft nog in d'eersten staet.
Houd den tyd zeer hoog in waerden,
Niet zoo kostelyk op aerden,
Want den tyd in deugd volbragt,
Word zoo veel als goud geagt.
Ach! hoe dier moet hy dan wezen?
Den tyd kan noyt zyn volprezen,
Godt en kan niet zyn gevat,
Noch den prys des tyds geschat.
Met den schat van heel de wereld,
Hoe ryk en hoe zeer bepeerd,
Wie kan uytkopen 't respyt,
Van alleen een uere tyd?
Goed en geld is zonder kragten,
Den tyd zal voor niemant wagten,
Den tyd gaet gedeurig voort,
En nae geene menschen hoort.
Koningen of bedelaeren,
Den tyd nimmermeer zal spaeren,
Vyand en heeft hy noch vriend,
Ieder word gelvk gediend.
Het moet voor den tyd al buygen,
Zoo als ieder kan getuygen,
Daer en blyft niet in zyn staet
Maer al door den tyd vergaet.
Daerom die nog zyn in 't leven,
Let hoe uw tyd word verdreven,
Want den dag die is vergaen,
Zal niet meer in weezen staen.
Stiert uw ziel en al uw zinnen,
Om Godt zuyvelyk te minnen,
Terwyl dat gy hebt den tyd,
En dat gy in 't leven zyt.
Als den tyd u zal ontbreeken,
Tēn helpt niet om tyd te smeecken,
Ziet eer dat den tyd vervliegt,
Dat den tyd u niet bedriegt.
Waer 't dat de verdoemde zielen,
Die in 'tpek en solfer krielen,
Konden hebben van den Heer,
Maer een uerken en niet meer,
Om hun zonden te beklagen,
Geeren zouden zy verdraegen,

Ieder een de pynen fel,
Die zyn (en geweest) in d'hel.
Maer den tyd die is verlopen,
Het is al te laet geroepen,
Het is al te laet beschreyd,
Als men gaet nae d'eeuwigheyd.
Print dit wel in uw' memorie,
Gy kont winnen 's Hemels glorie,
En van 'tkwaed vergiffenis,
Als de ziel in 't lichaem is.
Maer als zy is uytgetreeden,
Te vergeefsich zyn uw' gebeden,
Want zy door haer eygen dan
Niet het minst verdienen kan.
Nu kan men om all' zyn' kwaeden,
Den Heer bidden om genaden,
W'hebben tyd in overvloed,
Om te winnen 't eeuwig goed.
Doch, hoe veel' hun tyd verliezen,
In het aerdshc vermaek, en kiezen,
Wellust, waen en ydelheyd,
Dit moet blyven ongezeyd:
Want om alles t'onderzoeken,
Men zoud schryven duyzend boeken.
Kind, myn wensch is dat g'in deugd
Uwen tyd volbrengen meugt.

Toebak.

Al word'er bedendaegs meer geld
In den toebak alleen besteld,
Als in wyn, hier of brandewyn,
Volgens dat 't kan gecyfferd zyn;
Al is 't dat men misagt een man,
Die bedendaegs niet snooren kan;
Al is 't dat beden in 't gemeen
Het vrouwe-volk smoort onder-een,
Noch dat'er onder geenen staet
Den toebak kwaelyk is versmaect;
En dient by voor een medecyn
Voor die ziek en gekwollen zyn,
Voor die gekweeft zyn en gewond,
Al is 't dat by geneest versond;
En voor de gen' die zyn verbrand,
Het zy aen voeten of aen hand;
Hy is voor mild en longer goed,
En ook de tand-pyn by verzoet;
En ook de buyk-pyn by verjaegt,
En die van wecke maegen klaegt,

En and're zeeren: 'kzeg als vriend,
Toebak geen' jonge kinders dient.

Toenaemen.

Geeben malkander toenaemen/
Dit en is niet na betaemen/
Hier unt spruut gemennlyk kwaeb/
Gzamschap / nrd en grooten haet/
Kwaede wenschen / begten / lippen/
Zoo men dikwils ziet bedryben;
Daerom geenen naem en geest/
Als die men in 't Doopzel heeft.

Tonge.

Uyt de tonge de Docteurs,
Plagten goed of kwaed te speuren,
Of het lichaem is gezond,
Of met kwaelgn veel doorwond.
Uyt de tong kent men de lieden,
Hunnen handel en geschieden,
Of zy zyn van goeden naem,
En beminnen hunne faem.
De spraek is een beeld van 't leven,
Die kan goede kennis geeven,
Al wat ieder-een behaegt,
En in zynen boezem draegt.
Eenen zot spreekt zottigheden,
Eenen wyzen goede reden;
Uyt des herten overvloed,
Spreekt den mond uyt kwaed of goed.
Kinders, gy zult uwe tongen,
Van jongs houden wel gedwongen,
Dat gy door de zelve niet
Komt te vallen in verdriet.
'Tgen' gy hoort van ander zegen,
Dit moet gy gedolven leggen;
Gy en moogt niet zeggen voort,
'Tgen' gy van een ander hoort.
Socrates gaf deez' goed' flagen,
Dat men beter zoud verdraegen,
Op zyn' tonge koolen heet,
Als bewaeren een secret.
Gaf men geld van tongen lappen,
Menig zouden zoo niet klappen,
Het zoud kosten te veel geld,
En altyd te zyn hersteld;
Doch, wat zonden en gebreken,
Komen niet van kwaelyk spreken,

Daer is geen fenyn of zweerd,
Dat meer als de tonge deert.
Daerom moet de vrees des Heeren
U het stille zwygen leeren;
Zegt: Heer, myne tong bewaert,
Dat myn' ziel niet kwaelyk vaert.

Traeg.

Deel' kinders' zult gy bemerkien /
Nay van tanden tzaeg in 't werken /
Die gy boorder niet en zond /
Als dat gy hun sinnen hont;
Die zyn tzaeg om te gaen slaepen /
Of zy grouwen of zy gaepen /
Tzaeg om 'smorgens op te staen /
Al roept men geuerig aen;
Die wel zonden / zonder gekien /
In eene uer een' kouffe aentzekien /
Die hebben de meeste ynn
Om gekleed / gekaend te zyn;
Tzaeg om te gaen nae de schoolen /
Of het thjen-mael word bevolen;

Vallen.

Zie die al te veel bezantwen /
Ligt geraeken in benautwen /
Den wyzen die bzeest het kwaed /
Daer den boozen ober gaet.
D'anbezyesdheyd doet hun malle /
En in groote zonden vallen:
Die niet steunt op eygen magt /
Dzeest den Heere dag en nagt.
Drezen die zal wel hemerken /
Dat Godt hem in alle werken /
Die misdoen / niet spaeren zal /
En zal schyoomen voor den val.

Valsch.

Met geen valsch woord „ Uw' ziel doorboord,
Spreekt 't gene is klaer „ Rechweerdig waer;
Geen mensch bedriegt „ Of wel behiegt.
Een' reyne spraek „ Geeft Godt vermaek.

Vasten.

Vasten, dat is een afnyden
Van zyn' lusten, van verblyden;
'Tis een' magt en wederstaen
Ne eygen natuer gedaen;

Tzaeg / als de school is gebaen /
Om weerom nae huyg te gaen;
Tzaeg om te gaen nae sermoenen /
Daer schyn' lood in hunne schoenen;
Om te gaen hooren een' Mis /
Dit hun meeste tzaegheyd is.
Maer zy van geen' tzaegheyd werten /
Aen de zoppe-teel gezeten /
Als de klokke noene luyd /
Dan bliegt haest de tzaegheyd uyt.
Om te eten / om te drinken /
Zy en hebben geen vermincken /
Zy verliezen nooyt hun deel
Aen de tafel in 't platrel.
Om de tzaegheyd af te leezen /
Daer moeten maed wiffen weezen /
Die doen ploogen langs hun vel /
Zy zonden haest springen wel.
Dit verdienen zulke kwanten /
Die nooyt doen als lanterranten;
Niets zoo schoon als neerstigheyd /
Die des kinders' lof verpzeugd.

'Tis een vleeschelyk afsterven,
Die doet kwaede droomen derven;
'Tis een' schoonheyd van 't gebed,
Die de ziele zuuyver zet.
Het verjaegt de kwaede lusten,
Die den mensch staeg doen onrusten,
Spot met opgeblaazentheyd,
En bemint d'oodmoedigheyd,
Doet zyn eygen-zelven kennen,
En zig tot de deugd aenwennen.
Vasten 's Hemels blydschap is,
En des zonds vergiffenis.
Vasten doet het hert beweegen,
Maekt de ziel tot Godt genegen,
Maekt dat den mensch rustig leeft:
Vasten de gezondheyd geeft.
Den vasten verheft de zinnen,
Doet ons veel by Godt gewinnen,
Verwerft Gods Bermhertigheyd,
Baent den weg der zaligheyd.
Vasten is de dood der zonden,
En een' hulp der deugd bevonden,
'Tis den peys van het lichaem,
En d'eer der lip-maeten tzaem.

Het vercierzel van het leven,
Die magt aen de ziel kan geven;
Vasten is een bolle-werk,
Voor de-zuyverheyd heel sterk.
'Tis den glans der heyligheden,
En de wysheyd der wysheden;
Daerom kind van uwe jeugd,
Mint de soberheyd met vreugd.
Vegten.

Die genegen zyn tot vegten /
Ngt men voor verloren knegten;
Niemand hun verheffen zal /
Maer elk bzeest voor ongebal.
Die om 't minste woord te spreken /
Schoppen / smyten / slaen en stecken /
En alomine waer zy gaen /
Wiltten haen zyn van de baen.
Die onnooz'le bezwelingen /
Zonder rebenen bespringen /
En niet anders doen als kwaed /
Godt die strast hun bzoeg of laet.
Of men ziet hun kwaelyk vaeren /
En eens komen in bezwaeren /
Haeken aen een ongeluk /
In verbziet of zwaeren drukt.
Zoo gy wilt Gods straffe ontblieben /
Doet 'tgen' dat u wilt geschieden /
Al gerukt en verlyk dzaegt /
Gy Godt en den mensch behaegt.
Veragten.

Sie bzeagt zyn medemaet,
Goet hem en zyn ziele kwaed;
Sic zyn eygen zelve bzeagt,
Sbaecheyd speelt in zyn gedagt.
Verblyden.

Zig verblyden en wel leeben /
Maet te zamen zyn getweeben;
Al en haet geen bly gelaet /
Als de ziel vol bzoefheyt staet.

Vercieren.

Al dat ydelh' vercierien
Zyn voortwaer maer zot's manieren:
Daer toe dient al dat satzoen /
Van den hoofte tot de schoen?
Daer toe al die nieuwe stoffen?
Daer toe al dat ydel hoffen?

Daer toe al die groote pragt?
Daer van zyt gy voortgebragt?
Taet die groote pragt al slaepen /
Blyst zoo Godt u heeft geschapen /
Houd die form / die Godt u geeft /
Godt u wel geschapen heeft.
Daer toe zoo uw' hant te spalken /
En gausche uren op te rollen?
Daer toe al dat witte hant /
Of gy oud van jaeren haer?
Daer toe lippen ende ha-aen
Blaazend' met rood' verwe maeken /
Als of Godt / geijst gy meent /
Al geen' goede form verleend?
Wilt gy ziel en lys vereeren /
Poet dat met de deugd te leeren;
Als gy kont en als gy meugt /
Ciert ulu' ziel met alle deugd.
Zult cieraed zal Godt behaegen /
Zult cieraed gy med' zult dzaegen /
Tot ulu' ziele zaligheyd /
Als de ziel van 't lichaem scheyd.
Vergeeten.

Vergeet het kwaed aen u gedaen,
Maer nooyt het goed dat g'hebt ontfacy.
Vergeeven.

'T kwaed dat aen u ic bedreben,
Ongelyk en groot affront,
Moet gy vrientdelyk vergeeven,
Dyt uw' ziel en herten grond.
Hoe zond gy dan alle dagty,
Sic alzoo vbraechgierig leeft,
Aen den Heere durben braegen,
Dat hy uwbe schuld vergeeft?
Zal het u den Heere vbraeyschellen,
'Tgen' g'hebt tegen hem misdacy,
En zult g'uwbe med'-gezellen,
Staeg zien met kwaede oogten aen?
Meen: zyt van een betere vzezen,
Dat en kan niet slaen te zaeen:
Vergeeft zoo gy doet in 'tleezen,
Dob gebed vbood aengenaem.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd, Verkiezen.

Zonder Godt niet en verkieest;
Alles zonder Godt verkieest.

Verleyden.

Sie tot kwaed iemant verleyd,
'S Heere's straf hem vord bereyd.

Vermaenen.

Se zondac'te zult gy vermaenen,
Meest als gy kont doen profyt;
Op dat zy de rechte saenen
Moogen ingaen t'allen tyd.

Verstand.

'A verstand heeft een' groote kragt,
Vbaer den mensch door vord geagt.

Verfrooten.

Als gy zyt yk, van vrienden groot,
Sie minder zyn, niet en verfroot,
Hun eer betoont en reden geeft,
Gen mensch niet eben yk en leeft:
Want die hier alle ding beflert,
En na zyn eygen vbil regiert,
Kan maken die nu aelmoet doet,
Dat hy zelve morgen braegen moet.

Verwinnen.

Kind, is 't dat gy vbilt veruinnen,
Want eerst vrbt derick zinnen,
Vbte eygen nature veruinnend,
Sie genegen is tot vrbad.
Vbic zig vrbint geeft Godt de glorie,
En vrbint dobbel victorie,
En Satan ten onder zyt,
Goor de kragt van het gebed.

Se vberick door het veruinnend,
Vrbt vberick door vberick veruinnend,
Vbaede driften die gy doet,
Goor Christus veruinnen moet.
Vbic verduidelijk kan syden,
Zal veruinnen zonder syden;
Goor moet veel geleden zyn,
Om t'anschouwen Gode Aenscheyn.

Verwyten.

Die een ander seyen zeggen/
En hun eygen kwaed opleggen/
Dat zyn tongen vol seyn/
Die 't serpent getyck zyn.
Was'er iemants oom of vader
Kwaed van leuen / dief / verrader /
Die gewest heeft mer een syp /
In 't publiek gehangen op:
Kinders / vrienden / neeben / maegen /
Moeten zy 't veruynzel draegen?
Kwaam oom / vader in 't veruynzel /
Zy waeren de oorzaak hier.
Is d'een broeder kwaed van naeme /
Vander eerelck van saeme /
Moet den goeden onderstaen /
Dat den kwaeden heeft gedaen?
Deez' veruynzels zyn gemene /
Zoo wel onder groote als kleue /
't is nochtans een' bottigheyt /
Mits verstand en zottigheyt.
In 't veruynzen zyn bebonden
Haet en nyd en groote zonden;
Daersom / kinders / t'allen tyd
Al van deez' seyen myd.
Heeft'er iemant schande vlekken /
Hy moet zynge / die bedekken /
Al is 't dat gy rechte gaet /
Want ook vallen daer gy staet.
Daerom zegt men: Wilt niet roemen /
Al staet uwen hof vol bloemen;
Want door rym / op eenen nagt /
Warden die tot niet gezagt.

VIER UYTERSTEN.

De Dood, Oordeel en Hel, en eeuwige Hemel-Glorie,
Wilt gy niet zondigen, print deeze in uw' memorie.

DE DOOD.

Niet is'er zoo gemeyn, als menschen te zien
Kerven,
Men ziet'er allen dag by duyzend 't leuen derven,
Den eenen die gaet voor den anderen gaet naer,
En ongevoeliglyk word elk de dood gewaer.
De dood is schroomelyk, niemant kan haer ontvlieden,
Onzeker is de uer wanneer die zal geschieden;
Maer als den duyvel gist, wanneer ons leuen end,
Duyzend bekooringen hy in onz' zinnen zend.
Dan is het dat hy tragt onz' ziel te doen verliezen,
En door vervloekten list het kwaed voor 't goed te kiezen,
Door wanhope, ongeloof, door onverduuldigheyt,
Door eerzugt, gierigheyt, of door vermetelheyt.
Den duyvel weet zeer wel deez' vast-gegronde zaeken,
Dat zonder 't waer Geloof niemant kan zalig raken,
Hy doet ons twyffelen op veelerhande wys,
Aen Hel, aen Vagevuer en Hemelsch Parady's,
Of Christus is voorwaer in 't Hoogweerdig verheuen;
Of'er zyn in de Kerk juyft Sacramenten zeven,
Let, zegt hy, die goed doet, of die niets doet als kwaed,
Of hy niet al gelyk afspint zyn levens-draed?
Wie komt uyt 's Hemels Hof, of uyt den grond der Hellen,
Of uyt het Vagevuer, om aen u te vertellen.
Wat aldaer ommeget? Wanneer den mensche sterft,
'T sterft al gelyk met hem zoo dra hy 't leuen derft.

'Tis dwaesheyt, by gevolg, van anders te gelooven.
Ziet hoe den duyvel zoekt den Zieken te verdooven:
Want die niet vast geloof, 'tis zeker en gewis,
Dat'er geen' zaligheyt voor hem te winnen is.
Maer of den duyvel tragt te draeyen onze zinnen,
Zonder den vryen wil en kan hy niet verwinnen;
Wy moeten in den Heer gelooven vast en sterk,
En 't gene ons vooren houd de catholyke Kerk.
Den mensch-verleyder nog daer mede niet te vreden,
Tragt hy den Zieken ook in wanhop' te doen treden,
Hy stelt hem klaer voor oog 't kwaed dat hy heeft gedaen,
Zedert den tyd dat hy heeft zyn verstand ontfaen.
Rampzalig als gy zyt! zegt hy, gy kont wel merken,
Dat gy verloren gaet, naer zoo veel' booze werken,
Naer zoo veel schelmerye, voor zeker 't is u lot:
Want gy hebt my gediend in plaets van uwen Godt.
Want een' dood-zonde alleen die kan den mensche verdoemen,
En zoud gy peyzen eens ten Hemel nog te komen?
Daer zyn'er duyzend duyft en meer in d' hel gegaen,
Die duyzend mael min kwaed als gy hebben gedaen.
En gy hopt zaligheyt? Wie kooren hopt te maeyen
Van 't ongeploegde land, waer hy niet wilde zaeyen,
Is dwaes; zyn' hope moet gegrond zyn op de deugd,
G'hebt vrugteloo's geleefd, dus niet betrouwen mengt.
Dit zyn de middelen waer mee 't serpent der hellen

Den mensch in zyne ziekte door wanhop' komt te kwellen;

Onz' hop' moet vaste staen op Gods Barmhertigheyd,

De hop' den anker is van onze zaligheyd.

Waer't dat een zondaer zoo veel' dieften had bedreven,

Dood-slagen, overspel, en zonden in zyn leven,

Als'er zyn in de zee zandekens in getal,

Zoo hy leetweezen heeft, Godt hem vergeeven zal.

Waer't hy al had gedaen de doodelyke zonden,

Van den verdoemden hoop, die word in d'hel bevonden,

Zoo hy tot Godt bekeert, en zyne schuld bekenet,

Daer is vergiffenis, ook in den lesten end.

Den mensch moet daarom niet, gezond zynde van leden,

Betrouwen al te zeer op Gods Barmhertigheden:

Menig word weg gerukt uyt dit leven subiet,

Den Heer geeft niet aen al tot leetweezen den tyd.

Den duyvel bovendien, in d'allerleste dagen,

Bevegt ons allermeest door listen en door laegen;

Door onverduldigheyd flookt hy den Zieken zeer,

Dat hy verliezen zoud de liefde van den Heer.

Hieronymus die zegt: Die onverduelig lyden,

Het is een klaer bewys, dat zy Gods wil bestryden.

Met wat een' pyn en smert den zieken zy belaeën,

Hy moet alles in dank van 's Heerens hand ontfanen.

Satan den Zieken vraegt: Waerom dat hy moet lyden

Zoo overgroot torment, en dat zoo lange tyden?

Waer hebt gy dat verdiend? G'hebt christelyk geleefd;

Godt tegen reden u all' deeze kwaelen geeft.

'Twaer beter met het zweerd uw herte te doorsteeken,

Als lang te onderstaen deez' pynen en gebreken,

Den vriend die u bezoekt, het is door gierigheyd,

Want hy maer naer de uer van uwe dood verbeyd.

Ziet, hoe den duyvel zoekt den Zieken op te wekken,

En door zyn valschen raed hem tot den val te trekken,

Op dat hy zweere en vloeke en Godt vermaledyd'

Door onverduldigheyd, door goddeloozen spyt.

Den Zieken moet den Heer om zynen bystand vraegen,

Peyszen wat *CHRISTUS* heeft geleden en verdraegen

Om onze zaligheyd. voor ons die pligtig zyn,

En die hebben verdiend voor eeuwig d'hel-sche pyn;

Wat smerten en verdriet, wat overgroot bezwaren

Dat hebben onderstaen d'Apofstels, Martelaeren,

Om *JESUS* hoogsten Naem, niet om hunne eygen schuld;

Daerom verdueliglyk alles verdraegen zult.

Den duyvel ook tenteert den Zieken door de zonden,

Waer aen hy heeft geweest in 't leven vastgebonden,

Die meest van allen was gezind tot gierigheyd

En die beminnaer was van 's werlds ydelheyd;

Hy die genegen was tot goed en tot rykdommen,

Om tot veel' eer en pragt en hoogen staet te komen,

Op dat hy zoo door eer en goed den zin verspreyd,

Dat hy daer meer op peyst als op zyn' zaligheyd.

Hy spreekt han aldus aen: Nu moet gy alles laeten,

Rampzalig als gy zyt, uw rykdom, eer en staeten,

Wat gy vergaderd hebt, uw' kinders en uw' vrouw,

Uw' vrienden, en wat gy ter wereld wenschen zout:

Wat word het van uw goed, uw' huysen en kasteelen,

Met zoo veel' zorg gebouwd? Een ander zal die deelen,

Zult haest vergeeten zyn: print diep in uw gemoed,

Hoe gy bezeten hebt veel onrechtveerdig goed:

Zoo gy het weder geeft, uw' kinders en uw vrouwe

Zullen vervloeken u, en uwe kwaede trouwe,

Gy zult weezen onteerd, gehouden voor een kwant,

Voor dief, bedrieger, schurk, den meesten siel van 't land.

Veel' sterven in dien staet, willend' hunne eer bewaeren,

Dan moet voor eeuwigheyd de ziel ter hellen vaeren!

Peyst wel, zynde gezond, en steekt geen anders goed,

Aen niemant, wie het zy, bedrog of schaede doet.

Wilt nimmermeer uw hert op eer of rykdom stellen,

Want dit zal in de dood uwe arme ziele kwellen,

Deez' werlds korte vreugd word vroeg of laat betreurd,

De vreugd die Godt ons geeft in eeuwigheden duert.

Het heilich serpent tragt ook den zieken te be-roogen,

Dat hy rechtveerdig is, en goed voor Godes oogen,

Door een' vermetelheyd en ydelen opzet,

Bezonderlyk den gen' die leefde na Gods Wet.

Gy zyt vast van geloof, zegt hy, sterk in uw hopen,

En gy hebt nooyt den weg der boosheyd ingelooopen;

Gy lyd verdueliglyk uw' ziekte en groote kwael,

Uwe aelmoessen zyn aengeteekend altemael.

Gy hebt geofferd Godt zoo vuerige gebeden,

Gy hebt zoo strengelyk gevast den tyd voorleden,

Gy hebt zorgvuldiglyk zyn' Wetten all' bewaerd,

Gy u vermeeten moogt dat niemant is op d'aerd',

Die kan in 't minste deel by u zyn vergeleken;

Een ander mensch die is door zonden zwaer bezweken;

En peyst met eenen zugt den Hemel in te gaen;

Wat glorie-ryke kroon en zult gy niet ontfanen?

Door die looze inblaazing en ydelyk vermeeten,

Hy denkt den zieken zal zig zelve ganfch vergeeten,

Als of de Hemel-kroon hem zeker wierd bewaerd

En dat'er niemant hem in deugden evenaert.

Zoo een' vermetelheyd die zal aen Godt misbaegen,

Dat men zyn' ziele zal alzulken lof toedragen:

Want het schynt opentlyk hy van zyn zelve heeft,

Het goed het gene Godt alleen maer aen hem geeft.

Deeze opgeblaezendheyd door alzulke manieren,

Kan door het zondig kwaed de ziel ter hellen stieren,

Als de hooveerdigheyd u aendoet groot gekwel,

Denkt waerom *LUCIFER* gevallen is in d'hel.

CHRISTI oodmoedigheyd moet u een voorbeeld weezen,

Die van de Moeder Gods *MARIA* wierd geprezen.

Spreekt zoo u zelve aen: Wat ben ik dwaes of zot,

Myn zelve schryven toe het gene komt van God?

Gy hebt noch goed, noch deugd, Godt moet het aen u geeven:

Want zonder my, zegt hy, en kan niets zyn bedreven;

Daerom beroemt u niet van deugd door u gedaen,

Maer bid dat *JESUS* wille uwe arme ziel bystaen.

Wanneer een zondaer sterft, wilt typelyk bepeyszen

Hoe dat de ziele schroomt nae d'eeuwigheyd te reyszen,

Hoe dat zy is beangst, hoe dat het herte jaegt,

Hoe haer den binne-worm beschuldigt en doorknaegt.

Zy ziet de zonden al ligtveerdiglyk bedreven,

En de geboden Gods ziet zy, aen haer gegeven,

De gen' zy heeft vermaerd, verfoeyd, bespot, veragt,

Dan weent zy om den tyd onnuttiglyk volbragt.

Meest d'uere van 't verrek die zy niet kan ontvliden,

De strenge rekening die moet met Godt geschieden,

Zy wenscht zeer bangelyk te hebben nog wat tyd,

Maer laes! zy word gepraemd, men geeft haer geen respyt.

Zy wenscht nog eens te zien den tyd die is verschenen,

'Tis te vergeefsich gewenscht, wanneer hy is verdwenen;

Zy ziet 't gene is vergaen is maer geweest een schyn,

En 't gen' toekomende is, dat zal voor eeuwig zyn.

Zy treurt en zy beklaegt den loop van haer kort leven,

Dat haer voor eeuwig vreugd word eeuwig druk gegeven,

Dat zy voor haeren lust, die duert een oogenblik,

Zoo ligt verloren heeft 't gelukkig Hemel-ryk.

Zy kent, eylaes te laet! dat al haer dertel minnen,

Verblindheyd heeft geweest en duysterheyd der zinnen,

Dat haer slegts wierd gejongd nog een dag van berouw;

Denkt met wat jammer-klagt zy 't lyf doorscheuren zou.

Zy zoud niet anders doen als plegtiglyk belooven,

En bidden om genaë den Heere van hier boven;

Maer wyl dit naer gepeys staég door haer' zinnen woelt,

Naekt haer de bleeke dood, eer zy het schier gevoelt;

De borst die heft zig op, 'taenzigt word bleek en duyter,

De tong verliest haer' spraek, de oogen hunnen luyfter,

De lippen worden koud, de tanden worden zwerd,

Den mond word toegedaen, niet zonder pyn of smert.

De ziel ziet klaerelyk, als in een boek geschreven,
Al wat zy heeft gedaen in 't voorgaende leven,
't Gen' zy aenschouwen moet, of zy wilt ofte
niet,

De werken zyn getuyg van 't gene'er is geschied.
Zy ziet van d'een kant de duyvelen der hellen,
Zy ziet van d'ander' zyd' de Engelen zig stellen,
Men brengt haer zondig kwaed en haere deug-
den voort,

En men zal in gaen zien aen wie zy toebehoort.
Indien dat haere deugd haer kwaed kan gaen te
boven,

De Engelen terstond haer eeuwig vreugd belooven;
Maer zoo het strafbaer kwaed te boven gaet
het goed,

Fluks met de duyvelen de ziel ter hellen moet.
Roept, bid, tiert, weent en huylt, 'tzyn al ver-
loren traenen,

Gy zult tot medely geen weg meer konnen baenen.
Wanneer de ziel is uyt, dan is het al te laet
Te bidden om den tyd, die zoo ligt henen gaet.
Op eene onzekere uer zal u de dood bespringen,
En in een oogenblik u tot het sterven dwingen,
Niemant en weet den tyd of plaats op 'taerd-
sche dal,

Niemant en weet wanneer of hoe hy sterven zal:
In huys, op straet, in 't veld, in 't midden van
de baeren,

Gebiegt of niet gebiegt, in 't bloeyen van zyn'
jaeren,

Wy weeten maer alleen, wat 't leven heeft ontfaen
Dat het moet vroeg of laet den sterf-dag on-
derstaen.

Godes Rechtveerdigheyd, die doet zyn oordeel
schroomen,

Zoo dat den mensch niet weet wat hem zal over-
komen.

Den goeden Moordenaer bekomt het Hemel-ryk.
En Judas word verdoemd, een lot zeer ongelijk.

Manasses, naer het doen van zoo veel' zwaere
zonden,

Heeft nog ten lesten plaats van waer berouw ge-
vonden,

Of'er zoo groot geluk aen Sal'mon is geschied
Naer zoo verheven deugd, en weet men zeker niet.

Dan volgt eene ander' smert, dat is, dat men moet
geeven

Een' strenge rekening van 'tgen' men heeft be-
dreven,

De zonden attemael zullen voor oogen staen,
Als vyanden vol nyd, om ons te vallen aen.

Hier een dogter onteerd, daer een gekwetste trouwe
Uw beurman aengedaen door zyn beminde vrouwe,

Den armen onderdrukt, het onrechtveerdig goed,
Zullen gedueriglyk doorwonden uw gemoed.

'Tis 't bloed van Abel niet dat daer zal roepen wraeke
Maer Jesu Christi Bloed, o wonderlyke zaeke!

Het welk hy heeft gestort met pyn en bitterheyd;
Voor u, o zondig mensch! om uwe zaligheyd.

Dan word men bitterlyk te peyzen op de tyden
Van alle onze ydelheyd, en van ons kort verblyden,

Schoon men deez' waarheyd wist; maer 't zal
dan zyn te laet,

Wanneer de bange ziel voor 's Heerens oor-
deel staet.

Zoo w' hebben het geluk te biegten onze zonden,
En onzen Godt 't ontfaen in deeze leste stonden,

En 't heylig Olyffel; daer is geen troost zoo groot,
Die aen ons kan geschien voor 't smaeken van
de dood.

Die kwaelyk heeft geleefd, hoe zal hy dan niet
wenschen

Om 't hebben deugd gedaen, gelyk de goede
menschen?

De pynen van de ziek' die draeyen alles om,
De maeg die heft zig op, de tonge die word stom.

De voeten worden koud, den neus begint te leeken,
De lippen worden blauw, en duyftander' gebreken;

Al wat gevoelen heeft, verliest dan zyne kragt,
Om dat de ziele wilt vertrekken met'er magt.

Wanneer de ziel eens is van 't lichaem afgescheyden,
Twee wegen zyn'er maer, die haer dan moeten
leyden,

Den eenen leyden zal uw lichaem nae het graf,
Den anderen uw' ziel om eeuwig loon of straf.

Daerom hooverdijg mensch, wilt ryvelyk bepeyzen
Hoe dat gy naekt en bloot van hier zult moeten
reyzen;

Waer toe dan dag en nacht uw rykdom staeg
gezogt?

Waer toe al dat die aed, kasteelen in de logt?
Waer toe zoo zeer gezogt om uwen buyk te vullen?

Den welken, zoo gy weet, de wormen eten zullen;
Bepeyft dan wel de stof, waer af gy zyt gemaekt,

In eenen oogenblik, dat u het sterven naekt.
De Brakmans, om de dood te hebben zoo voor
oogen,

En nimmermeer te zyn van haer geweld bedrogen,
Die hingen eene kist benevens hunne deur,

Op dat zy zoud de dood aenwyzen 't aller uer.
Een Potte-bakkers huys is een' school om te leeren,

'Tis daer dat Godt ons zeyd, dat wy moeten
verkeeren,

Daer ziet men wat men is, en van wat stof ge-
maekt,

Waer in de schoonigheyd van allen mensch ge-
raekt.

Gaet stervelyken mensch, gaet aldaer onderzoe-
ken,

Hoe gy de wereld moet veragten en vervloeken,

Aenziet den valschen schyn, beken: u zelven wel,
Gy zult bevinden daer 'taenzigt van Jesabel.

Het peyzen van de dood, leert ook de zonden
vrieden,

Het is een' groote zaek geen' zonde te geschieden,
Geen middel is zoo sterk, zoo zalig en zoo goed,

Als 't overpeyzen wel, dat men eens sterven
moet;

Den duyvel tragt daerom dit peyzen te verdryven,
Hy weer dat dit den brand doet van ons vleesch
verstyven.

Indien een kleyn verlies, van goed, of ander'
zaek,

Ons 't midden in den nacht dikwils beneemt
den vaek;

Moet dan 't gedagt der dood niet hebben meer-
der kragten?

Moet m'haere' onzekere' komst met vrees niet
staeg verwagten?

Indien men is bezorgd dikwils om eenen niet;
Moet men niet zyn bezorgd voor 'tgen' maer
eens geschied?

'Ten is niet al genoeg dat wy eens 't leven derven,
Het is noodzaekelyk dat wy eerst leeren sterven:

Eer den soldaat zig gaet begeeven tot den slag,
Ziet men hem offenen de wapens allen dag.

Zoo ook om dat de dood komt op onzekere' tyden,
Moet men goeffend zyn en veerdig om te
stryden,

Zoo den Apostel zegt, op een dag onverwagt
Den Heere komen zal als een dief in den nacht.

'T gebeurt gemeynelyk als wy daer mint op
peyzen.

Dat ons de bleeke dood nae d'eeuwigheyd doet
reyzen:

Als men meest is bezorgd om rykdom, hoo-
gen staet,

Ennog veeljaeren telt, breekt hy ons levensdraed.
Ons leven is doorgaens gelyk de weevers spoelen,

Zoo Job aen ons geuygt, zonder eenig gevoelen;
Daerom moet van ons zyn altyd de dood ge-
vreesd,

En alle aerdsche zorg gebannen uyt den geest.
Den eersten slag des doods is vreeze van te sterven,

Die 't hert belaaeden heeft, zoekt dit vermaen te
derven;

Den Koning Saul scheen in 't minste niet be-
schroomd,

Eer de schim des Propheet's by hem te voor-
schyn komt,

Die hem voorzeyd dat hy zelfs binnen weynig uren
Met zyn' zoons in den stryd de dood moeste be-
zueren;

Deez' woorden hebben dus benepen zyne ziel,
Dat hy fluks zonder magt als dood ter aerde viel.

Hy die dit leven mint, wat zal hy niet gevoelen,
Hoe zal het niet den brand van zyn' begeerte
koelen!

Als men hem zeggen zal 'tis met u ook gedaen,
Gy moet in korten tyd de dood-steek onder-
staen.

Wat zal een wereldsch hert alsdan niet moeten
lyden,

Wanneer het voor zig ziet de uer en leste tyden!
Wanneer het word ontbloot van al wat het be-
mint,

Berooft van alle vreugd, waer toe het was gezind;
Wanneer het zeggen moet: Daer zal niet meer
naer deezen,

Voor my noch Zon, noch Maen, noch Logt,
noch Wereld weezen,

Noch kind, noch vriend, noch vrouw, den
tyd die is voor-by,

Ik sterf deeze uer vooral, en alles sterft voor my!
Vaert wel, o aerdsch vermaek! vaert wel, myn
goed en landen!

Vaert wel, ik verlaet u, vrouw, kinders, weerde
panden!

Vaert wel: de wreede dood en kan ik niet ontvlien
En in dit sterfelyk vleesch zult gy my niet
meer zien.

Hoe zal 't mer 't lichaem gaen, van de ziel af-
gescheyden?

Geen ander lot, eylaes! en heeft het te verbeiden.
Als zeven voeten land, niet als een duyfter graf!

Het gen' de leevende zoo dikwils schrik ingaf.
'T word met den voet gestampt, de padden en
de wormen

Zullen 't ellendiglyk doorknaegen en befformen,
'T word als een doode peerd op 't veld, of
doode koe,

Waer voor elk haest passeert, en douwt den
neuze toe.

Den wyzen Salomon verwonderd zig met reden
In deez' miserien; in deeze ellendigheden:

Zoo mensch en peerd, zeyd hy, sterven een'
zelve dood,

Wat baet her dat ik zoek te zyn in wysheyd groot?
Schoon dat m'een boom, zeyd Job, gaet kappen
ofte froeyen,

Hy houd zyn vogt nog by, en hy zal weder
groeyen,

Maer zoo de dood ons velt en zend te grave-
waert,

Wy zyn zeer haest vergaen in aschen, stoffen aerd.
Doch dit is 't meeste niet, het welk wy moeten
schroomen,

Maer wat hier naer de ziel tot lot zal overkomen:
Die peyt binnen eene uer, dat zal voor zeker zyn,
Of eeuwig in de vreugd of eeuwig in de pyn.

Hoe zal alsdan het hert niet zugten ende treuren?
Want niemant zeker weet, wat lot hem zal ge-
beuren;

Hoe het doorsteeken word van vreeze, pyn en
rouw,

Geen tong ter wereld is, die het uytleggen zou.
Naer al deez grooten angst zal nog een' zaek ver-
schynen,

Die voor de zondaers niet zal baeren minder pynen,
Te weten, dat heel klaer voor oogen zullen staen
De zonden kleyn of groot die men ooyt heeft
gedaen.

Hoe zal den zondaer dan beschaemd zyn en be-
klaegen

Zyn ongelukkig lot, en zyn verleeftde dagen!

Ellendig als ik ben! wat volgt my nu ter tyd
Van al myn' dwaeze daen, wat voordeel en profyt?
Als dat ik heb vergramd den Opper-heer der
Heeren,

Die zal met alle recht tot my zyn toorn keeren,
De vrenden zyn vergaen, wat blyft'er over dan?
In 't minste geen gepeys, dat my vertroosten kan.

Dit zyn de doornen al, die my door 't herte steeken.
Benauwende myn geest, en myne ziel doorbreken.
Wat een verblid bedrog! word misschien my
bereyd

Voor de vreugd van eene uer, een' pyn voor
eeuwigheyd!

Het zoud my beter zyn dat ik nooyt waergebooren,
Als Godt 't hebben vergramd en eeuwig gaen
verloren!

Wat baet het nu dat ik de wereld heb gediend,
Zook Gods vyand ben in plaets van zynen vriend?
Men zal deez' droeve smert nog met eene ander'
paeren,

'T gene is de rekening, die men zal openbaeren,
Dit is het meeste werk dat men kan onderstaen:
Want zy moet zyn voor Godt, die alles weet,
gedaen.

De zelfte duyvelen zullen ons doen afgrizen,
En in onze leste uer een' meerder' vrees oprizen,
Die ons hadden te voor de hope voorgeleyd
Der groote goedheyd Gods, en zyn' Bermher-
tigheyd.

Zy zullen 't Oordeel Gods alsdan stellen voor
oogen,

En zyn' Rechtveerdigheyd ons klaerlyk betoogen,
Dat hy niet heeft voor onsgegeven zynen Zoon,
Dat ieder na zyn werk ontfangen zal den loon.

En ik die heb gedaen zoo menig kwaede werken,
Onkuyfcheyd en bedrog, gelyk men kan bemerken,
Indien volgens zyn' vrugt veroordeeld word
den boom.

Wat kan myn' hope zyn, als bitterheyd en
schroom?

Veel beter had de hel my leevende ingezwolgen,
Als dat ik mynen Godt vergramd had en verbolgen;

Vermaledyd moet zyn den dag, de uer, den tyd,
Als ik aen mynen Godt heb aengedaen den stryd.

Gy kont my nu met recht, Heer, zeggen deez
reden:

Gy die den duyvel eerd', gaet met den duyvel
treeden,

Gaet vraegt hem uwen loon, gy hebt gevolgd
zyn raed.

'Kbelyde myne schuld, 'k beken, ó Heer! myn
kwaed.

Ik wenschte dat'er tyd aen my waeregegeven,
Ik zoud den strengften van geheel de wereld leeven.

Eylaes! het is te laet, verloren is den tyd,
Daerom heb ik verdiend te weezen gekalyd.

Den stryd des doods komt aen, den meesten
stryd der stryden,

Den Zieken word vermaend van zyne leste tyden,
'Tgewyde keertse-licht steekt men hem in den
vuyft,

Dan smeekt hy Godt om hulp eer hy van d'aerd
verhuyst.

Dan stelt hy zynen troost, zyn' hope en zyn be-
trouwen

In die gezegend is ver boven alle vrouwen,
MARIA, Moeder, Maegd, gewoone by te staen

Die haer in d' uer des doods uyt herte roepen aen.
De ziele wilt uyt 't lyf, in haer is geen verbeyden.

Elk lit-maet voelt zyn' pyn ter oorzaak van dit
scheyden,

De sterfte van gemoed zyn zelfs vol schrik en
vrees.

Het gen' *Hilarton* in zyn vertrek beweest.

Dien heyl'gen Man had hier reeds zeven mael
thien jaeren

Zyn Heer en Godt gediend, navolgens zyn ver-
klaeren:

Gaet uyt, wat vreesst gy dan? Gaet uyt, zeyd
hy, myn' ziel;

Nogtans in haer vertrek in groote vreeze viel.
Indien hy heeft gevreesd, dien Man onder Gods
Mannen,

Hoe zal het met de ziel der booze zondaers
spannen,

Die zoo veel jaeren heeft gewenteld in het kwaed
Wie zal hy roepen aen? Wie word zyn toeverlaet?

Indien hy ziet omhoog, hy zal het zweerd aen-
schouwen

Van Gods Rechtveerdigheyd, die hem dreygt te
benauwen,

Slaet hy zyne oogen neer, hy ziet 't graf open staen
Bereyd om met'er haest zyn lichaem te ontfangen;

Ziet hy zyn eygen in, hy ziet zyne eygen wonden,
Hy ziet zyn' ziel besmet, bevlakt met veele zonden;

Hy ziet rondom het bed Engels en Duyvels
staen,

Die wagten wie van hun de prooye zal ontfangen.
Ziet hy van agter hem, hy ziet zyn' vrienden,
knegten,

Die nog niet met de daed, maer met de woorden
vegten,

Om zyn verpaerde geld, om zyn geschraveld
goed;

Hy vlugte indien hy wist waer dat hy vlugten
moet.

Het gen' verloopen is, verging gelyk de winden;
In 'tgen' toekomende is, en is geen eynd' te vin-
den:

Eylaes! wat zal hy doen in deez' benauwden
nood?

Maekt u reysveerdig mensch, in tyden voor
uw' dood.

De ziele moet'er uyt, geweld kan niet meer bae-
ten,

Zy moet het lichaem naekt, gelyk het was, ver-
laeten,

Een lichaem zonder ziel is van gesteltesis,
Net zoo als eene klok, die zonder klepel is.

Wat agt men 't lichaem niet van eenen Vorst in
't wezen?

Naer het gestorven is, hoe word het niet mis-
prezen?

Waer in is dan vergaen die groote Majesteyt,
Dien edeldom, die magt, en die verheven-
heyd?

Hy, die de wereld deed door zyn gezigte beeven,
Die geen mensch en durft aanspreken in het
leven,

Als met geboogde knien, en met een' diepe
oedmoed;

Alles is nu voorby, gelyk een watervloed.
Zegt, waer is *Cesar* nu, met zyn' verhevenhe-
den,

Zyn' schatten, edeldom, en overloedigheden
Van zyn' soldaeten al; zyn' legers groot van
kragt,

Zyn' Princen, zyn' Barons, en zyne onwin-
baer' magt?

Het opzet van zyn' lust, zyn' peerden gelyk
leeuwen,

Waer afgeen' weégade te zien is in deezee eeuwen;
Waer zyn de handen all' van zyn' vermaerde
jagt,

De vogels van gezang, en all' zyn' hofsche pragt?
De kamers opgepronkt met allerley' cieraeden,
Van peirels, van fyn goud; zyn' kleed'ren en ge-
waeden,

Zyn bedde van yvoir zeer kostelyk en zagt,
Zyn koninglyken Troon en Kroon zoo ryk gaegt.

'Thayr dat blonk als de zon, zyn aengenaeme
wezen

Van Princen zoo gevreesd, de wereld door ge-
prezen;

Waer zyn deez' dingen all'? Waer is zyn' Ma-
jesteyt?

Alles is door de dood vergaen en neergeleyd.
De dood en ziet niet aen de hoog verheven
Troonen,

Den Myter en den Staf, de Scepters en de Kroo-
nen,

De Hooghheyd van een Prins of van een Kar-
dinael,

Zy moeten all' gelyk passeeren door het stael.
Den Rechter word gerecht, de tong der Advoc-
caeten,

Den list der Practisyfyns en kan hun geenzins
baeten;

De brooze schoonigheyd van eene teere Maegd,
De ketenen van goud, de kleeren die zy draegt.

Den wyzen Medecyn, Drogist en Apotheker,
Zy moeten drinken alle uyt eenen zelven beker,
Den meester of den slaef, 't zy edel, arm of
ryk,

Zy spaert niemant die leeft, het is haer al
gelyk;

'Tgaet als in 't kaarte-spel, als gy komt op te
heffen,

Gy zult zomtyds een zot, een' vrouw, een kon-
ning treffen,

En zomwylen een aes, acht, zeven, negen,
thien,

Gelyk dat zal het lot van de fortunyn voorzien.
De dood speelt zoo haer spel, 't zy joufvrouwen,
't zy heeren,

'Tzy jong, oud, arm, ryk, gelyk het lot zal
keeren,

Heft zy uyt 's werelds dal, als zy komt, gy
moet voort,

Z'is onverzaedelyk, en niemant aen en hoort.
Wat volgt'er naer de dood, 'ten zy een enkel
laken?

Dit is het rykft juweel, dat men bereyd kan
maeken,

Dit graf dat word uw huys van zeven voeten
lank,

Vol doode beenderen, vol vuyligheyd en stank.
De wereld scheen te kleyn aen grooten *Alexan-
der*,

Hy heeft niet meer gehad als 't lichaem van een
ander;

Bedekt te zyn met aerd, dit is de leste eer,
Niemant naer zyne dood en kan ontfangen meer.
Helena werd gaegt een peirel van de Grieken,
Haer overchoon gelaet en lippen rood als krefken,

Heeft naer haer' dood geweest betrappeld met den voet,
 Getreeden op het hoofd, zoo men een ander doet.
 Waer is uwe eer en glans, ó wereld! uw' rykdommen?
 Waer is uw' glorie, waer is uw' magt gekomen?
 Vrienden, waer laet gy my in deezen zwaeren druk?
 Hoe! word zoo haest gekeerd het wiel van myn geluk?
 Die zagen *Jesabel* in schoonheyd, eer vermeten
 Door het recht oordeel Gods, van d'honden opgeëeten,
 Haer' handen, voeten, hoofd, alleenlyk verzaemd,
 Zoo dat maer overbleef haer opgedroogd geraemt.
 Haer hebbende gezien te vooren frisch van lejen,
 Als een goddine-beeld van ieder aengebden,
 Elk een verwonderd, zeyd: Is dit die *Jesabel*?
 Is dit die Koningin, Princes van Israël?
 Daelt nu eens met den geest in 't graf der ryke Heeren,
 Aenziet hun vreemde staet, daer zult gy wonders ders leeren,
 Ziet eens hunne oogen aen en wel bespraekte tong
 Die door haer' zoetigheyd heel' Koningryken dwong.
 Ziet die gy hebt gekend zoo aengenaem van weezen,
 Of gy nog zeggen kont voorwaer het is den deezen.
 Tusschen Koning en slaef, arm, edel, kleyn en groot,
 Daer en is geen verschil te vinden naer de dood.
 Bemerkt dit gulzig mensch, en wilt het overdenken,
 Die maer geschapen schynt om t'eeten en te drinken,
 Die nooyt op Godt en peyst, als of'er geenen waer,
 Gy die dag ende nacht loopt uwe lusten naer,
 Die anders niet en weet als van geduerig brassen,
 Van drinken lekker wyn uyt volgeschonken tassen,
 En volgens uwen drift en uw bedorven aert;
 Gy zult, eer gy het meynt, loopen ten graveaert.
 Gy opgeblaezen mensch, die handelt uw' dienaeren,
 Niet gelyk slaeven zelfs, maer of zy beesten waeren,
 Die zonder reden slaet, smyt en vermaledyd,
 Doorgrond wat dat van u zal worden met'er tyd.

Ellendig als gy zyt! waer toe zyn uw' rykdommen,
 Gemerkt gy hier gansch naekt op d'aerde zyt gekomen?
 Naekt zult gy wederom ter aerde zyn gedaen,
 Naekt zal elk een voor Godt zyn vonnis hooren aen.
 Waer toe, gy lekker tong, uw' dienaers zoo bestormen?
 Uw lichaem en dient maer tot spys en aes der wormen.
 Ik laet het in het graf; laet ons zien by geval,
 Wat weg dat naer de dood de ziele neemen zal.
 Nooyt heeft een mensch die leeft in deezen weg getreeden,
 Het is een engen weg, een weg vol duysterheden,
 Waer zal de ziele gaen in zoo een vreemde land,
 Die van de Engels nooyt verdiend heeft onderstand?
 Daer is geen twyffel aen, den weg die is te schroomen,
 Om 't oordeel van den Heer, dat eens zal overkomen:
 Dit oordeel zal geschiën met zoo een strenge recht,
 Da'er geen voordeel is voor meester noch voor knecht.
 Hoe haest dit word gedaen en kan geen mensch vermonden,
 Hoe ligt den Rechter is om 't vonnis te verkonden,
 Haer' ligt de rekening ons levens word gedaen,
 Zonder in 't minste deel een punt voor-by te gaen.
 De zonden kleyn en groot, bedreven in ons leven,
 Die zullen tegen ons getuygenisse geeven,
 Al het verholen kwaed zal komen aen den dag,
 Het welk vergrooten zal ons jammerlyk geklag.
 Maer wat zal t'alsdan zyn, indien wy moeten hooren
 Het vonnis van te gaen voor eeuwiglyk verloren!
 Hoe groot zullen dan zyn de pynen van het berr,
 Als'er van zaligheyd, noch troost, noch hope werd!
 Godt van Barmhertigheyd, en Goedheyd boven maeten!
 En wilt doch in de dood den zondaer niet verlaeten,
 Vergeeft, ó Heer! vergeeft, scheld schuld en boeten kwyt,
 Door 'tyden van uw Zoon Jesus gebenedyd.
 Erkent de creatuer door uwe hand geschapen,
 Die in het Doopzel is geteekend met uw wapen,
 Genade, goeden Godt! toont uw' medoogentheyd:
 Want buyten u, ó Heer! daer is geen zaligheyd.

KORT BEGRYP EN WAERE LEER VAN HET OORDEEL VAN DEN HEER.

G Een mensch ter aerde leeft, die wel kan overweegen,
 Wat zaeken dat'er zyn in 't Oordeel Gods gelegen;
 Chrystostomus nogtans bezonder dry vertelt,
 Die onder ander' zyn van CHRISTUS voorgesteld:
 Zyn' Magt, zyn' Majesteyt, zyn opperste Vermoegen,
 Waer door als Rechter zal aen allen mensch vertoogen
 'Taller strengste onderzoek, bewys van alle daed;
 Van al dat is gepeysd, gesproken goed en kwaed;
 Het vonnis dat met recht aen ieder zal gebeuren;
 'Tgene onberropelyk in d'eeuwigheyd zal dueren;
 Deez' zyn zoo schroomelyk, dat d'allersterksten man,
 Door het gepeys alleen van vrees verdorren kan.
 Men zal voor Godes komst veel teekens zien verschynen,
 De welke afgryzelyk de menschen zullen pynen,
 Als schrikkellyke pest, oorlog en dieren tyd,
 De Vorsten tegen-een zal men zien in den stryd.
 De komst van Anichrist zal ook een teeken weezen,
 De plaets en zyn' geboort vind men genoeg te leezen,
 Zyn' valsche leeringen, zyn' leven en zyn dood,
 Waer van hier d'uytlegging te lang is en te groot.
 De beevingen der aerd, en ander' wonder werken,
 Die men zal in de logt en op de aerde merken,
 Zullen genoeg den tyd van 't oordeel ons doen zien,
 Als klaere teekens geeft Hieronymus vyfthien.
 De waters van de zee zullen zig zoo verheffen,
 Dat zy bet hoogst gebergt verr' zullen overtreffen;
 Die, weezen zal tot straffe uwer booveerdigheyd,
 En eergierigen geest en opgeblazendheyd.
 De zee die zal daer naer zoo diepe nederdaelen,
 Dat men geen grond zal zien of kunnen agterbaelen;
 Waer door dat Godt betoont met onverschikten schyn,
 Dat by die zig verhest, eens zal vernederd zyn.
 Een growelyk geschreeuw van allerhande dieren,
 Die zullen vreezelyk brisfchen, buylen en tieren,
 Zal voor het wereldsch volk staeg weezen een vermaen,
 Dat zy volgens hun werk baest zullen loon ontfaen.

De waters en de zee die zullen alle branden;
 Dit is een' klaere blyk voor die hier leeft in schanden,
 Die zwemmen in de zee van bunne onkuyfche lust,
 Dat hun verwacht een vuer dat nooyt word uytgebluscht.
 Zelfs uyt het kruyd der aerde en uyt de plant der boomen,
 Zal voor de moordenaers, dood-slayers, bloed uyt-komen;
 De onbezielde plant, van hun bedreven kwaed
 Zal roepen eene wraek, die tot den Hemel gaet.
 De vogelen der logt zullen te zaem vergaeren,
 Nuttende spys noch drank, all' teekens van bezwaeren;
 Voor u die dronkaerd zyt en gulzig zyt van aert,
 Het solfer en het pek word voor uw deel bewaerd.
 Al waer is gebouwd, zal vallen, ommekeeren,
 Om u, ontruyflijg mensch, uw' dwaesheyd te doen leeren,
 Dat gy meer zorge draegt voor buyt, en weynig goed,
 Dan gy voor uwe ziel of voor den Hemel doet.
 Nooyt heeft merder tempceft ter wereld opgerezen,
 Noch daer zal in de logt geen schrikkellyker weezen,
 Dit teeken word gemeyn voor de zondaeren al,
 Met wat maet dat gy meet, dat men u meeten zal.
 Tegen malkanderen zullen kloppen de steenen,
 En zullen byzelen, om dat er geen beweenen
 In u en heeft gewest der zonden altemael;
 Gy hebt Gods Woord verfoeyd, gy schein gemaakt van stael.
 De beevingen der aerd zullen't zoo doen vergrouwen,
 Dat'er noch mensch noch beest zig regt zal kunnen bouwen,
 Zoo dat de aerde zoud verwerpen den zondaer,
 Dat bet ten vollen niet 't gebod van Godt en waer.
 De aerde word gelyk, zonder boogten en bergen,
 Dit zal de Koningen en de Monarchen tergen,
 Om dat'er geen verschil en zal weezen hier naer
 Tusschen Keyzer of slaef, Koning of bedelaer.
 De zondaers hier en daer zullen uytzinnig loopen,
 Om dat'er geenen troost voor bun is te verbopen,
 Het kwaed dat is geschied, den tyd die is vergaen,
 D'Engels en d'Heytigen zullen bun tegenspan.

All' de doods-beenderen die zullen open leggen,
De graven alle ontdekt, om u zondaer te zeggen,
Dat gy niet hebt geloofd, dat uwe zonden zwaer,
En alles weezen zoud in 't Oordeel openbaer.
Het beeld sterre-licht zal uit den Hemel vallen,
Zoo ons den Heer voorseyd, dit om uw dertel mal-
len,

Dat gy onwerdig zyt den Hemel aen te zien,
Geen meerder wonderbeyd en zal'er ooyt geschiën.
Voor 't lef de menschen alle in 't leven zullen sterven,
Geen zoo vervalscht kouleur, of 't zal vermaek doen
derven,

Des werelds schoonigheyd die zal alsdan vergaen,
Vermids dat geene zaek zal in haer wezen staen.
CHRISTUS den zondaer zal aenspreken op die tyden:
Eskent My, ziet My aen, booswigt, verkaledyden,
Ik heb om uwent wil gedaeld uit 's Hemels Hof,
U 't leven ingestort, en u gewekt uit 't stof,
Ik ben geworden Mensch, dit om geene and're zaeken,
Als dat ik u en all' heb willen zalig maeken.
Ik heb gevas, gezwweet, ziet deez' myn' klanden
aen,

Waer mede dat ik heb u zoo veel goeds gedaen.
Om u heb ik gewest, en om uw' schuld te hoeten,
Genageld aen een Kruys, doorstagen Handen, Voeten,
Bespogen en beschimpt, naekt en beschaemd ge-
roond,

Myn Lichaem heel gescheurd, met doornen zelfs
gekroond,
Voor u heb ik gestort myn Bloed en zelfs myn Leven,
Myn Lichaem en myn' Ziel u tot een pand gegeven.
Heb ik meer kunnen doen om uwe zaligheyd?

Mye' Wonden tuysen dat ik heb geen' pyn' ontzeyd.
En wat hebt gy gedaen tot dank van deeze daeden?
Veragt myn' hoogsten Naem, den armen mensch
verraeden.

Gy hebt den stap gevolgd van 't yff'lyk belsch ge-
spuyt,
G'hebt my weêrom gepynd, gehangen aen een kruys.
Myn Lichaem weêr doorkersd, met droefheyd over-
vallen,

Door al uw wulpsch bedryf en door uw dertel mallen,
G'hebt myn Gebod verfoeyd, getrappeld met den
voet

Den kostelyken schat van myn vergoten Bloed.
Myn Zegen, Hemel, Kruys, heb ik u opgedraegen,
En tot myn Hemelryk heb ik u komen vraegen;
G'hebt myn verzoek vermaed, den duyvel aen-
geboerd,

Die u zal open doen d'ingang van d'belsche poort.
Celyk men klaer zal zien wat ieder heeft bedreven,
Zoo word ook klaer gezien van ieder CHRISTI leven,
Zyn arbejd, bonger, dorst, geweën, tormenten
groot,

Wat by verdraegen heeft voor ons tot aen zyn dood.

Den beyl'gen THOMAS zegt: dit zyn geweest de re-
den,

Waerom dat CHRISTUS heeft de Wonden in zyn'
Leden,

Naer zyn' Verryzenis heel glorieus bewaerd,
Daer op de waerbeyd zelfs aen de zondaers ver-
klaerd:

Ziet den Mensch, die gy hebt gekruyst, zyn' Zyde'
doorsteeken,

Van hoofde tot den voet vol wonden en gebroken,
Decze is tot uw geluk geweest open gedaen,

En gy uyrzinnig mensch weygert daer in te gaen.
Alsdan belyden zult, regt is den weg des Heeren,
En zult niet weten waer u wonden noch u keeren;

Gy dan bekennen zult, dat geene pyn te sel,
Voor uw' verdiende straf, te vinden is in d' bel.

Duyft Heyl'gen zult gy zien, en all' de vuer'ge Wetten
die zy hebben bewaerd, die zal men vooren zetten,

Uw' vyanden bemint, was een gebod, geen raed;
En g'hebt hun niet bemind, maer bovendien ge-
baet.

Wat zal uwe antwoord zyn? Ik was een man ver-
beven,

Het was tegen myne eer, had ik het bem vergeeven.
Bemerkt of Joseph niet zyn' Broederen ontmoet,
Die hem badden verkogt, en alle vriendschap
doet.

Ziet of David zig wilde op Koning Saül wreken,
Als by dien vyand kon zeer ligtelyk doorsteeken.

Aenziet ook Stephanus, hoe dat by heeft geleefd,
Of voor zyn' vyanden by niet gebeden heeft?

Komt voort onzuiver mensch, zegt wat u kan ver-
sterken:

Verbood ik u niet staég alle uwe onkuyfscbe werken?
Wat zegt gy? Ik was krank, genegen tot het kwaed?

Agnes, een' teere Maegd van twaelf jaer voor
u staet.

Die overwonnen heeft all' deez' genegentheden,
Paulus was by niet krank, en heeft by niet besre-
den

Kloekmoediglyk den geest der vleeschelyke kragt,
En als een minzaam lam in slaevernye gebragt.

En waert gy niet verpligt van by te staen de ar-
men,

Die kwamen allen dag aen uwe deure karmen?
Cy zegt: Myn' kinderen en huys-gezin was groot,

Ik vreesde van bier naer te hebben zelfs van
'nood.

Was Abraham niet rijk met veel huys-volk en goe-
den,

Nochtans heeft by gezogt de pilgrims wel te voeden.
Indien uw kind zoo doet, kinds kinders en zoo
voort,

Nooyt zal den armen mensch van iemand zyn
verboerd,

Minnaers van uwen buyk, 't waeren te zwaere
lasten.

'T kastyden van uw vleesch door het gebod van
vasten.

Gy waert niet kloek genoeg; ziet maer Francis-
cus aen,

Die uytgemergeld was, en kwaelyk regt kon slaen,
Wiens vallen heeft geduerd den loop van gansch
zyn leven.

Dominicus die zal u een exempel geveën,
Die zyn vleesch allen dag kastydde tot het bloed.

De Heylgen tooonen klaer de seylen die men doet.
Verstaet dit die den Heer en bunnen Godt vergee-
ten,

Al wat gy peyst en doet is zekerlyk gewecten,
'Tzal een-mael aen den dag verschynen sonne-
klaer,

Zelfs of bet in het diepst der bel bedreven waer'.
In eenen oogenblik zal ieder een verryzen,

In eenen oogenblik zal Godt aen elk bewyzen
Al wat by heeft gedaen, bet zy goed ofte kwaed.

Geen' zaek hoe lang geschied, de welk verbolen
staet,

Hy zal niet alleer tot het kleynste kwaed opbaelen.
Maer den rechtveerdigen zal ook tribuyt betae-
len:

De werken van de liefde en van barmhertig-
heyd,

Of by die heeft gedaen uyt enkel ydelbeyd.
Uw Biegten altemaal en uw Communiceeren,

Of zy zyn wel gefebied zal men examineeren,
Of gy godvrugtiglyk de Misse hebt geboerd,

Of gy godvrugtiglyk niet hebt geweest gestoord?
Daer is geen twyffel aen, zult moeten geveën reden,

Der werken van de deugd en van rechtveerdigbe-
den,

Dat den Heer onderzoekt maer zonden zwaer
en groot,

Die daer van zyn bevyrd en lyden geenen nood.
'T bestieren van uw huys zal men ook agterbaelen,

Of gy niet hebt geweest oorzaak van veel schandae-
len,

Of gy uw' kinders hebt den regten weg geleyd,
En pligtiglyk gezogd voor hunne zaligheyd.

De zorge bovendien voor alle uw' huys-geuooten
En zal op deezen dag niet weezen uytgestoten,

Hebt gy niet wel geleet op hunne daeden al,
Een' strenge rekening men van u vraegen zal.

Voor zoo een magt van volk en voor des Hemels
Schaeren,

Zal men uw' zonden all' en boosbeyd openbaeren,
Der daeden niet alleen, maer zelfs van elk ge-
dagt,

Dat anders nooyt en heeft als in uw' ziel ver-
nagt.

Onkuyfscbeyd, overspel, waer zy moesten gebeuren,
In 't midden van den nacht, getuygt alleen de
mueren,

Valsche getuygenis, en moord, en dieverryen,
Die zal een ieder klaer als in een spiegel zien.

Hoe is uw' ziel berouwd! hoe komt gy niet te bee-
ven,

Als gy een' groote zonde of misdacd hebt bedre-
ven,

Het welk gy biegten moet; hoewel dit byst se-
creet,

En dat dit maer alleen een mensch op d'aerde
en weet:

Voor uw' belydenis 'tgepeys doet u beschaemen,
Veranderen van verwe, optrekken uw' wenk-brae-
men,

Gy zugt, gy weent en klaegt, en naer de biegt
gedaen,

Gy wenscht uw leven nooyt den Prieester te zien
aen.

Gy zoekt een anderen. Maer in den dag van
't Oordeel,

Niemant die heeft geleefd en zal daer hebben voor-
deel,

Godt in uw aensigt zal uw' boosbeyd tooonen klaer,
En die voor al het volk daer maeken openbaer.

Den duyvel die zal zelfs in deeze leste tyden,
Al schynt by schaemteloos, een' groote schaemte ly-
den,

Als heel de wereld word zyn' boosbeyd uytgeleyd,
Zyne opgeblaezenbeyd en zyne ondankbaerbeyd.

Men zal van d' Heyligen ook klaerlyk merken,
Op deezen jongsten dag hun zonde en kwaede werken,

Die zy hebben gebiegt en bitterlyk beweend,
Waer door hunne eer en lof niet weezen zal ver-
kleend.

Met David den Propheet zullen dit lied volbrin-
gen:

'S Heerens Barmhertigheyd zal ik voor eeuwig
zingen.

Zy zullen geenzins zyn aen bunnen Godt rebel,
Maer als veroveraers van duyvel en van bel.

Het vonnis word geveld voor aller eeuwigbeden,
'Tis onberruopelyk, daer is niet te vertreden,

Dan zal d'aerde cyndelyk in uer en vlam ver-
gaen,

Van al wat in haer is zal'er niets blyven slaen,
Noch boom, noch berg, noch stad, kasteelen noch
gebouwen.

Hoe zal het werelds volk dan weezen in benau-
wen,

Als CHRISTUS zeggen zal: Wee u, gy ryken
mensch!

G'hebt hier uw troost gebad, en alles na uw
wenscb.

*Vermaledyd den dag wanneer gy wierd geboren!
Vermaledyd uw' tong, wellusten en trezoren!
Uwe oogen, leuen, dood, vermaledyd uw' ziel!
Uw lichaem van gelyk, waer med' g'in zonden viel.
Heer, die zyt alle goed, waer zullen deeze vlugten?
In 't vuer, in eens plaets van traenen en van aug-
ten.*

*Hoe lang? In eeuwigheya. Eeuwig in 't eeuwig
vuer!
Met all' de duyvelen in 't grouwelyk getier.
Voor u en heeft den Heer niet d'hefcher kuyt ge-
schapen;*

*Maer voor de duyvelen: gy hebt gevoerd hun wapen,
Gy hebt hun nagevolgd, gebouden hun partye,
Gy zult voor eeuwiglyk zyn in kunn' s'aeuerye,
Aldaer word gy beroofd van 't Aengezigt des Heeren,
'Tgene is de meeste pyn, zoo de Doctoren leeren;
Gy branden moet in 't vuer, o pynen nooyt geboord!
Een vuer het ger: de ziel en lichaem heel doorboord.
Gelyk dat heeft den Heer geschapen voor de goede
Veel zaeken tot hun troest, zoo heeft hy tot een' roede
Geschapen menig zaek tot straffe van het kwaed,
De boosheyd Godt den Heer nooyt ongestraft en
laet.*

*Hier zal ik nu niet veel van all' deez' dingen zeggen,
Vermids dat ik verbop' dit elders uyt te leggen;
Niets kan'er van den mensch bepeyd worden zoo
fel*

*Als de tormenten, die bevonden zyn in d'hel.
Een onuytblufschbaer vuer, vol van senynde dieren.
Die stadig door het lys van de verdoemde zwieren,
Die door het vuer gevoed, steeken dies veel te meer,
Door d'hitte van den brand, den vyand van den
Heer.*

*o Alverfindend' vuer! geen' wraek is'er te vinden,
Die deez' gedierten ooyt of zondaer zal verfinden;
Maer altyd pynen zal met deezen sellen brand,
Daer eeuwig is geween en knerseling van tand.*

*Naer dat het vonnis van den Heer is uytgesproken,
[T'gene inder eeuwigheyd nooyt weezen zal ge-
broken]*

*De kwaede gaen in pyn, de goede gaen in vreugd,
De gene hun is bereyd tot loon van bunne deugd.
CHRISTUS zal triumphant alsdan ten Hemel vaeren,
Verzeld met d'Engelen en all' de Hemel-schaeren,
Zingende glorieus een' hemelsche Muzyk,
Eeuwig Jeruzalem! gelukkig Hemelryk!
Voor den verdoemden boop zal d'aerd' zig open
scheuren,*

*Nooyt zulk een groot getier en zal'er meer gebeuren,
In eenen ooenblik met grouwelyk gebuyl,
Ieder versinken zal diep in den hefschen kuyt,
Met all' de duyvelen. Met reden moet ik heeven:
Want geen' bembertigheyd en word'er meer ge-
geeven.*

*Wee u, ellendig menschl! gy zult ten allen tyd
Verworpen zyn van Godt, vervloekt, vermaledyd.
Zondaers, dit is uw eynd, deez' weg zult gy be-
treeden;*

*Waer gy in blyuen zult voor aller eeuwigheden,
Vervurend' van 't d'eschyn Gods, met duyvelen
verzeld,*

*Van d'hefsche monsteren en beulen staeg gekweld.
o Vuer! o eeuwigheyd! o duyvelen, o zinnen!
Gy moet door dit geloof uw' lusten overwinnen,
En zoo gy dit geboeft en niet beweegd en word,
'Ten baet niet dat men u hier tot de waerheyd
port.*

*Zoo gy uw appetyt wilt volgen als de dieren,
En uw wellusten wilt na wezen zin bestieren,
Als of nooyt rekening aen Godt moest zyn gedaen,
Verwagt dan vry den loon, gelyk gy hebt verstaen.
Godt geeve dat gy moogt de zoete woorden hooren,
Die CHRISTUS spreken zal aenall' zyne Uyzverhooren,
Op dat gy moogt ontsaen de kroon van zaligheyd,
En met hem zyn verbeugd in aller eeuwigheyd.*

*De Schryvers der Natuer die geeven ons te lezen,
Hoe wreed dat is den leeuw, hoe schroomelyk
van weezen,*

*Moe magtig en hoe stout, ja 'tallersterkste dier,
Dat hy is als een lam, aenziende maer het vier.
Heel zynen moed verflauwt, want hy verliest zyn
magten,*

*Hy legt zyn' wreedheyd af, hy staet als zonder
krachten,
Hy word tam en bevreest, zyn hittig bloed
verkruypt,*

*Zoo darhy neemt de vlugt, in diepe hollen sluyp.
Men ziet u, zondaer, ook als eenen leeuw ver-
schynen,*

*Stout in te zondigen, gy vrees geen hefsche pynen,
Biege-vader, Predikant wilt gy niet hooren zen,
De welke menigmael u geeven schoon vermaen.
Is 't dat gy niet en vrees, noch schroomt de hel
sche vlammen,*

*En is 't dat gy volherd in Godt staeg te vergrammen,
Zyt erger als een leeuw, als alle wild gediert,
Het gen' beroofd van zin, in vremde wegen
zwiert.*

*Den Heere vraegt nogtans, dat g'uw boos leuen
laete,*

*Dat g'u bekeeren zoud, en slegt gezelschap haete.
Dat gy eens leevendig zoud daelen in de hel.
Om naer de dood t'ontgaen dit eeuwig ziele
gekweel.*

*Geen' tong ter wereld kan het minste deel vertellen,
Der yffelyke straf en groote pyn der hellen,
Alwaer het lichaem zal in volle vlammen staen,
Gepynigd in een vuer, dat nimmer uyt zal gaen.*

*De bitter hert knaeging van hunne binne-wormen,
Zal hun benaauwe ziel doorscheuren en bestormen;
Daer zal geduerig zyn een schroomelyk verwyrt,
Een gruwelyk gehuyt, een bitterlyk gekryt.*

*Waer door 'tonzalig volk aldus ten alle tyden,
Door woed' en wanhop' zal den Heer vermaledyden,
Dat hy de oorzaak is, dat zy veroordeeld zyn
Voor aller eeuwigheyd tot deez' vervloekte pyn.*

*Ieder vervloekt den dag op welk hy wierd geboren
En wenscht dat dien dag voor eeuwig waer verloren,
En dat hy zoud vergaen in alle duysterheyd,
Dat Godt geen rekening daer van ooyt voeren
leyd.*

*Waerom heb ik een' ziel onsterfelyk verworven?
Waerom en ben ik niet met 'slichts aenschouw
gestorven?*

*Waerom en was ik niet vergaen ende versmagt,
Voor dat ik heb geweest ter wereld ooyt gebragt?
Vermaledyd den schoot daer ik was ingenomen!
Vermaledyd de uer, als ik ben voortgekomen!*

*Dit zyn de liedekens en treurige muzyk,
Den toon waer op men zingt aldaer gedueriglyk.*

*Vermaledyd de tong! die nooyt geene ander' zaeken
Als laster-spreuk en vloek de monden uyt zult
braeken:*

*Vermaledyd de oor! die nooyt ander gerugt
En stemmen hooren zult, als weenen en gezugt.
Vermaledyd de oog! die nooyt en zult aenschouwen,
Als weedom, pyn en druk, ellenden en benauwen:
Vermaledyd de romp, die nimmer ander' vreugd
Als onuytblufschbaer vuer en vlammen voelen
meugt.*

*Ziet, voor een' korte vreugd, wat dat gy hebt
gewonnen,*

*Gy hebt een langen draed van droefheyd t'zaem
gesponnen;*

*o Dwaes rampzalig volk! vergaen is uwen tyd,
Schreeuwt, huylt zoo lang gy wilt, 'ten is u
geen profyt.*

*'Tgepeys der hefsche pyn is dienstig tot veel zaeken,
Om ons tot strengigheyd den weg bereyd te maeken,
Gelyk Hieronymus getuygenisse geeft,*

*Dat hy om dit gepeys heeft strengelyk geleefd.
Ook moer staeg dit gepeys bedwingen onze zinnen,
Om de tentation des duyvels t'overwinnen,
Als hy voor d'eerste mael ons met kwaed' luf-
ten kwelt,*

*Den schroom van deeze pyn moet worden
voorgefeld.*

*Wanneer gy word aenlokt tot vleeschelyk behae-
gen,*

*Proeft of gy in de vlam uw vinger kont ver-
draegen,*

*En zoo gy voor een' wyl niet in het vuer kont
zyn!*

*Hoe zult gy eeuwiglyk dan draegen d'hefsche
pyn?*

*Dit peyzen is ook goed om d'herten te verwek-
ken,*

*En om de vreeze Gods in onze ziel te trekken,
Dit kan ons boven al bevyden van het kwaed,
Indien wy wel bezien den loon die agter gaet,
Te weeten d'eeuw'ge dood: print dit in uw' ge-
dagten,*

*En wilt ten allen tyd van zondigen u wagten;
Voor een' dood-zonde alleen, gy weet wat
ongeval*

*Dat'er voor eeuwiglyk u overkomen zal.
Hoewel dat dit geral van all' de hefsche pynen,
Zyn onbegrypelyk, en zonder maete sehynen,
Men noemt gemeynelyk twee soorten princi-
pael,*

*Waer in begrepen zyn de pynen altemael.
De eerste word genoemd de pyne des gevoelen,
Die 't lichaem en den zin geduerig zal doorwoelen;
De zinnelyke lust zal haere straffe ontsaen,
Isvolgens dat zy heeft tegen Gods Wet gedaen.*

RYM-BESCHRYVINGE DER HEL. EN HAER' TORMENTEN FEL.

Zondaerig mensch, gaet voort in uw onstig-
tig leuen,
Gelyk of gy aen Godt nooyt rekening moest geeven.
Verfoeyt de zaligheyd, volgt staeg de wellust
naer,
Als of gy onbeziel, of Godt geen Godten waer.

Geest, zoo gy wilt, den toom aen uwe kwaede
werken,
Al wat gy hebt gedaen dat zult gy eens bemerken;
Godt niet ontvlieden kont, die voor u heeft
bereyd
Tormenten, vuer en vlam tot inder eeuwigheyd.

De tweede word genoemd de pyne van de schade,
 Waer door den zondaer word eeuwig, zonder
 genade,

Beroofd van 't Aengezigt van zynen Heer en
 God;

Dit is de meeste pyne, dit is het ergste lot.
 Ik zal eerst van de pyne van het gevoelen spreken,
 'Tgene is zoo hitig vuer, het aerdsch daer by
 geleken,

Zoo *Augustinus* zegt, en is van geener kragt,
 'Tis als een' schaduw of een' schilderye gaegt.
 Dit vuer zal pynigen lichaemen ende zielen,
 En hun tot straffe zyn, maer nimmer hun vernielen:
 Want Godt den eygendom dit vuer gegeven
 heeft,

Daer, hoe men word gebrand, men in de vlam-
 me leeft.

Peyst dit, zondaerig mensch, en opent uw' ver-
 standen,
 Want het voor eeuwig is in zulke vuer te branden;
 Indien het werelds vuer maer schilder-werk en
 schynt,

Bedenkt hoe wonderlyk dit vuer de zondaers
 pynt.

Godt heeft daer ook gesteld van allerhande geesten,
 Als hagel, honger, dorst, en schrikkelike beesten,
 Ook donder, blixem, dood, die hem zyn on-
 derdaen,

En als de Engelen tot zynen dienste staen.
 Deeze dienen ook ter straf; want zy na Gods ge-
 bieden,

Tot wrecken van het kwaed, als tot een' maeltyd
 vlieden,

En met een' wonder' kragt uytgeschieten hun fenyn,
 Waer mede zy een schroom en straf der zielen
 zyn.

Een' koude die geen mensch kan lyden in het leven,
 Die zal men in de vlam voor laevenisse geeven,
 Op dat elk- een voor 't kwaed het welk hy heeft
 gedaen,

Op een' de zelve maet zyn' pynen zoud ontfan.
 De duyvels bovendien, afgrызig om 'taenschou-
 wen,

Als monsters wreed van aert, zullen hun doen
 vergrouwen,

Die met geveynsd' koulour, met aenzigt ge-
 blanket,

En met het helsche lym zig hebben opgezet.
 Een schroomeliken flank zal hun ook overvallen,
 Die om onkuysch bedryf en om oneerbaer malen,
 Zig hebben opgetooyd, onredelyk verciert,
 Met d'oozen hier en daer onzuiverlyk gezwierd.
 Hierom zal hun den Heer deeze ydelheyd afweeren.
 En hun schoon hoofd-cieraed bloot als een bolle
 scheeren,

Vervullen heel met stank de reuken overzoet,
 'Tis de gemeyne pyne die men de minnaers doet.
 Voor 't hayr zoo net gekruid, voor zilv're, gonde
 boorden,

Zy zullen zyn gegord met ketenen en koorden;
 Voor linten, peerelen, juweelen altemael,
 Zy zullen zyn gedekt met yzer en met stael.
 Om uyt deeze' grouwzaam pyne nu voordeel mee
 te trekken,

En uw' bescmeurde ziel tot deugden op te wek-
 ken,

Bepeyft wat een tyran tot straf der booze vond,
 Die een de pligtigen een doode lichaem bond,
 'Tzaem laetende vereend zoo lange tot het leven,
 Door d'overgrooten stank en wormen moest be-
 geeven.

Zegt my, zoo dit torment zoo schroomelyk u
 schynt,

Wat zal den stank dan zyn, die de verdoemde
 pynt,

Die uyt hun' lichaemen zal bersten 'alle tyden?
 Wie is 't die zulken stank verdraegen zoud of
 lyden

Van een verdoemden mensch? Liet Godt den
 stank uytgaen,

Al wat ter wereld leeft en zoud niet blyven
 staen.

Zoo men met zulk een' pyne den neus komt te
 doorbooren,

Zegt my wat voort van pyne men geeven zal aen
 d'ooren,

Waer door dat'er geschieden veel' zonden en
 meer kwaed?

Zy zullen zyn verdrukt in deeze' bedroefden staet,
 Door het eeuwig' gehuyt, door zugten, weenen,
 schreeuwen,

Door duyft mael meer getier als 't briesfchen van
 de leeuwen;

De slagen van de beuls zyn maeten der muzyk,
 Die daer gezongen word in 't *Lucifersche* ryk.
 Men hoort ten allen kant, men hoort in alle hoek-
 ken

De stem der raezende, die hunnen Godt ver-
 vloeken;

Van 't schroomelyk geroep dat daer te vinden is,
 En heeft men geen beschryt noch geen gelykenis.
 Die in dit leven lyd zoo veel' verscheyde kwaelen,
 Kan door reden, noch tyd, noch vrienden troost
 behaalen,

Of vinden een gezet, die in het ongeluk,
 Verzagten kan de pyne en minderen den druk.
 Maer in den helchen kuyl men weet niet waer
 bevaeren,

Daer is geen' hop' van troost, zelfs naer veel' duy-
 zend jaeren.

Noch van het Hemels Hof, noch van de we-
 reld niet,

Alwaer dat gy u wend, 'tis droefheyd en ver-
 driet.

Alwaer de lekker tong zal haer torment verdraegen,
 Die niet weet mer wat spys opvullen uwe maegen;
 Daer raest gy van den dorst, en berst van hon-
 gers-nood,

Die geeft uwe honden vleesch, en d'arme
 kwaelyk brood.

Geeft uw buyk dobbel feest, wanneer dat naekt
 den vasten,

Hoe bitter is 't gepeys voor al deeze' *Bacchus* gasten!
 'T schynt zelve dat den buyk bezonder klagten
 doet,

Om veertig dagen lang dat men maer vasten moet.
 'Deen zegt, zoo langen tyd visch in zyn' maeg
 te steeken,

'Tis my onmoogelyk te vasten zoo veel' weken,
 Waer med' men is gebrild, dit kan ik niet vol-
 doen,

Ik moet hebben myn vleesch ten minsten alle noen.
 Ik zal een Medecyn daer over moeten spreken,
 En hem maeken bekend d'inwendige gebreken.
 Ik hope om 'teeten vleesch een oorlof te ontfan,
 Waer mede dat'er veel' heel regt ter hellen gaen.
 Maer dat men deeze zeyd, moet vasten veertig jaeren
 Met water ende brood, 't zoud anders hun be-
 zwaeren;

Wat zoud dien vasten zyn by dien van d'eeu-
 wigheyd,

Alwaer men zonder hulp van dorst en honger
 schreyd?

De lichaems pyne, hoe zwaer, hoe groot zy is
 van kragten,

Is by de pyne der ziel als eenen niet te agten,
 Waer op het meeste deel der pynen vallen moet,
 Veimids zy heeft verzuymd van te doen wer-
 ken goed.

Voor eerst de zinn'lykheyd die zal in lyden blyven,
 Want zy niet het gepeys elders zal koonen dryven;
 De deugdzaamheyd versmaed, in hun gedue-
 rig zal

Vermeerderen de pyne van hun verdienden val;
 'T geheugen zal daer by ook duyzend pynen lyden,
 Als zy bepeyzen zal haer rampen en verblyden,
 Het gene is reeds voorby, en dat de oorzaak is
 Van haer bedroefd' gemoed en haer' verderffenis.
 Daer zullen zy klaer zien, gevoelen ende weeten,
 Hoe duer hebben geweest aen hun die lekker
 beeten.

Van allen tegenspoed geen meerder ongeluk,
 Als naer een groote weeld te vallen in den druk.
 Wanneer het wereldsch volk als ryke magtig' heeren,
 Op den voorgaenden tyd hun oogen zullen keeren,

Indagtig hunnen staet, hun rykdom ende goet,
 Als Goden op der aerd gediend in overvloed,
 Naer 't hebben lang geleefd na wensch en na be-
 haegen,

Zoo dat geen mensch die leeft kond hebben be-
 ter dagen;

Hoe zyn zy niet verdrukt in deeze' verlaeten-
 heyd,

Als m'hun in hunnen dorst een druppel nats
 ontzeyd?

Tormenten die nog meer en veel meer zullen
 groeyen,

Als elk gevoelen zal wat vrugten hy zal snoeyen;
 Het gen' lang is voorby en kan niet zyn herdaen,
 De pynen zullen in geen eeuwigheyd vergaen.
 Den worme zal het hert en ook de ziel doorbreeken,
 En onophoudelyk by dag en nagte steeken;
 Den worme komt van 't hout, en hy het hout
 doorknaegt;

Den worm komt van de zond, en van de
 zonde klaegt.

Den worm dan is een spyt, een raezende beklae-
 gen,

Die den verdoemden mensch geduerig moet ver-
 draegen,

Bemerkende 't verlies der eeuw'ge zaligheyd,
 Den worm hem dwingen zal, dat hy deeze' re-
 den zeyd:

Rampzalig als ik ben! den tyd die is verloopen,
 Ik heb voor kleynen prijs den Hemel koonen
 koopen,

Ik konde schier voor niet het Opper-goed
 ontfan,

Ik heb het niet gewild, en heb het niet gedaen.
 Door met een waer berouw myn zonden te belyden,
 Ik zoud gelukkig zyn en weezen in verblyden,
 Had ik myn' schuld bekend, zy wierd genomen af,
 Voor een koud-water-glas men 'teedwig le-
 ven gaf.

En nu ik vasten moet, geduerig weenen, zugten,
 Of ik myn kwaed beschrey, 't zal weezen zond-
 der vrugten

Eylas! als eenen wind vervlogen in den tyd,
 Wat heb ik voor myn loon, wat heb ik voor
 profyt?

Of men my al het goed des werelds had gegeven,
 En nog daer by gevoegd honderd duyft jaer te
 leeven,

'T waere als een oogenblik te smaeken eenig zoet,
 Waer voor ik eeuwiglyk tormenten lyden moet.
 Beklaegelyk vermaek! wissel van ongelukken,
 Die zullen zonder eynd' myn arme ziel verdrucken,
 O Schaedeliken drift! wie heeft my zoo ver-
 blind?

Ellendig als ik ben! waer toe ik was gezind!

Vermaledyd moet zyn die my zoo heeft bedrogen,
Vermaledyd de borst de gene ik heb gezogen,
Vermaledyd die my niet eens heeft gekostyd,
Vermaledyd moet zyn myn Vader voor altyd,
Die my heeft aangelokt, en hier nu ben gezeten,
Vermaledyd het brood het gene ik heb geëeten,
Vermaledyd moet zyn den dag van myn' geboort',
En al 't gene heeft gediend om my te brengen voort.
Zoo zullen zy wat leeft altyd vermaledyden;
Maer meest die zyn geweest de oorzaak van hun lyden;
'T exempel toont de daed wat eenen vader zeyd,
Die 't zamen met den zoon in d' hel gebonden leyd.
Vermaledyden zoon, want om u ryk te maeken,
Moet ik in eeuwigheyd in deeze vlamme blaeken.
Den zoon voorantwoord gaf: vermaledyden vaer
Die d' eerste oorzaeke zyt van all' myn pynen zwaer.
Gypesde wel te doen met dag en nagt te spaeren,
En met te woekeren, om rykdom te vergaeren;
Gy my gelaeten hebt veel onrechtveerdig goed,
Waerom ik ben verdoemd en eeuwig zugten moet.
Den kwaeden boozen wil zal daer-en-boven branden,
Van inwendigen spyt, van raezernye, van schanden,
Beydende die zyn in 't hemelsch Vaderland,
Het gen' doorscheuren zal de ziel en 't ingewand:
En van den and'ren kant zy zullen Godt zoo haeten,
Om dat zy zyn van hem verdoemd en heel verlaeten;
Gefmeten in deeze' kuyt, in dit verschrikkend' hol
Van rook, van duyfterheyd, van bitterheden vol.
Ja, waer het moogelyk, zy zouden Godt ver-
scheuren,
Om dat hun is bekend, dat hy hun doet bezueren
All' deeze' miserieën tot inder eeuwigheyd.
En hun slaet met het zweerd van zyn Recht-
veerdigheyd.
Voorts zullen veel' verleend in hunne boosheyd
blyven,
En wenschen dat zy nog meer kwaed konden
bedryven;
Zyn zy misschien bedroefd om 't kwaed 't gene
is geschied,
'Tis om hunne eygen schae, maer om Gods
liefde niet.
De wanhop' zal hun staég en zonder eynde volgen,
Om reden dat den Heer is tegen hun verbolgen,
Met droeve zekerheyd van nooyt vergiffenis,
Dat zyn' Bermhartigheyd voor hun gestoren is.
Het gene d'oorzaak is dat zy Godt zoo vervloeken.
Om dat in hunne pyn geen troost meer is te zoeken:

Gemerkt zy van den Heer verhoppen geene zaek,
Door hun verwoede tong vrachten te neemen
wraek.
Naer al dat is gezeyd, wie is 't die zoud gelooven,
Dat'er nog pynen zyn die deeze gaen te boven?
De pyne van de schaed' veel meerder word
gezeyd,
Het gene u in het kort zal worden uytgeleyd.
Die pyn hier in beslaet, dat wy van d'hemel-
vreugden,
Door Godt voor ons bereyd tot loon der waere
deugden,
Voor eeuwig zyn beroofd: die wete tref het hert,
Veroorzaekt 't allen stont een' onbevatbaer' finert,
Hoe meer dat word geagt een goed in weerdigheden,
Hoe meerder het verlies, dit wyft de regte reden;
Hoe meer een vrek verliest van al zyn werldsch
goed,
Hoe meerder zwaerigheyd en pyn hy lyden moet.
Godt zynde dan in goed oneyndiglyk in wezen,
Zelfs 't allermeeste goed, geen meerder goed ge-
prezen,
Daer en is niet zoo klaer, die is beroofd daer van,
Dat'er geen' meerder pyn hem overkomen kan.
Godt, hy den bodem is der redelyke ziele,
De plaats waer in zy rust: en waer t dat het geviele
Dat zy scheydde van hem; daer kan geen meer-
der pyn,
Noch geene grooter straf als die gevonden zyn.
'Tgen' heeft *Chrystomus* deeze' woorden doen
verkonen.
Duyft vueren van de hel te zaem in een gebonden,
En kunnen aen de ziel geeven geen erger lot,
Dan afscheyden zyn van haeren Heer en Godt.
En 'tis onmoogelyk door reden uyt te drukken,
Hoe verr' deeze' pyn besprekt, deeze' zee van on-
gelukken.
Als in den stryd den man word van zyn' vrouw
gescheyd,
Deeze' scheyding is een niet by die van d'eeu-
wigheyd.
Wanneer dat vrienden zig onder elkaer verbly-
den,
Hoe roept men niet op 't leest: ó seheyden! bitter
lyden!
En wanneer dat een kind moet van zyn ouders
gaen,
Hoe word'er niet gestort menigen bitt'ren traen?
Onder gebueren zelfs die op walkaer betrouwen
En 't zaemen onder-een de vriendschap onder-
houden,
Wanneer het scheyden naekt, naekt zoo een
groot verdriet;
Maer by 't affcheyd van Godt, dit scheyden
agt men niet.

Dit en zyn nog niet all' de pynen en de plaegen,
Eik zal na zyne daed bezonder' pyn verdraegen:
Den giergaerd die word verdrukt door zwaer-
ren nood,
Den guizigen gepynd door dorst en honger groot,
Den vleeschelyken mensch zal in de vlammen
zweeven,
De gene een vuylen stank gelyk de solfer geeven.
En gy, hooveerdigaerd, word daer met schaemt
belaén,
En den grammoedigen zal men in boeyen slaen;
Daer zal hy als een hond staég huylen ende blaffen:
Zoo zal men ieder een na zyn' misdaeden straffen,
Dus plaetzende elke slag van zondaers by hun
maer,
Zoo in de gramschap Gods klaer uytgeteekend staet
Die't geld of hoogen staet geëerd hebt als uw' goden;
Uytvindens van kwaed recht, van zotte oncer-
baer moden,
Ach! hadde gy gekend de grootheyd van de pyn,
D'afgoden zouden nu niet uwe beulen zyn.
Wie fruyt plukt voor den tyd, of eet onrype
vrugten,
De tanden worden zerp, hy eet met ongenugten;
Die zig voor zynen tyd verheugt is ook onwys,
Wanhy zig balling maekt van 't hemelsch Paradys.
Zoo deeze' tormenten all' zoo wonderbaer u schynen,
Wat is 't in eeuwigheyd te lyden deeze pynen?
Daer honderd duyzend jaer geen oogenblik en
maekt,
En wat men tellen kan nooyt tot het eynde raekt.
Want nooyt geen oogenblik van stillstand is te winnen
Een eynde zonder eynd', begin zonder beginner,
Waer dat voor eeuwigheyd het wiel zal omme-
gaen,
En de tormenten nooyt en zullen stille staen.
Een vuer, een eeuwig vuer, het gen' nooyt uyt
zal raeken,
Maer inder eeuwigheyd gelykelyk zal blaeken;
ó Vuer! ó eeuwig vuer! ó eynde zonder end!
Alwaer de straffe Gods word eeuwig aengewend
Dat m'een' verdoemde ziel voor zeker moest ver-
klaeren,
Dat z' eens verlost zal zyn naer zoo veel' duyzend
jaeren
Als dat'er letteren gemaakt zyn door den druk,
En ook gescheven zyn, dit waer een groot geluk.
En dat men alles zoud op duyzend jaeren stellen,
Dat is geweest, dat is, zal zyn om een te tellen,
De water-druppels al, het zand, ja alle zaek,
Zy zouden springen op van vreugden en vermaak.
Maer als deeze' jaeren all' geëyndigd zullen weezen,
Het is een nieuw be-in, het is gelyk voor deezen.
ó schroomelyke zaek! ellendig ongeval!
Verdriet boven verdriet, dat eeuwig dueren zal

ó Sterffelyken mensch! wilt dit wel overweegen,
Op dat gy tot het kwaed niet meer en zyt geneegen;
Rypzinniglyk doorgrond dit voorbeeld van de
deugd,
Op dat gy eenigzins deeze' pyn begrypen mengt.
Bepeyft dit zwaer torment, gebruykt in zeker
landen,
Waer men misdaedigers komt leevendig te branden,
Zoo hunne misdaed is te leelyk en te groot,
Zy worden met kleyn vuer langzaam gebragt
ter dood.
Is't dat zulk een torment doet ieder schudden,
beeven,
Ja schynt onmenschelyk aen die, die zyn in
't leven,
Te branden in een vuer, misschien geen hal-
ven dag,
Zegt my, wat voor een' pyn het eeuwig wee-
zen mag?
Wat doet den mensch al niet om 's werelds pyn
't ontvugten,
Ja zelfs om te ontgaen eene uer van ongenugten?
Daerom den vond bepeyft van *Pbalaris* tyran,
Ziet of men meerder' straf der booze vinden kan?
Hy had een os gemaakt van koper spys gegoten,
Daer den misdaedigen was leevende ingesloten,
Waer in hy met kleyn vuer heel langzaam
moeste braén,
Zonder de minste hop' van uyt te kunnen gaen,
Wie hoorde ooyt dit verhael zonder een zugt te
maeken!
Zegt my, ó christen Mensch! wat zyn all' deeze
zaeken,
Ten opzigt van het gene u vooren is geleyd?
Het is gelyk een rook die in de logt verspreyd,
Zoo het gepeys alleen der pynen ons doet schroo-
men.
Zegt wat het weezen moet aen die 't zal overkomen?
Te lyden voor altyd, 't is een zaek van gewigt,
Ziet dat gy nu voortaan in deugd uw leven sigt.
Waer't dat'er eenen mensch alleen moest gaen
verloren,
Van die van *Adam* zyn tot 's werelds eynde' ge-
booren,
Een die de hel'sche pyn alleene lyden moet,
Dit zoude moeten doen verkruypen al ons bloed.
CHRIST discipelen hoe waeren zy beladen,
Als hy zeyd: Ben van u zal zeker my verraeden?
Waerom dat ieder-een verfbrikt was en benouwd,
Niet weetende door wie de daed gebeuren zoud.
Hoe zyn wy niet benouwd die weeten, hooren,
leeren,
Van die verloren gaen, dat 't getal groot zal weezen;
En dat den weg is nauw die ons ten Hemel leyd,
En dat de poort der hel is wyd en uytgebreyd.

'T is noodig dan dat wy door anders schaede leeren,
Aftand van zonde doen en ons tot Godt bekeeren,
Willen wy d'helsche pyn voor eeuwiglyk ont-
gaen;
Maer weynig zyn'er doch die daer geloof aen
snaen.
Schoon zy nog d'eeuwigheyd van deeze pyn ge-
looven,
Zy' laeten lichtelyk door Satan zig verdooven;
Zoo dat men niet en ziet eenige beternis,
Maer blyven heel versteend, 'tgen' te beklac-
gen is.

Wat hebben d'Heyligen op d'aerd niet moeten lyden,
Om d'helsche pyn t'ontgaen, om eeuwig te ver-
blyden?
Ziet hunne levens in, en peyft ten allen tyd,
Dat gy voor eeuwiglyk in vreugd of pyne zyt.
Peysk, en herpeyft het wel, en wilt geen tyd
verliezen,
Tragt, een' het is te laet, het beste lot te kiezen;
Voorwaer, zoo gy zyt wys, omhelt de waere
deu'd,
Op dat gy eeuwiglyk met Godt moogt zyn ver-
heugd.

D'HEMELSCH E GLORIE BEWYST, DAT ELKS HERT TOT GODT OPRYST.

Paulus was op der aerd als ander' creatueren,
Hy vast besloten was in den staet der naturen,
Waer in elk blyven zal tot dat de wreede dood
Ons eens geleiden zal tot vreugd of pynen groot
Godt heeft uyt deezen staet eens Paulus opgenomen,
En tot het Parady's der Hemelen doen komen,
Daer by hem heeft getoond het allerhoogste Goed;
Paulus wat zag gy daer? Aen myne vraag voldoet.
Hy zegt, dat dit geen mensch op aerden uyt kan
spreken:
Want z'anderworpen zyn aen veelerley gebreken,
Ter wereld en is niets dat blyft in zynen staet,
'Tis al vergankelyk, en als een rook vergaet.
Die niets en heeft gezien in beel des werel'ds ronde,
Van het oneyndig goed, wat zal by ons verkonder?
Den glans, den prys, de weerd' kan niet zyn
uytgeleyd,
Dit overtreft myn' magt, zoo den Apostel zeyd.
De oog heeft noyt gezien, de oor en kan 't niet
hooren,
Wat dat Godt heeft bereyd voor zyne Uytverkooren,
Voor die hem hebben lief, 'en kan niet zyn bepaeld
In 't herte van den mensch en heeft het noyt
gedaeld.
Een zeer gelyke daed toont ons met klaere reden
Gregorius, hoe dat de gronte weerdigheden
Van deeze glorie niet kunnen zyn verklaerd:
Ziet eene vrouw, zeyd by, die in een kerker baert
En daer haer kind opvoed, en dan naer lange
jaeren,
Wat van de wereld is, hem tragt te openbaeren;
Zoo zy hem noemt de Zon, de Sterren en de Maen,
De zaeken die op aerde in volle wezen slaen.

En zoo by niet en ziet anders als duyfseriffen,
Van 't gen' de de moeder zegt wat zal by komen giffen?
De reden is g'grond die Paulus ons vertelt,
Die by door oog en oor ons herte vooren stelt.
Deez' dry zyn ons een' poort, waer door wy veele
zaeken,
Die verr' gelegen zyn ons konbaer kunnen maeken,
De oogen zien veel goud, zilver en fyn scharwerk,
Gesteenten, peereien en Steden wonder sterk,
De vrugten van der aerd, fonteynen en rivieren,
De vogels in de logt en allerhande dieren,
Gebergten, beuvelen, valleeyn, groene gras,
Hoven zeer schoon bekleed met raere bloem-gewas;
Kasteelen wonder groot, kleeren van goud geweven,
Fruyten in overloed, zeer schoone opgaende dreeven;
De Zon en ook de Maen, Sterren en 't Firmament,
En wat aen d'oog bebaegd en weezen kan bekend.
Van wat gy hebt gezien, Apostels hoog verbeven,
Kent gy in 't minste deel ons daer van kennis geveven?
Noyt oog en heeft gezien: ge ne oogen zyn zoo snel,
Die deeze glorie kunnen aenschouwen wel.
Al zien de oogen veel, 't geboor kan verder strekken,
En 't gen' verholten is in onzen geest verwekken,
In Duytsland, Frankeryk, in Indiën, Turkyen,
In 't diepste van de zee, 't gen' men moyst heeft gezien;
In Cbina, in Peru, in verr' geleger landen,
'Tgen' men bescreven vind door losbaere verstan-
den;
Van het Egypten-land, van den voorgaenden tyd,
Van Cresti rykdommen, van menig zwaaen stryd;
Van Babylonien, van Alexanders magten,
Van Salomon verstand, van Samsons wonder-
krachten;

Van alle wonderbeyd, die men kan brengen voort:
Nogtans d'Apostel zegt, de oor heeft niet geboord.
Alis 't dat het geboor zoo verre niet kan zweeven,
Om deeze glorie te kennen ons te geeven,
De inbeelding des herts kan geeven een beslyft,
Veel meer als uyt 't geboor en uyt de oogen spruyft.
Beeld u segts eenmaal in veel' goud' en zilve boomen,
Waer van er appelen van goud en zilver komen;
Fonteynen, ja een' zee van kost-lyken wyn,
Zoo dat geen beter kan geproefd met monden zyn;
Bergen van goud g'maekt, gesteent'n, diamanten,
Met peereien versierd, die blinken t'alle kanten;
Fruyten zoo groot, zoo schoon, en bloemen boven-
dien,
Waer af ter wereld noyt geen' wedergaet is gezien;
Gebouwen in de logt, die tot den Hemel zweeven,
Met beelden van syn goud, die schynen zelfs te leeven,
Mer Zon en Maen versierd, met sterren ingevrozt,
Met t'gen' voor wonderbeyd kan weezen uytgezogt.
Gedenkt eens alle goed, rykdommen en pleyfieren,
Het aengenaeimste spel, gezang en vreugd-vieren,
En tafels opgesteld met alle vleesch en visch,
Dat in de wateren en op den aerd-bol is;
Hoven zoo schoon versierd, dat men met geen' pen-
seelen
Kan treffen na den eyfch, zelfs niet de minste deelen:
Peysk wat gy peyzen kunt en overdenken meugt,
Dit alles is een niet by d'eeuwig' Hemel vreugd.
Gaet boven d'Engelen, klint boven ail de Chooren,
Gy zult er ander glans, en meerder vreugden booren,
Die wonderlyk verblyt gebeel het hemelsch Hof,
Door haere zoetigbeyd, door haer verdiende lof.
Heft uwe oogen op, ziet d'er de Koninginne,
Die Godt verkoren heeft, voorziet van den beginne.
Met menig ster gekroond, MARIA Moeder Maegd,
Onder de schepzelen, die aen Godt meest bebaegd'.
Die ook gebenedyd is boven alle vrouwen;
Peysk wat een' vreugd' het is deeze Koningin t'aen
schouwen,
Omringeld door de Zon en hooger als de Maen.
Die men niet meer zal zien ontrent de kribbe
snaer;
Om haer verloren Zoon zy niet meer en zal zugten,
En met hem in den nagt tot in Egypten vlugten;
Die niet meer onder 't Kruys zal slaen als zon-
der ziel,
Ontfange de op haer hoofd het bloed dat neder viel;
Die niet meer weenen zal noch storten traene beken,
Die men niet meer en zal deeze woorden booren
spreken,
Vol zugten, vol getreur, vol bitterlyk geklag:
Wie gunt dat ik voor U, myn Zoone, sterwen
måg?
Dit alles is voorby, vergaen en als vergeeten,
Zy zal ter regter Hand van haeren Zoon gezeten,

Tot inder eeuwigbeyd in 's Hemels schoone Stad,
Behouden voor altyd deeze kostelyken Schat.
Is 't dat men deeze vreugd nergens kan by gelyken,
Wat glorie, wat glans, wat schoonbeyd zal niet blyken
In 't Licbaem aen te zien CHRISTI gebenedyd?
Zalig de oogen zyn die dit zien voor altyd!
Men ziet wat een geluk die ouders daer in maeken,
Die zien uyt bunnen stam temant tot Paus geraeken,
Tot Prins of Kardinael: zegt my hoe veel te meer
Waer' bet te zien het Bloed en Vleesch van on-
zen Heer,
Koning der Hemelen en van de Hemel-schaeren?
Kan men een' meerdere eer aen 't menschedom open-
baeren,
Als zynen Schepper zien den Heer van 't Hemel ryk,
Geen Engel, maer een Mensch aen allen mensch
geyk?
De vreugd die is zoo groot, ja dat'er geene monden
Ter wereld 't minste deel daer af kunnen verkonden;
Wie is 't die het geluk zal hebben en voorspoed
Van de bezittinge van zoo verbeven Goed?
Wanneer, o goeden Godt! zal deezen dag verschoynen,
Dat ik uyt uw Gezigt noyt meer en zal verdwynen?
Wanneer zal ik doch eens van 't aenzigt zyn verzaed
Het gen' de Engelen geeft vreugden zonder maet?
'Tgene ik hier vooren heb van 's Hemels vreugd
gesproken,
Al de bevoegingen, de gene ik heb ontloken,
Die zyn van kleyn bemerk, en zyn als eenen niet,
By 't zien van 't wezen Gods, 't welk nimmer-
meer verdriet.
Van Gods Aenschyn komt voort de rust der Uyt-
verkoren,
'Tis dit Aenschyn alleen dat geeven kan alvooren
Aen onze zielen rust en glorie volmaekt,
Die noyt de zoetigbeyd der schepzelen aen en raekt.
Want dit gezigt beslyft all' d'Opper schoonigheden,
Men ziet te zaem daer in all' deeze verholtenbeden
Van het Dryvuldig-een, van VADER, Zoon en
GERST.
Een Wezen wonderbaer, 't gene is het allermeest.
Men zal daer onzen geest zelfs in ons eygen mer-
ken,
En in Godt zullen wy aenschouwen alle werken;
'Tverstand dat word voldaan, niemant zal wen-
schen meer:
Want alle zaek befaect in Godt den Opper-heer.
Daer zal men loven Godt, en eene vreugd genieten,
Die noyt en zal vergaen, die noyt en zal verdrieten,
Die noyt verminderd word, maer blyven zal in
staet,
Die d'Hemels heeft gemaeckt boude alles in zyn'
maet.
Maer hoe kan dit geschieden, zult gy my wederleggen,
En door wat redenen zult gy my kunnen zeggen,

Kan Godt wel zyn gefort in onze ziel gebeel
En in all' d'Heyligen, zonder eenig verdel?
Thomas zig voor enfelt, dat 't Hoogwerdig ve. heven
Den pand van glorie is, voor ons van 't eeuw'g leven,
In 't leven deezen pand ons CHRISTUS zelve geeft,
Belovend dat mer dien in 't ander leven geeft.
Hoe groot moet zyn dat goed! geen weerdiger te
agten,

'Ten zy Godt zelfs; het gene overtreft onz' gedagten:
Daerom geeft hem gebeel in 't heylig Sacrament
Gods, Mensch, Ziel, Licbaem, Bloed, die 't za-
men zyn present.

Zoo zal het zyn aldaer, Godt door zyn Magt vol
wonder,

Zal zig geeven aen all', aen ieder ook bezonder;
Zyn' Godheyd gy geniet en zyne Majesteit,
Al't goed dat Godt bezit dat word in u verspreyd.
Wy zullen zyn gelyk aen hem: want allegader
'Tgen' CHRISTUS heeft gevraagd aen zynen Hemel-
vader,

Op dat wy worden een. gelyk dat wy zyn een,
Gy in My, Ik in Hun zoo zyn wy all' gemeen,
Dit begrypen wy klaer, volgens Davids verklaeren,
Als uw' glorie zig zal veropenbaeren,
Dan zal ik zyn verzaed; ter wereld is geen goed,
Noch niets geschapen is dat onze ziel voldoet.

De ziele wenfcht altyd meer en meer te bekomen,
Om zilver en om goud en om meerder rykdommen,
Om renten, beerschappye, om sieden, landen:
graen,

Negrans deez' zaeken all' moeten van buyten staen.
Ziet all' de Vorsten aen, Hertogen ende Graeven,
Die onder hun gebied hebben ontelbaar saeven,
Tot d'ouren toe in 't geld, zoo ryk en zoo vermaerd,
Dat zy hun rykdom zelfs verbergen onder d'aerd.
Die hebben zolders vol van geld en van tribuyten,
Die zelfs niet weten waer all' hunne schatten stuyten,
Zoo dat bynae een' waegt voor ieder kamer staet;
In zulk een overloed, zeg, wie is er verzaed?
Zoo van deez' Princen een. hoe ryk en hoe verbeven,
Word tot een' groote ziekte of ongeval gedreven,
Bevagen met de koorts, graveel of herenyn,
& Weynig zal hem het goed of geld behulpig zyn.

Zoo niet in 't bemelich Hof, daer en is geens ellende,
'Tgoed dat gy daer bezit is een goed zoud' eynde;
Niemand benyd aldaer een anders zalig lot:
Want ieder een bezit den allerhoeghen Godt.
'Tgoed dat de ziel bezit en kan men niet bezwren.
'Tlicbaem zal 't zelfste goed bezitten naer 't ver-
ryzen,

'Tzal blinken, zuiver zyn, begaefd in overloed,
Waer aen de schoonigheyd des Hemels wyken
moet.

Daer is ter wereld niets dat zielen kan verzaeden;
Maer zal van alle goed daer weezen overladden,

Uwe ziel zal gebeel met Godt daer zyn vervuld,
Door deez' vereeniging als een Godt weezen zal.
'Tgen' word op d'aerd betragt, bekomen en bezeten,
Hoe zeer ons dat bebaegt, de liefde raekt ve sloten;
Ziet wat is kostelyk, raer, schoon aen het gezigt,
Naer ewen tyd gezien, den drift passiert al ligt.
Maer 't aenzien van den Heer zal nimmer hun
verdristen,

Een ieder zal met vreugd hem zoeken te genieten;
Begerig en verzaed van 't goddelyk Aenschyn,
En geen van byde zal baeren de minste pijn.

In Godt is alle goed en schoonigheyd besoten,
Zelfs all' des werelds vreugd te zaem in een gegoten,
En is maer enkel sbyn en geen gelykenis
Van te zien maer alleen eenen die zalig is.
Indien 't gezigt van een brengt zoo veel vreugd te
vooren,

Wat zal 't gezigt dan doen van all' Gods Uytverkoren?
Hoe veel meer beyligen dat er zyn in 't getal,
Hoe meer de glorie van ieder groeyen zal.
De bemeliche muziek overtroft alle zaeken,
Zoo dat u eenen galn onsterffelyk kan maeken;
Voorders hoe zal den reuk en smaek weezen vol-
daen,

Niet gelyk men op d'aerd ziet alles haest vergaen.
De ziel zal zyn Gods Huys, by zal met haer zyn
wezen

Vervullen voor altyd, zoo is gezeyd voor deezen,
M't zynen Eygendom, Glorie en Majesteit,
Met zyn verbeven Pragt en met zyn Weerdigheyd.
Aldaer is geen getreur, geen' droefheyd, noch geen
zugten,

Geen arbeyd, honger, dorst, geer dood, geen onge-
nugten;
Waer uyt b' sloten word wat hier veroorzaekt pijn,
Daer ieder bayr van 't hoofft zelfs gloricus zal zyn.
Godt is dan Al in al, hier geeft by aen de menschen
Alle de goederen de gen' zy konnen wenschen,
Hier heeft by inessort de wysheyd Salomon,
Samfon met magt versterkt, met schoonheyd
Abolon;

Heeft met zagmoedigheyd ook David willen kroonen,
Judith met een ghelict uytneemende verschoonen;
Hy heeft Petrus verchard met eene liefde groot,
De Martelaers versterkt in 't midden van de dood;
Hy heeft aen Paulus hier de we tenschap gegeeven,
Die Maegden ook de kracht om zuverlyk te leeven:
Maer word alles in al in 's Hemels Glorie ryk;
Want goddelyk te zyn word d'Heyligen gelyk.
Met alle goederen zal by hun daer vervullen,
Zou dat boven de Zon de minste blinken zullen,
Boven het sterre licht veel schoonder als de Maen,
En boven Salomon zullen in wysheyd staen.

Het woord Gods zelfs, en ons daer mede zal verclieren,
En doet ons door den dienst der Engelen regieren,

Door bun wy zyn geleerd, beoryd van ongeval,
Maer zelfs in 's Hemels Hof alles uytwerken zal
Alle de Heyligen zullen aen Godt gelyken,
Zoo ik nog heb gezeyd, alles in Godt zal blyken;
D'ewigige Zaligheyd is eenen staet volmaekt,
Gelukking duyzend maal die daer eens toe geraekt!
Maer wat ter wereld is moet vroeg of laet beder-
ven.

Nu zult gy Koning zyn en morgen zult gy sterven;
Zoekt wat staet dat gy wilt, geen die zal blyven
staen,

In eenen oogenblik kan alle zaek vergaen.
En Augustinus zegt: Nu ben ik in verbliden,
En korten tyd daer naer in droefheyd en in yden,
Nu ben ik kloek, nu krank, nu bleek, nu fris
en rood,

En onvoorzenlyk ik smaek de bitter' dood.
Nu sbyn ik vol getuk, nu sbyn ik vol ellenden,
En van miserien weet ik my niet waer wenden;
Nu lach ik. Ieder uer is er een' nieuwe maet,
Nu regen, zonne sbyn, daer blyft niets in zyn staet.
Den staet van Heyligheyd is eenen staet van wen-
schen,
Niets kan'er meer voldoen den wille van de men-
schen:

Den Zaltgen bezit alles in overloed,
Heeft alles wat by wilt: want by heeft alle Goed.
& Mi. naers van bet goud, van geld en hooger zaeken,
Dieragt nae grootten staet, om u beroemd te maeken,
Om hoog te zyn in jaem, van alle volk gezagt,
'Ten is maer ydelheyd, maer rook dat gy betragt.
Afgoden van uw buyk, die van den vroegen morgen
Om lekker spys en drank zyt bezig om te zorgen,
Zoo dat er menig spys bederft en gaet te niet,
En goed en geld verkwist, 'tgen' dagelyks geschied.
Meurouw, gy die uw hf om schoone te zyn gaet pynen,
Om met een zoet gelaet voor ieder te verschynen,
Die halve dagen lang voor uwen spiegel zit,
Die u vryft en bestrykt, om 't hebben leden wit.
Die uw gezondheyd zoekt, om lang op d'aerd te leeven;
Ziet wat men u belooft, en wat men u wilt geeven;
Wat rykdom, vreugd en eer, wat leven, schoo-
nigheyd,

Daer alles blyft in staet tot inder ewigigheyd.
Daer is op aerde niets, of 't heeft al zyn gebreken,
Hy die verstandig is, die zal vol kwaelen steeken,
Die sijnboon van wezen is, word bot en stomp van
aert,
Ieder heeft zyn gebrek, al sobyne zy vermaerd.
Die ryk en edel is, zal zyn mismaekt van leden,
Maer in des Hemels Hof een ieder is te vreden,
Schoon, wys, kloek en gezond, aldaer is geen
verdriet,
Geen dwaes en schaemel volk men in den Hemel
ziet.

'Tis ieder een b' kend, wat volk nae 't oude Roomen,
Uyt Spagnien, Frankeryk, en elders is gekomen,
Ni't om de Stad te zien, maer om de wyze spraek
Van Titus Livius, die ieder gaf vermaek.
De heylige Schryftuer ziet men ons vooren bouwen,
Hoe dat gebeel het Land wilt Salomon aenschouwen,
Saba de Koningin kwam zelfs tot hem gegaen,
Om van zyn groot verstand betuygenis t'ontfaen.
Naer Salomon gezien en 't hebben hooren spreeken,
Zy was zoo zeer verblid dat zy seker heeft bezweken
En van haer zelven viel; haer geeft die was ver-
gaen,

Riep: Zalig zyn de gen', die slegts u hooren aen!
Waer 't dat een Engel kwam of menssch aen u ver-
konden,

Dat Augustinus nu op aerde wierd bevonden,
In eene plaats daer gy hem zien en spreeken kond',
Met wat nieuwsgierigheyd en liep gy niet terfond.
Waer 't dat Hieronymus ook moeste zyn in 't wezen,
Paulus den Predikant, vermaerd en zoo geprezen,
Wat zoude gy niet doen, hoe waert gy niet ver-
blyd,

Alleen om hem te zien en spreeken korten tyd?
Wat zoud'er met geschiën, indien uyt 's Hemels
Zaelen

MARIA Moeder Gods op d'aerde moeste daelen?
Wat wonderlyk geloep, wat een gewoel van liën,
En zoude men om haer niet op de beenen zien?
Wie zal wy leggen uyt onder all' d'Hemel-geesten,
Wat blydschap dat daer is van minste tot den
meesten,

Aldaer te spreeken aen, g'beel 't hemelich Hof
te zien,
Met bun te zyn verbeugd voor ewig bovendien?
Zaem aen een Tafel zyn, als Koningen gezeten,
Den zelven drank en spys met Godt drinden en eeten?
Gy Goden sobyne zult: want in het Hemelryk
Gy zult weezen aen Godt in glorie gelyk.
& Grootte weerdigheyd! swyffelt niet aen't geschieden,
Die in de zaligheyd Godt doen zal aen u-lieden;
Godt geeven zal aen all' gelyk aen een alleen,
Aen ieder weezen zal zyn glorie gemeen.

Maer 't gene is wonderbaer, en wonder boven
wonder,
Gy zult kennen aldaer een ieder in 't bezonder,
Die gy nooyt hebt gezien als gy waert op de aerd,
Gelyk dat man en vrouw zig kennen 't zaem ge-
paerd.

Aen u worden bekend alle de Engal chooren,
Propheeten, Martelaers, Belyders en Doctoren,
De Maegden weeten zult wat zy hebben gedaen,
Volgens hunn werken ook wat loon z' hebben
ontfaen

Daer zult gy Petrus zien en kennen zyne werken
In penitentie, die zult gy klaer bemerken;

Ieder word u bekend, door 't Hemels licht verlicht,
Als of gy duyzend maal gezien hadt hun gezigt.
Daer zult gy Maegden zien in schoonheyd uytgelee-
zen,

Wiens zielen als de Zon nog klaerder zullen weezen,
Door 't aenzien zult gy zyn met zulk een' vreugd
Vervuld.

Wat gy voortaan niet meer op d'aerde peyzen
zult.

Hoe schoon is 't niet, te zien zoo veele Martelaeren,
Wiens lichaemen om Godt zoo zeer gepynigd waeren,
Nu belder blinkende, met elk een lauwer-kranen,
Met glorie gekroond, uytneemende van glans;
De Hemel-geesten al, d'Apostelen verbeven
Die waeren maer kleyn volk, maer Visschers in
dit leven:

o Aengenaemen staet! gezelschap vol van vreugd!
Dit denk beeld moet uw' ziel bestieren tot de deugd.
Om in den korten loop van uwe levens dagen,
Uw' werken altemaal aen den Heer op te draegen,
Verdul'g' lidende 't gene u word aengedaen,
Bepyzende den loon die gy eens zult ontfaen.
Daer is niets dat den mensch meer wekken kan tot
lyden,

Als zig te stellen voor den loon van te verblyden;
W'y moeten loochenen het vleesch dat ons verleyd.
Aenneemen CHRISTI Kruys, den weg van bit-
terheyd.

Bepesht de reden wel van de vermaerde werken
Van all' Gods Heyligen: wilt hunne levens merken.
Gy zult hun in zien gaen de wegen van verdriet,
De wegen daer men niet dan tegenspoed en ziet;
Gy zult des werelds eer, haer goed en geld veragten,
Ook haer wellustigheyd en all' haer' snoo gedagten,
Des werelds ydelheyd vertreden met den voet,
En wat tot vreugden strekt, bannen uyt uw ge-
moed.

Gy zult er ander' zien het schroomig vuer verdrae-
gen,

Zwaerden en lancien, kruysen en wreede slaegen,
Van beeren, tygers sel, van leeuwen wreede ver-
scheurd,

Die men het bert uythaelt, 't gen' beden nog
gebeurt.

Wat wonderheyd, o Heer! menschen van der na-
tuieren,

Tot welk' slag geneygd, zoo zwaere pyn bezuieren,
Veel maegden jong en teer die vreesen voor een
muys,

Of voor een bloote zweerd, of voor een vremd ge-
deuys,

Niet vreesen een tyran met all' zyn dreygementen,
Eene ongeboorde dood, duyst pynen en tormenten;

Maer zelue blyde zyn 't en kan niet zyn verklaerd,
Zy zagen door 't geloof den loon veropenbaerd.

Zy peyden op de vreugd die naermaels zal gebeu-
ren,

Daer deez tormenten segts maer dueren weynig
ueren;

Zy peyden op den troost van 't goddelyk Aenschyn,
'T gene is de meeste vreugd die kan gevonden zyn.
Den zaligen Jordaen, het licht der Predikbeeren,
Die zal een' les hier op ons door den duyvel leeren;
Als by hem eens bezwoer en vraegd: Mogt het
geschiên,

Wat pyn by kiezen zoud om Godt eens aen te zien?
Wat antwoord, christen ziel, zoud gy hier op ver-
wagten?

Wat zoud om Godt te zien den duyvel doch be-
tragten?

Te lyden alle pyn des werelds en 't verdriet;
Kleyn uw gevoelen is, gy agt den Hemel niet.

Ik georne lyden zoud, zegt by, de pyn der bellen,
Die te raem onderstaen all' myne med-gezellen,

Tot aen het oordeel toe. Rampzaligen! o wee!
'Tgetal der du'velen passeert het zand der zee.

Hebt gy een christen bert, waer zyn nu uwe zin-
nen?

Wat hebt gy oyt gedaen om d' Hethel-kroon te winnen?
Gy agt niet dat Godt is het allermeeft' Goed.

Waer van den duyvel zelfs zoo groote schatting
doet.

Chrystomus die zegt: Zoo groot is het verblyden
in 't bemelsch Vaderland, dat 't beter waer te lyden

Duyst bellen, als daer van voor eeuwig vremd
te zyn;

En alle deez' vreugd bestaet in Gods Aenschyn.
Wanneer dat Godt den Heer heeft onze ziel ge-
schapen,

En 't eeuwig wezen gaf, getoekend door zyn wa-
pen,

Dit is de meeste zaak die daer gebeuren zal,
Of eeuwig pyn of vreugd, daarom peyft op den
val.

Geloof gy dit? Waerom zoekt gy de aerdsche din-
gen,

De gene regt uw' ziel ter bellen zullen brengen?
Die niet zyn best en doet om bemelwaerds te gaen,
Heeft tot zyn ongeluk van Godt een' ziel ont-
faen.

Uw bert ten Hemel stiert, wilt uw' ziel overweegen,
Hebt met haer medely, daer is veel aengelegen

Aen 't welvaerd van de ziel: want een' dood-
zonde alleen

Kan uwe ziel van Godt en van den Hemel scheen.
Zegt: Mynen goe' en Godt, o Heere der genaden!
Vader van allen troost, en wilt my niet versmae-
den,

Die my geschapen hebt na uw' gelykenis,
Macht dat myn erf-deel zy waer 't eeuwig leven is.

Vierigheyd.

De vierigheyd, die wy in all' de kinders vraegen.
En is niet om op staet in 't speelen te bebaegen,
Noch minder om in huys te loopen onder-een,
Als of de vierigheyd waer' met de deugd gemeen.
Maer 't is de vierigheyd, die 't kind toont in de Kerken,
En die het blyken doet in alle goede werken,
Zoo in ter school te gaen, vierig om hun te spoen,
Om aen het goed gebod der ouders te voldoen.
De kinders die hier in bunn' vierigheyd betoonen,
Die zullen bunnan naem en bunne ziele kroonen,
En van elk mensch ook zyn gevierd, geëerd, geagt,
Dus alle vierigheyd in eer en deugd betracht.

Vinden.

Wind gy iete dat is verloren,
Het zy van uw' mede-maect,
Of wie het zal toebehooren,
Geeft het vdede meten daed.
Vbet gy niet aen wie dit draegen,
Gy moect onderhooren sijn
Maer die van beeliegen klaegen:
Soet gelyk gy 't hebben vbi.

Visschen.

Kind / van visschen zult u wagten /
In ribieren of in gzagten /
Daer het water stroomt of niet /
Daer gy grond of geen en ziet.
Oeffent u met zulke zaeken /
Die u eerlyk konnen maeken /
Zaeken die u met'er tyd
Moogen dienen tot profyt.
Moont kan u het visschen haeten /
Daerom wilt het visschen laeten;
Wischyt deel liever in 't plateel /
Gy zult kiezen 't beste deel.

Vleeschlykheyd.

De vleeschlykheyd is een serpens,
Dat beym'lyk onze ziele scbend,
Zy is een vyand en verrater,
En een arglistig moordenaer,
Die niets en haert als zielen-druk,
En als haer eeuwig ongeluk.
Die heeft zyn' lust in vleeschlykheyd,
Vervremd van Gods Barmhertigheyd.

Daerom, o kind! uw vleesch verderft,
Op dat uwe arme ziel niet sterft:
Want die zyn vleesch niet wederstaet,
'T is zeker by ter bellen gaet.

Vlieden.

Vlied de zonden, alle sonden,
Eer de deugd:
Stiekt uw' zinnen, om te vsmen
's Hemels vreugd.

Vlooyen.

Zoo gy blooyen wilt of luyzen /
Die u luyten / doen verhuysen /
Weet / het is een groot gebrek /
Daer te tasten in uw nek.
Dele min moet gy niet traanen /
Die te vangen voer personaen /
In 't gezigt van ieder een;
Daer dit als gy zyt alleen.

Verloopen.

Loopt niet te ver, loopt niet te zeer,
Om prys te winnen, lof en eer;
Want veel' zoo met een' korte pyn
Gestorven buyten adem zyn,
Of zyn in ziekte gevallen ras,
Of kwelling die langduerig was.
Daerom het zeere loopen haet,
In nood gebruykt de middel-maet;
'Ten zy dat het uw leven doet,
Het zeere loopen is niet goed.

Voorspoed.

Zoo in voorspoed als tegenspoed /
Loft / eert en pyft het hoogste Goed /
Geluk en meest verhevenheyd
Is niet de meeste zaligheyd;
'Ten is voortwaer maer enkel schyn
Hier in de wereld groot te zyn.

Voorzigtigheyd.

Eer gy iet staet ter hand uw' zaeken over-
leyd,
De Moeder der fortunyn is de voorzigtig-
heyd.

Uere.

D'eene uer gaet voor en d'and're naer,
Een ieder word de dood gewaer.

Vrede.

Wie den vrede wilt hebben/
 Moet zig zelve eerst aftenken/
 Ook oodmoedig zyn van hert/
 En verbzaegen menig smert;
 Hooren / zien en stille zuygen/
 Zaeken geen verschil te huygen/
 Lege plaatzen neemen aen/
 Ieder weezen onderbaen.
 Die alhier in vrede leeven/
 Godt zal hun zyn vrede geeven;
 Vrede brengh ons in Gods Ryk/
 Vrede maekt ons Godt geluk.

Vreeze Gods.

'S Heerens vrees doet zonden vlieden
 En voldoen aen Gods gebieden,
 Z'is de kroone der wysheyd,
 Z'is de vreugd der zaligheyd.
 'S Heerens vrees zal 'thert verbyden,
 Vreugden geeven t'allen tyden:
 Want de oogen van den Heer
 Zyn op die hem vreezen zeer.
 Onder al die zyn op d'aerde,
 Die men houd in eer en waerde,
 Moet hy, die den Heere vreeft,
 Zyn geprezen allermeest.

Vreedheyd.

Weest zoetaerdig van manieren/
 Vreedheyd dient de wilde dieren/
 Zyt een ieder lief-getal/
 Als een' duyve zonder gal.
 Coont u blide en zaght van wezen/
 Zy word verre en nae geprezen;
 Want een kind van stuer gelaet
 Wordt van ieder een versmaet.

Vriend.

Men kent de vrienden in geluk,
 Maer meest in nood en zwaeren druk;
 Die houd goed huys, heeft goeden wyn,
 Zal zeker ryk in vrienden zyn.
 Zoo lang is hy een eerlyk man,
 Die als een' koey wel geeven kan;
 Maer zoo hy komt eens tot den val,
 Niet veele vrienden vinden zal,
 Ja zelfs om hem niet te zien aen,
 Zy zullen een' straet omme gaen.
 Kind, houd geen' vriendschap om profyt,
 Die tegen recht en reden strydt.
 Die zyn goed' vrienden onder een,

Hun goed en geld moet zyn gemeen.
 Een vriend zyn leven en zyn bloed
 Voor zynen vriend ook waegen moet.
 Godt, die is een getrouwen Vriend,
 Die ons heeft van zyn Zoon gediend,
 Van zyn Bloed, Leven, Vleesch en Ziel,
 Die nooyt uyt zyn' beloften viel;
 Maer veel' volgen den duyvel naer,
 Verraeders en schyn-vrienden maer.

Vroed.

Van jonge moet men leeren spaeren,
 Maer niet vbezezen al te broed,
 Als die nacht en dag vergaeren,
 Mackend' hinnen Godt van 't god.
 Zy moet niet uyt geld vertoeren,
 En verkwibissen zonder nood,
 En in spye en drank versmetten,
 Of in lekkeringen groot.
 Als de tyden dooren vallen,
 Zy moet doen als uwe gelyk;
 Maer zy moogt het niet versmalley,
 Schoon zy edel zy en ryk.
 Want zy die van jonge beginnen
 Gaen te vbezezen van de baen,
 Zullen haest hun goed ver-spinnen,
 En met kallacete bende gaen.

Vrouwen.

In de jongheyd moet men schouwen
 Het gezelschap van de vrouwen:
 Want door vrouwhens ligt en zigt/
 Menig kind bedorven is.
 Want zy veele omeerbaer zaeken
 Aen de jongheyd kenbaer maeken/
 En door hunne onreine praet/
 Zyn zy corzaek van veel kwaet.
 Men ziet haest de jongheyd doelen/
 Die eens gaen in Venus' schoolen;
 Die zal weezen zonder vleek/
 Die aenraeken zal het peck.
 Die met hun maer wilt gaen dinken/
 Somtijds hier en daer beschemten/
 Met hun loopen nae den bang/
 Wordt haest een gepluyden gang.

Uyl.

Daer zyn duyzend ander dingen/
 Die ik hier niet voort wilt brenghen/
 Menig ryk en goed student
 Verbzinkt er hy 't water kent.
 Door 't gezigt alleen der oogen
 Is'er menig mensch bezogen;
 Let op die in hoven gaen/
 En zien schoone blygten staen/
 'Caenzien doet de blygt aenraeken/
 Daer naer plukken om te smaeken.
 Adam in den appel leet/
 Maer de daed het was hem leet.
 Oubers die geen' zorg en draegen/
 Dikwils zulks te laet beklaegen/
 Dikwils' hunn' kinders jong en teer
 Dikwils' leeven zonder zier.
 Dit wil ik in 't kort maer zeggen;
 Want om alles uyt te leggen
 Met bescheyd en onderzoek/
 Daer is noodig renen boek.

Vuyl.

Men vind kinderen by hoopen,
 Die gelyk de verkens loopen;
 In de vuylighyde en slyk,
 Die de verkens zyn gelyk.
 Bekleed hun met nieuwe kleeren,
 Dat zy schynen te zyn heeren,
 Stelt han in het lynwaet net,
 Gelyk poppen opgezet;
 Wilt maer wagen vyf, zes ueren,
 En dan hinnen staet bespeuren,
 Zult bemerken in den schyn,
 Dat zy vuyl als verkens zyn.
 'Tlynwaet zwart, of het acht dagen
 Van hun had geweest gedraegen,
 Men ziet kwaelyk het fatzoen
 Van de koussen en de schoen.
 Alles wat is aen hunn' leden,
 Zoo van boven tot beneden,
 Men vol stof en modder vind;
 Wat verdient zoo een vuyl kind?
 'Toordeel is zeer ligt om vellen,
 Mem terstond in straf te stellen,
 'S avonds als het is gedaen,
 Zonder eeten slaepen gaen.
 Daer is niets zoo schoon t'aenschouwen,
 Als 't kind dat zig net kan houwen,
 Want waer zy gaen over-al,
 Ieder-een hun pryzen zal.

Kind / hoort niet gemene het woord Uyl /
 Laet u voort noemen botte-muyt /
 Peerd / Ezel / of zulk een geslagt /
 Maekt dat men u veel hooger agt;
 Daerom tot leeren u bereyd
 Met een bezond're neerstigheyd.
 Leert in ulu' jongheyd / 't is ulu' gaet /
 Als m'oud is / 't leeren is te laet.

Vyand.

Gen pine van de duyffernie
 Onzen meesten vyand ic,
 Onder schyn van goede daed,
 Breyngt hy menig mensch tot kwaed.
 Hy zoekt door vbellustigheyd
 Onse leet en rampzaligheyd;
 Die ont zoo by dag als nacht,
 Altyd te bevegten raecht,
 Daerom vbaekt en sober leeft,
 Eeten' plaete aen den duyvel geeft.
 Vbapent u met Christus' kragt,
 Zoo verzbint gy zyne magt.
 Hoc gy tot Godt naeder gaet,
 Hoc hy van u verdez staet.

Vysten.

Van vysten of winden laeten
 Moet g'u wagen blyten maeten.
 Slygt wel nauw uwe agterden/
 Want dien reuk is al te zuer.
 En al is 't dat veel' personen/
 Dat het weezen mag / beroonen/
 Als Doctor of Medecyn /
 Door die vol van winden zyn;
 Of om ziekten te ontbliden:
 Het is raet dat 't mag geschieden.
 'T is den ezel die men pryt /
 Die veel' winden laet en byt.

Uytslaepen.

Een seay kind dat zal zig vbaeten,
 (En 't en mag geenzine geschien)
 Van uytslaepen, of bevnagten,
 Naemandyk by vrende sien.

Bovendien moogt noogt vertoelen,
 En uytblyven in den nacht,
 Want g'urbe andere zoud bedroeven,
 Van vrien gy zyt i' huyt verbragt.
 Zoo vrie daer in komt te faelen,
 Sit is de verdiende straf,
 Zonder nyffel te betaelen,
 fracy te kvisspelen hun af.

Uyttersten Wil of Testament,
 Die moet zyn in den zin geprent,
 Die alle dagen dient gedaen
 Voor dat een kind zal slaepen gaen.

Ik geef myn' ziel aen Godt, myn lichaem aen de aerde,

Om te zyn wormen-aes, 't is vangeen meerd're waerde.
 Het tyd'lyk goed vrywillig ik verlaet,
 Als enkele ydelheyd, die onze ziel beschaed.
 Ik verzack uyt'er bert de zond die 'k heb bedreven,
 Uyt liefde tot den Heer, met beterris van 't leven;
 'K vergeef ook uyt'er bert het kwaed aen my gedaen,
 'K wil mynen vyand met den vredens-kus ontsaen.

'K geloof aen eenen Godt, dryvuldig in Persoonen,
 Den VADER, Zoon en GEEST, die zal het goet
 beloonen,

En Straffer zyn van 't kwaed, almachtig, wys,
 beel goed,

En al wat d'beyl'ge Kerk ons ook gelooven doet.
 'Khop' door de Goedheyd Gods vergiffenis der zonden.

En dat myn' ziel eens word in 't Hemelryk bevonden.
 'K beminne mynen Godt uyt beel myn bert en magt;

Uyt gebeel myne ziel, en uyt myn' gansche kragt;
 'K stel my en myne ziel gebeel in zyne handen,

Bereyd om t'onderlaen versmaeding ende schanden,
 Gezondheyd ende ziekte, dood, allerley verdriet;

Navolgens zyn' begeert, dat zynen wil geschied'.
 'K beveele myne ziel, den Toelugt der zondaeren,

Op dat zy my staeg wi't van kwaede dood bewaeren;
 Aen all' de Heyligen, myn beyligen Patroon,

Om te ontfangen eens des Hemels glorie-kroon.
 Ik zeg uyt 's herten grond met alle oodmoedigbeden:

Jesus, MARIA zoet, dit zyn myn' leste reden;
 En zoo dit is mischien myn lesten nacht of dag,

Ik wensche dat ik in hunne armen sterven mag.
 En is 't dat myre tong deez' woorden niet kan

spreken,
 Of dat my kwam het bert of het verstand t'ont-

breeken,
 Ik zegge nu voortaan, Jesus, MARIA zoet,

Wilt, als myn' ziele scheyd, haer komen te gemoet.

W.

Waerheyd.

Ieder moet de waerheyd pryzen/
 En voor eeuwig lof bewyzen/
 Die te binden is zeer schoon/
 Onder g'heel des Hemels Troon.
 't heb haer ober-al gaen zoeken
 In de rugme werelds hoeken;
 Maer ik blyf in groot verdrzet/
 Want de waerheyd vind ik niet.
 Ik bagt / kinders jong van jaeren
 Zullen deezzen schat bewaeren/
 Hunne onnoozelheyd is groot:
 't Schant d'onnooz'le zyn all' dood.
 Twee / d'yn jaeren uyt hunn' wiegen/
 Leeren liegen en bedriegen;
 Hierom volgt deez' nieuwe leer/
 Dat men bind geen kinders meer.
 Wy zyn t'zaemen all' lid, maeten/
 Dus wy moeten 't liegen haeten;

Niets en haert meer vrydschap
 Als den ongerechten klap.
 Het geloof is uytgebannen/
 Het bedrog beheert de mannen/
 Elk agt zig den besten man/
 Die hier meest bedriegen kan.
 Dit is doen de waerheyd doolen/
 Sluyten haer uyt Christi schoolen.
 Paulus leert een ander lied:
 En beliegt maskander niet.
 Dabid hzaegde Godt met reden/
 Zend uw Licht en uw' Waerheyden.
 't Licht / na Augustinus leer/
 't is de Waerheyd van den Heer.
 't Licht ter wereld is gekomen/
 Maer door duysterheyd benomen/
 Zoo daer van haers gelyk
 't geen' plaets in 't Christen-ryk.
 't bat ik den van gevoelen/
 Dat zy in de Rechters-stoelen

Als gezeten; 't den verblind/
 Albaer is zy onbemind.
 Silver ende goude schuyten
 Doen de waerheyd buyten blyven/
 Menig Regter / Advocaet
 Zoeken maer hun eggen baet.
 Daar veel giften ende gaben
 Wordt het regt in d'aerd' begzaeben/
 Zoo dat het onnoozel bleed
 Door de kwaede lippen moet.
 Regt en waerheyd wordt geschouwen
 In den handel t' alle stonden/
 Op de merk't en op de straet/
 In de wyntels boben maet.
 Niet alleenelyk door woorden/
 Maer door daeden en accoorden/
 Door bedrog / gewigt en maet/
 Daer veel valscheyd omme-gaet.
 Waerheyd die is by te zoeken/
 Men hoort niet dan zwoeren / bloeken/
 Door Godt en door Christi Bloed/
 Dat de kwaede waer' is goed.
 Wenichende de dood te sterben/
 En het aenschyn Gods teerven/
 Dat de aerde hun vernelt/
 Dat den dunbel hun outzielt.
 Men zegt 't is gemeynen wandel/
 Hedendaegs in allen handel/
 Om te leeben bobendien/
 Anders kan het niet geschien.
 Hemel / Dood en buur der hellen/
 Zy uyt hunne zinnen stellen/
 Dit hun ziele niet en kibelt/
 Als zy maer en hebben 't geld.
 Weynig is daer aengelegen/
 Of het kwael'yk is verhezen/
 Niemandt perst op ongebal/
 't Schant het eeuwig dueren zal.
 't Hebt met een vast betrouwen
 Lejt den Wieg-stoel gaen aenschouwen/
 Waer men 't liegen sterck verbied/
 Maer de waerheyd waer niet.
 Namendlyk by veel perfoonen/
 Die hun met berouw vertoonen/
 Dat beloovend' aen den Heer
 Dat het is den lesten heer.
 Slegts zyn zy daer uyt gekomen/
 Of de zonde wordt hernomen/
 Dus ligt waerheyd op het slot
 Zoo voor Priesters als voor Godt,

Men ziet zels de waerheyd wyken
 Uyt Hoben en Koning-ryken/
 Dit Joannes ons getuygt/
 Die zyn hoofd boor't moord swaerd buygt
 Van Herodes / wien hy zeyde/
 Dat hy een kwaed leven leyde/
 Misbzykend' zyns hzaeb'rs hzout
 Tegen wetten van de trouw.
 Christen kinders / waerheyds zoonen/
 Wilt de waerheyd zoo betoonen/
 Dat m'om leven / nog om dood/
 Hoort de waerheyd en verstoet.
 Wilt kloekmoedig t'allen tyden
 Daar de regte waerheyd stzuden/
 Die zig boor de waerheyd schaemt/
 Word een duyvels kind genaemd.
 Wilt de waerheyd noogt verzwigen/
 Al moest gy duyft slagen krygen/
 Nog om kerker / nog om goed/
 Ten zy 't regt u zwigen doet.
 In het hieken kan uw zonden
 Wag geen leugen zyn bevonden/
 Daer in moet gy spreken klaer/
 Ende zeggen 't gen' is waer.

Die waerzeggers gaen te raeden,
 Doen superstitieuse daeden.

Superstitie, dat zyn woorden
 Gebuyken, die niet behoorden,
 Teekenen, of eenig werk,
 Tegen d'instel' van de kerk.
 Door mirakels niet bedreven,
 Die Godt geen magt heeft gegeven,
 Door natuer niet uytgevrot;
 Maer door Satan uytgezot;
 Die van Godt zynde verlaeten,
 En ons zaligheyd komt haeren,
 Heeft veel konsten uytgehaeld,
 Waer door menig mensche faelt.
 Door ongoddelyke zaeken
 Weet hy ons heel op te maeken;
 Door kwaed raeden ons bedriegt,
 En zoo stil in slaepe wiegt.
 'k Zal van zynen list doen blyken,
 Waer door hy komt uyt te stryken,
 Veele zyn'er in 't getal,
 Dog maer weynig schryven zal.
 Om de koorts en pynd' oogen
 • Haest te zien van ons vervolgen,

M'hangt een briefken aen den hals,
Is een middel 't welk is valsch.
Strooy-banden aen boomen binden,
't Zy aen eyken of aen linden,
Met geld en wat brood daer by,
Maekt u van de koortzen vry;
Maer geenzins van ongelukken,
Die u zullen eens verdrukken,
Want ieder voor oogen ziet,
Dat dit niet door Godt geschied.
Ander die ook naemen schryven,
Om het bloed der neus te styven,
't Gen' men op het voorhoofd doet,
Met het uytgeloopen bloed.
Ander die gaen verre streeken,
Zonder iemant aen te spreken,
Autaers maekend' op het land,
Waer zy doen hun offerhard;
d'Eerste die men zal ontmoeten,
Zonder spreken, zonder groeten,
Moet het opgeofferd geld,
Weezen in zyn hand geteld.
Veel zyn'er die maeken banden,
Van groen' blaederen aen d'handen,
Geplukt 'savonds voor Sint Jan,
Anders geen vrugt hebben kan.
Daer zynder op zeker tyden,
Die de Heyl'gen wasch toewyden,
Met het hayr daer in gedaen,
Van die is met ziek' belaeen.
Ander die den zieken leyden,
Dry, vier dagen te vermeden,
Eer de klaere zonne ryft;
Wat dat Satan al bewyst!
Met het aenzigt nae het oosten,
Of ten zoud u niet vertroosten,
d'Handen gekruyft uytgerekt;
Moet dit niet weezen begekt?
Ander Davids Psalmen lezen,
Om gebreken te genezen,
d'Wyl den zieken wascht zyn hand,
In een klaeren water-strand.
Veel die om verscheyde pyne,
Met een zwyne-scheel verschynen,
In den naem van cætera,
Van de reste raed'er na.
Men vind'er die kruyden snyden,
Om van ziek' hun te bevryden,
Met een mes heel nieuw gekogt,
Dat nooyt zaek heeft aengerogt

Of men moet geen trooft verwagten,
En het kruyd is zonder kragten,
Die in 't minste maer gelooft,
Moet van zinnen zyn berooft.
Daer zyn'er die kruyften smeeden,
Op Goe-Vrydag tegen reden,
Als den Priester in de Kerk,
Aen Godt bied zoo Heylig werk,
Van de nagels die op straeten,
Van de peerden zyn gelaeten;
Ziet of eenig wyzen man,
Daer in kragt bemerken kan.
Ander, onzen Vader leezen,
Zeker dagen, maer 't moet weezen,
Altyd een min in 't getal,
'Tot'er maer een blyven zal.
Veel die woorden ook gebruyken,
Om de sloten te onduyken,
En nog eens te sluyten toe;
Maer den duyvel die weet hoe.
Andere die alle dagen,
Hooge woorden by hun draegen,
Waer door schynen t'allen tyd,
Zekerlyk te zyn bevryd,
Van kwetturen, kappen, kerven,
Dat zy nooyt en zullen sterven,
In wat land, in wat kwartier,
Nog door water, zweerd, nog vier.
Veel die vast daer op betrouwen,
't Gen' hun eeuwig zal berouwen,
Want op zekeren termyn,
Zullen zy bedrogen zyn.
Want zoo haest wy zyn gebooren,
(Alle moeyt' die is verloren)
Heeft het opperste gezag,
Vastgesteld ons stervens dag.
Dan om dogters te verwekken,
En tot hunne min te trekken,
Gebruyken fenynig kwaed,
Waer naer volgt een grooten haet,
Honderd middels zult gy leezen,
Om de peerden te geneezen,
Die een slegten Smid gebruykt,
Waer door hy zyn botheyd duykt.
Zy vraegen van wat couleuren,
Dat de peerden zyn die treuren,
Als 't couleur hun is bekend,
Zy jaegen de ziek' ten eynd.
't Peerd, dry ueren op die stonden,
Word aen eenen boom gebonden.

Maer alles is vrugteloos,
't Zyn werken des duyvels boos.
Veel geneezen zonder faelen,
De beesten van veele kwaelen,
Met water en gerste-graen,
In een glaze pint gedaen.
Ik zoud nog veel ander zaeken,
Alhier konnen kenbaer maeken,
Ten mag niet klaer zyn gezeyd,
En ten vollen uytgeleyd
Want veele curieuze lieden,
Zouden wel de daed bespieden,
Al is 't tegen het gebod,
Van den Alderhoogsten Godt.
Daer zyn'er die ratten, muizen,
Doen vergaen nae ander huizen,
't Schynt een treffelyk secreet,
't Gen' men van den duyvel weet.
Zy den eenen mensch bevryden,
Maer een ander moet het lyden,
Groote zonden, schelmery,
Vol bedrog en duyvelry.
Men spreekt woorden hoog van taele,
Als men afleest eene kwaele,
Dus aenmerkt eens deze daed,
Die door duyvels loosheyd gaet.
't Gen' m'afleest van slegte peerden,
Valt op die van grooter weerden,
't Gen' hy af-neemt van een vrouw,
Steld hy eenen man in rouw.
't Gen' raen zal een oud man weeren,
Dat zal eenen jongman deeren,
En is 't dat hy anders doet,
't Is hy zelfs die 't lyden moet.
Die om beesten of hun kwaelen,
Wereldsche belezers haelen,
Die zyn tooveraers in schyn,
Zullen vol ellenden zyn.
Maer 't vervloekste kwaed der kwaeden,
Is waerzeggers vraegen raeden,
Om te weeten voor gewis,
Waer dat iet verholen is.
't Zy door kaerten, teerelingen,
Of door 't zeveken te springen,
Of door ander instrument,
Maeken zy den dief bekend.
't Minste dat'er is verloren,
Zulk volk men gaet onderhooren,
De gen' hebben een contract,
Met den duyvel zelfs gemaekt.

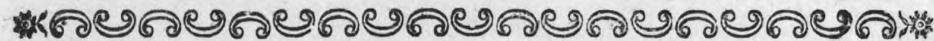
Die aen zulk volk raed zal vraegen,
Zal het vroeg of laet beklagen,
Hy moet vreezen plaegen groot:
Want Godt dreygt hun met de dood.
Wilt gy daer de waarheyd weeten,
Zy en is daer niet gezeten;
Zoo hy eens de waarheyd zeyd,
Het is zeker dat hy vleyt,
Om u thien-mael te bedriegen:
Want zyn regte ampt is liegen,
Hy zoekt tegen regt en trouw,
Een ander vervloeken zou.
En duyft lasteringen zeggen,
En veel valscheden opleggen,
Zoo dat een onnoozel bloed.
Zonder schuld dat lyden moet.
Die gebruyken wilt de reden,
Hy ziet klaer dees ydelheden,
Hoe dat'er hier anders niet,
Als door Satans list geschied.
Wat kan in een briefken steeken,
In 't geschrift van twee, dry reeken?
Ziet gy dit gebruykt te zyn,
Door een goeden Medecyn?
Geenzints; maer zy die vervloeken,
't Is hulp' van den duyvel zoeken,
Die geneest u door 't contract,
Dat gy met hem hebt gemaekt.
Maer ik hoor' dit wederleggen,
En daer op uw reden zeggen,
Godt bewaerd my van dees daed,
Van den duyvel en zyn maet.
Ik en wil om geene zaeken,
Verbond met den duyvel maeken,
'K gaen ter goeder trouwe voort,
'K hebbe met hem geen accoord.
Het zyn myn gebeurs of vrienden,
Die my van dit briefken dienden,
Zy zeggen dit helpen kan,
En zy hebben proof daer van.
Hier door schynt gy g'heel bevonden,
Buyten schuld en buyten zonden;
Maer weet, al is 't dat'er niet,
Met den duyvel zelfs geschied,
Mits onaengezien uw praeten,
g'Handeld met zyn onderzaeten:
Want gy weet dat deze kragt,
Niet en heeft van Godt de magt
Gaet den Pastor daer van spreken,
Geeft te kennen uw gebreken,

Zoo gy niet dees zaeken laet,
 Gy blyft in een kwaeden staet.
 En al komt gy te verklaeren,
 Dat gy met geen Tooveraeren,
 Nog met duyvels hebt verbond,
 Om te maeken u gezond;
 Gy gebruykt nogtans de dingen,
 Die den duyvel voort moet bringen,
 Zyt gy dan geen Tooveraer,
 Of wel van de soort daer naer?
 Want als gy doet zulke werken,
 't Is wel klaerelyk te merken,
 Gy en kond hem niet ontvliên,
 Raer als 't anders kan geschien.
 Gy moet vast daer aen gelooven,
 Of den duyvel maekt den dooven,
 Ten heeft anders nooyt geschied,
 Waer in regt uw fauten ziet.
 Al moet ik die briefkens laeken,
 En die kragtelooze zaeken,
 Spreek ik nogtans hier in niet,
 Van het gen' de kerk ons bied,
Agnus Dei, *JESUS* Naeme,
 Mag men draegen zonder blaeme,
 Beelden, Medaillen gewyd,
 Zyn geprezen 't allen tyd,
 Gewyd water, ander zaeken,
 Maer moet geen betrouwen maeken
 Dat gy zeker in uw pyn
 Daer door zult geholpen zyn.
 Verhopt in den Heer der Heeren,
 Bid hy alles wilt verkeeren
 Tot uw ziele zaligheid,
 Weest tot lydzaamheyd bereyd.
 Felgrimagien zyn geprezen,
 Indien zy godvrugig wezen,
 Als het geschied voor Gods Naem,
 't Is 't hem altyd aengenaem.
 Gy moogt ook aelmoessen geven,
 Die in aremoede leven,
 Maer niet die gy eerst ontmoet,
 Die misschien is ryk van goed.
 Vyfmael Vader Ons verkonden,
 Ter eer der vyf bitter Wonden
 Van *JESUS* gebenedyd,
 Dat is loffelyk altyd.
 Maer u nae den ooften keeren,
 Minderen, 't getal vermeerren
 Der gebeden die gy doet,
 Anders, dat zy niet zyn goed,

Moet gy bygeloovig agten,
 Print dit wel in uw gedagten,
 Want dit order van getal
 U geen kragt voortbrengen zal.
 En al is 't dat de gebeden
 Woorden zyn vol heyligheden,
 Satan die misbruyken kan,
 Men heeft waere preuf daer van.
 De gerals omstandigheden
 Konnen u in zond doen treden:
 Want met eenen stoop azyn
 Men bederft een g'heel stuk wyn.
 Voorts, de dagen onderhouden,
 Vastelyk daer op betrouwen;
 Dat zulk kruyd moet zyn geplukt,
 Anders dat het niet en lukt,
 Sint Jans avond, niet te voeren,
 Wie en zoude zig niet stooren;
 Heeft het kruyd meer kragt voorwaer?
 Daegs te voeren, als daer naer?
 Hier in ziet gy klaer voor oogen
 Door den duyvel zyt bedrogen:
 Want naer het gemeen verklaer,
 't Is 't werk van een Tooveraer
 Waer op zy hun poeders maeken,
 En veel meer vervloekte zaeken;
 Gy weet dit, en niet te min,
 Blyft met een verkeerden zin.
 Zoo gy kruyden wilt bewaeren,
 Afschen, palmen, veele jaeren,
 Gebruykt die op zeker tyd,
 Die zyn van de Kerk gewyd.
 Daer in is geen kwaed gelegen,
 Maer Gods bystand ende zegen:
 Superstieuzen daed,
 Kan niet wezen zonder kwaed.
 Alswanneer gy wierd geboren,
 g'Hebt den duyvel afgezwoeren,
 Zyt voorzigtig hem voortaan,
 Niet te wezen toegedaen,
 Zyt gy ziek of krank van leden,
 Offert Godt uwe gebeden,
 Geestelyke Medecyn
 Moet gy zoeken in uw pyn.
 Zuyvert uwe ziel van zonden,
 't Is den meesten troost bevonden,
 Nooyt geene gezondheyd kiest,
 Waer door gy uw ziel verliest.
 Satan met zyn onderzaeten
 Moet gy t'alle tyden haeten,

Zoo gy zyt in ongeval,
 Godt is Meeſter boven al;
 Zyt gy in gevaer van sterven,
 Wilt veel liever 't leven derven
 En volbrengen het gebod
 Van uwen Schepper, Heer en Godt,
 Als door duyvels konst te leeven.
 Gy moet door de dood begeeven,
 Het is zeker, vroeg of laet,
 Neemt tot Godt uw toeverlaet.
 En is 't dat'er u perfoonen
 Willen zekerlyk beroonen,
 Dat gy kont geneezen zyn,

Door des duyvels medecyn.
 Kiest voor uwen Godt te lyden,
 Peyft op 't eeuwiglyk verbyden;
 Die zoo sterft getrouw aen Godt,
 Heeft den Hemel tot zyn lot.
 'Tis ten allen tyd verboden
 Eer te biên aen valsche goden,
 Schouwt en vlugt die duyzend keer,
 Om de liefde van den Heer.
 Daerom, kind, zult niet verkeeren
 Met die kwaede konsten leeren,
 En verliest gy geld of goed,
 Vest op Godt al uwen moed.

Ziet hier de **WELLUST** en de **WULPSHEYD** overheard,
 Zoo ons den wyzen Man in deeze regels leert.

Z Ag lestmael als men ging een dooden
 mensch begraeven,
 Uyt eenen vuylen put veel' dorre beend'ren
 schraeven:
 Hier zag ik, zoo my dogt, een stuk van 't
 bekkeneel,
 Daer 't arm-been, schouder-blad en schinkels,
 hier een deel
 Ontvleeschte wervelen, daer d'onder-kaeke-
 beenen,
 Hier borst en heupe-been, daer vingeren en teenen;
 De eene waeren heel, en d'ander half verrot,
 Dit ziende, riep ik uyt: myn' ziel, gy zyt wel zot
 Dat gy met liefde word tot een schepzel ontsteek-
 ken,
 'T gene eyndelyk moet zyn in zulk een kuyl ge-
 steeken;
 Die schoone, die gy mint, en die gy zoo
 weerdeert,
 Zal eens naer deezen zyn in stof en asch verkeerd.
 Haer' wangen zullen eens verliezen hunne verven,
 De oogen hunnen glans en held're lonken der-
 ven;
 Het kramozyne bloed dat op haer' lippen gloeyt,
 De sneeuw-gelyke melk, die van haer voor-
 hoofd vloeyt;
 De malſche poezelheyd en onverſensden bloezem
 Van haeren witten hals en opgespannen boezem,
 Die tooverende verv' van 't eipenbeene vel,
 Dat lief en jeugdijg lyf, dat wel-geschikt gesel
 Zal eens veranderen van weezen en van vormen;
 En worden stinkend aen der onverzaede wormen;

Het graf dat gy hier ziet zal eens de wooning zyn
 Van die haer nu begraeft in purper en satyn.
 Uyt deezen mond, die u bekoort met minne-
 stuypen,
 Zal 't krielend ongediert met duyft en duyzend
 kruypen;
 Een stank gelyk een' pest zal ryzen uyt de keel,
 Die gy op heden noemt een honing-zoete deel.
 De slangen zullen zig met veele kromme krollen
 En vrongen uyt en in den neus en oogen rollen;
 De padden komen voort uyt deeze geyle borst,
 Die gy nu weerdig agt d'omhelzing van een
 Vorst.
 Dat jeugdijg vleesch en bloed word eens ge-
 stampt te pletter,
 En smelt ten lesten weg als smot en vuylen etter;
 En als dit alles is in modder-slyk vergaen,
 Bied u de dood-kist niets als dorre beenders aen.
 Ach! is op zulk een' sions myn' zinn'lykheyd
 vervallen?
 Is 't met dat worm-nest, myn' ziel, dat gy blyft
 mallen?
 Is 't om zoo morzig stuk, dat gy uw eynd
 vergeet,
 En stadig uwe boey en eygen banden smeed?
 Hoe laet uw'reden zig door deezen schyn bekooren?
 Kan zulk een' blinde lust haer schrande oordeel
 stooren?
 Zal d'hop' van korte vreugd verleyden een
 gemoed,
 Dat niet verzaed kan zyn 'ten zy van 'thoog-
 ste goed?

Vergeet gy, om wat vleesch en beend'ten te vernoegeen,

Den Minnaer, die met u zig wilt voor eeuwig voegen?

Denkt wat uw lichaam is, eer gy dit toe zult staen,

Een lyk dat met zyn lyf in wormen moet ver- gaen.

Zoo vuyl, dat geene pen zyn vuylheyl kan be- schryven,

Zoo stinkend, dat geen geur kan zynen flank verdryven,

Een yzelyk geraemt, wiens voorbeeld gy beziet,

Een zamen-stel van asch, van aerd en enkel niet;

Een romp doorknaegd van pyn van 't hoofd tot aen de teenen;

Een' oorzaak van verdriet en van geduerig weenen.

Ziet daer het ledikant, dat hem hier naer verwaagt,

Ziet waer hy rusten zal in zoo een langen nacht.

Ziet waer hy van 'tgediert zal worden opgeëeten,

Benevens 't vuyl gestel, wiens min hem heeft bezeten.

o Wormen-oes! o graf! o etter vuyl! o slyk!

o Yzelyk geraemt! o stinkend vleesch! o lyk!

Zal ik om onder u te kruypen en te vroeten,

Om eenen vuylen lust in vuyligheyl te boeten,

Af trekken myne min van 't ongeschapen Goed,

Dat eeuwig 'tzelve blyft, en 't herte g'heel voldoet?

Zal myne ziel, alleen voor haeren Godt geschapen,

Haer zelven in het slyk en modder gaen vergaepen?

Zal eene korte vreugd my maeken onderdaen?

o Neen! ik zal my niet in zulk een kuyt doen gaen.

Zal ook voorleden vreugd met lust ons konnen laeven,

Als wy te zamen zyn in eenen put begraven?

Wat baet op dien tyd in zulk een stinkend kot,

Het' pynelyk gedagt van 't onderling genot?

Wat baet my dan 't gezigt van haere zoete lonken,

Wanneer ik lig by haer in 't duyfter grafgezonden?

Wat baet my dan 'tgehoor van haer verlijfd gezang,

Wanneer uyt ieder oog zal kruypen eene slang?

Zoud haeren zoeten geur myn' reuke nog ver- zoeten,

Als ik in etter zal en stinkend slyk gaen vroeten?

Of zoud haer' poezel hand my streelen in een kuyt,

Daer ik gevoelentloos diep onder d'aerde schuyt?

Ach neen! 'ts dan gedaen met zinnen en met leden,

Met al dat dienstig was tot deeze dertelheden,

Daer is gehoor noch reuk, gevoelen noch ge- zigt,

In een verstorven romp die onder d'aerde ligt.

De ziel, die door de dood van hem is afgescheyden

Ziet dan hoe dwaes zy haer van 't lichaam liet verleyden,

Beklaegt dan, maer te laet, 't misbruik van haeren tyd,

Bekent dat zy met recht voor haere zonden lyd,

Dan roept zy: Had ik doch myne oogen toege- sloten,

Als [schoonheyd ende min my 't allen kant be- stootten;

Had ik doch doof geweest wanneer vrouw *Venus* min

Haer streelende geluyd deed klinken in myn zin,

Ach! had ik nimmermeer den toover-geur ge- roken,

Waer mede geylheyd kwam in my haer' pestte stooken.

Ach! waer' myn lichaam nooyt door wellust aengeruord,

Zoo waer' ik, arme ziel, tot wulpsheyd nooyt veruord!

o Lichaem, stof en asch! o aes van vuyle dieren!

Waerom u zoo gestreeld! waerom u zoo te vieren!

Waerom, wanneer gy waert met my, och arm! gepaerd,

En overleyd ik niet hoe vuyl, hoe snood gy waert?

Zoo stort die dwaese ziel haer' vrugteloze klagten,

Zoo toont zy hoe men moet zyn dertel lichaem agten:

Komt spiegelt u daer aen, die nog in 't leven zyt,

En uwen levens-loop zoo blindelings verlyt.

Komt spiegelt u daer aen, brand-stooken van het minnen,

Die op wat schoonheyd stelt geheel uw hert en zinnen,

Die om uw weeldig vleesch, den wille slaeve maekt,

En wie den wellust-dranc zoo zoet, zoo lek- ker sinnekt.

Komt spiegelt u daer aen, o *Venus* minnaers, slaeven!

Die ligt tot over 't hoofd in vleesch en bloed begraven,

Die aen een vuyle pop staet als autsaeren regt,

En u gelukkig agt te weezen haeren knegt.

Komt hier, komt aen het graf, aenschouwt de rotte leden

Van die wel-er voor u dien weg zyn ingetreeden,

Daer is het lende-been van eenen jongen kwant

Die voor zyn' *Venus* heeft tot in het graf gebrand.

Daer is het kaeke-been van eene zang-heldinne,

Die aen de jongheyd schoon te zyn eene godinnet;

Ziet of gy hier nog vind haer lonkende gezigt;

Ziet wat al schoonheyd hier met haer begrae- ven ligt.

Zoo gy geen oogen hebt, stelt uwen reuk te werken,

Gy zult van stonden aen haer' zoetigheyd be- merken;

Of steekt de handen neer, haelt haeren kop vry uyt,

En let wat stoffen dien in 't bekkeneel bestuyt.

Daer vind gy slyk en asch en wormen ende slangen,

Die met hun rotte lyf den dooden bol omvan- gen,

Daer vind gy uws gelyks, o menschen! merkt die aen,

Gy zyt doch stof en asch en zult daer in vergaen.

Myn ziel, zoo lang gy nog zit in het lyf gevangen,

En laet u nimmermeer van uwe lusten prangen,

Bedwingt het dertel vleesch, dat uwen wil verleyd,

En onderdrukt daer in alle uw' begeerlykheyd.

Wanneer de wellust u naer deezen komt vertoogen

De schoone, voor wie gy zoo dikwils waert gebogen,

Gedenkt in 't heetste vuer der blinde minne-drift,

Met wat een bitter gal haer schoonheyd is vergift.

Gedenkt dat al 'de vreugd die zy kap mededeelen,

U 't midden in 't genot zal smerten en verveelen,

En dat haer jeugdlyk lyf, op welk uw' lusten staen,

Niet is als stof en asch, en zal daer in vergaen.

Ach ziel! het waer' te ver uw edeldom vergeeten!

Daer is het kaeke-been van eene zang-heldinne,

Die aen de jongheyd schoon te zyn eene godinnet;

Ziet of gy hier nog vind haer lonkende gezigt;

Ziet wat al schoonheyd hier met haer begrae- ven ligt.

Zoo gy geen oogen hebt, stelt uwen reuk te werken,

Gy zult van stonden aen haer' zoetigheyd be- merken;

Of steekt de handen neer, haelt haeren kop vry uyt,

En let wat stoffen dien in 't bekkeneel bestuyt.

Daer vind gy slyk en asch en wormen ende slangen,

Die met hun rotte lyf den dooden bol omvan- gen,

Daer vind gy uws gelyks, o menschen! merkt die aen,

Gy zyt doch stof en asch en zult daer in vergaen.

Myn ziel, zoo lang gy nog zit in het lyf gevangen,

En laet u nimmermeer van uwe lusten prangen,

Bedwingt het dertel vleesch, dat uwen wil verleyd,

En onderdrukt daer in alle uw' begeerlykheyd.

Wanneer de wellust u naer deezen komt vertoogen

De schoone, voor wie gy zoo dikwils waert gebogen,

Gedenkt in 't heetste vuer der blinde minne-drift,

Met wat een bitter gal haer schoonheyd is vergift.

Gedenkt dat al 'de vreugd die zy kap mededeelen,

U 't midden in 't genot zal smerten en verveelen,

En dat haer jeugdlyk lyf, op welk uw' lusten staen,

Niet is als stof en asch, en zal daer in vergaen.

Ach ziel! het waer' te ver uw edeldom vergeeten!

WIEROOKT, Kinders in de Kerk » Print in 't hert dit Hemelsch Werk;

Loft Godt onder schyn van Brood » Zoo bevryd g'u van de dood.

'Kaenbid U met eerbied, verborgen Godd'lykheyd,

Die onder deez' gedaent' voorwaer verborgen leyd,

Ontfangt myn hert dat zig aen U g'heel overgeeft,

Om dat het zig geheel in uw' beschouwing geeft.

Alle gezigt, gevoel en swaak in U verdooft;

Maer door 'tgehoor alleen men zekerlyk geloof;

'Kgehoof al 't gene heeft den Zoone Gads geyd,

Niet waerder dan het woord der waere On- faelbaerheyd.

Aen 't Krays verbergde zig alleen de Godd'lykheyd;

Maer hier verbergt zig ook te zaem de Menschlykheyd.

Nogtans geloovend' en blydend' beyd' te gaer,

Ik vrag' 't gene heeft gevraagd den goeden Moor- denaer.

De Worden zie ik niet, die Thomas zag wel-er,

Werkonne U niet te min voor mynen Godt en Heer.

Uw oorsprong is te schoon, uw'driften ongemeen,

Geen schepzel kan op d'aerd verzaeden uw gemeed,

Bewaert uw'liefde dan voor een volmaekter goed.

Bewaert uw'liefde dan voor die met zyne gaven

En jonsten zonder eynd, haer voeden kan en laeven,

Bewaert die voor uw wit, uw oogmerk, uwen Al,

Die u beminnen wilt, die u vernoegeen zal.

Met deezen zult gy u voorzigtiglyk verbinden,

In deezen zult gy ook al uw behaegen vinden;

Ach! laet de weelde daer, laet d'aersche schoonheyd gaen;

Zy is doch stof en asch, en zal daer in vergaen.

Ja, ja, ik laet die gaen, en wil myn' oog ont- houwen

Van zinnelyk 'taenzien d'aenlokzelen der vrou- wen,

Al kwam *Helena* zelve, die Troyen stak in brand,

Ik keerde op dien stond 'tgezigt aen d'ander kant;

Te recht: want mijs zy kond een ryk in brande steeken,

Te lyster zoude zy myn' kleyne romp ontsteeken;

Neen, geen *Helena* zou my in haer netten slaen,

Zy is doch stof en asch, en zal daer in vergaen.

En schoon zy eeuwig kond in haere jeugd vol- herden,

Noch wil ik nooyt door lust tot haer gedreven werden,

Noch wil ik nooyt om 't vleesch zoo verre zyn voldaen,

Myn lichaam is doch stof en zal in stof vergaen.

Ach! drukt my dit geloof van dag tot dag meer in,

Gp dat ik in U hope en U alleen bemin.

o 'S Heerens bitter Dood! weerd een' gedenckenis.

Waeragtig Brood, waer in des menscbens leven is.

Maekt dat myn' ziel alleen door U en van U leeft,

En dagelyk meer smaect en zoetheyl in U heeft.

o Jesus! mynen Heer, eenigen Pelikaen,

Komt reynigt met uw Bloed myn stinkende misdaden;

Een druppel van dat Bloed kan g'heel bet aerdsch geslagt

Ontflaen van al bet kwaed, waer in het was versmagt.

o Jesus! wie nu moet door een dekzel zien,

Eylaes! wanneer zal my na mynen wenscb geschielen?

Dat ik, U ziende met een helder aengezigt,

Zal zalig weezen door uw Heerlykheids gezigt.

Wanhopen is een kwaed, en van de meeste zonden,
Die vol perykelen en boosheyd is bevonden;
Die tegen Godes magt en zyne Godheyd float,
En tegen 't dierbaer Bloed, dat Christus eens vergoot.
♠ Mensch! die overpeyst uw' goddelooze werken!
Waerom d'Almoogendheyd van Godt niet wel bemerken?
Gy weet dat Godt is goed en medelyden heeft,
Dat zyn' Bermhertigheyd op zyne werken zweeft.
Hy sluyt voor zig de deur, de bron van Gods genaden,
Die denkt dat Godt niet wilt, of hem niet kan ontaelden
Van zyn'er zonden-pak: hy heeft wantrouwenis,
Dat Godt geen' goedheyd heeft, of niet almoogende is.
Een zondaer moekt altyd in vaste hope leeven,
Dat'er geen' zonden zyn of Godt kan die vergeeven,
Hoe zeer gy zyt vervremd en van zyn weg verspreyd,
Als gy mer waer berouw uw' zonden maer beschreyd.
Geen mensch wanhopen moet, al heeft hy lange jaeren
In alle schelmerye de wereld omgevaeren;
Geen herte zoo vetsteend, dat hy niet trekt tot hem,
Dat niet en word verzoet aenhoorende zyn' stem.
Wilt dan, ♠ zondig hert! uyt-uw en poel verzyzen,
Om Gods bermhertigheyd in eeuwigheyd te pryzen:
Want hy en wilt de dood van eenen zondaer niet;
Maer dat hy zig bekeere en van de zonden vlied.
Wat zyn onz' zonden al by Gods Bermhertigheden!
Ten zy een' duyfter' wolk door d'heeste zon vertreeden,
Of wafel, dat door het vuer verzagt en fluks verdwynt:
Een' donk're nagt die vlugt wanneer den dag verschynt.
♠ Kind! ó teere iugdt! wilt nimmermeer wanhopen.
Hoe zeer gy uyt den weg des Heeren hebt geloopt.
Hoe zwaer uw' zonden zyn, die gy ooyt had gedaan,
Zoo gy gevallen zyt, tagt weder op te staen.

Wat dat de Wereld is en al haer vremd bedryven
Besitien in honderd jaer duyft klerken niet te schryven;
Ik zal alleenlyk iets zeggen in het kort:
Want 'tis onmoogelyk dat 't al beschreven word.
De wereld is een' zee, om veel' verscheyde reden,
Nu effen als een glas, dan vol onstuymigheden;
De wereld keert dus ook veel' voorspoed en geluk
Op eenen oogenblik, in tegenspoed en druk.
Men ziet de baeren mede opklommen tot de wolken,
Dan vallen als een schigt tot in de diepste kolken:
Zoo ziet men eenen mensch, op heden hoog, vermærd,
En morgen eereeloos, gesmeten plat ter aerd.
Men ziet den grooten vitch de kleyne veel' verflinden,
Het zelve zult gy ook op deeze wereld vinden,
Veel' Vorsten groot van magt, en ryk en vol van goed,
Verdrucken 't kleyne volk, en persen af zyn bloed.
De zee heeft in den grond al zand en zwaerigheden,
De wereld niet als zond en enkel ydelheden;
En daer het lyf ter zee in duyft gevaeren staet,
Zoo heeft de ziel op aerd te vreezen alle kwaed.
Van vier schepen op zee gaet nauw'lyks een verloren,
Van vier zielen op aerde is nauw' eene uytverkooren:
Ja *Augustinus* geeft ons deeze les in 't kort,
Dat die de wereld mint, daer van versonden word.
De zee heeft menigmael veel' monsters, vremde dieren,
Men ziet die van gelyk ook in de wereld zwieren,
Die dobbel zyn van hert, twee tongen in een' mond,
Waer door een eerlyk man zeer deerlyk word gewond.
De zee en is geen plaets waer op men lang kan blijven,
De wereld van gelyk, na *Paulus* klaer beschryven,
Wy hebben geene plaets, die blyft in zynen staet,
'Tis maer een wandel-pad, waer op men henen gaet.
De zee is vol van zout, en vol van bitterheden,
De visch die zweemt daer in mer aengenaemigheden,

De wereld is gelyk vol droefheyd en verdriet;
De menschen, door gewoonte, en smaeken 't minste niet.
Maer als ik wel aenzie de wereldsche gelucken,
Zes soorten vind ik daer van fouten uyt te drukken:
Haer' blindheyd, haer' gevaer, haer' kortheyd,
haere ellend,
Haer' misbruyk, schelmerye, en zonden zonder end.
Al 's werelds zoetigheyd, gelucken en pleyzieren,
Ziet m'als een snellen rook voor-by onze ooggen zwieren,
En 't menschelyk geluk is met het lyf bepaeld.
Het gene zelden nog tot honderd jaeren haelt.
Hoe veele vind m'er doch tot dit getal geraeken?
Van duyzende niet een en zal deez' rek'ning macken;
M'heeft menigmael een Abt, een Kardinael gezien,
Die leefden maer een' maend, of dagen acht of thien.
Een Paus min als een jaer; en nieuw-getrouwde lieden,
Een nagt, het gen' men ziet nog dagelyk geschieden;
En of uw leves waer' van langduerigen tyd.
Neemt dat gy honderd jaer op deeze wereld zyt,
Voegt honderd jaer daer by en tweemaal honderd jaeren,
'Tis by de eeuwigheyd of 't oogenblikken waeren:
Want by de eeuwigheyd is 'taerdich gelyk een wind;
Gelyk men met'er daed voor zeker waer bevind.
Ziet al de Vorsten aen en Princen hoog verheven,
Of die gestorven zyn, of die nog heden leven,
Wat heeft hunne eer en glans tot hun geluk gebaet?
Het is geweest een wind, die ligtelyk vergaet.
Waer zyn de Princen all', die namen hun behaegen
Met in het digte woud de herten na te jaegen,
Die hadden hunnen troost en hunne hof gebouwd.
Op eenen grooten berg van zilver en van goud,
Die hebben operegt zoo wonder ryke stukken,
Die tot op heden nog hun grootchen naem uyt-drukken,
Wat hebben zy daer van voor hunnen loon ontfanen?
Veel' zyn van hun Paleys regt nae de hel gegaen,

Terwyl dat hunne plaets van ander' is bezeten.
Wat is het van die zyn in wysheyd hoog vermeten?
Waer is de glori' van den wyzen *Salomon*?
Waer *Alexanders* magt, en *Affuerus* rom?
Waer zyn zoo hoog vermaerd de Keyzeren van Roomen?
Waer d'ander' Princen alle en Koningen gekomen?
Wat heeft aen hun gebaet des werelds grootte magt,
Hunn' knechten, goed en geld, en legers groot van kragt?
'Tis alles als een droom of schaduwe verschenen,
In eenen oogenblik is hun geluk verdwenen.
Hier uyt bemerkt men ligt wat is des werelds staet.
En hoe al haer geluk zeer haestiglyk vergaet.
Die op de wereld steunt en heeft geen vast betrouwen,
'Tis of hy by den steert wilde een paling houwen:
Want aen den palings steert is geen vast gryp aen,
Daer is geen middel ook om vast op haer te gaen.
Doch in het traenen-dal niemant kan ons bevryden
Van duyft miserien, die komen t'allen tyden,
Geene uer op heel den dag, de gen' verloop en zal,
Die niet den mensch en dreygt met eenig ongeval.
Het is onmoogelyk om ieder te verkonden,
Wie heeft de ziekten al des lichaems ooyt bevonden?
De fryden onzer ziel, en allerhande kwaed,
Dat in ons even-mensch of in ons zelf bestaet?
Hier word'er om zyn goed een in het recht betrokken,
Daer een door valsche tong gescheurd in duyzend brokken,
Daer is een nydig rot, dat uw geluk bestrydt,
Den eenen door den haet, den anderen doort nydt,
Den derden door bedrog, of lust om zig te wreken,
Den vierden door het zweerd of valscheyde uyt te spreken.
Naer alle deeze ellend en klaegelyk verdriet,
Drukt ons ontelbaer ramp, die niemant ooyt voorziet:
Daer breekt'er een zyn been, een andere zyn leden,
Daer word een van het peerd of wagen overreden;
Daer is een die verdrint, daer word'er eens vermoord,
Waer van men nimmermeer de minde reden hoort.

Daer verliest een zyn arm, een anderen zyn' ooggen,
Daer van zyn eygen kind den vader word be-
drogen,

Daer ziet gy een die weent, verliezend' al
zyn goed,

Daer eenen die is borg, die het betaalen moet.
Maer is't dat u belieft daer van nog meer te weten,
'T volk ondervraegen moet in 's werlds dal ge-
zetzen;

Wat aengaet het verdriet of wee des werlds
vreugd,

Deeze antwoord, zoo ik meyn, gy vry ver-
wagten meugt.

Waer't dat zy waeren beyde in eene schael gelegen,
'T verdriet zoud veele meer als het vermaak op-
weegen;

Een' nere van vermaak geeft honderd ueren pyn:
Dus overpeyft hoe dier de vreugd betaeld
moet zyn.

Den goeden moet nogtans all' die gezeyde
kwaelen

Dikwils gelyk de kwaede al even dier betaalen,
Mer dit verschil nogtans dat d'een heeft meer
verdriet,

Gemerkt den zondaer staég de hel voor oo-
gen ziet.

Men ziet Godt bovendien door oorlog, diere
tyden,

Door pest, door hongers nood, den zondaer
staég kastyden,

Daerom sen Cain zeyd: zoo gy hebt goed
gedaan,

Na de verdiensten zult gy uwen loon ontfaen.
Maer is't zaek dat gy hebt eenig groot kwaed
bedreven,

De zonde zal terstond ontrent uw' deure zweeven,
Dit is de straf en pyn. Godt zyn Barm-
hertigheyd

Gunt aen den goeden mensch, den kwaeden
straf bereyd.

Daer valt ook groot verdriet aen des Haeren
Dienseren,

Van hunte zyn gesield om het Recht te bewaeren,
Wanneer zy vatten aen kwaed-doenders hier
en daer,

De gen' worden gestraft voor ieder openbaer.
D'eenen gebannen word, gesmeten in de banden,
Of men ziet levendig een anderen verbranden.

Gehangen aen een' galg, het hoofd geslagen af,
Ieder naer zyn' misdaed, lyd zyn' verdiende
straf.

Men zier'er ook ontleen, met peerden 'tlyf
verfcheuren,

En menig andre pyn die men hun doet be-
zueren,

Daer eenen word beroofd van erf-deel en van
goed,

Zoo dat elk honderd mael zyn kwaed betaelen
moet.

Daer zyn nog bovendien by honderd duyzend
zaeken,
Die dag en nacht den mensch geheel onrustig
maeken,
Hem neemende den slaep en vreugd ten allen tyd,
Geduerig in het hert gevoelend' hinnen stryd.
Indien all' deeze ellend alleen de lichaems kragten
Maer raekte hier op d'aerd, het waere om niets
te agten;

Maer 'tziel-gevaer dat is, dat is den meesten druk,
Dat is het meeste kwaed, dat is 't grootste ongeluk.
Wie is 't die zoekt den weg der deugden na te
sporen?

Wie zal na het vermaen van eenen Prieester hooren?
Wie is met vollen geest te vinden in 't sermoen?
Wie tragt daer voordeel aen zyne arme ziel
te doen?

Wie is 't die vlugten wilt d'occafien der zonden,
Die vol geversen zyn voor onze ziel bevonden?
Zeer weynig die met vrees zien deeze' gevaer-
ren aen,
Nogtans wie die besmat, die zal daer in vergaen.
Aen deeze' perikelen daer is verdriet by hoopen
Voor die geheel verblind in 's werlds wegen
loopen,
Geen' blindheyd is zoo groot voor iemant die
geloof,
Als leeven goddeloos, als van 't geloof beroofd.
Waerom dan buyten mast de creatueren agten?
Waerom zoo weynig dan Godt houden in gedagten?
Waerom dan zoo veel eer voor eene aardfche
wer?

Den eenen word beroofd van erf-deel en van
goed,

Zoo dat elk honderd mael zyn kwaed betaelen
moet.

Daer zyn nog bovendien by honderd duyzend
zaeken,
Die dag en nacht den mensch geheel onrustig
maeken,

Hem neemende den slaep en vreugd ten allen tyd,
Geduerig in het hert gevoelend' hinnen stryd.
Indien all' deeze ellend alleen de lichaems kragten
Maer raekte hier op d'aerd, het waere om niets
te agten;

Maer 'tziel-gevaer dat is, dat is den meesten druk,
Dat is het meeste kwaed, dat is 't grootste ongeluk.
Wie is 't die zoekt den weg der deugden na te
sporen?

Wie zal na het vermaen van eenen Prieester hooren?
Wie is met vollen geest te vinden in 't sermoen?
Wie tragt daer voordeel aen zyne arme ziel
te doen?

Wie is 't die vlugten wilt d'occafien der zonden,
Die vol geversen zyn voor onze ziel bevonden?
Zeer weynig die met vrees zien deeze' gevaer-
ren aen,
Nogtans wie die besmat, die zal daer in vergaen.
Aen deeze' perikelen daer is verdriet by hoopen
Voor die geheel verblind in 's werlds wegen
loopen,
Geen' blindheyd is zoo groot voor iemant die
geloof,
Als leeven goddeloos, als van 't geloof beroofd.
Waerom dan buyten mast de creatueren agten?
Waerom zoo weynig dan Godt houden in gedagten?
Waerom dan zoo veel eer voor eene aardfche
wer?

Waerom schier geen voor die, die Godt ons
vooren zet?

Waerom voor 't lichaem dan zoo veele pyn'lyk-
heden,

Het gene is als een' beest, zonder verstand of
reden?

En voor de ed'le ziel zoo luttel zorg bereyd,
Die is het waere Beeld van Godes Majesteyt?
Waerom zoo zeer gespaerd voor dit kortduerig
leven,

Het gene zal misfchien eer 't morgen is begeeven?
En waerom niet bezorgd om te vergaeren 't goed,
Het gen' voor eeuwigheyd de ziele leeven doet?

Waerom zoo zeer geslaefd om wdslyke dingen,
Verzekerd dat de dood ons zeker zal bespringen?
Het gen' voor eeuwig is, misfchien van dee-
zenragt,

Misfchien binnen eene uer, als zy word mist
verwagt.

Wat blindheyd is zoo groot, als 's Hemels recht
veillezen,
En om eene uer van vreugd voor eeuwig druk
verkiezen?

Willen dat alle deugd en deugdzaamheyd ver-
gaet,
En dat zyn ziel altyd Satan ten prooye staet
De wereld zynde dan vol duyfterheyd bevonden,
Wat wagt gy dan van haer als schroomelyke
zonden?

Geen meerder ongeluk aen ons de wereld geeft,
Dit is den meesten druk waer in den mensche
leeft.

Doorziet de wereld rond, zonder iets naer te
laeten,
Dorpen en steden schoon, plaetzen van alle
staeten,
Zult niet veel anders zien, als zonden groot
en zwaer,

Of'er noch hemel, hel, of geenen Godt en
waer',
Leugens dieften, bedrog, valscheyde, onzuy-
verheden,

Men ziet in 's werlds sinis kwaelyk iets anders
smeeden,
Godt daer vergaeten word, noch bemind,
noch gevreesd.

Den mensch die leeft aldaer een leven als een
beest.

Gy zult d'onnoozele daer deerlyk zien verdruk-
ken,
En den boosaerdigen bevryd van ongelukken,
Den goeden neergeveld, den kwaeden op den
thron,

Den armen ongetrooft door een verkeerden
loon.

De wet die word verkogt, de waarheyd word
misdreven,
En zult den meesten deel der staeten zien ver-
heven;

Die heeft de galg verdiend, ja honderd-mael
misfchien,
Door steelen, boozen list, zult gy verheven
zien.

De deeze zult gy zien van and're menschen
wyken,
Door opgeblazendheyd met niemant te gelyken.
En veele zult gy zien zoo tot het geld gezind,
Dat meer aenbeden word en meer als Godt
bemind.

En dat den meesten deel der goddelyke Werten,
En die de wereld ook ons vooren komt te zetten,
Gescheuen zyn; waer door het recht moet
lyden blaem,

En in veel plaetzen houd alleenelyk zyn naem.

Maer wilt gy 's werlds staet klaer zien en zyn'
manieren,

Slaet d'ogen op het hoofd dat die komt te re-
geren,

Waer nyt gy kennen zult wat de geering is;
CHRISTUS die noemt dit hoofd den prins der
duyfternis.

Te weten van die zyn vol booze en kwaed'
gedagten,

Wat kan het lichaem dan van zulk een' hoofd
verwagten?

Dit ons begrypen doet alleen den regten staet,
Hoe dat den duyvel is gelyk zyn mede-maer.

Wat zal ik van de aerd nog anders hier verklaeren,
Als dat zy is een kuyl van roovers, moorde-
naeren,

Een heyr van kwaed gespuys, een verken-
stal, een hol

Vol draeken, krokodils, en van serpente vol.
Is d'aerde dan al zoo, waerom die niet verlaeten?

Waerom zoo vuyl een' plaets haer' boosheden
niet haeren?

Daer is kwaelyk geen' trouw, geen recht, god-
vrugtigheyd,

Het kwaed heeft over-al zyn noodig zaed
verspreyd.

Den eenen broeder zal den anderen verraeden,
Den zoon den vader zal in zyne winste schaeden,
Den man wenscht dood zyn' vrouw, en de
vrouw haeren man;

'T is een onnoozel mensch, die niet verdrae-
gen kan.

'T vuer brand ten allen kant van wellust en boe-
reeren,

Wie zal niet tragten haest deeze' wereld te passeeren,
Te zoeken een vrend land, spelonk of wilde-
nems,

Daer geen gezelschap van boos volk te vin-
den is?

'T gene ik hier heb gezeyd, dit raekt de kwaede
menschen,

Da'er geen on'lyd waere het zoude zyn te
wenschen;

Nogtans de wereld rond, men vind in allen
staet

Deugdzaam eerbiedig volk, verfoeyers van
het kwaed,

Voor wie dat Godt den Heer de wereld vast
blyft houwen.

Dat gy de duyvels alle en zonden moest aen-
schouwen,

Die in de wereld zyn, gy zoud met groot
gezugt,

Ten minsten met den geest, neemen van haer
de vlugt.

Dat gy al het misbruyk wel te regt kon bespieden,
Gy zoude van gelyk het valsche geluk ontvlieden;
De wereld ons meer gal als dat zy honing geeft,
Men van haer meer azyn als dat men suiker
heeft.

Het oordeel zy verkeert van menige personen,
En zal zig nimmermeer in vasten staet betoonen,
Z'is valsche, bedriegelyk en geeft een ander
schyn,

Als dat regt inderdaed haere uytwerkingen zyn.
Zoo 'tvalsche en syne goud vervalscht, en syne
steenen,

Niet in de waarheyd zyn, gelyk men zoude meen-
nen;

Daer is een waer geluk, waer 'tvalsche nevens
staet;

In eenen oogenblik het aerdsch geluk vergaet.
Zy die een 'lekker' brok met lust peyzen te smaeken,
Zy raeken zomtyds vast, als visschen aen de
haeken,

Een aengenaem gezigt zeer veel' beloften doet,
Maer 'tgen' wel beden rickt, en rickt niet al-
tyd goed.

Ziet all' de vreugden naer der gen' die nieuw'lyks
trouwen,

Wanneer de dagen zyn voorby van bruyloft
houwen,

De dagen van geluk beginnen te vergaen,
Den speel-man is uyt 'thuys, den zorg-zak
die moet aen.

Men is terstond belast met ziekten, kinders,
kwaelen,

Of eene onrype dood komt d'een of d'ander
haelen,

De jonge teed're bruyd die gaet gernst te bed,
Want z'op dit verdriet nooyt haer' gepeyzen zet.

Wat zal ik zeggen ook van staeten, weerdigheden?
Wanneer dat iemand is voor eerst daer ingetreden,

Wat glorie, wat glans, wat eer in korten tyd!
Wat overgroot verdriet, wat zorg, wat tegen-
stryd!

En die in Venus school, door het onzuiver
minnen,

Zoekt voordeel en vermaek en zoerigheyd te
winnen,

Wanneer dat hy eens is dit dool-hof inge-
gaen,

Hoe menig kwaeden nagt moet hy niet onder-
staen?

Tot wat perykelen moet hy zig niet begeeven,
Dat hy zomtyds verliest goed, eer, ja ziel en
leven?

Gy kont spreken gelyk van eenen gierigaerd,
Of die in 'tschermen zoekt zig te maeken
vermaerd.

Gy zult zien in dit volk wondere schouw-toe-
neelen,

Die 'tzoet in het begin, 'tsfeny in 'teynde uyt-
deelen,

Dit is des werelds beeld, dit is des werelds
vrugt,

Geen' rust zonder verdriet, geen' blydschap
zonder zugt.

'Tgeluk des werelds is vol druk en vol ellenden,
Zoo men heeft klaer gezien: ik wil myn' thema
wenden,

En zien het waer geluk, de rust volmaekt al-
leen,

Die in de wereld niet, maer is in Godt ge-
meen.

'Tgeluk aller geluk, 'tmeeste geluk te agten,
Dat is de zaligheyd, waer nae wy moeten tragten,

De gene is onzen Godt, deez' waarheyd is
bekend:

Want 'tis het eerst' begin en ook den lesten end.
Is 't dat Godt is alleen den lesten eynd der men-
schen

En d'opper-zaligheyd, nae twee kan men niet
wenschen.

Want die is buyten Godt, is op den weg van
druk,

En niemant buyten hem ooyt vinden zal geluk.
De spreuk van Salomon, in wysheyd uytgelezen.

Daer geen mensch in geluk ter wereld meer kom
weezen,

Daer geenen Koning heeft geweest zoo zeer
vermaerd,

Die volle kennis had van dat'er was op d'aerd;
Die maekte voor zyn' woonst de allerschoonste
bouwen,

Die hadde voor zyn lust de aengenaemste vrouwen,
Niemant was zyns gelyk in rykdom, magt en
goed,

Het zilver en het goud had hy in overvloed;
De tafelen voorzien van allerhande spyzen;

En al zyn groot vermaek en kan men niet be-
wyzzen,

De jagen en muziek: want zoo hy zelve zeyd,
Aen d'oogen en aen 'thert gaf volle liberteyt.

Zegt dan die hebt beproefd wat wereld al kan geeven
Om een mensch in geluk en vreugden te doen
leeven,

Wat prys is alles weerd? hy zegt: Een enkel
niet,

Het is al ydelheyd, wat men ter wereld ziet.
Daerom, voorzigtig kind, wilt 'swerelds goed
vervloeken,

In uwen Godt alleen moet gy uw' ruste zoeken,
Gaet ter zee, gaet te land, daer is geen vaste slot,
Gy zult ellendig zyn zoo gy niet gaet tot Godt.

Vuer.

Zult niet spuggen onder ander/
In de schouw of op den bzander /

Of in 't vuer / zoo dat het blaekt /
Of wel op de mueren plakt.

Zult niet met de tange streken /
En het vuer geduerig bzerken /

Dog u omme-keeren niet /
Dat het vuer uw rugge ziet.

En zit ook niet met gemakken
Met d'hand aen de kinnebakken /

Houd u stil en regt by 't vuer /
Altyd zedig in manier.

Weldaed.

Wel doen moet men altyd pryzzen,
So velddoendere lof verbyzen;

Weldaed die moet zyn gedaen
Zonder daer van leon' onfaen.

Sie zonder zig zelve te schaeden,
Zan aen ander doen goed' daeden,

Maer ook daer toe zyn gebend,
Zelfe aen die hy niet en kend.

Daer zyn geen zoo breede dieken,
Van die in de bosschen zvbieren,

Sie niet vorden zal verzoet,
Als m'hun eenig veldwaed doet.

Heylt gyst uyt 't hert gegceden,
Moet meer lof zyn toegeeschreven,

Als die geeft half met bedrbank
Groot zacken tegen dank.

Wyn.

Den wyn die zal men verbieden
Aen kinders en jonge lieden /

't Is Hypocrites abdyt /
En ook van Salenus wyt.

Plato in zyn Republicke
Verhoed aen arm en aen ryke

Mer te mogen bzincken wyn
Door zy byghien jaeren zyn.

Zoo om zichten / auder kwaelen /
Die zyn uyt den wyn te haelen /

Die van jongs hem daer toe wend /
Verbzinkt eer hy 't water kent.

Den wyn bzingt ons in ellenden /
Doet veel zuyver Maegden schenden /

En verstyten door den bzank
In oneer' hun leven laien.

Wyn is oorzaak van veel schanden /
Hy doet heel ons lichaam bhanden /

Hy ontsteekt een vuer in 't hert /
Dat tot kwaed genegen werd.

Wyn verwekt ons tot puzieren /
Maer veel meer tot kwaed' manieren /

Tot 'tgen' wy te zeggen schaemt /
En niet klaer mag zyn genaemt.

In plaats van tot beugde te wekken /
Den wyn doet tot zonden bzerken /

Van de hzagten zynen biam
Mooyt geen groote beugde af kwam.

Jongmans / dogters / mannen / bzouten /
Raeken door wyn in venouwen /

Dat elk in zyn zele ziet /
Wat kwaed door den wyn geschied

Wyn doet lagchen / wyn doet sprekken /
Wyn doet haer en nyd ontstekken /

Wyn doet schreuten / maekt geluyd /
Bzingt verborge dingen uyt;

Wyn doet begten / wyn doet kypen /
En oneenigheyd bedzyben;

Wyn doet doobstaen / en zoo voort /
Zoo men maer te veel en hoort.

Veel die zyn door wyn beschraken /
En bekwaem maer om te roncken /

Toopen in de wilde basu;
Want zy zonder schaemte staen.

Die daer naer propoosten maeken
Van voorttaen den wyn te staeken;

Maer als 't eerste glas is in /
't Is zoo 't waag in den begin.

Wyn heeft menig man doen doelen /
Die geleerd was in Gods schoolen /

Maer van Luther en Calvyn
Wel zeer goede preuben zyn.

Veel hun goed en bloed berterren /
En in lekker wyn opmeeren /

En slegt leven wezen moet /
't Gen' den wyn verstorcken doet.

Wyn veroorzaekt veel abuzzen /
't Is 't verlies van beele huzzen /

Menig man van goeden staet
Door den wyn ten onder gaet.

Wyn haert goddelooge werken /
Zoo wy uyt 't exempel merken /

Het geschied en t'aller uer /
 Dat men hoort met groot getzeur.
 't' isperke van die alle dagen /
 Overlasten hunne maegen
 Die hun dzinken zot en zat /
 Dat 't weerthout uut 't keie-gat.
 Dat die zyn in staet van zonden /
 En in groot gebaer bevonden /
 Want die dzonk is als een beest /
 Godt / duybel / nog helle vzeest.
 Of die in de lekker koten /
 Met den wyn zyn obergoten /
 Of met lekker lumaed /
 Daer by al wat ommeget.
 Den wyn die is nu gemeene /
 Zoo by groote als by kleene /
 Men agt het gern herrenis /
 Daer geen wyn op tafel is.
 Men wist eertyds van te spaeren /
 Het maer Edelmaens en waeren /

Die wyn hadden in hun huys /
 Nu tot in de minste kluyt.
 Hola! niet te verr' geproken /
 En de deuren niet ontloken /
 Van zoo menig hypocryt /
 Die den wyn-pot niet bengt.
 Hoe veel moed' er niet geschonken /
 En in plaetzen uptgedonken /
 Die ik hier niet noemen wil /
 In een kamer in het stil.
 Moest ik heel den grond upthaelen /
 't' Soude met g'reed geld betaelen;
 Maer die zal ik laeten daer /
 Misschien tot het nieuwe-jaer.
 Kind / wanneer gy wyn wilt dzinken /
 Drinkt met vzeest en agterdenken /
 Dat gy niet word ongezon /
 En lichaem en ziel doortwond.

Y.

Ydel Glorie.

Ydel' glori' moet men agten /
 Enen dier van goed' gedagten /
 Roeten byand van ons ziel /
 En verkeerdt draegende wiel.
 Die ons doet sengen uut dzinken /
 Zonder 't minste agterdenken /
 Die betoond en zot gesaet /
 Daer 't hert vol van listen staet.
 't' Is een schyn maegd in de oogen /
 Waer door veel worden bedrogen /
 Kostelyk gekleedt en rijk /
 Maer van binnen vol van slyk.
 Deeze menschen zyn op heden /
 Met het hoofs vol puelheden;
 Maer het is een valschen schyn /
 't' Is een wezen zonder zyn.
 Deeze die hun glorieeren /
 Om voer edel te passeren /
 Daer hun oubers slegt en kael /
 Omme gingen met de mael.
 And're / die ten allen tyde /
 Met den degen aen de zyde /

Willen in des menschen oog /
 Weezen van een grooten roog.
 't' Is volk van kalig bende /
 O'gekomen tot Oasterde /
 Met een pek-bzoek aen hun gat /
 Die zyn van een vzeemde stad.
 Andere door rpkie keeren /
 Willen weezen groote Heeren /
 Die dikwils met droogen bzoed /
 't' Huns wel lyden hongers-nood /
 Andere die zig doen puzzen /
 Door tafels en goede spuzzen /
 Door giften van hun gebaen /
 Maer om erre en los t'onfaem.
 Ook hoer geestelyke zaeken /
 Veel tot ydel' glori' racken /
 Die geeven aen arme kien /
 Alleen om te zyn gezien.
 Om den naem van fraeye gasten /
 Veel die meer als ander vasten /
 Weezen byf / zes uren lang.
 In de kerke zonder dwang.
 Nu hun heel godbzugtig houwen /
 't' Is om rpkelyk te trouwen;

Metten die den duybel vzeeg /
 Zyn zulke godbzugtigheyd.
 Veel oodmoedig zyn in tyden /
 En noot zullen tegen sryden /
 Om van 't volk te zyn bemind /
 Daer zy anders zyn gezind.
 Kind / verfoeyt de ydel' glori' /
 Pzint altyd in uw memori' /
 Want Bernardus geeft hoor leer' /
 Glorieert in Godt den Heer.
 Want wy moeten zeker weten /
 Dat 't gen' van ons is bezeten /
 Alle deugd en alle goed /
 Van den Heere komen moet.

Ys.

Kind zoo gy volgen vbilt myn raed,
 Het ic veel beter op de staet,
 Gan op de brooze plank van 't yd;
 Goor ongeluk vbord menig vbye.
 Vbant hoort men niet meest ieder jate,
 Van ongelakken beer' en nate,
 Zoo vblef van oude ale jonge kien?

Zee.

Niemant die dwingen kan de zee en
 woeste baeren,
 z'Is alleen onderaen aen Gods Almo-
 gendheyd,
 Gelyk Godt met'er daed heeft willen open-
 baeren,
 Als door de roode zee hy heeft een weg
 geleyd.
 Waer door de kinders zyn van Israël
 getreden,
 Als gaende door het veld met eenen
 droogen voet,
 Van Pharao vervolgd, en tegen regt be-
 strede,
 Daer hy met al zyn volk bleef in den
 water-vloed.
 Godt die betoond zyn glans in d'Hemelen
 verheven,
 En zyne overheyd toond hy op 't aerd
 sche dal;

Ze moet maer in den spiegel zien:
 Aldaer een van te beer' te gaen,
 Of van te nate aen boord te staen,
 Sic hem te broeg op 't yd betrouwt:
 Een ander die ic al te stont,
 Ellendiglyk ten onder ghyt,
 En vbord alzoo zyn leven kvyt.
 Hier zender zee, zeven of acht,
 Sic t'zaemen zinken onbevragt;
 En niemant ic'er in den nood,
 Sic hun kan helpen van de dood.
 Gaer balt'er een gelyk een steen,
 Sic breekt een ribbe, arm of been,
 Dat hy zyn leven dagen zal,
 Beklaegen zyn zubaer ongebal.
 Kind, die dit hoort en zomtyde ziet:
 Verspeelt op 't yd uw leven niet:
 Vbant het ic zeker en geubie,
 Dat onder 't yd geen balk en is.

Z.

Maer hy heeft in de zee willen te kennen
 geven,
 Zyne Almogendheyd, de gen' is boven al.
 Wanneer d'Apostels schaer was in een groot
 benouwen,
 Heeft Christus hun betoond de grootheyd
 van zyn Magt;
 Met een woord hy gebod de winden op te
 houwen,
 En zyn gebod dat heeft terstond geweest
 volbragt.
 Alleen met zynen wil doet hy 't tempeest
 verdwynen,
 Der baeren razerny', de winden die vergaen,
 Men ziet haer onberoerd in volle stilte
 schynen,
 Dit kan van geen menssch op aerde zyn
 gedaen.
 Christus was in een schip met Petrus op-
 geklommen,
 De zee was al te stil, het schip konde
 niet voort,

En in een oogenblik deed hy een windje
kruen,

Dat zagt het schip dreef aen, door zyn
Almogend woord.

Toen 't ruwe Schippers Volk *Jonas* had
afgemeten,

In 't midden van de Zee, zag men de logt
bedaert,

En 't ongeweer gestild; zy hebben 't toe ge-
weten,

Aen Godt van *Jonas* die dit wonder
heeft gebaerd,

m'Heeft hun verstonde gezien hun ongelooft
veragten,

z'Hebben dien Godt geëerd: gediend en
zeer gevreesd,

Uyt heel hun hert en ziel, en uyt geheel
hun kragten,

Die aen de Zee gebied de winden en
tempeest.

Jongheyd wilt van gelyk u heel aen Godt
opdraegen,

U onderwerpende aen zyne oppermagt.
Bid dat Hy uwe ziel bevryden wilt van

plaegen,
Wanneer den duyvel haer heeft in tem-
peest gebracht.

Ziele.

Ge ziele ic onzienslyk,

Verstandig en onsterffelyk,

Subtiel, schoon, geestelyk en klare,

Edel, zuiver vsonderbaer.

Gie van Godt zelve geschaepen ic,

Maeke zyn Beeldt en gelykenis.

Gie besluyt door zyn vberdighheyd

Een leben in dez eeuwigheyd.

Hierom ic'er geen mensch die leeft,

Gie met verstand begrepen heeft

Saeke vberzen, of begrepen zal,

San Godt den Schepper van ons al.

Tot meerder Lof,, Van 's Hemels Hof. EYNDE.

APPROBATIOE.

DEEZEN NIEUWEN SPIEGEL DER JONGHEYD, inhoudende veele schoone
Zede-lessen, zal inoogen tot Onderwyzinge der zelve herdrukt worden.
Gegeeven tot Brugge dezen 26 Meye 1795.

L. A. CAYTAN, Can. Lib. Censf.

APPROBATIOE van den Eerw. Heer CAROLUS LEOPOLDUS LOYS,
Pastor der Parochiaale Kerke van O. L. Vrouwe tot POPERINGE.

'k Hebbe deezen Boek doorlezen
Ik bevind hem goed te wezen,
Want hy leert de jonge Jeugd
Vlugten 't kwaed en doen de deugd.
Daerom 'k wensch in alle Schoolen
Aen de Jongheyd wierd bevolen

Hem te leeren over-al,
Want 't hun dienstig wezen zal.
Ook de bejaerde Personen
Komt hy hunne vlekken toonen,
Klaerder als een kristalyn,
'k Meyn' hy zal voordeelig zyn.

compl. J.

